

Samen Vooruit

Met oog voor elkaar bouwen aan
een vrij, veilig en groen Teylingen

Programmabegroting 2027-2030

teylingen.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
1.1 Voorwoord	5
1.2 Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief 2027-2030	7
1.3 Begroting in één oogopslag	12
1.4 Leeswijzer	14
2 Programmaplan	16
2.1 Programma 1. Samenleven	17
2.1.1 Vitaliteit	18
2.1.2 Zorg voor elkaar	21
2.1.3 Werk en inkomen	25
2.1.4 Opgroeien en opvoeden	29
2.1.5 Thuis als basis	32
2.1.6 Passende ondersteuning	36
2.1.7 Burgerzaken	38
2.1.8 Beleidsindicatoren	42
2.1.9 Kaderstellende stukken	46
2.1.10 Wat mag het kosten?	47
2.2 Programma 2. Leefomgeving	50
2.2.1 Mobiliteit	51
2.2.2 Gebiedsontwikkeling	53
2.2.3 Openbare ruimte	56
2.2.4 Duurzaamheid	62
2.2.5 Wonen	66
2.2.6 Beleidsindicatoren	70
2.2.7 Kaderstellende stukken	72
2.2.8 Wat mag het kosten?	73
2.3 Programma 3. Bedrijvigheid	75
2.3.1 Economie	76
2.3.2 Recreatie en toerisme	80
2.3.3 Erfgoed	82
2.3.4 Beleidsindicatoren	83
2.3.5 Kaderstellende stukken	84
2.3.6 Wat mag het kosten?	85
2.4 Programma 4 Bestuur	87
2.4.1 Dienstverlenende overheid	88
2.4.2 Samenwerkende overheid	90
2.4.3 Rechtmatige overheid	92
2.4.4 Participatieve overheid	97

2.4.5 Openbare orde en veiligheid	98
2.4.6 Verbonden partijen	105
2.4.7 Beleidsindicatoren	105
2.4.8 Kaderstellende stukken	108
2.4.9 Wat mag het kosten?	109
2.5 Algemene dekkingsmiddelen	111
2.5.1 Wat mag het kosten?	112
2.5.2 Overhead	114
2.5.3 Vennootschapsbelasting	114
3 Paragrafen	115
3.1 Paragraaf Lokale heffingen	116
3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	124
3.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	133
3.4 Paragraaf Financiering	148
3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	153
3.6 Paragraaf Open Overheid	154
3.7 Paragraaf Verbonden partijen	155
3.8 Paragraaf Grondbeleid	169
3.9 Paragraaf Duurzaamheid	179
3.10 Paragraaf Opvang ontheemden	181
4. Financiële begroting	183
4.1 Financieel overzicht van baten en lasten	183
4.1.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming	183
4.1.2 Overzicht van baten en lasten	185
4.1.3 Verschillen tussen de begroting 2027 en de gewijzigde begroting 2026	186
1. Samenleven	187
2. Leefomgeving	200
3. Bedrijvigheid	206
4. Bestuur en ondersteuning	209
5. Algemene dekkingsmiddelen	213
4.1.4 Overzicht van incidentele baten en lasten	216
4.1.5 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	217
4.1.6 Structureel begrotingsevenwicht	218
4.2 Uiteenzetting van de financiële positie	220
4.2.1 Geprognosticeerde balans	220
4.2.2 Investerings 2027-2030	221
4.2.3 Reserves en voorzieningen 2027-2030	226
4.2.4 Verloop van reserves 2027-2030	228
Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld	231

1 Inleiding

1.1 Voorwoord

Het college van de gemeente Teylingen presenteert de Programmabegroting 2027-2030. Met deze begroting geven we uitvoering aan het coalitieakkoord 'Samen Vooruit'. We investeren in passende woningen, een veilige en groene leefomgeving, sterke voorzieningen en een sociaal betrokken gemeente. Tegelijk staan we voor grote uitdagingen en zien we de komende jaren nog diverse opgaven met een aanzienlijke financiële impact op ons afkomen. Ondanks een licht positief structureel saldo van € 322.000, is de financiële ruimte beperkt. Dat betekent dat naar verwachting scherpe en soms moeilijke keuzes in de nabije toekomst nodig zijn om onze ambities te realiseren en Teylingen financieel gezond en toekomstbestendig te houden. █

Samen vooruit

In deze eerste begroting van de nieuwe bestuursperiode vertalen we de ambities uit het coalitieakkoord naar concrete maatregelen en uitvoeringsactiviteiten. Daarbij richten we ons op de thema's die voor onze inwoners het meest van belang zijn: wonen, leefbaarheid, veiligheid, duurzaamheid en een sterke samenleving. █

We investeren in de ontwikkeling van voldoende en passende woningen voor starters, gezinnen en ouderen. Projecten zoals Nieuw Boekhorst, Langeveld, Kagerpark, Julianalaan-Beatrixstraat en De Waaier dragen hieraan bij. Daarnaast werken we aan een verdichtingsvisie om binnen de bestaande dorpen meer ruimte te creëren voor woningbouw, bijvoorbeeld door woningdeling, splitsing en optoppen. Tegelijk onderzoeken we waar op langere termijn uitbreidingsmogelijkheden buiten het bestaand dorpsgebied kunnen bijdragen aan de woningbehoefte. Zo zorgen we ervoor dat ook toekomstige generaties een plek kunnen vinden in Teylingen. █

Naast woningbouw investeren we in aantrekkelijke en leefbare dorpen. We werken verder aan de centrumplannen voor Sassenheim, Voorhout en Warmond, zodat deze centra aantrekkelijk, veilig en klimaatbestendig blijven en ruimte bieden aan wonen, ondernemen, ontmoeten en recreëren. Ook versterken we de kwaliteit van de leefomgeving met extra groen, onder meer als vervolg op het succesvolle 1.000 bomenplan. █

Blijven bouwen aan een sterke en toekomstbestendige gemeente

Een toekomstbestendig Teylingen vraagt om meer dan alleen ruimtelijke ontwikkeling. Daarom investeren we ook in onze samenleving. Via de herijking van de Maatschappelijke Agenda (MAG) zetten we in op bestaanszekerheid, kansengelijkheid, positieve gezondheid en samenredzaamheid. We versterken de sociale basis en stimuleren initiatieven waarbij inwoners elkaar ondersteunen en ontmoeten. Ook binnen de jeugdzorg blijven we investeren in preventie en vroegsignalering, zodat ondersteuning zo dicht mogelijk bij kinderen, jongeren en gezinnen georganiseerd kan worden. █

Daarnaast werken we aan een duurzame en veilige leefomgeving. Nu de (CDOKE) middelen van het Rijk voor duurzaamheid structureel beschikbaar zijn geworden, kan de een structurele en integrale aanpak organiseren. We zetten daarom gericht stappen op het gebied van vergroening, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie, zodat onze dorpen beter bestand zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering. █

Tegelijk investeren we in zichtbare handhaving, verkeersveiligheid, de aanpak van ondermijnende criminaliteit, digitale weerbaarheid en crisisbeheersing. Zo werken we samen met onze partners aan een gemeente waarin inwoners zich veilig voelen en prettig kunnen wonen, werken en leven. █

Onze ambities realiseren we niet alleen. Door samen op te trekken met gemeenten, ondernemers, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners versterken we de brede welvaart, leefbaarheid en economische kracht van onze regio. █

Tot slot

De kracht van Teylingen ligt in de betrokkenheid van inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Samen zorgen zij voor sterke dorpen, een prettige leefomgeving en

een hechte samenleving. Die betrokkenheid is onmisbaar bij het realiseren van de ambities die in deze begroting zijn opgenomen.

Komende jaren bouwen we met elkaar verder aan een financieel gezonde en toekomstbestendige gemeente, waar het prettig wonen, werken, ondernemen en leven is. *Samen vooruit.*

Namens het college van burgemeester en wethouders,
M.E.I. Volten, wethouder financiën.

1.2 Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief 2027-2030

Aan de gemeenteraad is voor het zomerreces de Kaderbrief 2027 toegezonden. De Kadernota was inclusief de uitkomsten van de Meicirculaire 2026 Gemeentefonds. De gepresenteerde kaders vormen de basis. In de onderstaande tabel is het saldo gepresenteerd.

Bedragen * 1000 duizend euro(- is negatief)

	Jaar 2027	Jaar 2028	Jaar 2029	Jaar 2030
Begrotingssaldo na kaderbrief	348	-2.197	-3.764	-2.688
Begrotingswijzigingen 2026 na kaderbrief				
Business case beheer	19	53	53	53
Actualisatie Grex Nieuw Boekhorst	307	496	158	960
Aanvullend krediet Raadhuisplein verbouwing en verduurzaming	-18	-18	-18	-18
R4011 Akoestisch bouwkundige en scheidingswanden van Alkemadelaan 12	-8	-8	-8	-8
R4024: Renovatie ontmoetingscentrum Spelewey(niet meegenomen met Kadernota)	-11	-11	-11	-11
Nieuw begrotingssaldo na verwerking begrotingswijzigingen 2026	637	-1.685	-3.590	-1.712
Mutaties na kaderbrief	312	-533	172	185
* Onttrekking uit de Algemene reserve	900	0	0	0
Saldo ontwikkelingen na kadernota	1.212	-533	172	185
Saldo programmabegroting 2027-2030	1.849	-2.217	-3.418	-1.527
Incidentele Lasten	-273	123		
Incidentele Baten Realisatie stimulatiefonds	1.800			
Structureel begrotingssaldo voor de provincie	322	-2.094		

* Om te voldoen aan het vereiste van een structureel sluitende begroting maken wij gebruik van de door de provincie geboden mogelijkheid om een deel van de beschikbare Algemene Reserve in te zetten. Daarom wordt in 2027 € 900.000 aan de Algemene Reserve onttrokken. Na verwerking van alle mutaties resulteert dit in een positief begrotingssaldo van € 1,8 miljoen in 2027. Voor de beoordeling van het structurele begrotingsevenwicht resteert een structureel positief saldo van circa € 322.000. Ook na deze onttrekking blijft de Algemene Reserve ruim voldoende om de

onderkende risico's op te vangen. et is de bedoeling om deze € 900.000 bij de jaarrekening 2027 terug te storten in de Algemene Reserve (er is een positief begrotingsresultaat voorzien van € 1,8 miljoen).

Toelichting Mutaties na kaderbrief boven de € 100.000 in Tabelvorm

	Jaren			
Mutaties na kaderbrief	2027	2028	2029	2030
Beleidsprogramma Jeugd	-€ 169.299	-€ 169.299	-€ 169.299	-€ 169.299
Het regionale beleidsprogramma jeugd is een regionale samenwerking op het gebied van gespecialiseerde jeugdhulp tussen de Holland Rijnland gemeenten. Aan de begroting ligt het regionaal uitvoeringsplan jeugd ten grondslag. Deze kosten hebben betrekken op de regionale samenwerking die plaatsvindt rondom gespecialiseerde jeugdhulp. Het beleidsprogramma bestaat reeds enige jaren, maar heeft (nog) geen meerjarenbegroting. Deze lasten zijn de afgelopen jaren in de tussenrapportage incidenteel verwerkt. Omdat het regionale beleidsprogramma een structureel karakter heeft wordt dit voor de begroting 2027 structureel verwerkt.				
Burgerzaken Algemeen	-€ 109.504	€ 16.830	€ 54.452	€ 54.452
In de raad van 1 oktober is besloten de formatie voor leegstand woningen en landelijke aanpak adreskwaliteit te verhogen met 2,5 fte. Voor Teylingen houdt dat in dat de formatie voor leegstand woningen en landelijke aanpak adreskwaliteit wordt verhoogd met 1,09 fte (€ 122.920) om achterstand aan te pakken en daarna de monitoring te bestendigen. Door deze actie zal de algemene uitkering gebaseerd op het aantal inwoners stijgen . In 2027 is de verwachting dat de algemene uitkering door het resultaat 2026 stijgt met € 13.416. Er komt dan € 109.504 ten laste van de rekening. Vanaf 2028 is de verwachte extra algemene uitkering €139.750 en kost de aanpak daarmee geen geld meer. Vanaf 2029 leidt het tot een hogere Algemene uitkering van € 177.372.				
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-€ 402.442	-€ 402.442	-€ 402.442	-€ 402.442
SOZ heeft de begroting 2027 voor gespecialiseerde jeugdhulp opgemaakt. Op regionaal niveau is de begroting conform afspraak geïndexeerd en is de besparing vanuit de taskforce met een jaar uitgesteld. Omdat er per 2025 wordt afgerekend op feitelijke realisatie is een inschatting gemaakt van de kosten op basis van de laatst beschikbare gegevens + indexatie voor de gemeente Teylingen.				

Actualisatie kapitaallasten	€ 178.000	-€ 311.000	€ 144.000	€ 159.000
Na vaststellen van de jaarrekening (en de brief 2027) zijn de afschrijvingen kapitaallasten en de kapitaallasten nieuwe investeringen geactualiseerd. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van investeringen die om verschillende redenen later gedaan worden.				
Afval en riool	-€ 217.000	-€ 233.000	-€ 235.000	-€ 257.000
Het negatieve bedrag wordt voornamelijk veroorzaakt door minder opbrengsten door minder woningen dan eerdere prognoses				
Precariobelasting	-€ 100.000	-€ 100.000	-€ 100.000	-€ 100.000
Er wordt meer precario belasting geïnd dan begroot				
Leerlingenvervoer	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000
Voor het leerlingenvervoer is er een nieuwe overeenkomst aangegaan met dezelfde vervoerder, waardoor er per saldo minder kosten zijn gemaakt voor ongeveer hetzelfde aantal leerlingen.				
Overige baten en lasten	€ 528.000	€ 0	€ 0	€ 0
Het laten vrijvallen van stelpost autonome ontwikkelingen voor het jaar 2027. Voor de jaren 2028 e.v. blijft de stelpost staan.				
Verblijfsbelasting	€ 165.000	€ 195.000	€ 195.000	€ 195.000
Verwachte extra inkomsten verblijfsbelasting opgave legitiem minus de kosten van legitiem				
OZB	€ 320.000	€ 320.000	€ 320.000	€ 320.000
Verwachte extra inkomsten OZB inkomsten voornamelijk door minder leegstand opgave belastingsamenwerking Noordwijk				
Totaal overige mutaties na kaderbrief bedragen onder de 100K	-€ 730	€ 31.436	€ 245.314	€ 265.314
Totaal mutaties na kaderbrief	€ 312.025	-€ 532.475	€ 172.025	€ 185.025

In onderstaande tabel staan de ambities waarvoor extra dekking is opgenomen in het coalitieakkoord. In de kaderbrief is structureel een stelpost van € 0,4 miljoen opgenomen per jaar voor de uitvoering van het coalitieakkoord. Onderstaande bedragen zijn meerjarig verwerkt in deze begroting. Het resterende bedrag van 0,4 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene reserve (1,6 miljoen-1,2 miljoen)

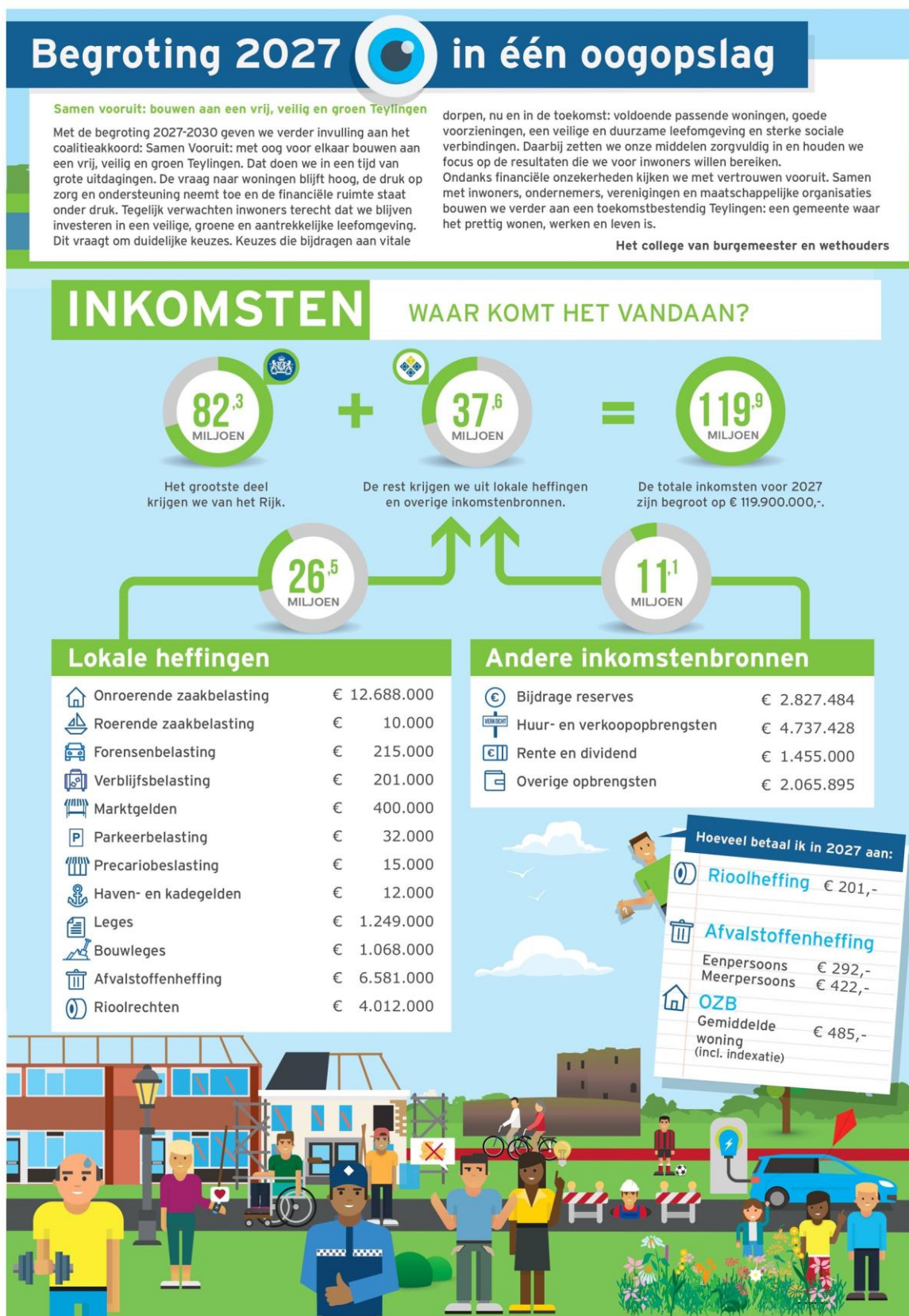
Inschatting kosten van coalitieakkoord 2026-2030				
	Incidenteel	Structureel	Toelichting	Kosten voor 4 jaar
Sociaal Domein				
-	€ 0	€ 0	Binnen huidige middelen	€ 0
Economie				
Toegankelijk aanspreekpunt	€ 0			
Wonen				
Verdichtingsonderzoek	€ 100.000	€ 0	Extern uitbesteden	€ 100.000
Onderzoek buitengebied	€ 125.000	€ 0	Extern uitbesteden	€ 125.000
Starterslening	€ 0	€ 0	Extra voeding blijkt niet nodig	€ 0
Veiligheid				
Extra BOA	€ 0	€ 96.000	1 fte	€ 384.000
Veiligheid meisjes en vrouwen	€ 120.000	€ 0	2 x 60.000,-	€ 120.000
Veilige en toegankelijke stations	€ 0	€ 0	Lopend proces	€ 0
Voorzieningen				
Wasbeek	€ 0	€ 0	Lopend proces	€ 0
Jongerenlocatie Warmond	pm	pm	Niet te beprijzen nu	pm
Bibliotheek	€ 0	€ 0	Lopend project	€ 0
Recreatie en Toerisme				
Handhaving bewoning campings	0	20.000	Extra handhavingcapaciteit (3 jaar)	€ 60.000
Duurzaamheid en vergroening				
Verduurzaming vastgoed	€ 0	€ 0	Lopend proces	€ 0
Bestemmingsreserve duurzaamheid	€ 0	€ 0	400.000,- restant duurzaamheidsgelden 2025	€ 0
2000 struiken, 3000 planten (vergroening)	€ 0	€ 45.000	2500 stuks struiken en planten	€ 135.000
Verkeer(s)veiligheid / Mobiliteit				
Verkeersgedrag	€ 25.000	€ 0	Campagne o.i.d.	€ 25.000
Bestuur				
Plustaak jongerenparticipatie		€ 50.000	Afhankelijk van uitwerking Dit is gebaseerd op plustaak Lisse	€ 200.000

Opleidingsbudget			Begrijpelijke taal Of alternatief (duurder maar beter): Teams uitbreiden met Co-pilot (220.000 S / jaar) Afstemmen met Hillegom en Lisse (verdelen)	
	€ 50.000	€ 0		€ 50.000
Financiën				
-	€ 0	€ 0	Binnen huidige middelen	€ 0
Totaal	€ 420.000	€ 211.000		€ 1.199.000

Tabel uitgesplitst per jaar.

Maatregelen/taken uit het coalitieakkoord	2027	2028	2029	2030
Verdichtingsonderzoek	100.000			
Onderzoek buitengebied	62.500	62.500		
Veiligheid van vrouwen en meisjes	60.000	60.000		
Extra BOA	96.000	96.000	96.000	96.000
Handhaving permanente bewoning campings	20.000	20.000	20.000	
2500 struiken en planten		45.000	45.000	45.000
Verkeersgedrag	25.000			
Plustaak jongerenparticipatie	50.000	50.000	50.000	50.000
Opleidingsbudget begrijpelijke taal	50.000			
Totaal	463.500	333.500	211.000	191.000

1.3 Begroting in één oogopslag

WAAR GAAT HET NAAR TOE?

UITGAVEN

Ruben Kroeze Elsbeth Koek Frank Rijkaart Marlies Volten Frans Nederstigt

Ambities

- ✓ Samen bouwen aan een vrij, veilig en groen Teylingen, met oog voor elkaar.
- ✓ Voldoende woningen en aantrekkelijke dorpen voor huidige en toekomstige generaties staan daarbij centraal.
- ✓ Een sterke sociale basis vormt het fundament, met ondersteuning voor inwoners die dat nodig hebben.
- ✓ Duurzaamheid, klimaatadaptatie en een groene en gezonde leefomgeving krijgen blijvend aandacht.
- ✓ Een veilige, weerbare en betrokken gemeenschap waarin iedereen mee kan doen blijft het uitgangspunt van onze inzet.

Samen vooruit: bouwen aan een vrij, veilig en groen Teylingen

Samenleven

♥ Vitaliteit	€ 9.462.658
✉ Talentontwikkeling	€ 5.074.488
⚕ Zorg voor elkaar	€ 1.447.832
💼 Werk en inkomen	€ 14.590.587
👶 opgroeien en opvoeden	€ 21.836.502
🏠 Thuis als basis	€ 1.620.793
👤 Hulp bij meedoen	€ 11.623.261
💬 Burgerzaken	€ 1.960.270
📄 Mutaties reserves programma	€ 10.000

Leefomgeving

🌍 Duurzaamheid	€ 3.849.173
🚗 Mobiliteit	€ 6.945.590
🏠 Wonen	€ 5.302.771
🏡 Gebiedsontwikkeling	€ 1.200.896
👤 Openbare ruimte	€ 11.857.760

Bedrijvigheid

💰 Economie	€ 1.914.826
📍 Recreatie en toerisme	€ 209.945
🏠 Erfgoed	€ 286.212

Bestuur en Ondersteuning

🤝 Samenwerkende overheid	€ 467.342
🛡 Openbare orde en veiligheid	€ 5.040.420
🔧 Bestuur en ondersteuning	€ 3.303.051
📊 Algemene dekkingsmiddelen	€ 16.651.508

Er is in 2027 een structureel positief resultaat van € 322.000

119,5
MILJOEN

De hele begroting vindt u op
www.teylingen.nl/financien

1.4 Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmabegroting wordt door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorgeschreven en bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen. De financiële begroting bestaat onder meer uit een totaaloverzicht van de baten en lasten, inzicht in en toelichting op de financiële positie van de gemeente.

Beleidsbegroting

Het door de raad vastgestelde **programmaplan** geeft de volgende programma-indeling:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Gevolgd door het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.

In elk programma wordt per thema inzicht gegeven in de te bereiken doelstellingen ("wat willen we bereiken"). Vervolgens wordt door middel van activiteiten ("wat gaan we daarvoor doen") aangegeven op welke wijze we ernaar streven deze doelstellingen te bereiken. Deze activiteiten hebben in 2024 onze speciale aandacht. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken waar geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, net als vorig jaar, niet meer in de begroting opgenomen. De reguliere taken die het komende jaar onze specifieke aandacht vragen zijn zo mogelijk wel benoemd.

Elk programma eindigt met de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren. Het gaat om gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens in deze Programmabegroting kunnen achterlopen op de gegevens van de genoemde site.

Elk programma wordt afgesloten met het financiële overzicht "Wat mag het kosten?" In dit overzicht staan per taakveld de baten en lasten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaalstellingen aan. Na de vier programma's wordt inzicht gegeven in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Naast het programmaplan geven **de paragrafen** een totaaloverzicht van elementen die in diverse programma's zijn opgenomen. Zoals de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen of verbonden partijen. Wij gebruiken in de opzet de standaardindeling van het BBV.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk zijn de grondslagen opgenomen, het totaaloverzicht van de baten en lasten en de toelichting met inzicht in de financiële positie. Voorbeelden zijn het overzicht van de incidentele baten en lasten, de investeringen en een geprognosticeerde balans.

De indeling van de beleidsbegroting is in de begroting 2025 gewijzigd. In het programma Leefomgeving is het thema Openbare ruimte en Duurzaamheid gesplitst naar 2 thema's. Zo ook in het programma Bedrijvigheid zijn de thema's Recreatie en toerisme en Erfgoed toegevoegd. Het wijzigen van deze thema-indeling heeft effect op de themastructuur van de financiële budgetten. De budgetwijzigingen die hieruit voortvloeien zullen middels een begrotingswijziging begin 2025 worden verwerkt in de begroting.

De plus en min tekens bij de bedragen in deze begroting kunnen als volgt worden verklaard:

- Uitgaven zijn positief (+) en Inkomsten negatief (-) opgenomen.
 - Wijzigingen voor hogere uitgaven en lagere inkomsten zijn positief (+) opgenomen.
 - Wijzigingen voor lagere uitgaven en hogere inkomsten zijn negatief (-) opgenomen.
- De plus en min tekens sluiten aan bij de administratieve verwerking in de gebruikte financiële pakketten.

Financiële Structuur

De financiële structuur is aangepast zodat deze aansluit bij de gewijzigde programmastructuur.
Deze tekst moet nog aangepast worden

2 Programmaplan

2.1 Programma 1. Samenleven

Het programma Samenleven omvat de uitvoering van de Maatschappelijke agenda Teylingen (MAG) en de dienstverlening van de afdeling Burgerzaken.

In 2027 wordt de MAG herijkt. Deze agenda vormt de kapstok voor het werken aan brede welvaart in Teylingen. Met als centrale thema's bestaanszekerheid, kansengelijkheid, positieve gezondheid en omzien naar elkaar. De herijking biedt de mogelijkheid om beter aan te sluiten bij actuele maatschappelijke opgaven.

De maatschappelijke context verandert in hoog tempo. Er zijn een aantal ontwikkelingen waar we rekening mee moeten houden bij de uitwerking van de Maatschappelijke agenda. De verschillen in gezondheid en bestaanszekerheid tussen inwoners nemen toe. Tegelijkertijd zien we een verdere vergrijzing, aankomende kapte op de arbeidsmarkt en blijvende stijgende kosten binnen het sociaal domein. De financiële ruimte voor gemeenten staan onder druk, waardoor scherpe keuzes noodzakelijk zijn in wat we wel en niet kunnen blijven doen.

In 2027 zetten we daarom nadrukkelijker in op het versterken van sturing op subsidies en doelmatigheid in de uitvoering. We blijven kritisch kijken naar de effectiviteit en slimme inzet van capaciteit, met als doel om beschikbare middelen zo gericht mogelijk in te zetten. Dit is noodzakelijk om op de gebieden waar keuzes worden gemaakt ook kwaliteit te blijven bieden.

Deze ontwikkelingen vragen om een verschuiving in de manier van werken. Ondersteuning wordt gericht ingezet voor inwoners die dat het meest nodig hebben. Tegelijkertijd investeren we in preventie, het versterken van zelfredzaamheid en het benutten van de eigen kracht van inwoners en hun netwerk. Dit doen we met blijvende aandacht voor de meest kwetsbare groepen.

Voor jongeren betekent dit dat er ruimte moet zijn om zich te ontwikkelen en zichzelf te zijn, zonder dat verschillen direct worden gemedicaliseerd of geproblematiseerd. Tegelijkertijd vraagt de complexe en snel veranderde leefwereld van jongeren om blijvende aandacht en passende ondersteuning waar nodig.

Daarnaast doen deze ontwikkelingen een steeds groter beroep op samenredzaamheid in buurt en wijken. Het versterken van sociale netwerken en gemeenschappen, waarin inwoners naar elkaar omzien en gebruikmaken van elkaars talenten, wordt steeds belangrijker.

Het programma Samenleven heeft vanzelfsprekend veel raakvlakken met de andere programma's in deze Programmabegroting. Zo speelt een groot aantal van de activiteiten zich af in de openbare ruimte (paragraaf 2.2.3), heeft een aantal ambities een sterke link met veiligheid (2.4.5) en is het gebrek aan passende woonruimte vaak een belangrijk onderliggende oorzaak van andere problemen (2.2.5).

Bij de uitvoering van de MAG zoeken we nadrukkelijk de verbinding met regionale samenwerkingen zoals bij de programma's Jeugd en Maatschappelijke zorg. We versterken de samenhang met het uitvoeringsprogramma Duin- en Bollenstreek en benutten kansen die voortkomen uit Regio Deal Sierteeltregio. Hiermee vergroten we de samenhang en slagkracht van onze inzet op maatschappelijke opgaven.

De dienstverlening van Burgerzaken heeft in 2027 te maken met een aantal belangrijke trends. Zo volgen de ontwikkelingen in digitalisering en veiligheidsrisico's elkaar steeds sneller op. Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude en we zien landelijk ook een toename van onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP).

Binnen HLT hebben ook in 2027 te maken met de zogeheten Reisdocumentenpiek en met de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen. Dit zorgt voor extra druk op de organisatie.

Aan de balies van Burgerzaken merken we dat inwoners steeds mondiger worden, wat zich soms uit in fysieke en verbale agressie. Dat betekent dat er extra aandacht nodig is voor de veiligheid van medewerkers en andere bezoekers.

2.1.1 Vitaliteit

Onze inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid, van –9 maanden tot 100+

Wij willen dat inwoners gezond kunnen opgroeien en vitaal oud worden. Gezondheid is het vermogen om met fysieke, mentale en sociale uitdagingen om te gaan en regie te houden over het eigen leven.

We zetten in op gelijke kansen op gezondheid. Dit vertaalt zich in een gezonde start voor kinderen, het stimuleren van een gezonde leefstijl en het verkleinen van gezondheidsverschillen. Wij hebben extra aandacht voor inwoners in een kwetsbare situatie, bijvoorbeeld leeftijd, een beperking of sociale omstandigheden. We versterken beschermende factoren in de leefomgeving en signaleren risico's zo vroeg mogelijk.

Onze strategische partners spelen een belangrijke rol in de uitvoering. Welzijnsorganisaties, zorgaanbieders, onderwijs, sport- en cultuurorganisaties werken samen aan preventie, ontmoeting en een gezonde leefomgeving. Zij zorgen voor een samenhangend aanbod dat inwoners ondersteunt om gezond te leven en mee te doen.

Trends en ontwikkelingen

Van zorg naar gezondheid

De beweging van zorg naar gezondheid zet zich de komende jaren verder door. Met het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is deze koers al ingezet. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) bouwt hierop voort. Het markeert een belangrijke ontwikkeling: gemeenten krijgen een meer structurele en gelijkwaardige rol in het organiseren van preventie, gezondheid en welzijn. Waar eerder sprake was van tijdelijke financiering, ontstaat meer perspectief op structurele bekostiging. Bijvoorbeeld voor de aanpak van gezondheidsachterstanden en valpreventie. Tegelijkertijd vraagt dit om verdere professionalisering van de gemeentelijke regie en intensievere samenwerking met zorgverzekeraars en maatschappelijke partners.

De Brede Regeling Combinatiefunctionarissen

De Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (BRC) wordt ondergebracht bij de specifieke uitkering (SPUK) Sport omdat het Rijk alle sport- en beweegmiddelen wil bundelen in één duidelijke sportfinancieringsstroom én om daarmee sport binnen het brede zorg- en welzijnsdomein van het AZWA voldoende aandacht te blijven geven.

We onderzoeken of dit ook een bijdrage kan leveren aan de "rijke schooldag", zoals genoemd in het coalitieakkoord.

Bibliotheek als maatschappelijke voorziening

Vanaf 2027 hebben gemeenten een wettelijke zorgplicht voor een volwaardige bibliotheekvoorziening. De bibliotheek ontwikkelt zich steeds meer tot een brede maatschappelijke voorziening die bijdraagt aan taalvaardigheid, digitale inclusie, persoonlijke ontwikkeling en ontmoeting. De bibliotheek speelt daarmee een belangrijke rol bij het realiseren van verschillende ambities in de Maatschappelijke agenda.

Iedereen kan meedoen

We stimuleren dat ook kinderen en volwassenen met weinig geld mee kunnen doen aan sport en cultuur, bijvoorbeeld via het Jeugdfonds Sport en Cultuur en de Sport- en Cultuurregeling voor volwassenen.

Zie verder bij Werk en inkomen, activiteit F1.

Vervolgacties Voorzieningennota

Uit de geactualiseerde Voorzieningennota volgt in 2027 een aantal acties die helpen om de maatschappelijke agenda (MAG) te vertalen in een huisvestingsbehoefte, passend bij de (financiële) schaal van Teylingen. Er wordt een businesscase uitgewerkt voor Sportcomplex Wasbeek, er wordt passende huisvesting gezocht voor Adest Musica en Cresendo, en er worden nadere afspraken gemaakt over huurtarieven van gemeentelijke voorzieningen.

In de Maatschappelijke agenda Teylingen: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Onze inwoners investeren levenslang in hun positieve gezondheid en een actieve levensstijl.
- De gezonde keuze is de makkelijke keuze.
- We investeren in een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag.
- Iedereen kan laagdrempelig, toegankelijk en betaalbaar kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Onze inwoners investeren levenslang in hun positieve gezondheid en een actieve levensstijl

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We toetsen sportieve en culturele initiatieven en activiteiten die door maatschappelijke organisaties worden ingediend aan meerdere criteria. Daarbij beoordelen we bijvoorbeeld of de activiteit een impuls geeft aan de structurele inzet van de organisatie en aantoonbaar bijdraagt aan de thema's van het Sportakkoord. Hiervoor stelt de gemeente een bedrag beschikbaar van 30k.
A2	Elk kwartaal monitoren wij de goedgekeurde activiteiten van de ketenpartners die werken aan de uitvoering van de ketenaanpakken Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI), Kinderen naar Gezond Gewicht (KnGG), Welzijn op Recept (WOR) en Valpreventie.

Wat willen we bereiken?

Doel: De gezonde keuze is de makkelijke keuze

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Voor het aanvullend zorg en welzijnsakkoord (AZWA) wordt in Q3 en Q4 2026 een regionale en lokale werkagenda opgesteld zoals op de thema's preventie, mentale gezondheid en gezond ouder worden. In 2027 starten we met de uitvoering van de activiteiten uit de regionale en lokale werkagenda's.
B2	Elk kwartaal monitoren we de inzet van de Buurtsportcoaches, JOGG-regisseur en

	Coördinator Sport en Preventie, die samen met de GGD, het onderwijs en verenigingen werkt aan onder andere een Rookvrije Generatie, Gezonde Kantine en laagdrempelige (beweeg)activiteiten. Daarbij volgen we de deelname aan activiteiten, de groei van het aantal leden en de ontwikkeling van een sociaal veilige sportomgeving.
--	---

Wat willen we bereiken?

Doel: We investeren in een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	In het eerste half jaar van 2027 onderzoeken we hoe we wandelen kunnen stimuleren door wandelroutes zoals de 'Rondjes Teylingen' te verrijken. Waar mogelijk koppelen we de ketenaanpakken Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI), Kinderen naar Gezond Gewicht (KnGG), Welzijn op Recept (WOR) en Valpreventie aan de wandelroutes.

Wat willen we bereiken?

Doel: Meer kinderen en volwassenen kunnen kennismaken met diverse vormen van expressie, culturele uitingen, kunnen elkaar ontmoeten en deelnemen aan cultuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Kunstgebouw en Cultuureducatiegroep voeren het landelijk programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028' uit. Daarmee stimuleren we dat kunst- en cultuur een vast onderdeel wordt van het lesprogramma binnen het onderwijs. Dit doen we met co-financiering van de gemeente en Fonds voor Cultuurparticipatie.
D2	In Q3 en Q4 van 2027 maken we een meerjarenbeleidsplan voor de bibliotheek. In de septembercirculaire 2026 zitten gespecificeerde Rijksmiddelen van circa €118.000, waar de bibliotheek de openingstijden van de vestiging in Sassenheim met 10 uur kan verhogen, een gratis jongerenabonnement faciliteert en meer aanbod voor jongeren te realiseert. Omdat het meerjarenbeleidsplan nog uitgewerkt moet worden zijn deze middelen nog niet opgenomen in de begroting. Afhankelijk van de ontwikkelingen in 2027 worden deze tussentijds gemeld.
D3	In heel 2027 zetten we cultuur in bij community building in de nieuwe wijk Nieuw Boekhorst door het uitvoeren van een bewonersprogramma gericht op cultuur, natuur en welzijn.
D4	Elk kwartaal monitoren we de inzet van de Cultuurcoördinator die samen met verenigingen en maatschappelijke partners werkt aan het verstevigen van het culturele netwerk. Het netwerk bouwt samen aan thema's, zoals jeugd en zichtbaarheid, die voor de gemeente en de verenigingen prioriteit vragen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Hecht Hollands Midden (GGD) Holland Rijnland	Stichting De Combibrug Sportbedrijf Teylingen Sportaanbieders Sportverenigingen Sportservice Zuid-Holland

	Samenwerkingsverband Viteylingen Culturele en historische organisaties Kunstenaars Welzijn Teylingen Welzijnskwartier Bibliotheek Bollenstreek Onderwijsinstellingen Cultuureducatiegroep Leiden Kunstgebouw The Pando Network Wijksamenwerkingsverband Teylingen Buitensportexploitanten Provincie Zuid-Holland Gemeenten Holland Rijnland
--	--

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.2 Zorg voor elkaar

Onze inwoners zijn actief betrokken bij hun buurt en kijken naar elkaar om

Wij bouwen voort op de kracht van Teylingen, waarin inwoners naar elkaar omzien en elkaar ondersteunen. We willen dat inwoners zich verbonden voelen met hun buurt en actief bijdragen aan een leefbare en veilig omgeving.

Wij versterken samenredzaamheid in buurten. Inwoners helpen elkaar waar dat kan. Dit vergroot de veerkracht en het onderlinge vertrouwen. Tegelijkertijd hebben we oog voor inwoners die minder vanzelfsprekend mee kunnen doen of zie zich eenzaam voelen.

Vrijwilligers en mantelzorgers zijn onmisbaar. Wij waarderen hun inzet en zorgen dat zij ondersteuning krijgen waar dat nodig is.

Onze strategische partners spelen een centrale rol in het versterken van ontmoeting en betrokkenheid. Welzijnskwartier, Welzijn Teylingen verenigingen en andere maatschappelijke partners organiseren activiteiten, ondersteunen inwoners en verbinden netwerken in de wijk. Zij zorgen voor laagdrempelige plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en helpen.

Samen zorgen we voor een samenleving waarin inwoners zich gezien voelen en naar elkaar omkijken.

Trends en ontwikkelingen

Toename van eenzaamheid en behoefte aan verbinding

Eenzaamheid blijft een belangrijk maatschappelijk vraagstuk, dat verschillende leeftijdsgroepen raakt. De aanpak verschuift steeds meer van projectmatig naar een duurzame, brede beweging waarin inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en verenigingen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Het versterken van ontmoeting en sociale netwerken blijft daarbij van belang.

De pilot "zorgzame buurten" is succesvol afgerond en het samen met de netwerkpartners voor Wonen, Welzijn en Zorg wordt het werken aan sterke lokale gemeenschappen verder uitgebreid.

Groeiende druk op mantelzorg

Door vergrijzing, het langer zelfstandig thuis wonen en tekorten op de arbeidsmarkt in zorg en ondersteuning neemt de druk op mantelzorgers verder toe. Dit vraagt om gerichte ondersteuning,

erkenning en het voorkomen van overbelasting. Tegelijkertijd wordt het netwerk rondom inwoners belangrijker, waardoor mantelzorg steeds vaker een gedeelde verantwoordelijkheid wordt.

Veranderend vrijwilligerslandschap

De manier waarop inwoners zich inzetten verandert. Er is een groeiende behoefte aan flexibel, kortdurend en betekenisvol vrijwilligerswerk. Tegelijkertijd zien we dat de groep vrijwilligers steeds diverser wordt, waaronder ook mensen met eigen ondersteuningsvragen. Dit vraagt om een andere manier van organiseren, begeleiden en waarderen van vrijwillige inzet.

In de Maatschappelijke Agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun buurt.
- Inwoners kijken naar elkaar om en doen mee naar vermogen.
- Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat.
- Minder mensen voelen zich eenzaam.
- De draagkracht en de draaglast van mantelzorgers zijn in balans.
- Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente.
- Formele en informele zorg werken beter samen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun buurt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De gemeente subsidieert Stichting Welzijn Teylingen die buurtbewoners ondersteunt om hun buurt leuker, socialer en sterker te maken. Zij doen dit met de inzet van community builders en de Buur & Buurtmiddelen. Inwoners kunnen bij Welzijn Teylingen een Buur & Buurt box, bankje, kerstboom en een activiteitenbudget aanvragen. Daarnaast is een Buur & Buurtcamping en een Buur & Buurtprogramma (Samendoen) voor de nieuwe bewoners van Nieuw Boekhorst in aantocht. Ook faciliteert Welzijn Teylingen de Buurtbakkies, waarin ontmoeting en verbinding tussen buurtgenoten centraal staat.
A2	De gemeente subsidieert het Jacoba van Beierenfonds. Het fonds zet zich in voor lokale projecten die de leefbaarheid verbeteren. De gemeente maakt jaarlijks afspraken met Woningcorporatie Stek over de sociale functie van de woningcorporatie. Stek zet mede hierdoor een community builder in die bewoners stimuleert mede-eigenaarschap over hun buurt te voelen. De gemeente subsidieert de BuurtSoos die op hun laagdrempelige ontmoetingsplekken inwoners ondersteunt om activiteiten te ontplooiën voor hun buurt. Vanuit bovengenoemde door de gemeente gesteunde activiteiten zijn vervolgens weer allerlei andere activiteiten ontstaan die bijdragen aan het verantwoordelijk zijn en voelen voor de buurt. Denk aan jaarlijkse buurtfeesten, barbecues, boottochtjes voor buurtgenoten, woonkamerrestaurants, wandelgroepen, buurtverenigingen en meer. Alle bovengenoemde activiteiten worden in samenwerking met de gemeente, inwoners

	en verenigingen opgepakt. De contactfunctionarissen spelen hierin een belangrijke rol.
--	--

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners kijken naar elkaar om en doen mee naar vermogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Het programma "zorgzame buurten" wordt dorpsgericht uitgebreid naar benoemde buurten. Het actieplan daarvoor wordt in Q4 2026 samen met maatschappelijke partners van het netwerk voor Wonen Welzijn en Zorg opgesteld.

Wat willen we bereiken?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Aan deze ambitie werken we continu, samen met partners in veiligheid, onderwijs en zorg. Onder meer via het outreachend jongerenwerk. Jongerenwerkers zijn aanwezig op plekken waar jongeren zijn, zoals op straat, school en bij de jongerencentra. Hierbij heeft het jongerenwerk de ruimte om in te spelen op vragen en behoeften die er spelen. Voor 2027 staan er geen specifieke nieuwe activiteiten gepland, maar onderzoeken we wel of de ambitie met de huidige inzet waargemaakt kan worden.

Wat willen we bereiken?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	In 2027 versterken wij de ketenaanpak Sociaal Verwijzen en Welzijn op Recept om eenzaamheid en andere sociale problemen eerder aan te pakken. Inwoners met psychosociale klachten en sociale problemen als bijvoorbeeld geldzorgen worden via de huisartsenpraktijk doorverwezen naar een sociaal werker voor toeleiding naar activiteiten en ondersteuning gericht op contact, zingeving en zelfstandigheid. In 2027 willen we het aantal verwijzingen vergroten en meer inwoners (inclusief meer jongeren) bereiken. Over de precieze ambitie en planning maken we in 2026 afspraken met lokale partners.

Wat willen we bereiken?

Doel: Mantelzorgers worden ondersteund, zodat draagkracht en draaglast in balans blijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	In de eerste helft van 2027 evalueren we de adempauzeregeling in het kader van een brede inventarisatie naar mogelijkheden voor respijtzorg voor inwoners.

E2	In de eerste helft van 2027 stellen we een beleidsplan vast om mantelzorgers effectief te ondersteunen met een samenhangend aanbod van voorzieningen in de directe omgeving. De basis hiervoor vormt een inventarisatie die we in 2026 uitvoeren naar de beschikbare ondersteuning en de behoeften van mantelzorgers zelf.
----	--

Wat willen we bereiken?

Doel: Vrijwilligers voelen zich gesteund door passende ondersteuning en waardering vanuit de gemeente.

Doel: Vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	De gemeente laat haar waardering voor de inzet van vrijwilligers zien door middel van de Teylinger Vrijwilligersprijzen. We onderzoeken in de eerste helft van 2027 hoe we, samen met onder meer Welzijn Teylingen en de Combibrug, kunnen zorgen voor een goede aansluiting tussen vraag en aanbod via een digitaal interactief platform voor activiteiten en vrijwilligerswerk.

Wat willen we bereiken?

Doel: Formele en informele zorg werken beter samen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	De samenwerking tussen formele en informele zorg is onderdeel van het actieplan van het lokale netwerk voor Wonen Welzijn en Zorg. Dit actieplan wordt eind 2026 vastgesteld door de partners van het lokale netwerk. In 2027 wordt uitvoering gegeven aan het actieplan. Daarnaast werken we continu aan een dementievriendelijke gemeente. De inzet is gericht op voorlichting training en mantelzorgondersteuning.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Welzijn Teylingen Welzijnskwartier TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen woningbouwcoöperatie STEK informele ondersteuning; bijv. Humanitas/

	Rode Kruis 1 ^e lijn: huisartsen / fysiotherapie/ logopedie / Wijksamenwerkingsverband
--	--

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.3 Werk en inkomen

Onze inwoners zijn naar vermogen actief en hebben voldoende inkomen om mee te doen

Wij willen dat inwoners kunnen voorzien in hun levensonderhoud en meedoen in de samenleving. Voor de meeste inwoners is dit vanzelfsprekend. Voor een deel van de inwoners is ondersteuning nodig om werkloosheid, armoede en schulden te voorkomen of te doorbreken.

Wij zetten in op het versterken van bestaanszekerheid. We zorgen dat inwoners met vragen over inkomen, werk en schulden snel en eenvoudig toegang hebben tot passende ondersteuning.

Daarbij besteden wij extra aandacht aan de toegankelijkheid en het bereik van onze minimaregelingen. Waar mogelijk maken wij gebruik van ambtshalve toekenning, zodat inwoners minder drempels ervaren.

Daarnaast hebben we extra aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede, zodat zij veilig kunnen opgroeien en gelijke kansen krijgen.

Onze strategische partners spelen een belangrijke rol in de uitvoering. De ISD Bollenstreek voert de inkomensregelingen en schuldhelpverlening uit en is voor inwoners de belangrijkste toegang voor ondersteuning bij financiële vragen. Provalu ondersteunt inwoners die niet zelfstandig de weg naar werk vinden en richt zich op ontwikkeling en participatie. Voor ieder 1 (Vi1) heeft een belangrijke rol in de integrale toegang en zorgt voor verbinding tussen werk, inkomen en andere leefgebieden.

Samen zorgen we voor een samenhangende aanpak waarin inwoners worden ondersteund om (weer) actief deel te nemen aan de samenleving.

Trends en ontwikkelingen

Doorontwikkeling Provalu naar sociaal ontwikkelbedrijf

De doelgroep van Provalu, en alle andere werkbedrijven in het land, verandert. Om inwoners voor wie werken niet vanzelfsprekend is ook in de toekomst passende ondersteuning te kunnen bieden, blijft doorontwikkeling van de dienstverlening noodzakelijk. Hierover is een toekomstvisie met implementatieplan opgesteld richting 2030.

In 2027 bouwt Provalu voort op de in 2026 ingezette hoofdinitiatieven. Door de verdere ontwikkeling van het Arbeidsdiagnostisch Centrum, de leerlijnen en de geïntensiveerde samenwerking met werkgevers en onderwijs worden inwoners beter ondersteund in hun ontwikkeling naar participatie en werk.

Met de uitvoering van de Wet van School naar Duurzaam Werk wordt de ondersteuning van jongeren bij de overgang van school naar werk versterkt. Provalu speelt hierin via het Jongerenpunt een belangrijke rol door jongeren vroegtijdig te begeleiden naar onderwijs, ontwikkeling, participatie of werk.

Toenemende complexiteit en behoefte aan maatwerk

De ondersteuningsvragen van inwoners worden complexer en zijn vaker meervoudig (bijvoorbeeld een combinatie van schulden, gezondheid en participatie). Dit vraagt om een integrale aanpak waarbij professionals domeinoverstijgend samenwerken. De inzet van maatwerk, waarbij de vraag van de inwoner centraal staat in plaats van regels en systemen, wordt steeds belangrijker om effectieve en duurzame oplossingen te realiseren.

Vroegsignalering schulden

Vroegsignalering blijft een belangrijk instrument om inwoners met (dreigende) schulden tijdig in beeld te krijgen. Door uitbreiding van het aantal samenwerkingspartners nemen het bereik en het aantal signalen toe, waardoor eerder kan worden ingegrepen en zwaardere problematiek wordt voorkomen. Daarnaast worden gerichte acties ingezet om meer inwoners te bereiken, met aandacht voor zichtbaarheid, laagdrempeligheid en een proactieve benadering. Dit draagt bij aan een effectievere aanpak, met meer nadruk op preventie en financiële zelfredzaamheid.

Meer ruimte voor vertrouwen en maatwerk

Met de invoering van de Participatiewet in Balans verschuift de nadruk naar vertrouwen, eenvoud en de menselijke maat. Gemeenten krijgen meer ruimte om maatwerk toe te passen en beter aan te sluiten bij de situatie van inwoners. Voor 2027 betekent dit een transitiejaar, waarin beleid en uitvoering worden aangepast aan de nieuwe uitgangspunten. Zo hoeven inwoners minder documenten aan te leveren en kan de inkomenstoelage ambtshalve toegekend worden.

In de Maatschappelijke Agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien.
- Inwoners hebben de basisvaardigheden om te kunnen werken en meedoen.
- Hulp voor inwoners met geldzorgen is toegankelijk en effectief.
- Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af.
- Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af.
- Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan de samenleving.
- Statushouders integreren snel en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Wat willen we bereiken?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De gemeenten in de Kust-, Duin- en Bollenstreek voeren in Q2 2027 gezamenlijk een

	doelgroep-analyse uit naar inwoners met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Om juiste ondersteuning aan te kunnen bieden richting participatie en economische zelfstandigheid te bevorderen.
A2	Met het Doorstroompunt Holland Rijnland en het Jongerenpunt Provalu ondersteunen we jongeren bij de overgang van school naar werk. Daarbij zetten we in op ontwikkeling, zodat zij (op termijn) duurzaam kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners hebben de basisvaardigheden om te kunnen werken en meedoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zetten de pilot Lekker Fit voort. Twintig inwoners nemen deel aan een traject gericht op het versterken van zelfvertrouwen, sociale vaardigheden, werknemersvaardigheden en een gezonde leefstijl. Hiermee vergroten zij hun zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en kansen op opleiding, vrijwilligerswerk of betaald werk. In Q4 2027 wordt de pilot geëvalueerd en mogelijk structureel ingebed.
B2	Bibliotheek Bollenstreek organiseert twee digitale cursussen zoals Klik-en-Tik. Activiteiten voor het verbeteren van de taalvaardigheid zijn: leeskringen, taalmaatjes en de taalcafés. Hiermee willen wij minimaal 1200 deelnames bereiken.
B3	Met het Taalpact zorgen we ervoor dat organisaties en hulpverleners laaggeletterdheid signaleren en doorverwijzen naar taalonderwijs. In 2027 breiden we het aantal samenwerkingspartners uit naar 40, die allemaal minimaal 1 activiteit (bijvoorbeeld de training herkennen en doorverwijzen) doen om beter te worden in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterdheid. Daarnaast organiseren we een netwerkbijeenkomst voor samenwerkingspartners.
B4	TopTaal verzorgt het formele en non-formele onderwijs voor inwoners met laaggeletterdheid. Het jaarlijks doel is dat 60 inwoners onderwijs bij TopTaal volgen. TopTaal krijgt aanmeldingen via Provalu, waar TopTaal taaltrajecten verzorgt, de ISD en de taalsprekuren in de bibliotheek. Daarnaast komen aanmeldingen binnen via de Oekraïneopvanglocaties en ouders van kinderen van het ISK en de Nieuwkomersschool. Maar de meeste aanmeldingen zijn zelfmelders: inwoners die op internet zoeken naar een taalschool in Teylingen en zo bij TopTaal uitkomen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Hulp voor inwoners met geldzorgen is toegankelijk en effectief.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	In 2027 zetten we geen nieuwe acties in. We werken met de ISD Bollenstreek continu aan toegankelijke en effectieve hulp en eenvoudige informatievoorziening.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zetten doorlopend in op heldere informatievoorziening over inkomens- en

	minimaregelingen, het signaleren van geldzorgen en toeleiden naar werk. Daarnaast ontwikkelen we in Q2 een praatplaat voor professionals, zodat zij in één oogopslag kunnen zien welke inkomens- en minimaregelingen beschikbaar zijn binnen de gemeente.
--	---

Wat willen we bereiken?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	De ISD Bollenstreek signaleert betalingsachterstanden via vaste signaalpartners en zet, afhankelijk van ernst en frequentie, binnen 4 weken een passende interventie in. Het doel is om naar aanleiding van deze vroegsignalering in 20% van de gevallen een succesvolle interventie in te zetten. Dit is nu 8%.
E2	De ISD Bollenstreek biedt inwoners die zich melden voor schuldhulpverlening een passend aanbod aan. Zo starten we met het Jongeren Perspectief Fonds. Dit is een schuldhulpverleningsaanbod dat aansluit bij de leefwereld van jongeren. Met dit Fonds helpen we in 2027 10 jongeren in de Bollenstreek.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	In Q3 2027 sturen we een brief aan alle ouders met kinderen van 4-17 jaar over het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Daarmee stimuleren we dat kinderen van inwoners met weinig geld kunnen meedoen. In deze brief brengen we ook de Sport- en Cultuurregeling voor volwassenen onder de aandacht. Daarnaast communiceren wij doorlopend over onze minimaregelingen via De Teylinger, de gemeentepagina, sociale media en (landelijke) campagnes. Ook informeren wij alle sport- en cultuurverenigingen opnieuw over de beschikbare sport- en cultuurregelingen voor inwoners met een laag inkomen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Nieuwkomers integreren snel en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	80% van de statushouders heeft binnen 10 weken na de brede intake een Persoonlijk Integratie Plan (PIP) en is bij een passende leerroute aangemeld. Tijdens het scholingstraject wordt aanwezigheid en voortgang halfjaarlijks gemonitord en waar nodig bijgesteld. Al tijdens de intake worden werkervaring en mogelijke kansen op de arbeidsmarkt verkend.
G2	Momenteel krijgt 50% van de statushouders binnen de B1-route (taalroute) en de Z-route (zelfredzaamheidsroute) binnen 3 jaar een aanbod van Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP). Er wordt ingezet op taalscholingstrajecten gecombineerd met (betaald) werk. De ambitie is om dit percentage in 2027 naar 75% te krijgen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Welzijn Teylingen Welzijnskwartier TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Woningbouwcoöperatie STEK Informele ondersteuning; bijv. Humanitas/ Rode Kruis 1 ^e lijn: huisartsen / fysiotherapie/ logopedie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).
2.1.4 Opgroeien en opvoeden

Onze kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving en opvoeders voelen zich gesteund

Wij willen dat kinderen in Teylingen gezond en veilig opgroeien en zich goed ontwikkelen. Ouders en opvoeders zijn hierbij in eerste instantie zelf aan zet, samen met hun netwerk. Opvoeden is niet altijd eenvoudig. Waar nodig ondersteunen wij ouders tijdig en passend.

Wij hebben oog voor gezinnen waar problemen op meerdere leefgebieden spelen. In deze situaties bieden wij een integrale aanpak, gericht op duurzame verbetering en het doorbreken van problematiek die van generatie op generatie wordt doorgegeven. Zo dragen wij bij aan gelijke ontwikkelkansen voor kinderen.

We zetten in op ondersteuning die licht is waar mogelijk en zwaar waar nodig. Daarbij hebben wij specifieke aandacht voor kinderen die het thuis, op school of in de wijk moeilijk hebben, bijvoorbeeld door armoede, schulden, scheiding of uitsluiting.

Trends en ontwikkelingen

Blijvende druk op de jeugdhulp

De vraag naar jeugdhulp blijft onverminderd hoog. Problematiek wordt complexer en wachttijden blijven een aandachtspunt. Tegelijkertijd staan de kosten onder druk. Dit vraagt om scherpe keuzes en een andere manier van werken, waarbij we de toegang tot jeugdhulp beter afbakenen en inzetten op passende ondersteuning.

Programmaplan Jeugd

Met het Programmaplan Jeugd geven wij richting aan de doorontwikkeling van de jeugdhulp in Teylingen. Met dit programma versterken wij de pedagogische basis, normaliseren we opvoedvragen, zetten we het voorveld steviger neer en organiseren we regie en datagedreven sturing.

We werken toe naar een duurzaam jeugdhulpstelsel. Jeugdigen groeien zoveel mogelijk op in hun eigen omgeving en krijgen ondersteuning die past bij hun situatie. Gespecialiseerde jeugdhulp blijft beschikbaar voor jeugdigen die dit echt nodig hebben.

We voeren dit programma uit samen met onze strategische partners, zoals Voor ieder 1, onderwijs, zorgaanbieders en de welzijnsorganisaties. Samen zorgen we voor een betere aansluiting tussen preventie, ondersteuning en jeugdhulp.

Samenhang tussen lokaal en regionaal beleid

De opgaven binnen de jeugdhulp vragen om nieuwe samenwerking in de regio. Regionale maatregelen en lokale inzet versterken elkaar. Landelijk is de Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld en in uitvoering genomen. Binnen de regio Holland Rijnland zijn aanvullende maatregelen ingezet. In 2027 ligt de nadruk op de verdere implementatie van deze maatregelen en het vergroten van de samenhang, zodat ondersteuning effectiever is en beter betaalbaar blijft.

Samenwerking zorg en veiligheid

Vraagstukken rondom jeugd raken soms zorg en veiligheid. Dit vraagt om een integrale aanpak waarin partners intensief samenwerken. De zorg- en veiligheidstafel speelt hierin een belangrijke rol. Binnen dit samenwerkingsverband versterken we de vroegsignalering, verbeteren we de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners en voeren we gezamenlijk regie op complexe situaties. Door deze aanpak signaleren we eerder, handelen we sneller en werken we effectiever aan duurzame oplossingen.

In de Maatschappelijke agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Ouders zijn - samen met hun netwerk - voldoende toegerust voor de opvoeding van hun kinderen.
- Kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving.
- Kinderen kunnen zich optimaal ontwikkelen via onder meer inclusieve kinderopvang, onderwijs en vrije tijd.
- Kinderen en gezinnen die dat nodig hebben helpen we om hun leven weer in eigen hand te nemen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Ouders zijn samen met hun netwerk voldoende toegerust voor de opvoeding van hun kind.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We zetten samen met Voor ieder 1 (Vi1) acties in om het voorveld in het sociaal domein te versterken. In de eerste helft van het jaar verduidelijken en borgen we de werkprocessen, zodat de inzet van de acties in de tweede helft effectief en structureel is.

Wat willen we bereiken?

Doel: Kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
------------	-------------------------

B1	We implementeren vanaf Q1 2027 de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) samen met partners uit onderwijs, opvang, zorg, welzijn, ouders en jeugdigen.
B2	In de eerste helft van 2027 verbeteren we, via de Zorg- en veiligheidstafels, de jeugdaanpak door de samenwerking te verbeteren en betere afspraken te maken over rolverdeling en verantwoordelijkheden, informatie-uitwisseling en escaleren en op- en afschalen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Kinderen kunnen zich optimaal ontwikkelen, via onder meer inclusieve kinderopvang, onderwijs en vrije tijd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	In de eerste helft van 2027 ontwikkelen we samen met minimaal acht maatschappelijke partners een samenhangend en vrij toegankelijk aanbod dat bijdraagt aan het versterken van de pedagogische basis en het vergroten van kansengelijkheid.
C2	In 2027 dragen we, in samenhang met de pijler Werk en Inkomen, bij aan het verkleinen van voortijdig schoolverlaten en de toeleiding naar duurzaam werk. Na regionale vaststelling vertalen we de maatregelen uit het regionaal programma voortijdig schoolverlaten en duurzaam werk naar lokaal uitvoerbare acties, met als doel het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen en meer inwoners perspectief op een zelfstandig inkomen te bieden.
C3	In Q3 2027 maken we een impactanalyse van de verordening 2026 leerlingen- en jeugdhulpvervoer.

Wat willen we bereiken?

Doel: De meest kwetsbare kinderen en gezinnen helpen we om hun leven weer in eigen hand te nemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	In 2027 implementeren we samen met Voor ieder 1 een veranderstrategie binnen het Programmaplan Jeugd, waarbij we de werkwijze van het lokale team versterken. We zetten actief in op normaliseren, het zoveel mogelijk dichtbij en in het netwerk oplossen van hulpvragen en het voorkomen van onnodige medicalisering. Tegelijkertijd organiseren we waar nodig regie op complexe casuïstiek en zorgen we voor integrale ondersteuning, zodat jeugdigen en gezinnen tijdig passende hulp ontvangen en meer grip krijgen op hun eigen situatie.
D2	Na regionale vaststelling vertalen we in 2027 de taskforce maatregelen naar lokaal uitvoerbare acties en implementeren deze binnen het Programmaplan Jeugd. We verwachten onder meer acties op casusregie en het werken met beschikkingen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Service Organisatie Zorg Holland Rijnland ISD Bollenstreek Hecht Hollands Midden Regionaal Bureau Leerrecht (onderdeel van	Voor ieder 1 Kinderopvang/aanbieders VE Samenwerkingsverbanden Scholen

Holland Rijnland)	Centrum voor Jeugd en Gezin Aanbieders preventie, zoals Villa Pinedo, Home Start, Brijder, GGZ Rivierduinen Combibrug Kwadraad Stichting MEE Welzijnswartier Praktijkondersteuners huisartsen Aanbieders jeugdhulp, jeugdbescherming – en reclassering Noot leerlingenvervoer Ouderklankboordgroep leerlingenvervoer Sportaanbieders en verenigingen Politie Jeugd Preventie Team Veiligheidshuis Veilig Thuis Bibliotheek Duin & Bollenstreek Woningbouwcoöperatie STEK
-------------------	--

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.5 Thuis als basis

Onze inwoners hebben een woning die past bij hun situatie en kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen

Wij willen dat inwoners zich thuis voelen en beschikken over een passende woning. Een stabiele woonsituatie is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving.

Steeds meer inwoners wonen langer zelfstandig, ook als zij ondersteuning nodig hebben. Dit vraagt om een omgeving waarin wonen, welzijn en zorg goed op elkaar aansluiten. We zetten in op het versterken van de voorwaarden die dit mogelijk maken. Daarbij zijn een toegankelijke leefomgeving, sociale veiligheid en de nabijheid van voorzieningen van belang. Ook stimuleren we ontmoeting, zodat inwoners elkaar kunnen blijven helpen en ondersteunen.

We werken samen met onze strategische partners, zoals woningcoöperaties, zorg- en welzijnsorganisaties en de ISD Bollenstreek. Samen zorgen we voor passende oplossingen voor inwoners die ondersteuning nodig hebben bij wonen en dagelijks functioneren.

Trends en ontwikkelingen

Langer thuis wonen onder druk

Het aantal inwoners dat langer zelfstandig thuis woont neemt toe. Tegelijkertijd zien we dat dit steeds meer onder druk komt te staan door vergrijzing, een groeiend aantal mensen met dementie, krapte op de woningmarkt en tekorten in de zorg. Ook worden mantelzorgers zwaarder belast en eenzaamheid neemt toe. Dit vraagt om gerichte keuzes in hoe we ondersteuning organiseren en prioriteren.

Groei van de ondersteuningsvraag en noodzaak tot andere inzet

Door bovenstaande ontwikkelingen groeit de vraag naar ondersteuning. Tegelijkertijd is de financiële ruimte beperkt. Dit vraagt om, waar mogelijk, een verschuiving van individuele maatwerkvoorzieningen naar meer algemene en preventieve voorzieningen. Hiermee ondersteunen we inwoners eerder en laagdrempeliger en proberen we zwaarder zorg te voorkomen.

Programma Maatschappelijke zorg

We werken in Holland Rijnland vanuit de visie dat niemand aangewezen zou moeten zijn op Maatschappelijke Opvang. Iedere inwoner heeft recht op een veilige en passende woonplek, met ondersteuning als dat nodig is.

In de Ethos-telling Dak- en Thuisloosheid van 2024 werden in Teylingen 27 dak- en thuisloze volwassenen geteld.

Maatschappelijke Opvang zien we als tijdelijk en zo kort mogelijk. De nadruk ligt steeds meer op preventie en ondersteuning dichtbij huis. We zetten de beweging van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis door. Daarbij combineren we regionale samenwerking met lokale uitvoering, zodat ondersteuning dichtbij de inwoner en op maat kan worden georganiseerd.

We werken toe naar het principe van Wonen Eerst: eerst een stabiele woonplek, daarna passende ondersteuning. In de huidige woningmarkt is dat een flinke uitdaging.

Gemeenten nemen hierin samen de regie en werken nauw samen met woningcorporaties, zorgaanbieders en wijkpartners.

Belang van ontmoeting en voorzieningen in de wijk

Laagdrempelige ontmoetingsplekken en voorzieningen in de wijk worden steeds belangrijker om eenzaamheid te verminderen en sociale netwerken te versterken. De voorziening dragen bij aan zelfredzaamheid en kunnen een zwaardere zorgvraag helpen voorkomen. In Teylingen zien we deze ontwikkelingen terug in verschillende initiatieven, zoals De JoJo in Sassenheim, de Spelewey in Voorhout, De Geest in Warmond, de buurtsoos en de buurtkamers. Deze plekken bieden inwoners de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten, ondersteuning te vinden en actief te blijven deelnemen aan de samenleving. We zetten in op het verder versterken en benutten van dit soort voorzieningen, samen met onze partners binnen het netwerk van Wonen, Welzijn en Zorg, maar bijvoorbeeld ook met bewonersinitiatieven.

In de Maatschappelijke agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- De leefomgeving is veilig, toegankelijk en leefbaar voor iedereen.
- Er is voldoende toegankelijk aanbod verspreid over de wijken/kernen, gericht op ontmoeting, dag-invulling en vervoer er naartoe.
- Inwoners kennen de mogelijkheden en nemen zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen.
- Er zijn voldoende woonplekken voor specifieke doelgroepen die vragen om wonen met zorg.
- Iedereen heeft een dak boven het hoofd.

Wat willen we bereiken?

Doel: De woonomgeving is veilig, toegankelijk en leefbaar voor iedereen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	In 2027 starten we geen nieuwe acties. We werken continu aan deze ambitie, onder andere met het programma maatschappelijke zorg. Daarmee investeren we in een goed werkende zorg- en veiligheidsketen en werken we preventief aan een veilige omgeving door het vroegtijdig signaleren van overlast en zorgen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Er is voldoende aanbod verspreid over de wijken/kernen gericht op ontmoeting, dag-invulling en vervoer ernaartoe.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	In 2027 werken wij continu aan een evenwichtige spreiding van laagdrempelige ontmoetingsplekken in alle wijken. In de eerste helft van 2027 onderzoeken wij samen met partners binnen het lokale Wonen-Welzijn-Zorg netwerk waar kansen liggen voor het (verder) openstellen en benutten van ontmoetingslocaties en is een actueel overzicht beschikbaar van ontmoetingsplekken en kansen voor uitbreiding. Op basis hiervan maken wij gedurende 2027 afspraken over uitbreiding en toegankelijkheid van het aanbod.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners kennen de mogelijkheden en nemen zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Er is geen specifieke nieuwe activiteit in 2027. Aan deze ambitie wordt continu gewerkt via het Wonen-Welzijn-Zorg programma en ondersteuningsaanbod via de ISD Bollenstreek en Voor ieder 1.

Wat willen we bereiken?

Doel: Er zijn voldoende woonplekken voor specifieke doelgroepen die vragen om wonen met zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We breiden in 2027 het aanbod van Scheve Huisjes uit met 2 woningen in de Duin- en Bollenstreek, zodat meer inwoners met een zorgbehoefte zelfstandig en passend kunnen wonen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Het aantal plekken in de Duin- en Bollenstreek voor inwoners die dak- en thuisloos zijn breidt uit met 4 extra plekken van 32 naar 36, waarvan 7 flexibel.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
--------------------	-------------------------------

Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Stichting Welzijn Teylingen Welzijnskwartier SO-Zorg en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, woningbouwcoöperatie STEK Informeel ondersteuning; bijv. De Zonnebloem / Humanitas Maatschappelijke zorg zorgaanbieders (contract): Stichting De Brug, Stichting De Binnenvest, Silhouet Coaching, Stichting Arkin, Stichting Cardea, Stichting De Steenrots, Stichting Rivierduinen, Stichting 's Heeren Loo Zorggroep, Podeba BV, Stichting De Haardstee, Stichting Limor, Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg. Stichting Lumen Brijder De Jojo Huisartsen Holland Rijnland Wonen Zorgkantoor Zorg en Zekerheid Politie
--	---

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.6 Passende ondersteuning

Onze inwoners redden zich zoveel mogelijk zelf en krijgen ondersteuning wanneer dat nodig is

Wij zorgen dat inwoners die ondersteuning nodig hebben, snel en eenvoudig op de juiste plek terecht komen. De toegang tot hulp is laagdrempelig, duidelijk en overzichtelijk. Eenvoudige vragen worden snel afgehandeld en bij complexe situaties kijken we samen met de inwoner naar een passende oplossing. Ondersteuning organiseren we zo veel mogelijk integraal, zodat inwoners niet steeds opnieuw hun verhaal hoeven te doen en ondersteuning goed op elkaar aansluit.

Wij bieden ondersteuning via algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Daarbij geldt: licht waar mogelijk en zwaar waar nodig. We bieden ondersteuning aan inwoners om, waar dat kan, (weer) zelfstandig verder te gaan.

Onze strategische partners spelen een belangrijke rol in de uitvoering. De ISD Bollenstreek voert onder andere de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) uit en zorgt voor toegang tot maatwerkvoorzieningen. Voor ieder 1 - ook wel de sociale wijkteams - is de centrale plek voor hulpvragen en biedt voor vragen op verschillende leefgebieden passende ondersteuning. Samen

zorgen we voor een samenhangend systeem waarin inwoners passende ondersteuning krijgen op het moment dat dat nodig is.

Trends en ontwikkelingen

Druk op snelle en toegankelijk ondersteuning

Inwoners verwachten steeds vaker dat ondersteuning snel, duidelijk en eenvoudig beschikbaar is. Tegelijkertijd worden vragen complexer en is de capaciteit beperkt. Dit vraagt om duidelijke keuzes in de toegang en om efficiënte inrichting van processen, zodat inwoners snel op de juiste plek terechtkomen.

Toename van complexe en samenhangende problematiek

Ondersteuningsvragen spelen zich vaker af op meerdere leefgebieden tegelijk. Dit vergroot het risico dat inwoners niet direct op de juiste plek terechtkomen. Het vraagt een integrale toegang en goede samenwerking tussen organisaties, zodat inwoners sneller passende ondersteuning krijgen.

Versterken van signalering en aanpak van onveiligheid

Huiselijk geweld en onveilige situaties blijven vaak lang verborgen. Tegelijk is de impact hiervan groot en langdurig. Er wordt steeds meer nadruk gelegd op vroegsignalering, samenwerking tussen partners en het duurzaam doorbreken van onveiligheid. Dit vraagt om een alerte en goed georganiseerde keten, waarin signalen snel worden opgepakt en doorgezet.

In de Maatschappelijke Agenda Teylingen 'Leven Lang Meedoen' staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners die professionele ondersteuning nodig hebben, komen op de juiste plek terecht.
- Er is zo snel en zo eenvoudig mogelijk passende ondersteuning beschikbaar.
- Huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, er wordt adequaat gereageerd en het wordt duurzaam gestopt.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners die professionele ondersteuning nodig hebben komen op de juiste plek terecht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Voor Ieder 1 (Vi1) verkent een uitbreiding van de ondersteuning aan volwassenen, met als doel het terugdringen van de inzet van Wmo maatwerkvoorzieningen zoals individuele ondersteuning. Voor ieder 1 doet dit in samenwerking met de ISD Bollenstreek en welzijn. Q3 2027 is helder wat dit vraagt aan extra financiën en personele inzet.

Wat willen we bereiken?

Doel: Er is zo snel en zo eenvoudig mogelijk passende ondersteuning beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Voor ieder 1 pakt hulpvragen zo snel als mogelijk op. De afspraak in de uitvoeringsovereenkomst is een wachttijd van maximaal 3 maanden. Dit wordt nu vaak niet gehaald. We maken in Q1 2027 met Voor ieder 1 een plan om de bezetting op orde te krijgen en de wachtlijsten terug te dringen.

B2	Voor ieder 1 is gestart met het ontwikkelen van een capaciteitsmodel. In 2027 moet dit model onderbouwd duiding kunnen geven aan de wachtlijsten, het minimaal benodigde FTE en mogelijke oplossingsrichtingen zoals efficiënter werken, collectivisering en samenwerking met het preventieve veld. Met deze informatie kunnen we beter sturen op de wachtlijsten.
B3	Voor ieder 1 start in 2027 met het inzetten van casusregie bij meervoudige complexe problematiek om zo beter aan te sluiten bij wat een gezin nodig heeft.

Wat willen we bereiken?

Doel: Huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, er wordt adequaat gereageerd en het wordt duurzaam gestopt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	In 2027 geven we uitvoering aan de regiovisie voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling door middel van campagnes, het versterken van de samenwerking tussen ketenpartners en het lokaal uitrollen van diverse activiteiten.
C2	We versterken de samenwerking tussen Veilig Thuis en Voor ieder 1 door te stimuleren dat Veilig Thuis kan aansluiten bij de lokale teams waar nodig, zodat meldingen van huiselijk geweld tijdig en zorgvuldig worden opgepakt. Daarnaast starten we in 2027 met het herijken van de regionale samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis en de lokale teams.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Service Organisatie Zorg Holland Rijnland en aanbieders specialistische jeugdhulp Hecht Hollands Midden (GGD)	Voor ieder 1 Onderwijsveld CJG Welzijn Teylingen Welzijnswartier Veilig Thuis Meldpunt zorg en overlast Zorg en Veiligheidshuis Hollands Midden Politie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.7 Burgerzaken

Trends en ontwikkelingen

Binnen de dienstverlening van Burgerzaken zien we een aantal belangrijke trends:

- Snelle ontwikkelingen in digitalisering en veiligheidsrisico's.
- Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude.
- Landelijk is een toename te zien van onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP).
- We hebben tevens in 2027 te maken met de zogeheten Reisdocumentenpiek

Digitalisering en veiligheidsrisico's:

De digitalisering betekent dat steeds meer contacten tussen inwoners en gemeente online gebeuren en steeds meer producten online kunnen worden aangevraagd. Dat vraagt om een andere vorm van dienstverlening. Daarnaast heeft digitalisering ook invloed op de veiligheid en fraudegevoeligheid van de persoonsgegevens die de gemeente beheert en verstrekt. Hiervoor dienen nieuwe scanners te worden aangeschaft die de veiligheid en fraude kunnen toetsen.

Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude:

Deze ontwikkeling vraagt om verbetering van de middelen en manieren om die fraude bijtijds te ontdekken.

Landelijk is er een toename te zien aan onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP):

Samenwerking met andere overheidsinstanties en externe partijen is cruciaal voor het leveren van een juiste en correcte BRP.

Reisdocumentenpiek:

We kennen in heel Nederland momenteel het fenomeen "reisdocumenten-piek". In 2014 werd het paspoort en de ID-kaart voor het eerst 10 jaar geldig, voorheen was dat 5 jaar. In de periode 2024 t/m 2028 worden al die toen aangevraagde documenten vervangen, ten opzichte van de periode 2019 t/m 2023 betekent dat meer dan een verdubbeling van het aantal aanvragen. Adequate maatregelen met betrekking tot een tijdelijk budget voor flexibel extra personeel, verruiming van openingstijden en balies garanderen een vlotte dienstverlening aan de inwoners.

Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen 17 maart 2027:

In opdracht van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is HLTsamen verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van alle bijbehorende werkzaamheden. Dit omvat onder meer de inrichting en bemensing van circa 50 stembureaus en 3 centrale tellocaties. We dragen zorg voor de inrichting van de bijbehorende processen en de stroom van documenten en informatie. Daarnaast vervult de gemeente bij deze verkiezingen zelf de rol van Centraal Stembureau. Dit brengt extra verantwoordelijkheden met zich mee, waaronder de registratie van politieke partijen en kandidaten. Het project Verkiezingen wordt centraal aangestuurd, en uitgevoerd door de hele organisatie van HLTsamen. Daarnaast is ook inzet van inwoners nodig voor bemensing van de stembureaus en de centrale tellocatie. Het doel is het waarborgen van eerlijke, transparante en goed georganiseerde verkiezingen.

Wij hanteren de volgende 4 uitgangspunten ten aanzien van onderwerpen op het vakgebied burgerzaken.

- 1. Wij stellen de identiteit van personen zorgvuldig vast.*

Het vaststellen en vastleggen van identiteit is een primaire taak van onze afdeling Burgerzaken. Wij zorgen voor een nauwkeurige en zorgvuldige uitvoering, als fundament voor al onze dienstverlening.

- 2. Wij verzorgen de aanvraag en uitgifte van identiteitsmiddelen.*

Dit is onze tweede kerntaak. We streven hierbij naar snelle, klantgerichte processen met maximale aandacht voor veiligheid en het voorkomen van identiteitsfraude.

- 3. Wij bieden service op maat: digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig.*

We digitaliseren onze dienstverlening waar dat kan, maar verliezen de menselijke maat niet uit het oog. Inwoners die liever of noodgedwongen fysiek langskomen, faciliteren we goed: met klantgerichte balieprocessen, korte wachttijden en medewerkers die ondersteuning bieden bij digitale stappen. Zo zorgen we voor toegankelijke dienstverlening voor iedereen.

4. Processen zijn eenduidig en efficiënt ingericht.

Wij werken met uniforme processen die zijn afgestemd op landelijke standaarden en continu worden geactualiseerd aan de hand van het beveiligingshandboek. Het beveiligingshandboek bevat de richtlijnen voor de BRP, reisdocumentenprocessen en bijhorende werkprocessen. Om onze processen zo klantgericht en efficiënt uit te kunnen voeren zetten we in op continue opleiding van Burgerzakenmedewerkers.

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- We zetten ons in voor service op maat, zodat iedere inwoner op een passende manier geholpen wordt. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.
- We zorgen voor betrouwbare persoons- en adresgegevens in de BRP en het voorkomen van identiteitsfraude.
- We organiseren een soepel verlopende Reisdocumentenpiek waarbij het ons tijdelijk ter beschikking gestelde extra budget adequaat wordt ingezet.
- We waarborgen een eerlijke, transparante en goed georganiseerde Waterschaps- en Provinciale Statenverkiezing in maart 2027.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We zetten ons in voor service op maat, zodat iedere inwoner op een passende manier geholpen wordt. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We gaan door met het uitbreiden van het E loket. Tevens wordt Q1 2027 gestart met het maken van een groeiplan ten behoeve van het verhogen van de digitale aanvragen van de 3 de belangrijkste E diensten.
A2	Dit doen we door onze balieprocessen klantvriendelijk en efficiënt in te richten. Daarnaast trainen we medewerkers in het herkennen van bijv. dementie en huiselijk geweld. Burgerzaken biedt de mogelijkheid tot het doen van een huisbezoek in geval inwoners slecht ter been zijn.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We zorgen voor betrouwbare persoons- en adresgegevens in de BRP en het voorkomen van identiteitsfraude.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zorgen ervoor dat onze technische hulpmiddelen aan de nieuwste standaarden voldoen. In 2027 betekent dat de aanbesteding is afgerond en de implementatie van de zelfscanners is gestart.

B2	We zorgen voor de doorontwikkeling van Adreskwaliteit. In 2027 wordt gestart met het verhogen van het aantal huisbezoeken bij woningen die als leegstaand geregistreerd staan. Hiermee willen we de leegstand verminderen en illegale bewoning tegengaan.
B3	De gevolgen van de doorontwikkeling van adreskwaliteit zullen leiden tot intensivering van samenwerking met ketenpartners (OOV, Politie, Leerplicht, Belastingen, Handhaving BWT, Voorrieder1 etc.). Datgene wat wordt aangetroffen bij een huisbezoek wordt doorgesproken met het betreffende onderdeel.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We organiseren een soepel verlopende Reisdocumentenpiek waarbij het ons tijdelijk ter beschikking gestelde extra budget adequaat wordt ingezet

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We monitoren continu op voldoende capaciteit zodat de inwoners van onze gemeente altijd binnen wettelijk gestelde termijnen geholpen worden. We zetten in Q2 2027 in op het maximaliseren van digitale (rijbewijs en paspoorten) aanvragen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We waarborgen een eerlijke, transparante en goed georganiseerde Waterschaps- en Provinciale Statenverkiezingen in maart 2027.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zetten voldoende intern personeel en inwoners van de gemeente in om een adequate voorbereiding op en soepele uitvoering van de verkiezingsdagen te garanderen

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Ministerie van Binnenlandse Zaken/Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) Kiesraad Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.8 Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren komen uit de landelijk verplichte uniforme basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en jaarrekening (Besluit Begroting en Verantwoording). Eind 2025 is de eerste versie van de MAG-monitor gereed. Daarin staan indicatoren voor alle ambities uit de Maatschappelijke agenda. Deze zullen waar mogelijk worden gebruikt bij de concretisering van de activiteiten in deze begroting. Naar verwachting wordt de MAG-monitor opgenomen in volgende programmabegrotingen.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	704,4	nb*	A	A	2024: 850,2	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	nb*	B	B	2024: 6	CBS Jeugd
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking t.o.v. totale beroepsbevolking	76,7	76,7	C	C	2025: 73,2	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb*	D	D	2024: 2	CBS Jeugd
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	113	106,7	E	E	2025: 281,2	CBS
Lopende aantal re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	90,3	nb*	F	F	2024: 203,1	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	1	nb*	G	G	2023: 1	CBS jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	15,2	15,4	H	H	2025: 13,7	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1	1	I	I	2025: 1	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,2	0,2	J	J	2024: 0,4	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	510	500	K	K	2025: 720	GMSD

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod.

B: Streven is dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit onder andere bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

C: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder te verhogen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te verleiden naar werk.

D: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk- en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen (terug) te begeleiden naar werk en/of opleiding.

E: De ontwikkeling van mensen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door sociale activering en, zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

F: Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hieraan invulling, samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland.

G: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren te verminderen dat na een delict voor de rechter komt.

H: Streven is het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen door de inzet van preventie, normalisering, vroegsignalering en het organiseren van passende zorg.

I: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg voor en begeleiding van jeugdigen die in aanraking komen met de politie. Daardoor neemt het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel af.

K: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen ze ondervinden. en in welke mate ze in staat zijn om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de inwoner de beperkingen niet zelf kan oplossen, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

Toelichting indicator Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit gaat zowel om fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen met een baan per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar in een gezin dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Een bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Met bijstand bedoelen we uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWb, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz).

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren

Mensen van 16 tot en met 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en volgens de polisadministratie geen baan hebben als werknemer.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal mensen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan mensen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Toelichting indicator Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal re-integratie-voorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming

Dit gaat over jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatiegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	7,5	nb*	L	L	2024: 6,7	DUO
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	16	nb*	L	L	2024: 28	DUO
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,5	nb*	L	L	2024: 2,3	DUO

L: Onze ambitie is om leerlingen in samenwerking met onderwijs, Voor ieder 1 en jeugdhulp optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en vsv'-ers verder terug te dringen.

Toelichting indicator Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'-ers)

Het percentage van het totale aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

*nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Niet-sporters	Percentage niet-sporters op het totaal aantal inwoners.	38,9	nb*	nb*	nb*	2024: 42,5	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Toelichting indicator Niet sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters (minstens één keer per week) t.o.v. de totale bevolking van 19 jaar en ouder.

2.1.9 Kaderstellende stukken

[Gemeente Teylingen: Maatschappelijke agenda \(MAG\)](#)

Programmaplan Jeugd

Voorzieningennota Teylingen

[Regiovisie en inkoopplan - Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland](#)

[Geweld thuis samen aanpakken. Regiovisie Aanpak Huiselijk Geweld Hollands Midden 2024 – 2028](#)

[Verordening Jeugdhulp Teylingen 2026 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Verordening maatschappelijke ondersteuning 2020 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Verordening inburgering Teylingen 2022 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Verordening leerlingenvervoer Teylingen 2026 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Algemene subsidieverordening Teylingen 2025 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Subsidieregeling peuteropvang en voorschoolse educatie Teylingen 2025](#)

[Subsidieregeling Energiearmoede Teylingen 2026-2027 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Gemeenschappelijke Regeling ISD Bollenstreek 2024 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust-, Duin en Bollenstreek \(GR KDB\) | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Gemeenschappelijke Regeling Hecht | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Gemeenschappelijke Regeling Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland](#)

2.1.10 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	950	2.277	2.121	2.221	2.221	2.221
5.2 Sportaccommodaties	2.562	2.547	2.079	1.984	2.008	1.936
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	432	860	749	659	659	659
5.6 Media	1.186	1.126	1.038	1.038	1.038	1.038
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	288	375	329	329	329	329
7.1 Volksgezondheid	3.175	3.037	3.146	3.146	3.146	3.146
Totaal 1. Vitaliteit	8.593	10.222	9.462	9.377	9.401	9.329

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.359	1.465	1.448	1.448	1.448	1.448
Totaal 2. Zorg voor elkaar	1.359	1.465	1.448	1.448	1.448	1.448

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	9.860	10.400	10.342	10.342	10.342	10.342
6.4 WSW en beschut werk	3.409	3.399	3.417	3.120	2.834	2.742
6.5 Arbeidsparticipatie	690	682	831	818	830	842
Totaal 3. Werk en inkomen	13.959	14.481	14.590	14.280	14.006	13.926

Thema 4. Opgroeien en opvoeden

4.1 Openbaar basisonderwijs	305	311	311	311	311	311
4.2 Onderwijshuisvesting	2.223	2.530	2.490	2.485	3.219	3.218
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.651	1.389	1.449	1.449	1.449	1.449
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	775	892	917	917	917	917
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.635	3.151	3.460	3.460	3.460	3.460
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	8.119	8.032	7.701	7.179	7.179	7.179
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	356	568	553	553	553	553
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.058	2.940	3.128	2.851	2.851	2.851
6.792 PGB Jeugd	565	599	615	615	615	615
6.821 Jeugdbescherming	652	649	881	881	881	881
6.822 Jeugdreclassering	91	81	99	99	99	99
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	93	487	232	232	232	232
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	19.523	21.629	21.836	21.032	21.766	21.765

Thema 5. Thuis als basis

6.811 Beschermd wonen (WMO)	922	1.358	1.440	1.404	1.404	1.404
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	220	209	181	181	181	181
Totaal 5. Thuis als basis	1.142	1.567	1.621	1.585	1.585	1.585

Thema 6. Passende ondersteuning

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.713	1.872	1.165	1.165	1.165	1.165
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.195	1.711	1.780	1.780	1.780	1.780
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.075	1.117	1.213	1.213	1.213	1.213
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	3.140	3.228	3.358	3.025	3.025	3.025
6.712 Begeleiding (WMO)	2.487	2.577	2.669	2.669	2.669	2.669
6.713 Dagbesteding (WMO)	857	890	921	921	921	921
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	80	100	103	103	103	103
6.791 PGB Wmo	259	221	300	300	300	300
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	114	112	113	113	113	113
Totaal 6. Passende ondersteuning	10.920	11.828	11.622	11.289	11.289	11.289

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	1.662	1.738	1.955	1.901	1.901	1.901
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	2	5	5	5	5	5
Totaal 7. Burgerzaken	1.664	1.743	1.960	1.906	1.906	1.906
Totaal lasten	57.160	62.935	62.539	60.917	61.401	61.248
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	-200	-367	-162	-162	-162	-162
5.2 Sportaccommodaties	-405	-479	-279	-279	-279	-279
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-195	-177	-177	-177	-177	-177
5.6 Media	-175	-40	-30	-30	-30	-30
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-51	-54	-54	-54	-54	-54
7.1 Volksgezondheid	-461	-364	-224	-224	-224	-224
Totaal 1. Vitaliteit	-1.487	-1.481	-926	-926	-926	-926

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-56	-2	-2	-2	-2	-2
---------------------------------------	-----	----	----	----	----	----

Totaal 2. Zorg voor elkaar	-56	-2	-2	-2	-2	-2
Thema 3. Werk en inkomen						
6.3 Inkomensregelingen	-7.767	-8.247	-7.785	-7.785	-7.785	-7.785
6.5 Arbeidsparticipatie	-32	0	0	0	0	0
Totaal 3. Werk en inkomen	-7.799	-8.247	-7.785	-7.785	-7.785	-7.785
Thema 4. Opgroeien en opvoeden						
4.2 Onderwijshuisvesting	-49	-49	-49	-49	-109	-109
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-336	-272	-307	-307	-307	-307
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-223	-236	-236	-236	-236	-236
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	-3	-3	-3	-3	-3
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	-18	-18	-18	-18	-18
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-19	0	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-25	0	0	0	0	0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-652	-578	-613	-613	-673	-673
Thema 5. Thuis als basis						
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-880	-1.004	-1.095	-1.230	-1.230	-1.230
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-225	-236	-144	-144	-144	-144
Totaal 5. Thuis als basis	-1.105	-1.240	-1.239	-1.374	-1.374	-1.374
Thema 6. Passende ondersteuning						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-568	-1.346	-587	-587	-587	-587
Totaal 6. Passende ondersteuning	-568	-1.346	-587	-587	-587	-587
Thema 7. Burgerzaken						
0.2 Burgerzaken	-871	-1.076	-1.106	-1.030	-1.030	-1.030
Totaal 7. Burgerzaken	-871	-1.076	-1.106	-1.030	-1.030	-1.030
Totaal baten	-12.538	-13.970	-12.258	-12.317	-12.377	-12.377
Saldo van baten en lasten	44.620	48.963	50.279	48.599	49.022	48.869
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030
Toevoegingen reserves	1.511	10	235	235	235	235
Onttrekkingen reserves	-636	-2.600	-1.187	-494	-944	-944
Totaal reserves	875	-2.590	-952	-259	-709	-709
Saldo na resultaatbestemming	45.495	46.373	49.327	48.340	48.313	48.160

2.2 Programma 2. Leefomgeving

Teylingen staat de komende jaren voor een aantal samenhangende ruimtelijke opgaven. De behoefte aan woningen, een veilige en aantrekkelijke leefomgeving, een goede bereikbaarheid en de gevolgen van klimaatverandering vragen om zorgvuldige keuzes in de inrichting van onze dorpen. Daarbij streven wij naar een evenwichtige ontwikkeling van Sassenheim, Voorhout en Warmond, met behoud van hun eigen identiteit en kwaliteiten. De Omgevingsvisie vormt de basis voor de beleidsinzet binnen ons programma.

Ruimte voor wonen en leefkwaliteit

De druk op de woningmarkt blijft groot. Daarom werken wij aan voldoende en passende woningen voor verschillende doelgroepen. Daarbij zetten wij in op het zorgvuldig benutten van de beschikbare ruimte en op ontwikkelingen die bijdragen aan aantrekkelijke woonomgevingen met ruimte voor groen, ontmoeten, bewegen en voorzieningen. Nieuwe woningbouw moet niet alleen bijdragen aan de woningbehoefte, maar ook aan de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van onze dorpen.

Integraal werken aan de leefomgeving

Woningbouw, mobiliteit, groen, water en duurzaamheid hangen nauw met elkaar samen. Door ruimtelijke ontwikkelingen integraal te benaderen, zorgen wij voor een zorgvuldige afweging van belangen en een kwalitatief hoogwaardige inrichting van de leefomgeving. Hierbij hebben wij oog voor een goede balans tussen ontwikkeling, leefbaarheid, bereikbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte.

Groen, klimaat en duurzaamheid

Wij werken aan een toekomstbestendige leefomgeving door te investeren in vergroening, biodiversiteit, klimaatadaptatie, energiebesparing, duurzame energie en circulariteit. Wij richten de openbare ruimte steeds vaker zo in dat deze beter bestand is tegen hitte, droogte en wateroverlast en tegelijkertijd aantrekkelijk blijft om in te wonen, verblijven en te recreëren. Dit doen wij samen met onze inwoners, ondernemers en verenigingen. Wij werken samen aan de verduurzaming van onze gemeente waarbij betaalbaarheid voor ons allemaal een belangrijk uitgangspunt is.

Bereikbaar en verkeersveilig

Een goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid blijven belangrijke aandachtspunten. Daarom investeren wij in veilige fiets- en wandelverbindingen, verkeersveilige woonomgevingen en een mobiliteitsnetwerk dat bijdraagt aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van onze dorpen. Daarbij stimuleren wij duurzame vormen van mobiliteit en werken wij samen met regionale partners aan het verbeteren van zowel lokale als regionale verbindingen.

Een aantrekkelijke openbare ruimte

De openbare ruimte vormt een belangrijk onderdeel van de leefkwaliteit in onze gemeente. Wij zetten in op een goed onderhouden, veilige en toegankelijke leefomgeving waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten, bewegen en recreëren. Groenvoorzieningen, speelplekken, wandelroutes en recreatieve voorzieningen dragen bij aan gezonde en aantrekkelijke dorpen voor inwoners en bezoekers.

Samenwerking en dienstverlening

Met dit programma werken wij aan een gemeente waarin voldoende ruimte is voor wonen en mobiliteit, waarin de leefomgeving aantrekkelijk, gezond en veilig blijft en waarin duurzaamheid en klimaatbestendigheid vanzelfsprekend onderdeel zijn van ruimtelijke ontwikkelingen. Door integraal samen te werken en toekomstgericht te investeren bouwen wij aan een Teylingen waar inwoners, ondernemers en bezoekers prettig kunnen wonen, werken, recreëren en verblijven.

2.2.1 Mobiliteit

Onze ambities op het gebied van mobiliteit hebben we vastgelegd in een Mobiliteitsvisie:

- ambitie 1: prettig wonen en bewegen voor iedereen;
- ambitie 2: goede bereikbaarheid voor een ondernemend Teylingen;
- ambitie 3: duurzame mobiliteit voor een duurzame toekomst.

De Mobiliteitsvisie is uitgewerkt in het Mobiliteitsplan Teylingen, met daarin de speerpunten (doelstellingen) die de gemeente nastreeft, en het daarbij bijbehorende Uitvoeringsprogramma. Het Uitvoeringsprogramma biedt overzicht van de verschillende maatregelen. Het Mobiliteitsplan én het Uitvoeringsprogramma vormen de basis voor de uitvoering van het mobiliteitsbeleid en voor de keuzes die in deze begroting zijn opgenomen.

In 2027 zetten we de Mobiliteitsvisie en het Mobiliteitsplan om naar de instrumenten die de Omgevingswet voorschrijft. Hiermee verankeren we het mobiliteitsbeleid in het stelsel van de Omgevingswet en zorgen we ervoor dat mobiliteit in samenhang wordt afgewogen met andere aspecten van de fysieke leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Doel: Beperken van het aantal verkeersslachtoffers tot een minimum. Elke aanpassing aan de infrastructuur moet tevens als doel hebben om de verkeersveiligheid te verbeteren. In 2027 moet het aantal verkeersslachtoffers met 25% gedaald zijn ten opzichte van 2020, uitgaande van een driejaarlijks gemiddelde

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Een verkeersveiligheidsanalyse maakt onderdeel uit van elke wegreconstructie en elk onderhoudsproject.
A2	In Q2 2027 wordt de tweejaarlijkse ongevallenrapportage opgeleverd. Onderdeel van de ongevallenrapportage is een top tien van de meest gevaarlijke kruispunten en wegvakken gebaseerd op een cross analyse (combinatie ongevallen en oorzaken)
A3	Voor locaties die voor het eerst op de ongevallenrapportage staan wordt in Q3 en/of Q4 een verkeersveiligheidsanalyse opgeleverd.
A4	Op basis van het in 2026 vastgestelde kader "30 km/h-zones" leveren we in afstemming met het beheerplan wegen in Q2 een planning op voor realisatie 30 km/h zones tot 2030. Deze "30 km/h-zones" krijgen een herkenbare inrichting en duidelijke bebording.
A5	In Q2 en Q3 voeren we een verkeersveiligheidsanalyse voor de 60 km/h wegen in de gemeente uit.
A6	Op basis van het onderzoek naar de veiligheid van de Voetgangersoversteekplaatsen (VOP's) in 2025 en 2026 stellen we een definitief ontwerp op voor de aanpassing van 5 VOP's en starten we de uitvoering voor 3 VOP's.
A7	We voeren een verkeersveiligheidsscan uit in de omgeving van 3 scholen.
A8	We voeren de gedragscampagnes uit conform de regionale agenda opgesteld door Holland Rijnland.

Wat willen we bereiken?

Doel: Lopen en fietsen op 1 en 2. In 2027 gebruikt 60% van de inwoners de fiets meerdere keren per week en loopt 80% van de inwoners meerdere keren per week naar hun bestemming.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	In Q4 2027 leveren we een verkeersveiligheidsanalyse op van het loop- en fietsnetwerk.
B2	Coalitieakkoord: We prioriteren de uitvoering van het Actieplan Fiets 2020.

Wat willen we bereiken?

Doel: Verbetering bereikbaarheid Teylingen met het openbaar vervoer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Bij de ter inzagelegging van de dienstregeling van Qbuzz vragen wij aandacht voor de bereikbaarheid per openbaar vervoer van de drie kernen.

Wat willen we bereiken?

Doel: In goede banen leiden van (vracht) verkeer om trilling- en/of geluidsoverlast door (vracht) verkeer te verminderen en de logistieke bereikbaarheid van het centrum te waarborgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We actualiseren de wegcategorisering uiterlijk Q1 2027 als basis voor een goede weginrichting passend bij de functie van de weg.
D2	In 2027 voeren we een verkenning uit naar de mogelijkheden om vrachtverkeer te laten rijden via wegen die daartoe geschikt zijn.
D3	In 2027 maken we een plan van aanpak, in samenwerking met Zuid-Holland Bereikbaar om inwoners en medewerkers van bedrijven in Teylingen te stimuleren te kiezen voor een alternatief vervoermiddel voor de auto.

Doel: Stimuleren van elektrisch vervoer: in 2030 maakt 32% van de bevolking gebruik van elektrisch vervoer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We gaan elektrisch rijden stimuleren door de laadinfrastructuur uit te breiden met 81 laadpalen in 2027 en 2028.
E2	Uiterlijk Q1 2027 stellen we beleidsregels op voor (elektrische) deelmobiliteit, waarin staat omschreven wat we willen faciliteren en wat we willen tegengaan.

Wat willen we bereiken?

Doel: Omzetten mobiliteitsplan en bijbehorend uitvoeringsprogramma naar instrumenten omgevingswet

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	Uiterlijk Q4 2027 stellen we een omgevingsprogramma mobiliteit vast, gebaseerd op de omgevingsvisie.

Wat willen we bereiken?

Doel: uitvoering geven aan programmaplan Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek & Haarlemmermeer

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	Deelname aan projectgroepen binnen het project Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer om de belangen van Teylingen daarin te vertegenwoordigen. Deze projectgroepen zijn gericht op onderzoek en realisatie van regionale doorfietsroutes en nieuwe oost-westverbindingen voor autoverkeer op basis van de eind 2026 vast te stellen aanpak 'Op weg tussen duin, bollen en polder'.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Gemeenten Duin- en Bollenstreek Gemeente Haarlemmermeer Provincie Zuid-Holland Provincie Noord-Holland Holland Rijnland Vervoerregio Amsterdam

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.2 Gebiedsontwikkeling

Gebiedsontwikkeling is een samenhangende aanpak om gebieden toekomstbestendig te maken.

We hebben veel wensen voor Teylingen, zoals wonen, werken en leefbaarheid. Omdat de ruimte beperkt is, vragen deze wensen om keuzes. Gebiedsontwikkeling brengt deze opgaven bij elkaar. Zo ontstaat ruimte om gericht te sturen op kwaliteit en samenhang.

Gebiedsontwikkeling richt zich op een gezonde en veilige leefomgeving.

Het gaat om betaalbaar wonen, sterke woon- en werklocaties en passende voorzieningen. Ook veranderingen in winkelgebieden, het landelijk gebied en de Greenport horen hierbij. Thema's als mobiliteit, energie, klimaat en groen worden integraal afgewogen. Water en bodem zijn hierbij leidend.

Goede programmering is nodig om plannen haalbaar te maken.

Gebiedsontwikkeling vraagt om een duidelijke en realistische programmering. Deze verbetert de

kwaliteit van de leefomgeving en vergroot de financiële haalbaarheid. Ook helpt zij om projecten sneller te realiseren en de lokale economie te versterken. De programmering sluit aan op de behoeften van bewoners en bedrijven.

Externe ontwikkelingen maken gebiedsontwikkeling complexer.

Stijgende bouwkosten en rente hebben invloed op plannen. Ook netcongestie, drinkwatervoorziening, stikstof en waterkwaliteit spelen een rol. Deze ontwikkelingen liggen vaak buiten de invloed van de gemeente, maar bepalen wel de haalbaarheid.

Flexibiliteit en wendbaarheid zijn daarom noodzakelijk.

De gemeente stuurt op de hoogst haalbare kwaliteit binnen veranderende omstandigheden. Professionele gebiedsontwikkeling biedt ruimte om in te spelen op risico's en onzekerheden. Zo blijft uitvoering mogelijk en wordt gewerkt aan een toekomstbestendig Teylingen.

Wat willen we bereiken?

Doel: *Integrale duurzame gebiedsontwikkeling in lijn met de Omgevingsvisie Teylingen, een florerende toekomst voor Teylingen.*

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De ambities uit de Omgevingsvisie zijn leidend voor een integrale, duurzame gebiedsontwikkeling en worden proactief toegepast in de diverse projecten. Dit is een continue activiteit. Voor de drie dorpscentra zijn de ambities (nader) vastgelegd in de centrumvisie. De raad wordt periodiek (per trimester) geïnformeerd over de stand van zaken en voortgang van de projecten.
A2	Het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) is in december 2025 vastgesteld. In 2027 (Q1) wordt op basis van de bestuursopdracht de uitvoeringsagenda vastgesteld. Parallel vindt onderzoek naar omgevingseffecten en haalbaarheid plaats naar mogelijke woningbouwlocaties. We doen dit samen met andere gemeenten (Hillegom, Lisse, Noordwijk en Katwijk).
A3	In Nieuw-Boekhorst ontwikkelen we tot 2030 een aantrekkelijke en duurzame woonwijk van circa 1300 woningen met een grote verscheidenheid aan koop- en huurwoningen, van sociale huur en bereikbare koopwoningen tot luxe twee-onder-een-kapwoningen, villa's en vrije kavels. In Q1 van 2027 wordt de aanleg van Het Boekenburgerbos afgerond. In Q2 van 2027 wordt de realisatie van Deelplan 1 - De Vijver afgerond. Vooruitlopend op de bouw van de 425 woningen in Deelgebied 2 - Dorpse Hoven + Waterrijk wordt de voorbereidingsfase in Q2 afgerond en starten we met de aanleg van de riolering voor het deelgebied, die we in Q3 opleveren. Medio 2027 start de bouw van de woningen, terwijl de bouwwerkzaamheden van de school en de sporthal het hele jaar doorlopen.
A4	De centrumplannen voor Voorhout, Sassenheim en Warmond zijn in december 2025 vastgesteld. De centrumplannen worden verder uitgewerkt tot inrichtingsplannen met begroting. In Q2 van 2027 worden de inrichtingsplannen met begroting en uitvoeringsplanning aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.
A5	Er wordt in Q4 van 2027 een verdichtingsvisie gepresenteerd, die inzicht geeft waar binnen de kernen ruimtelijke en stedenbouwkundig verantwoord verdichting met woningbouw mogelijk is door bijvoorbeeld compacter en/of hoger te bouwen, woningen op te toppen, locaties te transformeren e.d.

Projecten

Gemeente Teylingen staat voor een periode waarin ruimtelijke keuzes meer dan ooit bepalen hoe onze dorpen en wijken zich ontwikkelen. In deze begroting schetsen we daarom niet alleen de financiële kaders, maar ook de koers die we varen om groei en kwaliteit samen te brengen. Dat vraagt om samenwerking met ontwikkelaars, corporaties, buurgemeenten en natuurlijk onze inwoners. Die samenwerking vormt de basis voor de keuzes die we maken.

Om inzichtelijk te maken waar die samenwerking concreet vorm krijgt, volgt hieronder een overzicht van een aantal woningbouwontwikkelingen waarbij de gemeente direct betrokken is. Dit overzicht laat zien hoe we stap voor stap bouwen aan een gemeente die klaar is voor de toekomst, met ruimte voor iedereen die hier wil wonen, leven en werken.

Met het overzicht richten we ons specifiek op een aantal projecten en initiatieven die in 2027 (naar verwachting) in uitvoering zijn of in dat jaar meer vorm krijgen. Het gaat om ontwikkelingen die al in voorbereiding zijn en waarvan de planvorming, besluitvorming of realisatie een volgende fase bereikt. Daarmee bieden we een helder beeld van waar onze inzet het komende jaar zichtbaar wordt en welke projecten bijdragen aan het realiseren van onze ambities.

Sassenheim

Project	Woningbouwprogramma*
Dr. de Visserlaan 2-8	8 woningen
Hortusplein Sassenheim	54 woningen en nieuwe supermarkt
Hoofdstraat 147 (Oude Tol)	43 woningen
Langeveld	150 woningen (waaronder een knarrenhof met 36 appartementen).
Kagerpark	Circa 124 woningen
Charbonlaan-Westerstraat	48 woningen
Woonzorgcomplex Bernardus	Sloop en nieuwbouw woonzorgcomplex Bernardus
Teylingerlaan 67-69	4 woningen en restauratie en functiewijziging rijksmonument

Voorhout

Project	Woningbouwprogramma*
Fuchsiastraat 1-3	56 woningen en een zorggebouw met 24 eenheden
Nieuw Boekhorst	Circa 1300 woningen
Julianalaan-Beatrixstraat	Circa 70 woningen
Herenstraat 124-132	(Onderzoek naar de) herontwikkeling van de panden tot bibliotheek en wonen.
Stationslocatie	(Onderzoek naar de) ontwikkelmogelijkheden op de stationslocatie in Voorhout.
Teydelijk II	Haalbaarheidsstudie voor de mogelijke ontwikkeling van tijdelijke woningen

Warmond

Project	Woningbouwprogramma*
Leerpad 9, locatie voormalige basisschool De Waaier	17 woningen

* Hier wordt het aantal woningen weergegeven dat nieuw wordt gebouwd. In geval van sloop van bestaande woningen zijn deze niet op dit aantal in mindering gebracht.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) GGD Veiligheidsregio Hollands Midden	Provincie Zuid-Holland Hoogheemraadschap van Rijnland Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.3 Openbare ruimte

Inleiding

De openbare ruimte is van iedereen en kent vele vormen van gebruik. Zelfs op dezelfde plek kunnen verschillende gebruikers een andere beleving hebben en daarmee zeer uiteenlopende wensen hebben. Denk maar eens aan een plein wat in de avond en nacht wordt gebruikt om te parkeren en overdag ruimte biedt voor een weekmarkt. Er kan ook gekeken worden naar functies van de openbare ruimte: een weg om over te rijden, maar ook om hemelwater over af te voeren naar een kolk of berm. Bovengrondse elementen zijn behoorlijk zichtbaar, maar ondergronds zijn er ook veel objecten waar de gemeente een rol in speelt. Veelal zijn we gericht op het menselijk gebruik van de openbare ruimte, maar de laatste jaren is er steeds meer aandacht voor 'andere' gebruikers van de openbare ruimte zoals: planten en dieren (flora en fauna).

Een belangrijk instrument dat ingezet wordt om over de omgeving te communiceren zijn Meldingen Openbare Ruimte. Deze meldingen gebruiken we ook als sturingsinstrument voor het beheer van de openbare ruimte. In zekere mate geeft dit een actueel beeld van de huidige staat van de openbare ruimte. Daarnaast worden inspecties uitgevoerd en gewerkt naar een meerjarenonderhoudsprogramma.

Leeswijzer

Een groot deel van deze paragraaf betreft 'regulier werk' vanuit met name een beheersmatige rol. Dit reguliere werk is met name terug te vinden in exploitatiebudgetten. Daarnaast worden diverse projecten voorbereid en/of uitgevoerd. Dit vindt zijn weergave met name in investeringsbudgetten, deze budgetten brengen kapitaallasten met zich mee.

De gemeente heeft een zorgplicht om alle voorzieningen in de openbare ruimte, waar zijn eigenaar van is, in goede staat te houden. We kijken vanuit twee invalshoeken naar de openbare ruimte: de technische staat en de functionele staat. Vervolgens worden de doelen en acties beschreven. We spreken met name over 'assets' omdat dit voortkomt uit de gangbare theorie van 'assetmanagement'. Met assets worden alle onderdelen van de openbare ruimte bedoeld. Dit zijn: wegen, civiele kunstwerken (bruggen, kademuren etc), groen, riolering, bijzonder objecten (speelplekken, straatmeubilair, OV), riolering & water. Daarnaast dragen we zorg voor de omgang met grondstoffen van bewoners.

Technische staat

Van oudsher gaat beheer met name over de technische staat van de assets in de leefomgeving. Veelal is de omgang met technische opgaven behoorlijk rechtlijnig, relatief eenvoudig meetbaar en deels voorspelbaar. Dit komt ook doordat assets over het algemeen een lange levensduur hebben, met uitschieters van wel honderd jaar. De kwaliteit van de leefomgeving zit met name in de afwegingen voor het beeld, wettelijke vereisten en tijdigheid van activiteiten. Zaken waar aan

gedacht moet worden zijn bijvoorbeeld de staat van het asfalt, de groei van een boom, ruimte voor bekabeling onder de grond en veiligheid rondom speeltoestellen.

Er kan worden gedacht dat beheer van de openbare ruimte niet politiek gevoelig is: de technische staat is relatief eenvoudig meetbaar en een asset gaat immers ook vele jaren mee. Maar toch is dat niet zo. Zelfs voor het meer technische aspect van de leefomgeving is het gevoelig voor sentiment van diverse gebruikers. Dit komt doordat de leefomgeving als unieke eigenschap heeft dat er vele duizenden mensen tegelijkertijd gebruik van maken. Daarnaast wordt er veel eigenaarschap gevoeld door bewoners, omdat de assets van de leefomgeving heel tastbaar zijn. Dit maakt het voor een gemeente extra belangrijk om goed uit te dragen welke keuzes er worden gemaakt, en waarom en wanneer acties verwacht mogen worden.

Functionele staat

De staat van assets zegt niet alles, er moet ook steeds meer rekening worden gehouden met de functionaliteit van de leefomgeving. Deze functionaliteiten kunnen behoorlijk uiteenlopen, zelfs op dezelfde plek. Zo kan een plein door een marktkoopman anders worden ervaren dan door een bewoner, een automobilist of een fietser. De kwaliteit van de leefomgeving zit dan met name in de gebruikerswaarde, de afspraken tussen gebruikers en de tijdsgeest.

De functionele staat van de buitenruimte kan echter zeer fluctueren, afhankelijk van de standpunten van gebruikers en zaken die op dat moment aandacht vragen. Het spanningsveld dat kan ontstaan tussen technische - en functionele staat kan het werk van de gemeente uitdagend maken. Gezien hier veel uiteenlopende invalshoeken mogelijk zijn, op hetzelfde stukje leefomgeving, ligt hier een taak voor gemeenten om gewogen beslissingen te maken en deze uit te dragen.

Wat willen we bereiken?

Doel: We bieden een schone, hele en veilige openbare ruimte voor nu en in de toekomst. Dit doen we door gewogen, overzichtelijk, efficiënt en doelmatig (GOED) beheer: gewogen, overzichtelijk, efficiënt en doelmatig.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Gewogen beheer betekent dat gemeenteraad en gebruikers van de buitenruimte ambities uitspreken en (waar mogelijk) vaststellen hoe de openbare ruimte het best gebruikt wordt. Participatie is hierin van groot belang waarbij alle gebruikers van de buitenruimte zeggenschap hebben. Gewogen 1 - In 2027 zijn alle beheerplannen en assetmanagementplannen actueel.
A2	Gewogen 2 - We zoeken de participatie met gebruikers van de openbare ruimte actief op.
A3	Overzichtelijk beheer wil zeggen dat activiteiten in of aan de openbare ruimte duidelijk en vooraf worden gecommuniceerd en vindbaar zijn. Overzichtelijk 1 - In 2027 staan alle projecten waar bestuurlijke opdracht voor is gegeven op de website van de gemeente.
A4	Overzichtelijk 2 - We stellen een meerjarenprogramma op van alle onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte.
A5	Efficiënt beheer betekent dat wanneer er zaken in de openbare ruimte nodig zijn er

	gekeken wordt of er ook andere zaken spelen. Integraliteit wordt gezocht tussen verschillende activiteiten en waar mogelijk worden activiteiten tegelijkertijd uitgevoerd. Efficiënt 1 - Waar mogelijk worden onderhoudsactiviteiten gelijktijdig en integraal uitgevoerd.
A6	Efficiënt 2 - We zoeken de samenwerking met andere eigenaren van de openbare ruimte actief op.
A7	Doelmatig beheer betekent enerzijds dat er gewerkt wordt volgens geldende wet- en regelgeving. Anderzijds dat er gezocht wordt naar de meest doelmatige inzet of aanwas van middelen. Doelmatig 1 - We zetten in op het verkrijgen van subsidies.
A8	Doelmatig 2 - We bieden inzicht in de toekomstige staat van de assets en financiële en maatschappelijke gevolgen.

Wat willen we bereiken?

Doel: We faciliteren met de energietransitie ruimte voor innovatie in de ondergrond.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Ieder kwartaal stemmen wij met vergunningaanvragers en partners, waaronder nutsbedrijven, werkzaamheden in de ondergrond af. Daarbij benutten we kansen om activiteiten te combineren en overlast te beperken.
B2	De uitrol van glasvezel, nieuwe netwerkverbindingen en de verzwaring van het energienetwerk wordt door de gemeente gefaciliteerd. Binnen twee weken na afronding van de werkzaamheden door derden wordt de staat van de betrokken kapitaalgoederen beoordeeld en worden herstelmaatregelen afgesproken als de kwaliteit niet voldoet aan de gemeentelijke eisen. Dit is een continu proces.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een functionerend rioolstelsel en aanpak van waterproblematiek.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	In 2027 wordt gestart met de uitvoering van een doorrekening van het functioneren van het rioolstelsel en watersysteem. Na afronding hiervan in 2028 kan aan de hand van de resultaten een meerjarig investeringsprogramma opgebouwd worden.
C2	In 2027 wordt (in concept) een masterplan opgesteld voor het afkoppelen van hemelwater van het gemengde rioolstelsel in de Lindenlaan, Acacialaan, Berkenlaan, Meidoornlaan en Adelborst van Leeuwenlaan. Dit als maatregel tegen de in 2024 ontstane wateroverlast en -schade bij twee weekenden van zware neerslag.
C3	Het rioolstelsel aan de zuid-oostzijde van de Kagerplassen (omgeving Vennemeer, Sweilandpolder en Boekhorsterweg) loost op het rioolstelsel van de gemeente Kaag en Braassem. Vanwege de druk die dit op de capaciteit van hun rioolstelsel geeft is in 2026 in samenwerking met de gemeente Kaag en Braassem monitoring gestart naar de hoeveelheid afvalwater dat wordt afgevoerd. Deze monitoring wordt half 2027 afgerond, aan de hand waarvan in de tweede helft van

	2027 conclusies getrokken kunnen worden over het functioneren van beide rioolstelsels en mogelijke verbeteringen die gerealiseerd moeten worden.
C4	Naar aanleiding van de overstorten die plaatsvinden vanuit het gemaal nabij Auto Cors is in 2026 aangevangen met het onderzoek naar het functioneren van het persleidingstelsel in het buitengebied ten noord-oosten van Voorhout. De planning is om in de tweede helft van 2027 de eerste conclusies te kunnen trekken over dat functioneren en mogelijke verbeteringen die gerealiseerd moeten worden.
C5	Wij voeren in het derde kwartaal 2026 tot het tweede kwartaal 2027 de maatregelen uit het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) uit. Hiermee werken we aan het verminderen van wateroverlast, het verbeteren van de waterkwaliteit en het vergroten van de klimaatbestendigheid van de leefomgeving.
C6	We monitoren de uitkomsten en het effect van de invoering van de Kaderrichtlijn Water. De gemeenteraad wordt middels diverse sessies meegenomen in de effecten en mogelijke maatregelen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn. Dit ligt in lijn met de notie in het coalitieakkoord om uitvoering te geven aan de Kaderrichtlijn water.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een wegensysteem dat past bij de wensen van gebruikers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	In 2027 stellen wij een nieuw assetmanagementplan Wegen op. In Q3 2027 leggen wij een conceptversie ter besluitvorming voor aan de raad.
D2	In 2027 stellen wij op basis van de in Q2 van 2026 uitgevoerde wegininspecties een meerjarenprogrammering onderhoud wegen op. Daarbij stemmen wij de programmering af met het uitvoeringsprogramma mobiliteit. De voortgang en uitkomsten worden ter informatie met de raad gedeeld tijdens de reguliere planning- en controlcyclus.
D3	Ieder kwartaal stemmen wij af met andere wegbeheerders (provincies Zuid- en Noord-Holland, waterschap, omliggende gemeenten en het Rijk) over geplande werkzaamheden en beheeractiviteiten.
D4	In 2027 stellen wij een nieuw assetmanagementplan Civiele Kunstwerken op. In het derde kwartaal leggen wij een conceptversie ter besluitvorming voor aan de raad

Wat willen we bereiken?

Doel: Sterk wijkgroen in de dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Het Groenbeheerplan vormt het kader voor het beheer en onderhoud van de openbare groenvoorzieningen binnen de gemeente. Op basis van de resultaten van de groenininspectie 2024 stellen wij jaarlijks een uitvoeringsprogramma op, waarin concrete vervangings- en verbetermaatregelen worden vastgesteld en geprioriteerd. De uitvoering van de vervangingsmaatregelen vindt plaats in de periode Q1 2027 en Q4 2027.
E2	In 2027 wordt voortgebouwd op de ingezette koers. Daarbij ligt de focus op het verder ontwikkelen van een duurzaam en toekomstbestendig bomenbestand, met aandacht

	voor het vergroten van het kroonvolume door toepassing van het principe 'de juiste boom op de juiste plaats'. Alle bomen worden minimaal één keer per drie jaar geïnspecteerd op veiligheid en vitaliteit. In Q2 2027 worden circa 5.600 bomen in Sassenheim gecontroleerd. De uit deze controles voortkomende onderhoudsmaatregelen worden uitgevoerd in Q4 2027 en Q1 2028.
E3	In 2027 breiden wij het ecologisch beheer en onderhoud van bermen en plantsoenen verder uit, met behoud van het kwaliteitsniveau conform het Groenbeheerplan. Wij passen daarbij gefaseerd maaibeheer toe en stimuleren inheemse beplanting. Daarnaast zetten wij in op de omvorming van circa 10% van het bestaande gazonareaal naar ecologisch beheerde bermen, ter versterking van biodiversiteit en klimaatadaptatie.
E4	Het uitvoeringsprogramma <i>Vergroening Teylingen</i>, met de aanplant van 1.000 bomen, wordt in 2027 voortgezet in de kern Voorhout, waarbij circa 300 extra bomen worden aangeplant. In Q1 2027 vinden de voorbereidingen plaats. De uitvoeringswerkzaamheden worden uitgevoerd in Q3 en Q4 2027. De voortgang van het programma is als volgt gefaseerd uitgevoerd: • In 2025 zijn circa 300 bomen aangeplant in Warmond; • In 2026 zijn circa 400 bomen aangeplant in Sassenheim; • In 2027 wordt de resterende opgave gerealiseerd met circa 300 bomen in Voorhout.
E5	We verkennen de mogelijkheden van een vervolg op het project 1000 bomen, waarbij de ambitie is zo'n 2500 planten en/of struiken te plaatsen in de gemeente. Dit is conform het coalitieakkoord.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een veilig en prettig verlichte openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	In 2028 is 100% van de openbare verlichting omgebouwd naar ledverlichting
F2	In 2027 passen wij binnen de kaders van veiligheid en leefbaarheid dimregimes toe op de openbare verlichting waar dit technisch en operationeel mogelijk is. Daarnaast vervangen wij verouderde armaturen door ledverlichting en duurzame materialen, met als doel energiebesparing en lagere onderhoudskosten conform de vastgestelde beheerdoelen.
F3	In 2026 ronden wij de aanbesteding van het nieuwe onderhoudscontract openbare verlichting af in samenwerking met Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk. In 2027 realiseren wij de implementatie en de bijbehorende monitoring van de contractafspraken. Tevens zullen we in 2027 het beheersysteem openbare verlichting opnieuw aanbesteden.
F4	In 2026 ronden wij de inventarisatie af van de verlichting op vrijliggende voetgangersoversteekplaatsen. In 2027 verbeteren wij de verlichting op de locaties waar dit op basis van de inventarisatie noodzakelijk is, met als doel het verhogen van de verkeersveiligheid.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een openbare ruimte waar het prettig verblijven en recreëren is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	In 2027 hebben we alle straatmeubilair in de openbare ruimte voldoende in beeld, zoals beeldende kunstwerken, watertappunten, bankjes en fietsparkeervoorzieningen. Wij stellen hiervoor (nieuwe) beheerplannen op. Vanaf 2027 geven wij uitvoering aan de opvolging en implementatie van de beheerplannen.
G2	In 2027 geven wij uitvoering aan het in vastgestelde uitvoeringsplan sport en spel, welke in Q3 2027 wordt geactualiseerd.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een schone leefomgeving en goede omgang met grondstoffen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
H1	We geven uitvoering aan het afval- en grondstoffenplan, zodat we in 2030 de landelijke recycle doelstelling realiseren. Dit is dat 60% van het afval wordt gerecycled.
H2	In Q4 2027 wordt een voorstel voorgelegd aan de gemeenteraad op welke manier de gemeente haar huisvuilinzameling wil contracteren (inbesteden of aanbesteden) aangezien de inzamelaar PreZero heeft aangegeven zich terug te trekken van de markt per december 2029.
H3	We herijken de afvalstoffenverordening, zodat deze goed aansluit bij de ambities op duurzaamheid, omgang met grondstoffen en beleving in Teylingen.

Hoe gaan we dit meten?

We vinden we het belangrijk om meldingen in de openbare ruimte te behandelen en we streven daarbij naar een zo'n volledig mogelijke afhandeling. Binnen onze gemeente worden meldingen openbare ruimte aangemaakt en geregistreerd met de tool Buitenbeter. Via dit systeem komen de meldingen binnen bij de organisatie, waarna vervolgens gehandeld kan worden om deze meldingen op te lossen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
K1	De gebruikte tool voor het maken van Meldingen Openbare Ruimte is vernieuwd in 2026. Het gebruik hiervan vraagt dus duidelijke communicatie en voorlichting over het gebruik.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Vuilafvoerbedrijf Bollenstreek	Provincie Zuid-Holland Holland Rijnland Duin- en Bollenstreek samenwerkingsagenda NUTS partijen Hoogheemraadschap van Rijnland Woningcorporatie Stek

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.4 Duurzaamheid

Programmatistische aanpak verduurzaming

Met de omgevingsvisie werken wij aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente. Dit doen wij via een programmatistische aanpak, waarbij toekomstbestendig denken en doen steeds meer onderdeel wordt van ons beleid, onze processen en onze uitvoering. Duurzaamheid is daarbij geen afzonderlijk beleidsveld meer, maar een integraal onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en inrichting van de openbare ruimte, woningbouw, mobiliteit, economie en maatschappelijke voorzieningen.

De duurzaamheidsopgave is de afgelopen jaren uitgegroeid van een verzameling afzonderlijke projecten naar een structurele gemeentelijke opgave. Om deze opgave samenhangend en uitvoerbaar aan te pakken, werken wij vanaf 2027 vanuit een meerjarige programmering duurzaamheid. Hierin brengen wij voor meerdere jaren in beeld welke duurzaamheidsopgaven op de gemeente afkomen en welke capaciteit en financiële middelen daarvoor nodig zijn.

De programmering verbindt bestuurlijke ambities, wettelijke verplichtingen en bestaande gemeentelijke beleid- en uitvoeringskaders met de concrete uitvoering. Hierdoor kunnen wij prioriteiten bewuster afwegen, werkzaamheden faseren, koppelkansen benutten en beschikbare capaciteit en middelen doelgericht inzetten. De meerjarige programmering vormt daarmee een inhoudelijke onderlegger voor de begroting en de financiële afwegingen.

Binnen deze programmering werken wij langs vijf samenhangende programmalijnen:

Energietransitie en energiesysteem

Wij werken aan een betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem en uiteindelijk een klimaatneutraal Teylingen in 2050. De uitvoering vindt plaats via het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2025-2028, waarin de ambities uit bestaande beleidskaders zijn vertaald naar concrete acties en projecten.

De komende jaren ligt de focus op verder terugdringen van energieverbruik, de ontwikkeling van duurzame warmtevoorzieningen, het vergroten van duurzame energieopwekking en het versterken van een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Zo verminderen wij stapsgewijs de afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Tegelijkertijd wordt de opgave complexer. Ontwikkelingen zoals netcongestie, de groeiende elektriciteitsvraag en de ruimtelijke impact van nieuwe energiesystemen vragen om een integrale benadering van het energiesysteem. Daarom versterken wij onze regierol en werken wij samen met inwoners, bedrijven, woningcorporaties, netbeheerders en regionale partners aan oplossingen die bijdragen aan een duurzame, betaalbare en betrouwbare energievoorziening voor de toekomst.

Toekomstbestendige leefomgeving

Wij werken aan een gezonde, groene en klimaatbestendige leefomgeving waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Vanuit de omgevingsvisie geven wij integraal invulling aan thema's als biodiversiteit, klimaatadaptatie, water, bodem en groen.

Klimaatverandering en de toenemende druk op de leefomgeving maken vraagstukken zoals hitte, droogte, wateroverlast, waterkwaliteit en verlies aan biodiversiteit steeds urgenter. Daarom zetten wij in op het versterken van groenstructuren, biodiversiteit, ecologische verbindingen en een duurzame omgang met water en bodem.

Gebiedsontwikkelingen, herinrichtingsprojecten en beheerwerkzaamheden benutten wij nadrukkelijk als momenten om meerdere maatschappelijke opgaven tegelijk te realiseren. Met het omgevingsprogramma Toekomstbestendige Leefomgeving werken wij deze integrale aanpak verder uit en geven wij uitvoering aan opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en water. Daarbij werken wij samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en regionale partners aan een leefomgeving die ook voor toekomstige generaties aantrekkelijk en veerkrachtig blijft.

Circulariteit en grondstoffen

Circulariteit vraagt om een andere manier van omgaan met grondstoffen, materialen en afvalstromen. Daarom werken wij aan het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen, het stimuleren van hergebruik en het toepassen van circulaire principes binnen gemeentelijke projecten, aanbestedingen en ruimtelijke ontwikkelingen. We zoeken daarbij actief naar kansen om circulariteit te verbinden met andere opgaven, zoals gebiedsontwikkeling, vastgoed en economische ontwikkelingen. De landelijke doelstelling is om in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen 50% te verminderen en in 2050 volledig circulair te zijn. Er is samenwerking met de provincie Zuid-Holland op deze doelstellingen die regionaal zijn geïntegreerd in de Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het Uitvoeringsprogramma van de Duin en Bollenstreek/ Economic Board. Voor de gemeente is dit vertaald in een Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2025-2028) met concrete acties die bijdragen aan meetbare doelen.

Duurzame organisatie en bedrijfsvoering

Als gemeente willen wij duurzaamheid niet alleen stimuleren, maar ook zelf toepassen. Daarom integreren wij toekomstbestendig denken en doen steeds verder in beleid, projecten, processen en gemeentelijke bedrijfsvoering. Zo verduurzamen wij het gemeentelijk vastgoed, versterken ons energie- en CO₂-management en passen maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen steeds structureler toe. Daarnaast borgen wij duurzaamheid vroegtijdig in ruimtelijke ontwikkelingen en investeringsbeslissingen. Zo geven wij invulling aan onze voorbeeldrol en dragen wij bij aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.

Samen uitvoeren

De duurzaamheidsopgave kunnen wij niet alleen realiseren. Daarom werken wij samen met inwoners, bedrijven, verenigingen, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, netbeheerders en regionale partners. Door kennis, initiatieven en middelen te verbinden, vergroten wij de impact van onze inspanningen en benutten wij kansen die partijen afzonderlijk niet kunnen realiseren. Via het duurzaamheidsloket maken wij kennis, advies en ondersteuning toegankelijk en ondersteunen wij inwoners en organisaties bij het verduurzamen hun omgeving. Zo bouwen wij samen aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente.

Wat willen we bereiken?

Doel: We werken aan een betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem. Daarbij zetten we in op energiebesparing, duurzame warmte, duurzame energieopwekking en een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Met als doel een energieneutrale gemeente in 2050, waarin de energietransitie voor iedereen toegankelijk en betaalbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Wij ondersteunen kwetsbare huishoudens bij het verlagen van hun energielasten door woningisolatie en andere energiebesparende maatregelen te stimuleren. Voor deze aanpak zetten wij beschikbare en nog te verkrijgen Rijksmiddelen in, waaronder het maatregelenpakket Energieschok.
A2	In 2027 faciliteren wij de wijkaanpak via Buurkracht. Via buurtteams ondersteunen wij inwoners laagdrempelig bij woningisolatie en andere energiebesparende maatregelen. Hiermee stimuleren we inwoners om gezamenlijk aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun woning en dragen wij bij aan energiebesparing in de wijken.
A3	In 2027 nemen wij deel aan de regionale VvE-aanpak van Holland Rijnland. Hiermee ondersteunen wij de lokale Verenigingen van Eigenaren (VvE's) met advies en procesbegeleiding bij woningisolatie en andere energiebesparende maatregelen.
A4	In 2027 ronden wij het gebiedsdekkend ecologisch onderzoek voor het

	Soortenmanagementplan af, stellen wij het SMP-rapport op en dienen wij de aanvraag voor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning in. Hiermee werken wij aan de bescherming van beschermde soorten en creëren wij de voorwaarden om woningisolatie en andere verduurzamingsmaatregelen in de toekomst efficiënter en goedkoper uit te voeren.
A5	In 2027 bereiden wij het omgevingsprogramma warmte voor. Samen met inwoners, bedrijven, woningcorporaties en regionale partners werken wij de mogelijkheden voor duurzame warmtevoorziening uit, waaronder de kansen van het Duurzaam Warmtenet Bollenstreek. Daarbij brengen wij de technische, financiële en maatschappelijke haalbaarheid van warmteoplossingen voor verschillende gebieden in beeld. Hiermee bereiden wij de keuzes voor die nodig zijn voor de toekomstige warmtevoorziening van onze gemeente.
A6	In 2027 herijken wij de Lokale Energiestrategie (LES). Hierin actualiseren wij de gemeentelijke koers voor energiebesparing, energieopwekking en een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Daarbij houden wij rekening met actuele ontwikkelingen, waaronder netcongestie. De resultaten en strategische keuzes uit deze herijking verankeren we in de relevante instrumenten van de Omgevingswet.
A7	We starten in 2027 met het opstellen van een Omgevingsprogramma Energiesystemen, waarin we de ruimtelijke en technische randvoorwaarden nader uitwerken om de energietransitie lokaal in te kunnen passen.
A8	In 2027 werken wij samen met Liander en regionale partners aan het verminderen van de gevolgen van netcongestie en aan een toekomstbestendig energiesysteem. We ondersteunen de uitbreiding en ruimtelijke inpassing van de energie-infrastructuur en onderzoeken mogelijkheden voor slimmer gebruik van het elektriciteitsnet, zoals energieopslag, slim laden, energiedeling en energiehubs, zodat woningbouw, verduurzaming en duurzame energieopwekking mogelijk blijven.

Wat willen we bereiken?

Doel:

Wij werken aan een gezonde, groene, biodiverse en klimaatbestendige leefomgeving waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Nu en in de toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	In 2027 stellen wij het omgevingsprogramma Toekomstbestendige Leefomgeving vast, waarmee wij de ambities uit de omgevingsvisie voor een gezonde, groene en klimaatbestendige leefomgeving verder uitwerken. We brengen hierin de opgaven voor biodiversiteit, klimaatadaptatie, bodem, water en groen in samenhang en vertalen deze naar concrete doelen, maatregelen en uitvoeringsafspraken.
B2	(volg ook A4). In 2027 ronden wij het gebied dekkend ecologisch onderzoek voor het soortenmanagementplan af, stellen wij het SMP-rapport op en dienen wij de aanvraag voor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning in. Hiermee beschermen wij kwetsbare soorten en creëren wij de voorwaarden om woningisolatie en andere verduurzamingsmaatregelen efficiënter en goedkoper uit te voeren.
B3	In 2027 zetten wij de campagne "Alle Tuinen Groen" voort. Hiermee stimuleren en ondersteunen wij inwoners om hun tuin en directe leefomgeving te vergroenen, onder andere met geveltuinen en adoptiegroen. Zo dragen wij samen met inwoners bij aan meer biodiversiteit en een klimaatbestendige leefomgeving.
B4	In Q2 2027 actualiseren wij de klimaatstresstest voor hitte, droogte, wateroverlast en overstroming. Hiermee brengen wij de gevolgen van klimaatverandering opnieuw in beeld en bepalen wij waar maatregelen het meest bijdragen aan een klimaatbestendige leefomgeving.

B5	In 2027 voeren wij maatregelen uit het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) uit. Daarbij zetten we onder meer in op het beperken van wateroverlast, het verbeteren van de waterkwaliteit en het vergroten van de klimaatbestendigheid van de leefomgeving.
B6	In 2027 stellen wij een aanpak voor invasieve exoten op, gericht op preventie, vroeg signalering en effectief beheer van risicovolle invasieve soorten.
B7	Wij werken de gemeentelijke bijdrage aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) verder uit. Aan de hand van concrete ruimtelijke ontwikkelingen onderzoeken wij wat de KRW vraagt van gemeentelijke planvorming, inrichting en uitvoering.
B8	In 2027 werken wij verder aan de uitwerking van het Biodiversiteitsnetwerk Teylingen. Voor het leefgebied Dorp zijn vijftien ecozones vastgesteld. In 2027 starten wij met de nadere uitwerking van Ecozone 1, 2 en 10. Deze ecozones vormen de ecologische ruggengraat van het biodiversiteitsnetwerk en zijn van belang voor het versterken van biodiversiteit, ecologische verbindingen en de klimaatbestendigheid van de leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Doel: We werken toe naar een circulaire economie waarin het gebruik van primaire grondstoffen verminderen, materialen en producten zo lang mogelijk hergebruiken en circulariteit steeds meer onderdeel maakt van gemeentelijke projecten en lokale economie. Daarmee dragen wij bij aan de landelijke doelstellingen voor een circulaire economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	In 2027 passen wij bij minimaal 50% van de gemeentelijke aanbestedingen in de grond, weg- en waterbouw (GWW) circulaire criteria toe. Daarmee stimuleren wij het verminderen van primair grondstoffengebruik en het hergebruik van materialen binnen gemeentelijke projecten.
C2	In 2027 onderzoeken we bij minimaal één pand de mogelijkheden voor circulair oogsten in plaats van lineair/ traditioneel slopen. Daarbij brengen wij in beeld welke vrijkomende materialen kunnen worden behouden en hoogwaardig hergebruikt en hoe dit kan worden toegepast bij toekomstige sloop-en renovatieprojecten.
C3	In 2027 zetten wij de toepassing van de CO2-prestatieladder voort door heercertificering te behalen.
C4	In 2027 verankeren wij het gebruik van herbruikbare bekken binnen het evenementenbeleid. Daarmee beperken wij het gebruik van wegwerpverpakkingen en stimuleren wij circulaire alternatieven bij evenementen.
C5	In 2027 stimuleren wij bedrijven om circulair te ondernemen en ondersteunen wij de ontwikkeling van circulaire ketens en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Daarbij werken we samen met regionale partners en verbinden wij circulariteit waar mogelijk met vergroening, klimaatadaptatie en efficiënt ruimtegebruik.
C6	In 2027 zetten wij in op het verbeteren van afvalscheiding en de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Daarmee vergroten wij het aandeel materialen dat hoogwaardig kan worden hergebruikt of gerecycled en dragen wij bij aan de ontwikkeling van een circulaire economie.

Wat willen we bereiken?

Doel: Wij verankeren duurzaamheid in beleid, projecten, processen en bedrijfsvoering en versterken de uitvoeringskracht die nodig is om onze duurzaamheidsdoelen te realiseren. Daarmee maken wij toekomstbestendig denken en doen steeds meer onderdeel van de reguliere gemeentelijke werkwijze.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	In 2027 passen wij het Convenant Toekomstbestendig Bouwen toe bij ruimtelijke ontwikkelingen en werken wij aan de verdere borging ervan in gemeentelijke kaders, werkprocessen en ruimtelijke afwegingen, daarbij betrekken wij ook de uitgangspunten voor circulair en biobased bouwen, waaronder het Nieuwe Normaal. Zo wordt toekomstbestendig bouwen vanaf de initiatiefase steeds meer een vast onderdeel van gemeentelijke planvorming en uitvoering.
D2	In 2027 werken wij met Hillegom en Lisse aan de verdere ontwikkeling van het gezamenlijke duurzaamheidsloket. Via het loket maken wij informatie, advies en ondersteuning beter toegankelijk voor inwoners, maatschappelijke organisaties en lokale initiatieven en versterken wij de uitvoering van de duurzaamheidsopgave.
D3	In 2027 versterken wij maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) door duurzaamheidsdoelen steeds meer te verankeren in gemeentelijke aanbestedingen en opdrachten. Daarbij maken wij gebruik van de MVI-criteriatool en betrekken wij duurzaamheid en circulariteit vroegtijdig bij het opstellen van eisen en gunningscriteria.
D4	In 2027 verbeteren wij het bestaande energie- en CO2- management van ons gemeentelijk vastgoed door de kwaliteit van energiedata te verbeteren en structurele monitoring van energieverbruik en CO2-uitstoot in te richten. Hierdoor vergroten wij het inzicht in de prestaties van onze vastgoedportefeuille en kunnen wij gericht sturen op energiebesparing, CO2-reductie en toekomstbestendig vastgoedbeheer.
D5	In 2027 verkennen wij de mogelijkheden voor het werken met een klimaatbegroting binnen de gemeentelijke planning- en controlecyclus.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland Holland-Rijnland DBS	Provincie Zuid-Holland RES Holland Rijnland Liander Circulair West Energiecoöperatie Hoogheemraadschap Rijnland Firan Waterschap

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.5 Wonen

Inleiding

De druk op de woningmarkt in Teylingen blijft groot. Jongeren, starters, gezinnen, ouderen en andere woningzoekenden hebben moeite om een passende en betaalbare woning te vinden. Tegelijkertijd verandert de woonvraag door vergrijzing, kleinere huishoudens en de toenemende behoefte aan wonen met zorg en ondersteuning.

Landelijke ontwikkelingen, waaronder de Wet versterking regie volkshuisvesting, de Wet goed verhuurderschap, de Wet betaalbare huur en de wijziging van de Huisvestingswet vragen om een meer samenhangende en sturende aanpak van de volkshuisvesting.

In 2027 ligt de nadruk op het realiseren van voldoende en betaalbare woningen, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad, passende huisvesting voor ouderen en aandachtsgroepen, en het versterken van woonkwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid.

De gemeente voert actief regie via woningbouwprogrammering, prestatieafspraken, het afwegingskader voor woningbouwinitiatieven, financiële instrumenten en jaarlijkse monitoring. Zo sturen we op voldoende, betaalbare en passende woningen in leefbare dorpen.

Wat willen we bereiken?

Doel: De bestaande woningvoorraad beter benutten

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Jaarlijks - We stimuleren doorstroming, met bijzondere aandacht voor ouderen en kleine huishoudens, zodat inwoners vaker wonen in een woning die past bij hun levensfase en woonbehoefte en er woningen vrijkomen voor andere woningzoekenden.
A2	Jaarlijks -We staan open voor het efficiënter benutten van de bestaande woningvoorraad. Bijvoorbeeld via optoppen, splitsen, woningdelen en andere vormen van slim ruimtegebruik, om de beschikbare ruimte efficiënter te benutten met behoud van kwaliteit en leefbaarheid.
A3	We werken de mogelijkheden uit om de bestaande woningvoorraad beter te benutten door kamerverhuur, woningdelen, woningsplitsing, mantelzorgwoningen e.d. en vertalen dit naar beleid en omgevingsregels, waarbij ook het behoud van een goede woon- en leefkwaliteit wordt gewaarborgd. Waar dit relevant is dragen we zorg voor een goede afstemming met de op te stellen verdichtingsvisie (paragraaf 2.2.2 Leefomgeving, activiteit A5).
A4	Jaarlijks- We passen lokaal maatwerk toe bij de toewijzing van sociale huurwoningen.
A5	Q3 2027- We werken de mogelijkheden uit die de gewijzigde Huisvestingswet biedt tot verruiming van lokaal maatwerk: een groter percentage lokaal gebonden woningzoekenden (regionaal), de uitbreiding naar betaalbare koop en de toewijzing aan specifieke beroepsgroepen (lokaal).
A6	We ontwikkelen een integrale aanpak om leegstand terug te dringen. Onderdelen van deze aanpak zijn onder andere zijn samenwerkingen met burgerzaken op de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (2.1.7, Samenleven, activiteit B2) en de verdichtingsvisie (paragraaf 2.2.2, Leefomgeving, activiteit A5), om te onderzoeken waar leegstaande panden kunnen worden getransformeerd naar woningen of andere woonvormen om zo extra woonruimte te creëren.

Wat willen we bereiken?

Doel: Voldoende, passende en betaalbare woningen realiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Jaarlijks - We maken jaarlijks een woningbouwprogramma in de regio. Dit programma gaat ter goedkeuring naar de provincie Zuid-Holland. Het woningbouwprogramma is gericht op 'bouwen naar kwalitatieve behoefte' en 'bouwen naar kwantitatieve behoefte'. Wij sturen op een gevarieerd woningbouwprogramma om te voorzien in de lokale behoefte tot 2040:

	- 1.540 woningen op de middellange termijn (2025-2030) - 920 woningen op de lange termijn (2031-2040) Voor 2027 staat de realisatie van 195 woningen gepland.
B2	Jaarlijks - Minimaal tweederde (67%) van de nieuwbouw is betaalbaar. Tenminste 30% van de nieuwbouw is sociale huur en tenminste 37% is bereikbaar voor middeninkomens (middenhuurwoningen en betaalbare koopwoningen). Binnen de 37% is tenminste de helft een betaalbare koopwoning. Zo zorgen we voor een evenwichtige woningvoorraad met voldoende aanbod voor lage- en middeninkomens.
B3	Jaarlijks- We zetten gemeentelijke regie-instrumenten in om betaalbare woningbouw te realiseren, waaronder prestatieafspraken, grondbeleid, het Woonfonds, het vereveningsfonds, de Starterslening, zelfbewoningsplicht en anti-speculatiebeding. De starterslening wordt daarnaast verhoogd naar maximaal €70.000,-- per aanvraag.
B4	Jaarlijks- We benutten waar mogelijk rijkssubsidies en provinciale subsidies voor betaalbare woningbouw.
B5	Q4 2027 - We maken met Stek en Huurdershart prestatieafspraken over beschikbaarheid, betaalbaarheid, verduurzaming, wonen met zorg, aandachtsgroepen en leefbaarheid.

Wat willen we bereiken?

Doel: Passende woonruimte realiseren voor ouderen, aandachtsgroepen en inwoners met een specifieke woonvraag.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Jaarlijks -We sturen bij woningbouw- en woonzorginitiatieven op toevoeging van nultredenwoningen, geclusterde woonvormen en zorggeschikte woningen, bij voorkeur nabij voorzieningen, ontmoeting en zorg.
C2	Jaarlijks -We werken toe naar een goede mix van bewoners en werken toe naar een gevarieerd woningaanbod: koop en huur, van sociaal tot duur, al dan niet met zorg of met zorg nabij. Speciale aandacht hebben we daarbij voor de geclusterde huisvesting van ouderen en kwetsbare doelgroepen (beschermd wonen, maatschappelijke opvang, mensen met een verstandelijke beperking en uitstroom jeugdzorg).
C3	Jaarlijks - We stellen voldoende sociale huurwoningen beschikbaar voor aandachtsgroepen, afgestemd op de actuele behoefte. We hanteren als richtlijn dat maximaal circa 25 % van de vrijkomende sociale huurwoningen via urgentie of bemiddeling wordt toegewezen, zodat ruimte blijft voor reguliere woningzoekenden en de draagkracht van buurten behouden blijft. Op basis van de huidige inzichten gaat het om circa 60 tot 70 woningen per jaar.
C4	Q4 2027 - We maken afspraken met Stek en zorg- en welzijnspartners over huisvesting van aandachtsgroepen, passende begeleiding, vroegsignalering, spreiding en leefbaarheid in buurten.

C5	Jaarlijks - We geven uitvoering aan wettelijke en regionale huisvestingsopgaven, waaronder de taakstelling voor vergunninghouders, huisvesting van arbeidsmigranten en realisatie van woonwagendplaatsen, en werken daarbij samen met regiogemeenten en lokale partners.
----	--

Wat willen we bereiken?

Doel: De woonkwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Jaarlijks - We stimuleren het gebruik van bestaande ondersteuningsmogelijkheden, zoals energieadvies, coachgesprekken en duurzaamheidsleningen, zodat meer inwoners daadwerkelijk stappen kunnen zetten in de verduurzaming van de woning.
D2	Jaarlijks - We blijven de duurzaamheidslening en andere financiële instrumenten beschikbaar houden om onderhoud en verduurzaming haalbaarder te maken voor woningeigenaren.
D3	Jaarlijks - We versterken samen met partners de leefbaarheid in buurten door inzet op ontmoeting, sociale samenhang, vergroening, gezondheid en een evenwichtige samenstelling van wijken en wooncomplexen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West Holland	Woonstichting Stek Huurdershart (huurdersorganisatie in de Bollenstreek) Holland Rijnland Wonen Huurders Holland Rijnland Zorgpartijen Welzijnspartijen Provincie Zuid-Holland Energie Coöperatie Teylingen (Zon op Teylingen) De Groene Uitdaging - energievoaches

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.6 Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Gemiddelde WOZ-waarde	per 1.000 euro	€ 462	€483	€ 526	nb*	2026: € 439	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2,3	nb*	nb*	nb*	2026: 8,4	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%)	74,5%	75,7%	75,9%	nb*	2026: 71,3%	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 896	€ 990	€ 1.017	€ 1.027	2026: € 993	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 1.051	€ 1.131	€ 1.152	€ 1.157	2025: € 1.091	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ-waarde

De gemiddelde WOZ waarde van woningen, opgave CBS. De prognose van 2025 is inclusief de verwachte stijging in waarde bij woningen genoemd in de Meicirculaire 2024 Gemeentefonds.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen

Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner in kilo's	111	nb*	nb*	nb*	2024: 148	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	24	nb*	nb*	nb*	2024: 42,5 %	RWS

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Toelichting indicator Hernieuwbare elektriciteit

Het percentage hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

2.2.7 Kaderstellende stukken

- [Aansluitbepalingen Riolering Teylingen](#)
- [Aardgasvrij | RVO.nl](#)
- [Afval- en Grondstoffenplan 2026 - 2029](#)
- [Afvalstoffenheffing 2026](#)
- [Afvalstoffenverordening Teylingen 2020](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Teylingen](#)
- [Beleid Laadinfrastructuur](#)
- [Bomenbeleid Teylingen](#)
- [Centrumplannen - Teylingen](#)
- [Convenant Aardgasvrij \(2018\)](#)
- [Deltaplan Biodiversiteit](#)
- [Drank- en Horecaverordening Teylingen](#)
- [Energieakkoord Holland Rijnland \(2017\)](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Fietsplan Samen Verder Fietsen 2016-2025](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Holland Rijnland](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland](#)
- [Groenbeheerplan Teylingen 2022-2031](#)
- [Groene stimulans voor Duin- en Bollenstreek - Holland Rijnland](#)
- [Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2024](#)
- [Integraal \(afval\)waterketenplan 2022-2026](#)
- [Klimaatakkoord van Parijs \(2015\)](#)
- [Lokale Energie Strategie](#)
- [Maatschappelijk werk Teylingen - Kwadraad](#)
- [Mobiliteitsvisie en Mobiliteitsplan](#)
- [Nota Grondbeleid Teylingen 2022-2026](#)
- [Omgevingsbeleid, -programma en -verordening provincie Zuid-Holland, 2025](#)
- [Omgevingsvisie Teylingen](#)
- [Omgevingswet | Rijksoverheid.nl](#)
- [Parkeerbeleidsplan Teylingen 2024](#)
- [Plan Duurzame Ontwikkeling Teylingen 2020-2024](#)
- [Prestatieafspraken Wonen Teylingen](#)
- [Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek](#)
- [Regionaal Crisisplan](#)
- [Regionale Energiestrategie \(RES\) Holland Rijnland 2021](#)
- [Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland](#)
- [Regionale Nota Bodembeheer 2023-2033](#)
- [Regionale Strategie Mobiliteit \(RSM\) Holland Rijnland 2021](#)
- [Rijksbreed programma Circulaire Economie | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)
- [Ruimtelijk Economische visie Zuid-Holland](#)
- [Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek 2040](#)
- [Sustainable Development Goals VN](#)
- [Teylingen speelbeleid 2015-2024](#)
- [VTH-Beleidsplan Gemeente Teylingen 2024-2027](#)
- [Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2025-2028](#)
- [Water en Klimaatadaptatie 2024-2028](#)
- [Wet veiligheidsregio's](#)
- [Woonprogramma Teylingen 2020-2024](#)

2.8 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	5.695	6.482	6.654	6.942	6.986	6.999
2.2 Parkeren	286	263	262	257	248	248
2.3 Recreatieve havens	28	28	29	29	29	29
Totaal 1. Mobiliteit	6.009	6.773	6.945	7.228	7.263	7.276

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	5.702	1.392	1.364	1.214	1.214	1.214
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	5.702	1.392	1.364	1.214	1.214	1.214

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.783	4.233	4.175	4.322	4.408	4.455
7.2 Riolerings	2.543	2.622	2.814	2.886	2.957	2.955
7.3 Afval	4.836	4.649	4.847	4.956	4.956	4.956
7.4 Milieubeheer	78	66	22	22	22	22
Totaal 3. Openbare ruimte	11.240	11.570	11.858	12.186	12.343	12.388

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	3.683	2.986	3.849	2.700	2.770	2.770
Totaal 4. Duurzaamheid	3.683	2.986	3.849	2.700	2.770	2.770

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.613	3.624	2.960	4.516	1.359	4.054
8.3 Wonen en bouwen	2.235	2.118	2.342	2.236	2.159	2.159
Totaal 5. Wonen	4.848	5.742	5.302	6.752	3.518	6.213
Totaal lasten	31.482	28.463	29.318	30.080	27.108	29.861

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	-401	-271	-271	-271	-271	-271
2.2 Parkeren	-19	-18	-18	-18	-18	-18
2.3 Recreatieve havens	-86	-94	-94	-94	-94	-94
Totaal 1. Mobiliteit	-506	-383	-383	-383	-383	-383

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	-4.192	-346	-296	-146	-146	-146
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	-4.192	-346	-296	-146	-146	-146

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-34	-40	-40	-40	-40	-40
7.2 Riolering	-3.770	-3.901	-4.034	-4.113	-4.208	-4.209
7.3 Afval	-6.899	-6.943	-6.996	-6.978	-6.977	-6.954
Totaal 3. Openbare ruimte	-10.703	-10.884	-11.070	-11.131	-11.225	-11.203

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	-2.003	-667	-667	-667	-667	-667
Totaal 4. Duurzaamheid	-2.003	-667	-667	-667	-667	-667

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-3.021	-3.896	-3.222	-4.966	-1.471	-4.968
8.3 Wonen en bouwen	-2.174	-1.947	-2.907	-1.107	-1.107	-1.107
Totaal 5. Wonen	-5.195	-5.843	-6.129	-6.073	-2.578	-6.075
Totaal baten	-22.599	-18.123	-18.545	-18.400	-14.999	-18.474
Saldo van baten en lasten	8.883	10.341	10.771	11.680	12.106	11.385

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030
Toevoegingen reserves	423	500	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-1.088	-1.547	-593	-851	-851	-851
Totaal reserves	-665	-1.047	-593	-851	-851	-851
Saldo na resultaatbestemming	8.218	9.294	10.178	10.829	11.255	10.534

2.3 Programma 3. Bedrijvigheid

Zoals aangegeven bij het programma Leefomgeving is de omgevingsvisie de kapstok voor programma 2 (Leefomgeving) en programma 3 (Bedrijvigheid) binnen de begroting. De beleidsdoelstellingen op het gebied van economie, recreatie & toerisme en erfgoed zijn in de paragrafen van programma 3 (Bedrijvigheid) uitgewerkt.

Economie

Binnen het thema economie zetten we in op een toekomstbestendige en vitale lokale economie. We waarderen de ondernemers in Teylingen en werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in zowel het centrum als het buitengebied. Belangrijke opgaven daarbij zijn het bieden van voldoende ruimte voor ondernemers om zich te ontwikkelen en te groeien, en het versterken van de beschikbaarheid van voldoende en passend personeel.

Beleid op het gebied van bedrijvigheid vindt plaats in regionale afstemming, onder andere bij de ontwikkeling, herstructurering en revitalisering van bedrijventerreinen. We zetten daarbij in op het beter benutten van bestaande terreinen door herstructurering en transformatie. Daarnaast onderzoeken we waar ruimte nodig en mogelijk is voor de verdere ontwikkeling van bedrijvigheid en nieuwe bedrijfslocaties. De balans tussen economie, leefbaarheid en milieu blijft hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Binnen de Teylingse economie hebben onder andere de Greenport-gerelateerde bedrijvigheid, de maakindustrie, zakelijke dienstverlening, handel, horeca, zorg en welzijn een belangrijke positie. Regionaal wordt samengewerkt aan de versterking van de economische structuur, waarbij Greenport, toerisme, health en space als belangrijke economische speerpunten zijn benoemd. De Regio Deal kan bijdragen aan de ondersteuning van deze opgaven en ontwikkelingen.

Voor de centrumgebieden werken we aan aantrekkelijke en levendige verblijfsgebieden. We richten ons op concentratie van detailhandel in de winkelgebieden en een aanbod dat aansluit bij de behoeften van inwoners en bezoekers, waarbij kwaliteit voorop staat. Samen met ondernemers, vastgoedeigenaren en de BIZ-organisaties van Sassenheim en Voorhout werken we aan vitale en toekomstbestendige centra.

De uitvoering van de regionale economische agenda vindt onder meer plaats via de Economic Board Duin- en Bollenstreek (EBDB). Omdat de huidige overeenkomst afloopt, wordt in deze bestuursperiode een besluit genomen over de wijze waarop de regionale economische samenwerking wordt voortgezet en welke rol de EBDB daarin krijgt.

Recreatie en toerisme

Teylingen heeft met de bollenvelden, de Kagerplassen en de Ruïne van Teylingen een sterk recreatief en toeristisch profiel. We zetten in op het versterken en beter benutten van deze kwaliteiten.

We vinden het belangrijk dat er voldoende recreatiemogelijkheden dicht bij huis zijn. Deze moeten toegankelijk, aantrekkelijk en jaarrond beschikbaar zijn voor inwoners en bezoekers. Daarbij houden we oog voor een goede balans tussen gebruik en leefbaarheid.

Erfgoed

Erfgoed zorgt voor een herkenbare leefomgeving en bepaalt mede onze identiteit. Dit draagt bij aan het welbevinden van mensen en daarmee aan een gezonde leefomgeving.

Zowel boven als onder de grond zijn de cultuurhistorische waarden aanwezig. Teylingen heeft rijks- en gemeentelijke monumenten, beeldbepalende objecten, een rijks beschermd dorpsgezicht en archeologie.

Dienstverlening en wettelijke taken

Binnen het fysieke domein werken we van buiten naar binnen. Vragen van ondernemers worden zo snel en zorgvuldig mogelijk beantwoord. Onze bedrijfscontactfunctionarissen zijn het eerste aanspreekpunt en worden ondersteund door de teams binnen het domein.

Ook vragen vanuit de gemeenteraad worden tijdig en zorgvuldig behandeld.

De gemeente voert daarnaast haar wettelijke taken uit, onder andere op het gebied van erfgoed, archeologie en de Wet open overheid. Een goede beleidsmatige onderbouwing blijft noodzakelijk voor vergunningverlening en besluitvorming.

De beschikbare middelen en capaciteit vragen om zorgvuldige afwegingen in de uitvoering. Voor de inzet van externe expertise en onderzoeken is, waar nodig, afzonderlijke besluitvorming door de raad vereist. Tegelijkertijd blijft het uitgangspunt om de kwaliteit van dienstverlening en uitvoering zo goed mogelijk te borgen binnen de beschikbare middelen.

2.3.1 Economie **Lokale economie**

Binnen het thema economie richten we ons op een toekomstbestendige en weerbare lokale economie. Belangrijke ontwikkelingen zijn duurzaamheid, digitalisering en innovatie. Deze ontwikkelingen beïnvloeden de manier waarop we werken, ondernemen en consumeren. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor de sectoren die van belang zijn voor de economie van Teylingen: zakelijke dienstverlening, handel, horeca, bedrijvigheid gelieerd aan de Greenport, gezondheidszorg en welzijn, en bouw en nijverheid. Door deze sectoren te ondersteunen in hun ontwikkeling en transitie versterken we het economisch profiel en de brede welvaart van de gemeente.

We stimuleren een duurzame economische ontwikkeling, bijvoorbeeld door efficiënter gebruik van grondstoffen en het bevorderen van hergebruik van materialen. Waar mogelijk doen we dit in samenwerking met lokale en regionale ondernemers. Digitalisering, waaronder online dienstverlening en technologische toepassingen, speelt hierbij een belangrijke rol.

Binnen de agrarische sector, en in het bijzonder de bollenteelt, werken we aan een gezonde bodem en een betere waterkwaliteit. Bestaande programma's en samenwerkingen vormen hierbij het uitgangspunt.

Ruimte voor bedrijvigheid

We streven naar een passende verdeling van functies binnen de gemeente. Bedrijven worden zoveel mogelijk gefaciliteerd op locaties die aansluiten bij hun aard en omvang.

Waar kansen zich voordoen, kan functiemenging bijdragen aan efficiënter ruimtegebruik, bijvoorbeeld door het benutten van leegstaande ruimten. Tegelijkertijd blijven bereikbaarheid, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit belangrijke randvoorwaarden.

Onze bedrijventerreinen blijven zich ontwikkelen onder invloed van veranderende werkvormen en ruimtevraag. Flexibel en digitaal werken vraagt om andere inrichting en het gebruik van werk- en kantoorlocaties.

We zetten in op toekomstbestendig gebruik van bedrijventerreinen, met aandacht voor verduurzaming, energiegebruik en de kwaliteit van de werkomgeving. Ook onderzoeken we

mogelijkheden voor energieopwekking en een klimaatbestendige inrichting. Daarbij blijft het belangrijk om een goede balans te behouden tussen bedrijvigheid, bereikbaarheid en logistiek. In 2026 is er onderzoek gedaan naar hoe de verschillende bedrijventerreinen er voor staan en welke kansen er zijn om de toekomstbestendigheid van de terreinen te vergroten. Op basis daarvan gaan we samen met ondernemers hier invulling aan geven.

Centrumontwikkeling

Onze centra ontwikkelen zich onder invloed van economische en maatschappelijke trends. We blijven inzetten op vitale en toekomstbestendige centra, waar ruimte is voor een mix van functies, zoals detailhandel, horeca en andere voorzieningen.

We werken samen met ondernemers, inwoners en vastgoedeigenaren aan het behouden van levendige centra. De besturen van de BIZ in Sassenheim en Voorhout spelen daar een belangrijke rol bij. Ook spelen ontwikkelingen zoals veranderend consumentengedrag en de behoefte aan lokaal aanbod een rol.

De verschillende kernen behouden hun eigen profiel en functie. Waar mogelijk sluiten ontwikkelingen aan bij de bestaande structuur en identiteit van de centra.

Regionale economie

Teylingen maakt deel uit van de Duin- en Bollenstreek, een regio met een sterk economisch profiel en een aantrekkelijke leefomgeving. We werken samen met regionale partners aan opgaven op het gebied van economie, ruimte en leefomgeving.

De economie in de regio bestaat uit een mix van sectoren, waaronder recreatie en toerisme, zorg, bollenteelt, innovatieve bedrijvigheid en het midden- en kleinbedrijf. Binnen deze context zetten we in op het versterken van samenwerking, innovatie en een toekomstbestendige economische structuur.

Economic Board en Greenport

Binnen de regio werken overheid, bedrijfsleven en onderwijs samen via de Economic Board Duin- en Bollenstreek en de Greenport Duin- en Bollenstreek. Deze samenwerkingen dragen bij aan het versterken van de regionale economie en het stimuleren van innovatie en verduurzaming.

De gezamenlijke inzet richt zich onder andere op een toekomstbestendige Greenport, versterking van de economische structuur en het benutten van regionale kansen.

De overeenkomst met de Economic Board loopt tot 1 april 2027. In het kader van de aflopende aanbesteding, wordt kritisch bezien op welke wijze en onder welke voorwaarden de samenwerking en eventuele verlenging daarvan worden voortgezet. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de meerwaarde, effectiviteit, het regionale draagvlak van de organisatie en de gevolgen van het niet doorgaan van de beoogde samenvoeging van de EBDB en Greenport Duin- en Bollenstreek.

Wat willen we bereiken?

Doel: Werken aan een vitale en duurzame economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	2027 - We geven uitvoering aan de Regionale Bedrijventerreinenstrategie Bollenstreek door het vaststellen van een omgevingsprogramma bedrijventerreinen in

	samenwerking met Noordwijk, Lisse, Hillegom en de ondernemers op de bedrijventerreinen.
A2	Jaarlijks - We stimuleren en bevorderen de economische draagkracht door het vergroten van de werkgelegenheid, het inzetten op de nieuwe economie en het verkleinen van uitgaande pendel. Dit doen we door uitvoering te geven aan de Regionale Bedrijvenstrategie Bollenstreek, de Bedrijvenstrategie van Holland Rijnland en de Human Capital Agenda van Holland Rijnland.

Wat willen we bereiken?

Doel: We willen de centrumgebieden transformeren tot aantrekkelijke winkel- en verblijfsgebieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	2027 - We selecteren een bureau voor de verdere uitwerking van de centrumplannen van Sassenheim, Voorhout en Warmond: op basis van nader vast te stellen selectie- en gunningscriteria, zodat de schetsontwerpen voor de openbare ruimte verder kunnen worden gedetailleerd.
B2	2027 - We werken de schetsontwerpen voor de drie centra uit tot een voorlopig en definitief ontwerp: op basis van de in december 2025 door de raad vastgestelde visie, de schetsontwerpen, het beeldkwaliteitsplan en een passende vorm van aanvullende participatie, zodat ook de realisatie van de plannen kan worden aanbesteed.
B3	2027 - We starten met het opstellen van terrassenbeleid en uitstallingenbeleid: op basis van wet- en regelgeving, ontwikkelingen en afstemming met interne en externe partijen, zodat het centrumplan en beeldkwaliteitsplan juridisch worden geborgd.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inzetten op duurzaamheid en circulariteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	2027 - In het omgevingsprogramma bedrijventerreinen bieden wij ruimte voor economische ontwikkelingen die bijdragen aan de realisatie van sociale en fysieke duurzaamheidsambities. Dit doen we door in te zetten op de circulaire economie. We bieden ruimte aan bedrijven die onderdeel zijn van de circulaire keten en aan bedrijven die circulair werken.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken van sociale cohesie en bevorderen van economische samenwerking en werkgelegenheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Jaarlijks - We versterken de samenwerking tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen door gezamenlijke initiatieven of projecten te realiseren, met als doel de aansluiting tussen vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt aantoonbaar te verbeteren.

D2	Jaarlijks - We ontwikkelen en implementeren samen met Holland Rijnland een Human Capital Agenda, met als doel de arbeidsparticipatie in de regio te verhogen.
D3	Jaarlijks - De Economic Board Duin- en Bollenstreek heeft de opdracht om een goede verbinding en kruisbestuiving tussen het bedrijfsleven, overheden, kennisinstellingen, de arbeidsmarkt en de maatschappij te realiseren.
D4	Coalitieakkoord: We verbinden economie, onderwijs en arbeidsmarkt via regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het versterken van de economische positie van de Duin- en Bollenstreek.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Jaarlijks - Regionaal zetten we in op het creëren van meer banen. Dit doen we enerzijds door samen te werken binnen Holland Rijnland en de Duin- en Bollenstreek aan voldoende en passende bedrijfslocaties. Anderzijds doen we dit door de centra te behouden als werklocaties.
E2	Jaarlijks - Binnen de regio werken we samen aan een duurzame Greenport om ervoor te zorgen dat de bollenteelt wereldwijd toonaangevend blijft op het gebied van bollen- en bloemenkennis. Dit doen we binnen de triple helix-organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek door jaarlijks gezamenlijke projecten of initiatieven te realiseren op het gebied van verduurzaming, innovatie en kennisontwikkeling in de bollenteelt. De Economic Board rapporteert jaarlijks over de bereikte resultaten.
E3	Jaarlijks - We versterken onze positie als kennisintensieve maakregio tussen de metropolen door gezamenlijke initiatieven of projecten te realiseren op het gebied van Space, Unmanned Valley en Flower Science.
E4	Coalitieakkoord: We onderzoeken de rol van de Economic Board Duin- en Bollenstreek en verkennen verschillende opties voor regionale samenwerking.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	Economic Board Duin- en Bollenstreek Greenport Duin- Bollenstreek Regiogemeenten Ondernemers Inwoners Vastgoedeigenaren Provincie Zuid-Holland Metropoolregio Amsterdam Business Platform Teylingen KAVB LTO Anthos Key Region Leiden

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.3.2 Recreatie en toerisme

We zetten in op een aantrekkelijke gemeente voor zowel inwoners als bezoekers, met een gevarieerd aanbod aan recreatieve en toeristische voorzieningen gedurende het hele jaar. Teylingen beschikt over sterke kwaliteiten, zoals natuurgebieden, historische locaties, de bollenvelden en de Kagerplassen.

We blijven werken aan het versterken en beter benutten van deze kwaliteiten, met aandacht voor spreiding over de drie dorpen en het buitengebied. Kleinschalige en duurzame recreatie vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt. We zoeken actief de samenwerking met lokale partijen, inwoners, ondernemers en omliggende gemeenten.

Het behoud van natuur en erfgoed blijft essentieel. We streven naar een goede balans tussen recreatief gebruik en de bescherming van kwetsbare natuur, biodiversiteit en cultuurhistorische waarden.

We verbeteren waar mogelijk de beleefbaarheid en bereikbaarheid van recreatieve locaties, bijvoorbeeld via wandel- en fietsroutes en passende voorzieningen. Daarbij sluiten we aan bij ontwikkelingen in recreatief gedrag en de groeiende behoefte aan beleving, onder andere door ruimte te bieden aan kleinschalige initiatieven en activiteiten.

Doel is een duurzame en toegankelijke recreatieve structuur waar inwoners en bezoekers jaarrond gebruik van kunnen maken, met behoud van de kwaliteit van de leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken van jaarrond toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	2027 - We stellen een visie op recreatie en toerisme vast. Hierin zijn de kansen voor kwalitatieve verbetering van het recreatieve aanbod opgenomen zoals het versterken van de beleefbaarheid van het landschap en de bereikbaarheid van de trekpleisters (bijvoorbeeld bollenvelden, landgoederen, de Kagerplassen). We focussen op jaarrond toerisme en recreatie. We versterken toerisme in de periode oktober tot en met maart.
A2	In 2027 realiseren we de tuinen rondom de Ruïne van Teylingen, met als doel de ruïne beter zichtbaar en beleefbaar te maken als toeristische trekpleister. We voegen publieksvoorzieningen toe (zoals horeca, informatievoorziening en belevingspunten), met als resultaat een aantoonbare toename van het aantal bezoekers buiten het hoogseizoen (bijvoorbeeld via tellingen, kaartverkoop of gebruikersdata).
A3	Jaarlijks - We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma Verblijfsrecreatie door concrete projecten of maatregelen te realiseren, gericht op versterking van het verblijfsrecreatieve aanbod.
A4	Jaarlijks - We ondersteunen het Bloemencorso bij de jaarlijkse doortocht door het financieren van een corsowagen. Met als doel bij te dragen aan een succesvolle en

	goed bezochte editie.
A5	2027 - We stellen een conceptplan op om het perceel nabij de Nagelbrug in Voorhout te herinrichten als recreatieve locatie.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken en verbeteren van recreatie en recreatieve routes in het Kagerplassengebied en buitengebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Jaarlijks - We zorgen voor behoud en verbetering van het recreatieve netwerk van wandel-, vaar- en fietsroutes lokaal en regionaal. Hiervoor hebben wij overeenkomsten met partijen die het onderhoud periodiek en naar aanleiding van meldingen uitvoeren. We bieden ruimte aan initiatieven die inspelen op de recreatieve waarde van Teylingen en bijdragen aan kwaliteitsverbetering, zonder dat dit ten koste gaat van de aanwezige flora en fauna.
B2	Jaarlijks - We exploiteren de pont over de Zijl, mede namens Leiden en Leiderdorp.
B3	Jaarlijks - De Stichting Voetveer Warmond heeft de opdracht om wandelaars in de gelegenheid te stellen gebruik te maken van de Zwanburgerroute. Hiervoor hebben zij de secretarisboot De Heere Schouten in bruikleen om wandelaars over te zetten naar de Zwanburgerpolder, de Tegnagel en/of Koudenhoorn.
B4	Jaarlijks - We investeren in het behoud van de bestaande pontjes door overleg met eigenaren en omliggende gemeenten. Aandacht is er voor wandel- en fietsroutes naar de pontjes.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Provincie Zuid-Holland Economic Board Duin- en Bollenstreek Stichting Monumentenbezit Regiogemeenten Nationaal Park Hollandse Duinen Toeristische ondernemers Promotie- en marketingorganisaties Inwoners Stichting Bloemencorso

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.3.3 Erfgoed

Zowel boven als onder de grond zijn de cultuurhistorische waarden aanwezig. We denken dan aan rijks- en gemeentelijke monumenten, beeldbepalende objecten, rijks beschermd dorpsgezicht en archeologie.

We behouden erfgoed door het te beschermen, te beleven en te benutten.

We houden rekening met erfgoed bij ruimtelijke ontwikkelingen met regels in het omgevingsplan

Wat willen we bereiken?

Doel: Voldoen aan de Omgevingswet

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving (regulier)
A1	In 2027 voeren we de wettelijke taken voor rijks beschermd erfgoed, die zijn opgenomen in de wet, uit. Bijvoorbeeld handhaving, toezicht, vergunningverlening, instandhouding enz.
A2	In 2027 beschikt de gemeente over een functionerende gemeentelijke adviescommissie voor omgevingskwaliteit die in 100% van de ontvankelijke aanvragen voor een omgevingsvergunning voor rijksmonumentenactiviteiten binnen de wettelijke termijn advies uitbrengt, zodat de gemeente aantoonbaar voldoet aan de beoordelingsplicht onder de Omgevingswet.

Wat willen we bereiken?

Doel: Voldoen aan de gemeentelijke erfgoedverordening, de subsidieverordening voor monumenten, de subsidieverordening voor beeldbepalende objecten en de verordening adviescommissie GACO.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving (regulier)
B1	In 2027 voeren we de gemeentelijke taken voor gemeentelijk beschermd erfgoed uit. Bijvoorbeeld handhaving, toezicht, vergunningverlening, instandhouding, subsidieverlening enz.
B2	In 2027 beschikt de gemeente over een functionerende gemeentelijke adviescommissie voor omgevingskwaliteit die in 100% van de ontvankelijke aanvragen voor een omgevingsvergunning voor gemeentelijke monumentenactiviteiten binnen de termijn in de verordening adviescommissie GACO advies uitbrengt, zodat de gemeente aantoonbaar voldoet aan de gemeentelijke beoordelingsplicht onder de verordening adviescommissie GACO.
B3	In 2027 verleent de gemeente voor 100% van de ontvankelijke subsidieaanvragen een besluit binnen de termijnen van de geldende subsidieverordening, zodat aantoonbaar wordt voldaan aan de rechtmatige en tijdige subsidieverstrekking.
B4	In 2027 laat de gemeente bij minimaal één locatie (bijvoorbeeld de Ruïne van Teylingen) archeologisch onderzoek uitvoeren voorafgaand aan de ontwikkeling. Dit resulteert in een onderzoeksrapport en de archeologische uitkomst wordt aantoonbaar betrokken bij de realisatie van de ontwikkeling.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit Erfgoed (GACO) Omgevingsdienst West Holland (ODWH)	Erfgoed Leiden en omgeving (ELO) Erfgoedhuis Zuid-Holland Stichting Dorp, Stad en Land Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers Eigenaren van monumenten Stichting Oud Sassenheim (SOS) Historische Genootschap Warmelda Historische Kring Voorhout (HKV) Cultuur Historisch Genootschap Duin & Bollenstreek (CHG) Provincie Zuid-Holland (PZH) Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#)

2.3.4 Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Functiemenging	Index die verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	50,4%	50.7*	nb*	nb*	2025: 54,6 %	LISA
Vestigingen van bedrijven	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	183,1	188.3*	nb*	nb*	2025: 196,1	LISA

Toelichting indicator Functievermenging

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Toelichting indicator Vestigingen (van bedrijven)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

2.3.5 Kaderstellende stukken

- Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma
- Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020
- Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland
- Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland
- Koersdocument Holland Rijnland
- Kantorenstrategie Holland Rijnland
- Regionale Bedrijventerreinenstrategie Bollenstreek
- Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS (vastgesteld medio 2025-2026)

2.3.6 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Economie

2.4 Economische havens en waterwegen	30	30	31	33	33	33
3.1 Economische ontwikkeling	1.707	819	1.380	1.228	1.228	1.228
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	122	146	149	149	149	149
3.4 Economische promotie	294	371	354	324	324	324
Totaal 1. Economie	2.153	1.366	1.914	1.734	1.734	1.734

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	97	259	210	210	210	190
Totaal 2. Recreatie en toerisme	97	259	210	210	210	190

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	408	348	286	286	286	286
Totaal 3. Erfgoed	408	348	286	286	286	286
Totaal lasten	2.658	1.973	2.410	2.230	2.230	2.210

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Economie

3.1 Economische ontwikkeling	-172	-172	-172	-172	-172	-172
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-80	-77	-77	-77	-77	-77
3.4 Economische promotie	-220	-273	-615	-615	-615	-615
Totaal 1. Economie	-472	-522	-864	-864	-864	-864

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-55	-49	-49	-49	-49	-49
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-55	-49	-49	-49	-49	-49

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	-215	-232	-230	-230	-230	-230
Totaal 3. Erfgoed	-215	-232	-230	-230	-230	-230
Totaal baten	-742	-803	-1.143	-1.143	-1.143	-1.143
Saldo van baten en lasten	1.916	1.170	1.267	1.087	1.087	1.067

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0

Onttrekkingen reserves	-845	-208	0	0	0	0
Totaal reserves	-845	-208	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	1.071	962	1.267	1.087	1.087	1.067

2.4 Programma 4 Bestuur

In het coalitieakkoord: Samen vooruit is verwoord dat we een gemeente zijn die betrouwbaar en toegankelijk is en dicht bij onze inwoners staat. Het is onze ambitie om onze dienstverlening en communicatie eenvoudiger, duidelijker en mensgerichter te maken. We denken niet vanuit regels en systemen, maar vanuit wat inwoners nodig hebben. Wij kiezen voor openheid en transparantie. We maken zichtbaar wat er speelt, welke ruimte er is voor inbreng en hoe inbreng wordt meegewogen in de besluitvorming. Zo versterken wij het vertrouwen in de gemeente en voorkomen wij verrassingen achteraf.

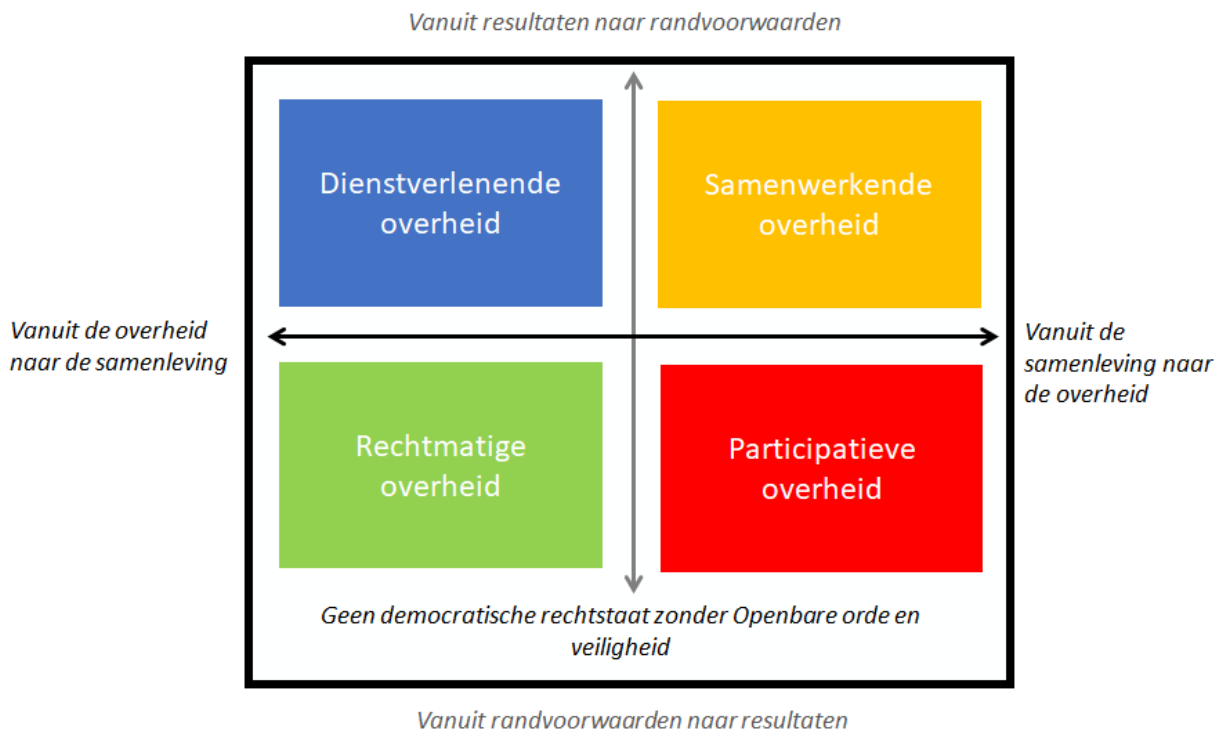
Bij complexere vragen en opgaven zorgen we voor meer samenhang en duidelijkheid, zodat inwoners niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. We werken toe naar een herkenbare overheid: het maakt niet uit via welk kanaal iemand contact opneemt of met welke organisatie iemand te maken heeft — het antwoord is duidelijk en betrouwbaar.

Als gemeentebestuur nemen we daardoor ook een duidelijke positie in als het gaat om de verschillende overheidsrollen die er zijn en het bepalen van de strategie: wat doe ik als gemeentebestuur zelf, wat organiseer ik in netwerken met stakeholders en wat laat ik aan de samenleving over?

Zo is in dit programma uitgewerkt hoe de gemeente:

- mensen naar tevredenheid helpt (*dienstverlenende overheid*),
- samenwerkt met in netwerken aan oplossingen (*samenwerkende overheid*),
- opkomt voor het algemeen belang en zich aan de wet houdt (*rechtmatige overheid*),
- ruimte geeft aan ideeën van inwoners en organisaties (*participerende overheid*).

Voor inwoners, ondernemers, andere overheden en organisaties laat dit programma verder zien wat de gemeente doet voor de veiligheid van haar inwoners en vluchtelingen. In lijn met de prioriteiten uit het integraal Veiligheidsbeleid, waaronder crisisbeheersing, de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en veiligheid als onderdeel van andere beleidsterreinen.

2.4.1 Dienstverlenende overheid

Trends en ontwikkelingen

Dienstverlening speelt een belangrijke rol bij het vertrouwen in de overheid. Om dit vertrouwen te houden of terug te winnen, is het cruciaal dat de gemeente zich profileert als betrouwbare overheid. De ervaring van de dienstverlening door de inwoners, ondernemers en organisaties bepaalt in belangrijke mate het beeld van de betrouwbaarheid van de gemeente. Een goede dienstverlening en vertrouwen in de gemeente zijn daarnaast randvoorwaarden voor haar prestaties op de andere drie overheidsrollen (rechtmatige, samenwerkende en participatieve overheid).

Een belangrijke ontwikkeling is dat gemeenten de verantwoordelijkheid hebben om met andere overheidsorganisaties gezamenlijk aan opgaven te werken die over de grenzen van afdelingen, organisaties en bestuurslagen heen gaan. Hierdoor kan de overheid inwoners en ondernemers zo volledig mogelijk van dienst zijn, zonder onnodige doorverwijzingen of tegengestelde adviezen en besluiten. Dit vraagt om een integrale aanpak die wordt ondersteund door ontwikkelingen binnen zowel het sociaal domein (Wet Aanpak Meervoudige Problematiek) als het fysieke domein (omgevingswet). De Nederlandse Digitaliseringsagenda (NDS) is daarbij ook van belang. De NDS vormt het nationale kader voor de digitale transformatie van de overheid. In de NDS wordt gewerkt volgens het principe 'centraal afspreken, federatief inrichten'. De strategie is gericht op samenhang en versnelling over alle bestuurslagen heen - Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en uitvoeringsorganisaties - zodat inwoners en ondernemers de overheid steeds meer als één geheel ervaren.

We streven dan ook naar optimale dienstverlening waarin de gemeenten de inwoners op een naadloze en consistente manier bedienen via meerdere kanalen: fysieke loketten, telefonie, websites, chatbot, livechat en social media (omnichannel-principe). Door integratie van deze kanalen kunnen inwoners contact opnemen op de manier die bij hen past. Informatie en interacties blijven daarbij actueel en overal beschikbaar. Digitale dienstverlening, datagedreven werken, innovatie en samenwerking met andere gemeenten spelen hierin een sleutelrol. Uitgangspunt is dat het antwoord dat zij krijgen niet afhankelijk van de plek waar de vraag gesteld wordt of de medewerker die zij spreken. Deze aanpak vergroot de efficiëntie en inwonerstevredenheid. Daarnaast wordt de dienstverlening zo meer toegankelijk, begrijpelijk en inclusief ingericht zodat iedereen zoveel mogelijk zelfstandig mee kan doen.

Wat willen we bereiken?

Doel: We werken continu aan verbetering van de dienstverlening

Wat gaan we daar voor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving
A1	Project	Op basis van de resultaten uit de verkenning toekomstbestendige dienstverlening bepalen we het gewenste ambitieniveau en stellen het plan van aanpak met benodigde investeringen en monitoringsplan vast.
A2	Project	De aanpak toekomstbestendige dienstverlening beschrijft hoe invulling gegeven wordt aan de ambitie op het gebied van begrijpelijke taal.
A3	Project	De aanpak toekomstbestendige dienstverlening beschrijft hoe invulling gegeven wordt aan de wens om in 2029 minimaal 90% van de terugbelverzoeken en e-mails tijdig af te handelen.
A4	Project	We voeren in 2027 de aanbesteding voor het huidige klantcontactstelsel (JKC) en telefonie uit. In de aanbesteding voor de KCC- en telefonieapplicatie wordt opgenomen dat de gekozen applicatie

		de kanalenstrategie en bijbehorende servicelevels ondersteunt. We hebben daarbij oog voor de mogelijkheden die AI biedt.
--	--	--

Wat willen we bereiken?

Doel: We bepalen op welke manier we als gemeente kunnen aansluiten bij de landelijke ambitie voor begrijpelijke en toegankelijke dienstverlening vanuit de '1 overheidsgedachte'.

Wat gaan we daar voor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving
B1	Project	We brengen dienstverlening en digitalisering samen in het programma digitale transformatie. In 2027 brengen we in beeld welke doorontwikkeling en versterking van de digitalisering mogelijk is in relatie tot de 1 overheidsgedachte en tot welke concrete projecten dit leidt.
B2	Project	We gaan verder met de implementatie van de Wmebv door te onderzoeken of we kunnen starten met het aansluiten van onze processen op MijnServices. Naast het blijven voldoen aan de wettelijke verplichting realiseren we hiermee ook onze ambitie om de dienstverlening digitaal aan te bieden.

Effectindicatoren (incl. bron)	Laatste meting	Begroting 2027	Streefwaarde 2029
Tevredenheid inwoners over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.86 (2023)	7.0	7.5
Tevredenheid ondernemers over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.5 (2023)	6.7	7.2
Tevredenheid inwoners over communicatie en voorlichting (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.64 (2020)	7.0	7.5

Hoe gaan we dat meten?

In 2027 monitoren we op basis van de bestaande prestatie-indicatoren. De streefwaarde voor het afhandelen van terugbelnotities voor 2029 is aangepast naar 90%. In de aanpak toekomstbestendige dienstverlening wordt opgenomen wat er nodig is om dit te realiseren. Op basis van een nader uit te werken (digitale) kanalenstrategie kunnen de KPI's en/of streefwaarden worden aangepast.

Prestatie indicatoren (incl. bron)	Laatste meting 2025	Streefwaarde 2027	Streefwaarde 2029
Balie burgerzaken:			
• Wachtijd balie minder dan 5 minuten	85%	90%	90%
• Klanten zonder afspraak geholpen	6%	Max 5%	Max 5%
• Selfservice producten binnen 10 minuten afgehandeld	85%	Min 90%	Min 90%
Telefonie:	97%		
• Oproepen op het centrale nummer wordt opgenomen	59%	Min 90%	Min 90%
• Terugbelnotities worden adequaat		Min 70%	Min 91%

afgehandeld < 2 werkdagen	45%	Min 50%	Min 50%
Percentage oproepen dat via het centrale nummer direct wordt afgehandeld	100%	Min 90%	Min 90%
Website: Live chats worden direct beantwoord			
Voldoen aan algemene norm digitale toegankelijkheid	Status B	Status B	Status B

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen	VNG
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD)	VDP
Bollenstreek	Stichting Lezen en Schrijven
Cocensus	Taalhuis van de bibliotheek Bollenstreek
Belastingssamenwerking Bollenstreek	Voor Ieder1
De Meerlanden	
Holland Rijnland	

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.2 Samenwerkende overheid

Trends en ontwikkelingen

Meer en meer bestaat de noodzaak om grote opgaven in gezamenlijkheid op te pakken. Vaak omdat ze de gemeentegrens overstijgen (denk aan verzilting, waterproblematiek, droogte, opvangproblematiek, woningmarktvraagstukken, stikstof), soms omdat samenwerking leidt tot grotere slagkracht of lagere lokale kosten. Naast de gemeenschappelijke regelingen werken we daarom op verschillende bestuurlijke schaalniveaus samen. Afhankelijk van de benodigde slagkracht en strategische positie die nodig is voor een opgave wordt er samengewerkt met het rijk, de provincies Noord- en Zuid-Holland, Holland Rijnland, Midden-Holland, de gemeente Haarlemmermeer, gemeenten in Zuid-Kennemerland, Kaag & Braassem en de Duin- en Bollenstreek. Als het gaat om de streek dan pakken we een aantal opgaven gezamenlijk op omdat de stedelijke ontwikkeling in het zuiden, het behoud van het open landschap, duurzaamheidsopgaven en de ontwikkelingen aan de kust randvoorwaardelijk en onlosmakelijk aan onze lokale ontwikkeling verbonden zijn. Evenals de intensivering van de kennisintensieve sectoren in onze streek en aanpalende regio's om daarmee het perspectief op onderwijs en werkgelegenheid te vergroten. We geven dit vorm in de 'Uitvoeringsagenda Duin en Bollenstreek'.

Wat willen wij bereiken?

Doel: Een sterkere strategische positie van Teylingen, zodat we meer resultaat uit samenwerkingen kunnen halen en dat belangen van Teylingen worden gewogen in besluiten die Teylingen aangaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken via het reguliere werk(proces) en via een aantal gerichte projectinterventies aan sterke en effectieve samenwerking en daarmee aan verbetering van de strategische positie van Teylingen. Zo verbeteren we de voorbereiding van en advisering aan afgevaardigden vanuit onze gemeente

naar (bovenlokale) samenwerkingsverbanden (zoals algemeen en dagelijks besturen van gemeenschappelijke regelingen), en werken we aan verbreding en effectieve intensivering van ons bestuurlijk en ambtelijk netwerk. Dit doen we onder meer door te verkennen hoe we gericht samenwerken met mede-overheden.

Wat willen wij bereiken?

Doel: Een sterkere strategische positie van de Duin- en Bollenstreek-gemeenten en de samenwerking hiertussen, en zo in regionaal verband opgaven realiseren die bijdragen aan lokale doelstellingen en opgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
B1	Project	We werken een voorstel uit voor het aanscherpen van de aansturing, opdracht, inzet en resultaat van de samenwerking in Duin- en Bollenstreekverband, en komen zo met een doorontwikkeling van het eerder vastgestelde bestuursconvenant.

Wat willen wij bereiken?

Doel: Een versterking van het bestuurlijk opdrachtgeverschap richting verbonden partijen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
C1	Project	We actualiseren de nota Verbonden Partijen. De geactualiseerde nota moet leiden tot verdere professionalisering van het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap en accounthouderschap richting Verbonden Partijen en grotere subsidiepartijen. Onderdeel van de actualisering is, naast formele besluitvorming en vaststelling, een gezamenlijk proces met de raden en griffiers voor het versterken van de sturing op Verbonden Partijen en regionale samenwerkingen. Oplevering tweede kwartaal 2027.

Wat willen wij bereiken?

Doel: Een verdere verbetering van de samenwerking tussen de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen in HLTsamen.

De samenwerking tussen genoemde gemeenten en HLTsamen wordt aan de hand van de zogenaamde Lange Termijnopdracht HLTsamen vorm gegeven. Inrichting en voortgang wordt nader uitgewerkt in de bestuurlijke rapportage HLTsamen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
D1	Project	We programmeren in afstemming met het bestuur van HLTsamen de ambities en opdrachten uit de langetermijnopdracht 'HLTsamen Verder', en realiseren degenen die voor 2027 geprogrammeerd zullen worden.

Hoe gaan we dat meten?

Het huidige meetinstrumentarium biedt voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie-indicatoren te definiëren en te meten.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen Holland Rijnland Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Werkvoorzieningschap Kust-, Duin en Bollenstreek /Provalu Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) Regeling Omgevingsdienst West Holland (ODWH) Vuilvervoerbedrijf Duin en Bollenstreek (VAB) Samenwerking Belastingen Serviceorgansatie Zorg Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V.	Gemeente Katwijk Gemeente Noordwijk Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.3 Rechtmatige overheid

Trends en ontwikkelingen

De ontwikkelingen in kunstmatige intelligentie (AI), algoritmen en andere technologie die (persoons)gegevens gebruiken, gaan razendsnel. Vooral kunstmatige intelligentie biedt steeds meer kansen voor kwaadwillende partijen. Zij kunnen hierdoor makkelijker schadelijke software maken en verspreiden. Dit maakt het steeds moeilijker om (persoons)gegevens goed te beveiligen, wat een vereiste is vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Archiefwet.

We zien ook dat wet- en regelgeving hierop reageert. De Europese Richtlijn Netwerk- en Informatiesystemen 2.0 (NIS2) zal van kracht worden onder de Cyberbeveiligingswet, nu de Tweede Kamer heeft ingestemd met het wetsvoorstel. Andere voorbeelden zijn de AI-verordening en de geplande verplichte inventarisatie van algoritmes in het algoritmeregister.

Er wordt een apart voorstel uitgewerkt om als gemeente te kunnen gaan voldoen aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) 2.0, waarbij de aanvullende eisen worden toegevoegd conform de Cbw. De BIO 2.0 en haar eisen wordt met de komst van de wet verplicht gesteld en zal wordt getoetst door een onafhankelijke toezichthouder die wordt aangesteld, te weten de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur. Deze heeft de vrijheid om onderzoek te doen en te beboeten als zij niet voldoen aan de Cbw, zoals de Autoriteit Persoonsgegevens dat kan bij de AVG. Een van de vereiste voor de gemeente is een 24-uursmeldplicht voor alle beveiligings-incidenten aan deze onafhankelijke toezichthouder.

Naast de actieve en de passieve openbaarmaking verplicht de Wet open overheid tot het op orde krijgen van de informatiehuishouding binnen acht jaar na inwerkingtreding van deze wet. Wij zetten ons in om hieraan te voldoen. Nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 3.6.

Als het gaat om compliance, oftewel het voldoen aan wet- en regelgeving en je daarover moeten en kunnen verantwoorden, dan zien nog een trend. De maatschappij verlangt steeds sterker van

gemeenten dat (financiële) opgaven worden gerealiseerd in balans met sociale belangen en het milieu. Hiervoor heeft de Europese Unie al richtlijnen voor verslaggeving vastgesteld, de zogenoemde Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Op termijn zullen gemeenten dus ook aan deze verslagleggingsregels moeten voldoen ten behoeve van een af te leggen verantwoording. We zijn hierin een slimme volger en volgen de ontwikkelingen bij andere gemeenten.

Wat willen we bereiken?

Doel: Medewerkers en bestuurders ontwikkelen een groter bewustzijn van de diverse risico's op het gebied van privacy, informatieveiligheid, duurzame toegankelijkheid (archiving), juridische kwesties en imago.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
A1	Project	We werken continu aan de bewustwording omtrent Privacy en Informatieveiligheid (PIV) en archiving middels periodieke acties en het aanbieden van trainingen.
A2	Proces	We vergroten het risicobewustzijn door het risicoregister in de teams te bespreken in Q1 en Q2 en het risicospel met de teams te spelen.

Wat willen we bereiken?

Doel: De informatie en de informatiebronnen voldoen aan de wet- en regelgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving Activiteit
B1	Proces	We houden continu de maatregelen uit het DigiD normenkader op peil. In 2026 is de Suwinet aansluiting stopgezet.
B2	Project	In overleg met Erfgoed Leiden en omstreken zal de achterstand in het verplicht vernietigen van informatie projectmatig worden weggewerkt in de komende jaren.
B3	Proces	Jaarlijks monitoren we het dashboard Interbestuurlijk toezicht van de Provincie en rapporteren we hierover aan de raad in Q3.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het college van burgemeester en wethouders beschikt over voldoende kwalitatieve en kwantitatieve informatie zodat de rechtmatigheidsverantwoording opgesteld en in de jaarstukken opgenomen kan worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
C1	Proces	We stellen een plan van aanpak Rechtmatigheid op in Q4. Op basis van de evaluatie nemen we acties op ter verbetering van de interne beheersing.
C2	Project	We ontwikkelen de verbijzonderde interne controle van een gegevensgerichte controle naar een procesgerichte controle en in de toekomst naar een systeemgerichte controle. Hiervoor wordt gestart met een In Control Raamwerk in Q2.
C3	Project	Het doorontwikkelen van Audit en Control met behulp van HR-control, JZ-

		control en I-control om door te groeien naar het kunnen afleggen van een In control Statement waarbij de verantwoording gericht is op brede bedrijfsvoering.
--	--	--

Wat willen we bereiken?

Doel: Het versterken van (financiële) sturing en beheersing.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
D1	Project	We blijven de bestuurlijke P&C cyclus en producten doorontwikkelen. Dit wordt uitgevoerd in samenwerking tussen leden van de drie auditcommissies, portefeuillehouders financiën, de griffies en het ambtelijk apparaat.
D2	Proces	We stellen een onderzoeksplan onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid op voor 1 april 2027.
D3	Proces	We voeren twee onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid uit voor de drie gemeenten tezamen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Rechtmatige juridische besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving Activiteit
E1	Proces	Het adequaat behandelen van klachten en bezwaren en WOO-verzoeken.
E2	Proces	Gevraagd en ongevraagd geven van juridisch advies over (nieuwe en/of gewijzigde) wetgeving en jurisprudentie, juridische risico's, mandaten, het correct volgen van procedures, het zorgvuldig afwegen van belangen en het onderbouwen van besluiten.
E3	Proces	De raad van Teylingen beschikt over een recente integriteitscode. Het college van Teylingen beschikt eveneens over een recente integriteitscode. Screening van nieuwe bestuurders als gevolg van de verkiezingen is inmiddels een vast onderdeel. Voor de komende bestuursperiode is het zaak integriteit als terugkerend thema bespreekbaar te maken.

Wat willen we bereiken?

Doel: De gemeente verbetert haar positie op het gebied van rechtmatigheid binnen de domeinen privacy en informatieveiligheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
F1	Project	De visie en ambitie naar volwassenheidsniveau 3 voor Privacy en Informatieveiligheid is vertaald naar een concreet plan in 2026 en de in dit plan genoemde doelstellingen 2027 leveren we op tot en met Q4.
F2	Proces	FG en CISO houden toezicht op naleving van de geldende privacy- en informatieveiligheidswetgeving, inclusief de nieuwe Cyberbeveiligingswet.
F3	Project	Naar aanleiding van de audit in 2025 en de verbeterpunten hieruit geven we

		uitvoering aan het verbeterplan. Dit resulteert in een vastgesteld controle en auditplan. De her-audit staat gepland in februari 2027.
--	--	--

Hoe gaan we dat meten?

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2027</i>	<i>Streefwaarde 2030</i>
Doel 1 vergroten risico bewustzijn			
1. De organisatie laat een stijgende lijn zien in haar score op het gebied van privacy- en informatieveiligheidsbewustzijn (gemeten middels de nano-learning score).	ja	ja	ja
Doel 2 informatiebronnen voldoen aan wet			
Er wordt in voldoende mate voldaan aan de Archiefwet, en aanpalende wet- en regelgeving. Dit wordt jaarlijks getoetst door de gemeentearchivaris (horizontaal toezicht) en het Interbestuurlijk Toezicht (verticaal toezicht). De uitkomsten hiervan zijn te vinden in het IBT-dashboard van de provincie Zuid-Holland.	geel	geel	groen
Doel 6 Privacy en informatieveiligheid			
1. Conform de Jaarrapportage heeft het AVG-volwassenheidsniveau voor privacy niveau 3 bereikt, en scoren we op de categorieën voor informatieveiligheid minimaal een voldoende.	nee	nee	ja

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2027</i>	<i>Streefwaarde 2030</i>
Doel 1 vergroten risicobewustzijn			
1.1 Het aantal datalek/incident-meldingen neemt toe.	8	11	17
1.2 Het aantal datalek/incident meldingen aan AP/IBD neemt toe.	1	1	2
2.1 Alle teams hebben minimaal één keer meegedaan aan het risicospel.	nee	ja	ja
Doel 2 informatiebronnen voldoen aan de wet.			
We behouden onze huidige ENSIA-score binnen het normenkader DigiD.	voldoen niet volledig	voldoen volledig	voldoen volledig
Alle geo-basisregistraties (BAG/BGT/BRO) scoren voldoende (>75%)	nee	ja	ja
Doel 3 Rechtmatigheidsverantwoording			
Het college heeft de rechtmatigheids-afwijkingen opgenomen in de	Ja	Ja	Ja

verantwoording in de jaarstukken.			
Doel 4 financiële sturing en beheersing			
De afwijkingen begrotingsrechtmatigheid vallen binnen de tolerantiegrenzen	ja	2%>	2%>
Doel 5 Rechtmatige juridische besluitvorming.			
Het aantal WOO-verzoeken behandeld binnen wettelijke termijn			
Het aantal klachten behandeld binnen wettelijke termijn	57%	60%	65%
Het aantal bezwaren behandeld binnen wettelijke termijn	100%	90%	90%
Ingetrokken bezwaren (eventueel na informeel overleg)	76%	40%	40%
Doel 6 privacy en informatieveiligheid			
De gemeente ontvangt een Wpg-audit rapport (hercontrole) inclusief aanbevelingen.	ja	ja	ja
Verhoogde Digitale Weerbaarheid + meldplicht is geïmplementeerd.	nee	ja	ja

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Erfgoed Leiden HLTsamen ST RIJK	Informatiebeveiligingsdienst Logius Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (BZK) Directoraat-generaal Bestuur, Ruimte en Wonen (BZK) Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen Autoriteit Persoonsgegevens Accountant BakerTilly IBT Provincie Zuid-Holland VNG Cie Bezwaar en klachten

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.4 Participatieve overheid

Trends en ontwikkelingen

De gemeente betreft inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties steeds vaker bij het maken en uitvoeren van beleid. Daarmee versterken we de participatieve democratie naast de representatieve democratie. We maken gebruik van kennis, ervaring en initiatieven uit de samenleving om beter beleid te ontwikkelen en meer draagvlak te creëren. Inwoners willen steeds vaker meedenken, meedoen en meebeslissen over onderwerpen die hun leefomgeving raken. Ook nemen inwoners en organisaties vaker zelf initiatief voor maatschappelijke opgaven. Dit draagt bij aan betrokkenheid, saamhorigheid en sterke buurten. Tegelijkertijd vraagt participatie om duidelijke verwachtingen, transparante keuzes en een aanpak die past bij de opgave.

Met de inwerkingtreding van de participatieverordening op 1 januari 2027 geven we participatie een stevige en blijvende plaats in onze werkwijze. Bij nieuwe plannen en beleid maken we bewust keuzes over hoe en wanneer we inwoners en andere belanghebbenden betrekken. We zorgen voor een zorgvuldig, transparant en navolgbaar participatieproces. Ook voeren we het uitdaagrecht in. Daarmee krijgen inwoners meer mogelijkheden om zelf taken of activiteiten van de gemeente uit te voeren wanneer zij denken dat dit beter of anders kan.

Contactfunctionarissen spelen een belangrijke rol bij het verbinden van inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente. Zij ondersteunen initiatieven uit de samenleving, brengen partijen samen en helpen kansen verder te ontwikkelen. In 2027 zetten we deze werkwijze voort en ontwikkelen we een manier om de inzet en resultaten beter te monitoren en hierover te rapporteren. Zo vergroten we het inzicht in de bijdrage van participatie aan onze maatschappelijke opgaven.

Wat willen we bereiken?

Doel: Heldere en voorspelbare participatieprocessen. Participatie wordt uitgevoerd volgens het beleidskader en de participatieverordening, met duidelijke afspraken over rol, invloed en besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
A1	Project	In 2027 wordt de participatiemethodiek van Relevant Gesprek geïmplementeerd om te zorgen dat de kennis en kunde van participatie binnen HLTsamen en de gemeente Teylingen wordt verhoogd.
A2	Project	Vanaf 2027 bevat elk college- en raadsvoorstel een alinea over participatie. Hierin staat of inwoners, ondernemers of andere betrokkenen worden betrokken bij het besluit, op welke manier dat gebeurt (van informeren tot meedoen) en waarom deze aanpak past bij het onderwerp en het besluit.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken van betrokkenheid en initiatief uit de samenleving. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties worden actief betrokken en ondersteund, onder andere via het uitdaagrecht en contactfunctionarissen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
C1	Project	Het uitdaagrecht wordt opgenomen in de participatieverordening. In 2027 doen de gemeente Teylingen en HLTsamen ervaring op met verzoeken uit de samenleving om gemeentelijke taken over te

		nemen. We ontwikkelen hiervoor een proces en borgen de uitvoering hiervan binnen de ambtelijke organisatie.
--	--	---

Wat willen we bereiken?

Doel: Leren en ontwikkelen. Participatietrajecten worden gemonitord en geëvalueerd, zodat ervaringen structureel worden benut in werkwijzen en instrumenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
D1	Project	We evalueren twee participatietrajecten in 2027 in Teylingen, zodat de uitkomsten hiervan input kunnen zijn voor de doorontwikkeling van participatiebeleid.

2.4.5 Openbare orde en veiligheid

Veiligheidsbeleid

We willen dat Teylingen een veilige gemeente is om te wonen, leven, werken en recreëren. Dat bereiken we door de sociale en fysieke veiligheid te verbeteren en onze wettelijke verplichte veiligheidstaken uit te voeren. Samenwerking met inwoners, ondernemers en ketenpartners is en blijft daarin essentieel. Door samenwerking komen we tot duurzame oplossingen. We willen weten wat er speelt, we gaan met elkaar in gesprek en kiezen samen voor een aanpak. De gemeente voert hierin regie met het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2024-2027. Het IVB bevat de kaders, strategische uitgangspunten, prioriteiten en de hoofdlijnen van de aanpak. Deze vertalen we in het Meerjarenveiligheidsplan (MVP) naar concrete maatregelen. Dit plan voeren we uit samen met onze partners, inwoners en ondernemers.

In 2024 zijn de prioriteiten op het gebied van veiligheid voor de periode 2024 -2027 vastgesteld in het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. De prioriteiten voor deze periode zijn Georganiseerde ondermijnende criminaliteit, Digitale veiligheid, Jeugd en veiligheid, Zorg en veiligheid en Verkeersveiligheid. We continueren het bestaande beleid en brengen vanaf 2026 eens per twee jaar in het MVP focus aan binnen de prioriteiten en andere veiligheidsthema's.

Naast deze prioriteiten blijft er aandacht voor misdrijven als woninginbraak, fietsendiefstal en crisisbeheersing. Het thema veiligheid krijgt een steeds prominentere en omvangrijkere rol op de gemeentelijke agenda. Daarbij groeit de verantwoordelijkheid van die rol en de onderwerpen die onder die verantwoordelijkheid vallen. Het gaat hierbij om de rol van de gemeente bij de bestrijding van georganiseerde misdaad, de veiligheid op straat en de directe woonomgeving, maar ook bij de aanpak van digitale veiligheid en inzet op crisissen. Daarnaast zijn de bevoegdheden van de burgemeester op het gebied van openbare orde de afgelopen jaren uitgebreid. Zo is met de Wet gegevensvergaring openbare orde de mogelijkheid gecreëerd om personen online te volgen en gegevens uit openbare bronnen te verzamelen bij dreigende verstoringen, zoals rellen of grootschalige demonstraties. Ook is de sluitingsbevoegdheid van panden verruimd, bijvoorbeeld bij het aantreffen van wapens, drugs, explosieven of na geweldsincidenten. Op deze manier kan de burgemeester sneller ingrijpen bij acute dreigingen.

Daarnaast is in 2025 het wetsvoorstel voor de Wet veilige jaarwisseling door de Eerste Kamer goedgekeurd. Het bijbehorende Besluit veilige jaarwisseling is op 1 augustus 2026 vastgesteld. Dit heeft consequenties voor de gemeenten, maar er is nog geen goed zicht op de details van uitvoering en handhaving. In 2027 volgt de verkenning en implementatie van het Besluit veilige jaarwisseling. Tot slot wijzigt per 1 januari 2027 de regionale inrichting van het cameratoezicht, met zowel praktische als financiële gevolgen.

Weerbaarheid

De onrust in de wereld heeft gezorgd voor een toegenomen dreiging, waarbij met name uit wordt gegaan van hybride dreigingen. De gemeentelijke crisisorganisatie moet hierop zijn voorbereid. De dreiging doet een beroep op de zelf- én samenredzaamheid van onze inwoners. Zo zijn zij beter voorbereid ten tijde van rampen, crises of (langdurige) cyberverstoringen. De gemeente Teylingen werkt hierin nauw samen met de Veiligheidsregio Hollands Midden, ook om goed af te stemmen wie welke rol heeft (wat doet het rijk, wat doen gemeenten en wat kan regionaal worden opgepakt door de Veiligheidsregio).

De gemeente heeft een belangrijke rol in de coördinatie bij de aanpak om de weerbaarheid te versterken. Deze opgave is maatschappijbreed en vraagt betrokkenheid van alle domeinen. Intern

vraagt dat aandacht voor de continuïteit van kritieke processen en crisisbeheersing, maar ook moeten er afspraken worden gemaakt ten behoeve van de vitale voorzieningen. Daarnaast is het van belang dat sociale netwerken worden versterkt, ten behoeve van de zelf- en samenredzaamheid. Weerbaarheid en veerkracht zijn niet uitsluitend veiligheidsvraagstukken, maar vragen brede samenwerking intern, maar vooral ook met en in de samenleving.

Boa's

De verantwoording van de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) is volledig opgenomen binnen het MVP. Het MVP is hiermee een integraal veiligheidsplan. Doordat de politie meer teruggaat naar haar basistaken, komen meer taken in het kader van leefbaarheid richting de boa's. Dit vraagt continue prioritering. Daarnaast vraagt het extra flexibiliteit. Er wordt de laatste jaren een toename gezien in het aantal Fixi-meldingen dat inwoners doen. Dit is positief; inwoners weten Fixi goed te vinden. De toename van het aantal Fixi-meldingen zorgt ook voor een hogere werkdruk voor de boa's: inwoners verwachten én verdienen een correcte en tijdige afhandeling van een melding.

Samenwerking

Intensieve effectieve samenwerking met en tussen ketenpartners is de sleutel om huidige en nieuwe vormen van onveiligheid tegen te gaan én de veiligheid voor onze inwoners te bestendigen en vergroten. Voor veel veiligheidsvraagstukken geldt dat deze niet meer alleen met de traditionele veiligheidspartners, zoals politie en brandweer, benaderd kunnen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de lang lopende casussen woonoverlast en toename van het aantal personen met onbegrepen gedrag. Maar ook de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Partners als de woningbouw, jongerenwerk, het RIEC of Voor ieder 1 zijn hierbij onmisbaar.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Signaleren: • Het uitvoeren van preventief toezicht en integrale controles. • Het blijvend investeren in awareness intern en extern door middel van trainingen en publiekscampagnes. • Het actueel houden van het Dashboard Ondermijning, welke beschikbaar is gesteld vanuit het RIEC Den Haag
A2	Voorkomen: • Het verder versterken van een weerbare samenleving via publiekscampagnes. • Het verder versterken van een weerbare organisatie via onder andere de inzet van trainingen (algemeen en op maat). • Het uitvoeren van het project Dealbreakers, gericht op het voorkomen van jonge aanwas.
A3	Aanpakken: • Het lokaal oppakken van signalen en het uitlopen van casuïstiek. • Het waar nodig opwerken van signalen tot een (regionale) RIEC casus dan wel handhavingsknelpunt.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We geven voorlichting aan verschillende doelgroepen om de weerbaarheid te vergroten en de kans op slachtofferschap te verkleinen.

B2	We vergroten de interne digitale weerbaarheid door het inzetten van bewustwordingstools. Onze crisisorganisatie is ingericht op digitale crises.
----	--

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren regie op de Zorg- en Veiligheidstafel Jeugd. Kinderen over wie zorgen bestaan, worden in een vroeg stadium integraal besproken om te voorkomen dat zij afglijden. Er wordt een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld waarbij de ketenpartner die de casusregie heeft het contact legt met jongere en/of ouders. Hierbij is er ook aandacht voor het gezin rondom het kind.
C2	We faciliteren het Jeugd in de Buitenruimte overleg, waarbij jongerenwerk, politie en boa's informatie delen over hangplekken. We kennen onze jongeren en zetten gezamenlijk in op het voorkomen van overlast.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid).

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zetten in op het voorkomen en aanpakken van multiproblematiek. We nemen deel aan verschillende overlegvormen, waaronder het Zorgnetwerkoverleg en overleggen in het Zorg- en Veiligheidshuis. De focus hierbij ligt op zowel het veiligheids- als het zorgaspect, waarbij we de interne samenwerking tussen het sociaal domein en openbare orde en veiligheid opzoeken.
D2	We verminderen woonoverlast en burenruzies door, waar nodig, samen met onze partners buurtbemiddeling in te zetten.
D3	Indien van toepassing worden bestuurlijke maatregelen opgelegd om woonoverlast of huiselijk geweld terug te dringen.
D4	We zetten in op veiligheid van vrouwen en meisjes door aan te sluiten bij de campagne Orange the World en onderzoeken of en hoe er meer aandacht nodig is voor dit onderwerp.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het bevorderen van de verkeersveiligheid in onze gemeente.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We stimuleren verkeersveilig gedrag rondom scholen zodat kinderen veilig naar school kunnen.
E2	We vergroten de leefbaarheid en stimuleren de doorstroom van parkeerplaatsen door controles uit te voeren in blauwe zones en op foutief parkeren in het centrum.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	Deelnemers van de gemeentelijke crisisorganisatie worden opgeleid en oefenen zodat de gemeente voorbereid is op rampen/crises.
F2	We adviseren over risicovolle evenementen. We zijn aanwezig bij vooroverleggen en werken nauw samen met de organisatie van evenementen en met de hulpdiensten.
F3	We bevorderen een veilig ondernemersklimaat door controles uit te voeren. We voeren regie en adviseren over publiek-private samenwerking ter verbetering van de veiligheid (SVO).
F4	We geven invulling aan de uitvoering van de Wet veilige jaarwisseling, met oog voor landelijke ontwikkelingen en lokale uitvoerbaarheid.
F5	Er wordt uitgewerkt hoe invulling gegeven moet worden aan rijksbeleid op het gebied van weerbaarheid van samenleving en openbaar bestuur. We brengen in beeld welke verplichtingen gemeenten te voldoen hebben en welke activiteiten we moeten uitvoeren.
F6	We dragen zorg voor een toekomstbestendige en rechtmatige inrichting van het cameratoezicht, conform de geldende regionale kaders per 1 januari 2027 *
F7	In Q4 wordt het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) Teylingen vastgesteld.

* Cameratoezicht is officieel geen wettelijke taak, maar gezien de recente ontwikkelingen zijn camera's bij de beheersing van de openbare orde een van de maatregelen die evident noodzakelijk is.

HOE GAAN WE DAT METEN?

Effectindicatoren (incl. bron)	Laatste meting	Begroting 2027	Streefwaarde 2030
<i>Doel 1. Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.</i>			
1. Ingekomen signalen (intern en extern) **	49 (2025)		
2. Aantal MMA-meldingen **	29 (2025)		
3. Percentage inwoners dat veel overlast ervaart door drugshandel (Veiligheidsmonitor)	0,7 (2023)	0,7	0,7
<i>Doel 2: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar</i>			
1. Slachtofferschap van online criminaliteit (percentage) (Veiligheidsmonitor)	15,3 (2025)	15	15
<i>Doel 3. We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.</i>			
1. Aantal meldingen jeugdoverlast (Politie)	275 (2025)	250	225

2. Aantal Halt verwijzingen per 1000 jongeren * (<i>Waarstaatjegemeente.nl</i>) **	13 (2025)		
3. Percentage inwoners dat veel overlast ervaart van rondhangende jongeren (<i>Veiligheidsmonitor</i>) *	7,0 (2025)	6,0	6,0
<i>Doel 4: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid)</i>			
1. Overlastmeldingen gerelateerd aan personen met onbegrepen gedrag (<i>Politie</i>)	207 (2025)	200	190
2. Aantal overlastmeldingen alcohol/drugs (<i>Politie</i>)	131 (2025)	110	90
<i>Doel 5: Het bevorderen van de verkeersveiligheid in onze gemeente.</i>			
1. Rijden onder invloed (<i>Politie</i>)	65 (2025)	50	40
2. Aantal gewonden in het verkeer door verkeersongevallen	102 (2025)	100	90
<i>Doel 6: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving</i>			
1. Aantal woninginbraken (inclusief pogingen) per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	0,7 (2025)	0,7	0,7
2. Aantal winkeldiefstallen per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	1,2 (2025)	1,1	1,0
3. Aantal geweldsmisdrijven per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	1,0 (2025)	1,0	1,0
4. Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 1000 inwoners)*(<i>Politie</i>)	2,7 (2025)	2,5	2,5
5. Aantal Fixi-meldingen **	3420 (2025)		
6. Rapportcijfer leefbaarheid (<i>Veiligheidsmonitor</i>)	7,7 (2025)	7,7	7,7

* Deze BBV-indicator is landelijk verplicht.

** Voor de indicatoren is geen sprake van begrote waarden.

<i>Prestatie-indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2027</i>	<i>Streefwaarde 2030</i>
<i>Doel 1. Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.</i>			
1. Aantal Bibob onderzoeken **	12 (2025)		
2. Aantal sluitingen woningen en bedrijfspanden (Opiumwet) **	4 (2025)		
3. Aantal bestuurlijke waarschuwingen **	0 (2025)		

4. Last onder dwangsom (i.h.k.v. Opiumwet)**	10 (2025)		
5. Integrale controles *	3 (2025)	3	3
<i>Doel 2: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar</i>			
1. Preventieve activiteiten gericht op voorkomen slachtofferschap **	1		
<i>Doel 3. We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.</i>			
1. Aantal jongeren besproken op de zorg- en veiligheidstafel jeugd (anoniem en individueel) **	15 (2025)		
2. Aantal groepsaanpakken **	1 (2025)		
<i>Doel 4: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid)</i>			
1. Aantal buurtbemiddeling ingezet (bemiddeling en empowerment)	6 (2025)	6	6
2. Aantal keren tijdelijk huisverbod opgelegd (huiselijk geweld) **	3 (2025)		
3. Aantal inwoners in levensloopaanpak **	0		
4. Bestuurlijke maatregel i.h.k.v. Wet aanpak Woonoverlast **	0		
<i>Doel 5: Het bevorderen van de verkeersveiligheid in onze gemeente.</i>			
1. Aantal registraties afval (bijzet, dumping, grof vuil etc.) **	480 (2025)		
2. Aantal bekeuringen verkeer (blauwe zone, Ov Mulders stilstaand voertuig) **	341 (2024)		

** Voor de indicatoren is geen sprake van begrote waarden.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie Stichting Voor Ieder 1 Zorg- Veiligheidshuis Hollands Midden Welzijnswartier Openbaar Ministerie Halt Brijder GHOR Regionaal Bureau Leerrecht (RBL) Jeugdbescherming West Onderwijs RIEC

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.6 Verbonden partijen

Trends & ontwikkelingen

Effectieve sturing op en inzet van gemeenschappelijke regelingen om zo beleidsdoelen te realiseren, en de noodzaak tot verantwoording aan en controle door gemeentebesturen is een actueel vraagstuk wat aanleiding is geweest voor de recente aanpassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het nodigt gemeenten de invulling van hun rol ten opzichte van gemeenschappelijke regelingen te herijken.

De Wet gemeenschappelijke regelingen vraagt van gemeenschappelijke regelingen en diens deelnemers aanpassing conform de recente wettelijke aanpassing. Eén vraag die daarbij speelt, is of aanleiding bestaat al dan niet te komen tot de vorming van een intergemeentelijke raadscommissie gekoppeld aan de desbetreffende gemeenschappelijke regeling.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken van de grip op verbonden partijen en beheersing van de uitgaven aan verbonden partijen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit
A1	Vereenvoudiging en actualiseren van de Nota Verbonden Partijen, tweede helft 2027
A2	In samenwerking met raden en partners in gemeenschappelijke regelingen (per regeling) de afweging maken of de instelling van een intergemeentelijke raadscommissie al dan niet wenselijk is.
A3	In samenspraak tussen college en raad per verbonden partij afwegingskader herdefiniëren en actualiseren.
A4	Verdere professionalisering van het accounthouderschap op verbonden partijen.

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.7 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie begroting GR		Zie begroting GR	Zie begroting GR HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	HLT samen		HLT samen		*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					*
Overhead	% van totale lasten	10%	10,3%	14,5%	12,5%	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke

bezetting. Het gaat om formatieplaatsen, ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaand in de vorm van een vacature. 1 fte is gelijk aan een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve bezetting uit het formatieplan. Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is uitgegaan van de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar (door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december).

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

De overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	9	13	**	**	2025: 10	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	1,2	1,2	**	**	2025: 2,1	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,3	2,1	**	**	2025: 4,6	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,3	0,8	1,0	1,0	2025: 1,2	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,0	3,8	**	**	2025: 5,7	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

** Voor de Halt-indicator is geen sprake van begrote waarden.

Toelichting indicator Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door mishandeling.

Toelichting indicator Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

2.4.8 Kaderstellende stukken

- [Coalitieakkoord Samen Vooruit](#)
- [Kadernota gemeente Teylingen 2022 - 2026](#)
- [Meicirculaire gemeentefonds 2025](#)
- [Gemeentelijke Regeling werkorganisatie HLTsamen](#)
- [Beleidskader participatie](#)
- Beleidsnota verbonden partijen 2018
- [Rapport 'Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking', december 2015, Raad voor het Openbaar Bestuur](#)

2.4.9 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	79	107	50	50	50	50
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	25	28	29	29	29	29
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.812	3.395	388	388	388	388
Totaal 1. Samenwerkende overheid	1.916	3.530	467	467	467	467

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.048	3.278	3.347	3.347	3.347	3.347
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.699	1.649	1.694	1.694	1.694	1.694
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	4.747	4.927	5.041	5.041	5.041	5.041

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	2.964	2.609	2.628	2.628	2.628	2.628
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	774	859	725	724	724	724
5.6 Media	60	60	60	60	60	60
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	3.798	3.528	3.413	3.412	3.412	3.412
Totaal lasten	10.461	11.985	8.921	8.920	8.920	8.920

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	-63	-58	-58	-58	-58	-58
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.831	-1.914	-175	-175	-175	-175
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-1.894	-1.972	-233	-233	-233	-233

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-232	-244	-244	-244	-244	-244
1.2 Openbare orde en veiligheid	-54	-64	-64	-64	-64	-64
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-286	-308	-308	-308	-308	-308

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-179	-212	-226	-214	-214	-214
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-179	-212	-226	-214	-214	-214
Totaal baten	-2.359	-2.492	-767	-755	-755	-755

Saldo van baten en lasten	8.101	9.492	8.153	8.165	8.165	8.165
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-130	-42	-900	0	0	0
Totaal reserves	-130	-42	-900	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	7.971	9.450	7.253	8.165	8.165	8.165

2.5 Algemene dekkingsmiddelen

Alle baten en lasten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende onderwerpen:

- lokale heffingen
- algemene uitkering uit het gemeentefonds
- dividenden
- saldo financieringsfunctie
- overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van baten en lasten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien wordt opgenomen.

Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerendezaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de begroting is rekening gehouden met de effecten van de meicirculaire 2026. Voor de berekening van de algemene uitkering 2027 is rekening gehouden met de verwachte stijging van het aantal inwoners en woningen in 2026. De decentralisaties zijn voor een deel opgenomen in de algemene uitkering, op termijn worden alle decentralisaties opgenomen in de berekeningen van de algemene uitkering.

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander en de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG).

Bedragen x €1.000		
Dividenden	Begroting	Begroting
	2026	2027 e.v.
Alliander	720	720
Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)	135	135
Totaal dividend	855	855

Saldo financieringsfunctie

In de vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft in een stellige uitspraak aan, dat er niet méér rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). We berekenen in Teylingen over investeringen. Het renteresultaat in 2025 bedraagt € 0.

Mutatie reserves

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Een aantal mutaties is niet toe te wijzen aan een programma en wordt daarom hier verantwoord.

2.5.1 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.64 Belastingen overig	443	541	661	661	661	661
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	443	541	661	661	661	661

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	13.943	14.482	14.983	14.887	14.883	14.882
Totaal 3. Overhead	13.943	14.482	14.983	14.887	14.883	14.882

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	278	261	261	261	261	261
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	278	261	261	261	261	261

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	-35	194	524	1.078	1.018	1.018
0.9 Vennootschapsbelasting	219	0	0	0	0	0
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	184	194	524	1.078	1.018	1.018
Totaal lasten	14.848	15.478	16.429	16.887	16.823	16.822

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-68.102	-68.484	-71.414	-68.054	-67.122	-68.118
Totaal 1. Algemene uitkering	-68.102	-68.484	-71.414	-68.054	-67.122	-68.118

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	-7.110	-7.660	-8.128	-8.275	-8.275	-8.275
0.62 OZB niet-woningen	-3.599	-4.391	-4.715	-4.715	-4.715	-4.715
0.63 Parkeerbelasting	-17	-13	-13	-13	-13	-13
0.64 Belastingen overig	-312	-292	-342	-342	-342	-342
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-11.038	-12.356	-13.198	-13.345	-13.345	-13.345

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	-113	-91	-91	-91	-91	-91
Totaal 3. Overhead	-113	-91	-91	-91	-91	-91

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	-1.345	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455
--------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-1.345	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen						
0.8 Overige baten en lasten	-4	0	0	0	0	0
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	-4					
Totaal baten	-80.602	-82.386	-86.158	-82.945	-82.013	-83.009
Saldo van baten en lasten	-65.754	-66.909	-69.731	-66.059	-65.192	-66.188
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026 na wijziging	2027	2028	2029	2030
Toevoegingen reserves	13	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-184	-148	-148	-148	-148	-148
Totaal reserves	-171	-148	-148	-148	-148	-148
Saldo na resultaatbestemming	-65.925	-67.057	-69.879	-66.207	-65.340	-66.336

2.5.2 Overhead

In het gewijzigde BBV is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. Daarom heeft de wetgever ervoor gekozen om de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoerekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten/diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken, is voor het eerst ook een uniforme definitie van overhead gegeven.

De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat. Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt daarnaast weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen/kennen. In dat verband houden wij conform de financiële beheersverordening extra comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs, zodat we daarop kunnen sturen.

In 2027 bedraagt de totale overhead afgerond € 14.983.000. Dit is 12,5% van de totale begroting

De overhead bestaat uit:

Onderdeel (bedragen x €1.000)	Bedrag
Bijdrage HLTsamen (overhead-deel)	12.984.000
Huisvesting	677.000
Overige overhead	1.322.000
Totaal	14.983.000

5.3 Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe belastingplichtig voor vennootschapsbelasting over alle werkzaamheden die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Voor de gemeente Teylingen is de verwachting dat de verschuldigde vennootschapsbelasting over deze jaren nihil of zeer gering zal zijn.

3 Paragrafen

3.1 Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen bevat, overeenkomstig het BBV, een overzicht van het beleid inzake de lokale heffingen, de relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de tarieven en een verantwoording over de mate van kostendekkendheid van tarieven inclusief de uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd. Daarnaast wordt een overzicht op hoofdlijnen gepresenteerd van de diverse heffingen, de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijscheldingsbeleid. In de Gemeentewet en een aantal bijzondere wetten is geregeld welke heffingen (belastingen en retributies) een gemeente mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt de hoogte van het tarief en welke van die heffingen ook daadwerkelijk worden geheven.

Belastingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid; de opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerende zaakbelastingen (OZB), roerende zaakbelastingen (RZB), forensenbelasting, verblijfsbelasting en precariobelasting. De gemeente Teylingen maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheden om hondenbelasting te heffen.

Rechten

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Teylingen worden afvalstoffenheffing, rioolheffing, havengeld, leges en marktgeld als rechten geheven.

In de raadsvergadering van december 2026 worden de belastingverordeningen 2027 voor de bijstelling van de tarieven voorgelegd.

Ontwikkelingen/Actualiteiten

Belastinghervormingen

Het Rijk werkt aan een herziening van de financiële verhoudingen tussen het Rijk en gemeenten en onderzoekt daarbij ook de mogelijkheden om gemeenten meer ruimte te geven voor eigen inkomsten. Eerdere voorstellen voor een groter gemeentelijk belastinggebied, waaronder de invoering van nieuwe gemeentelijke belastingen en een mogelijke begrenzing van de OZB-stijging, hebben nog niet geleid tot concrete wetgeving. De aandacht richt zich momenteel vooral op de verdere ontwikkeling van het verdeelmodel van het Gemeentefonds. De gemeente volgt de landelijke ontwikkelingen en beoordeelt de gevolgen voor het gemeentelijke belastingbeleid zodra hierover meer duidelijkheid bestaat.

Financiële uitgangspunten

Overeenkomstig de Kaderbrief 2027 is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Verhoging van de OZB voor woningen eigenaren, niet-woningen eigenaren en niet-woningen gebruikers met 2,6%
- Verhoging overige belastingen met 2,6 % indexatie.
- Invoering verblijfsbelasting vanaf 2027. De tariefstelling en de uitvoering moet nog door de raad worden vastgesteld
- Voor de heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is als dit binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt het uitgangspunt dat deze 100 procent kostendekkend zijn. Bij de berekening van de overhead wordt de maximaal toegestane opslag toegepast. De overhead bestaat uit de kosten voor pfofach (personeel, informatievoorziening,

organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting). De direct toe te rekenen kosten worden verantwoord op de taakvelden.

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld en zijn gebaseerd op de geraamde lasten uit de begroting van HLTsamen. De overhead, de kosten voor leidinggevend personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering (zie het onderdeel Overhead bij de Algemene dekkingsmiddelen).
- De lasten in het prestatieveld zijn exclusief btw. Omdat het Btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het gemeentefonds, is toerekening van de btw geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Belastingen Bollenstreek mogen worden toegerekend aan de rechten. Deze zijn gerelateerd aan de kostentoerekening van Belastingen Bollenstreek en ondergebracht bij het taakveld.
- De kapitaallasten worden zonder rente verantwoord op het betreffende taakveld. Het is geoorloofd (om bedrijfseconomische redenen) om rente toe te rekenen tot de rechten.

Overzicht lokale heffingen

In het volgende overzicht worden de opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven.

Lokale heffingen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Belastingen			
OZB	10.709	12.051	12.688
RZB	14	10	10
Forensenbelasting	212	185	215
Precariobelasting	229	101	201
Verblijfsbelasting		88	400
	11.164	12.435	13.514
Rechten			
Marktgelden	31	32	32
Parkeerbelasting	17	13	15
Haven- en kadegelden	12	27	12
Leges	871	1.076	1.106
Bouwleges	1.350	1.138	1.068
Leges OOV	126	156	143
Afvalstoffenheffing	6.345	6.599	6.581
Rioolrechten	3.761	3.901	4.012
	12.513	12.942	12.969
Totaal	23.677	25.377	26.483

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

De vastgestelde WOZ-waarde vormt de grondslag voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de Waterschapsomslag gebouwd (geheven bij woning- of bedrijfspandbezitters in het gebied van het

waterschap) en het huurwaardeforfait voor de inkomstenbelasting. De WOZ-administratie is een basisregistratie. De waarden worden op grond van de WOZ jaarlijks herzien. De waarden worden op grond van de WOZ jaarlijks herzien. De Waarderingskamer schat de marktontwikkeling voor woningen op een stijging van 6,5 procent. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op een stijging van 2,75 procent.

Onroerende zaakbelastingen

De tarieven 2027 van de OZB worden gebaseerd op de WOZ-waarde en de geraamde opbrengsten in de begroting. De aanslag OZB wordt berekend over de waardebepaling per 1 januari 2026. De marktontwikkeling wordt gevolgd door Belastingen Bollenstreek. Bij het bepalen van de tarieven wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de WOZ-waarde.

De tarieven voor woningen en niet-woningen zijn verhoogd met het inflatiepercentage van 2,6 procent.

De ontwikkeling van de onroerende zaakbelasting tarieven van de afgelopen jaren waren:

		% van de WOZ-waarde		
% van de WOZ-waarde		2025	2026	2027
Woningen	Eigenaar	0,0863%	0,0853%	0,0875%
Niet-woningen	Eigenaar	0,1934%	0,2761%	0,2833%
Niet-woningen	Gebruiker	0,2086%	0,2254%	0,2313%

Bij de vaststelling van de OZB-verordening, medio december, wordt de laatste prognose van de waarde per 1 januari 2026 bepaald om zodoende een juist percentage van de heffingsmaatstaf te kunnen vaststellen en de geraamde opbrengsten, inclusief de uitgangspunten, te garanderen.

Roerende zaakbelasting

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimte wordt geheven over roerende zaken. Woonboten worden in de heffing betrokken, de waarde van de objecten is de heffingsgrondslag. De tarieven en voorwaarden zijn gelijk aan die van de onroerende zaakbelastingen.

Forensenbelasting

Bij de heffing van forensenbelasting worden mensen belast die niet in de gemeente wonen, maar wel gebruik maken van allerlei voorzieningen. Bijvoorbeeld personen die een gemeubileerde (recreatie)woning ter beschikking hebben. De tarieven worden geïndexeerd met 2,6%.

WOZ-waarde	2025	2026	2027
a. minder dan € 10.000	€ 334,00	€ 375,00	€ 385,00
b. € 10.000 tot € 25.000	€ 456,00	€ 512,00	€ 525,00
c. € 25.000 tot € 100.000	€ 534,00	€ 599,00	€ 615,00
d. € 100.000 of meer	€ 869,00	€ 975,00	€ 1.000,00

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van openbare grond. De precariobelasting is verhoogd met het inflatiepercentage 2,6 %.

Marktgeld

Voor het innemen van een standplaats op de markten worden rechten geheven. Voor Sassenheim en Voorhout marktgeld, voor Warmond precariobelasting. In Warmond geldt de marktverordening niet vanwege de geringe omvang van de markt, waardoor er geen marktgeld kan worden geheven.

In plaats hiervan wordt precariobelasting geheven voor het gebruik van gemeentegrond. De tarieven worden geïndexeerd met 2,6%.

Parkeerbelasting

Teylingen heft alleen parkeerbelasting over het gebruik van het vrachtwagenparkeerterrein. De tarieven worden geïndexeerd met 2,6 %.

Havengeld

Voor het gebruik van de gemeentelijke haven en aanlegsteigers aan de Kagerplassen wordt havengeld in rekening gebracht. Hiermee wordt het onderhoud en beheer van de steigers gedeeltelijk gefinancierd. Het tarief is verhoogd naar € 1,40 per strekkende meter.

Leges

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 2,6%. De tarieven voor de reisdocumenten en rijbewijzen zijn aangepast aan de vastgestelde maximum tarieven. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de leges. In de begroting 2027 is opnieuw gekeken naar de opzet van de kostendekkendheid leges. Ook is gebruik gemaakt van de "Handreiking kostentoerekening leges en tarieven" (opgesteld in opdracht van het ministerie van Binnenlandse zaken) en van het kostenmodel van de VNG.

Kostendekkendheid leges

Bij het heffen van leges geldt als uitgangspunt dat de geraamde opbrengsten van de leges niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de dienstverlening waarvoor de leges worden geheven. De kostendekkendheid wordt beoordeeld op het niveau van de verordening als geheel. Daarbij worden de kosten en opbrengsten van de verschillende hoofdstukken binnen de legesverordening in samenhang beschouwd.

De legesverordening is opgebouwd uit drie hoofdstukken:

1. Hoofdstuk 1 – Algemene dienstverlening
Dit hoofdstuk omvat onder andere leges voor algemene gemeentelijke dienstverlening, zoals rijbewijzen, paspoorten en verklaringen.
2. Hoofdstuk 2 – Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet
Dit hoofdstuk heeft betrekking op dienstverlening en besluiten op grond van de Omgevingswet, waaronder aanvragen voor omgevingsvergunningen.
3. Hoofdstuk 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn
Hieronder vallen onder andere leges voor vergunningen en andere vormen van dienstverlening op het gebied van onder meer horeca en evenementen.

Voor de berekening van de kostendekkendheid worden zowel de directe als de indirecte kosten die samenhangen met de dienstverlening meegenomen. De geraamde legesopbrengsten worden afgezet tegen deze geraamde kosten.

Kruissubsidiëring

Binnen de legesverordening wordt kruissubsidiëring toegepast. Dit betekent dat een hogere kostendekking bij bepaalde diensten kan worden gebruikt om een lagere kostendekking bij andere diensten binnen de legesverordening te compenseren. Hierdoor hoeft niet iedere afzonderlijke dienst kostendekkend te zijn, zolang de geraamde opbrengsten van de leges op het niveau van de gehele verordening niet hoger zijn dan de geraamde kosten.

Bedragen x € 1.000			
Berekening kostendekkendheid leges	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027

Kosten taakvelden			
Hoofdstuk 1 Algemene diensverlening	1.218	1.313	1.482
Hoofdstuk 2 Omgevingswet	1.208	1.295	1.299
Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn	51	52	53
Totaal kosten taakvelden	2.477	2.660	2.834
Toe te rekenen kosten			
Overhead	355	429	349
BTW	473	523	457
Totale kosten	3.305	3.612	3.640
Opbrengsten taakvelden			
Hoofdstuk 1 Algemene diensverlening	871	1.076	871
Hoofdstuk 2 Omgevingswet	1.350	1.138	1.068
Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn	31	32	32
Totaal opbrengsten taakvelden	2.252	2.246	1.971
Dekkingspercentage	68%	62%	54%

Afvalstoffenheffing

Met ingang van 2021 is het Afval- en grondstoffenbeleid gemeente Teylingen 2020-2024, "De betere afvalscheider wordt beloond", van kracht. Als een minicontainer of ondergrondse container minder wordt aangeboden of geopend wordt een korting verleend op het vaste bedrag.

Woningen		2025	2026	2027
Meerpersoonshuishouden		€ 456,84	€ 439,68	€ 422,18
Eenpersoonshuishouden		€ 316,08	€ 304,20	€ 292,09
Inzamelen grof huishoudelijk afval		€ 45,00	€ 45,00	€ 45,00
Kortingsregeling				
Minicontainer	Verzamelcontainer			
0 tot en met 2 keer	0 tot en met 5 keer	-€ 60,00		
3 tot en met 5 keer	6 tot en met 12 keer	-€ 40,08		
6 tot en met 9 keer	13 tot en met 21 keer	-€ 20,04		

De kosten stijgen door inflatie en de nieuwe aanbestedingen in het taakveld. Daarnaast zijn de baten en lasten aangepast aan de huidige inzichten bij de afvalinzameling.

Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de afvalkosten.

(Bedragen x € 1.000)				
Berekening kostendekkendheid afval				
Taak-veld	Afval	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Kosten van prestatieveld, inclusief	4.826	4.765	4.936

	kortingsregeling			
	Baten van prestatieveld	358	372	400
	Netto kosten	4.468	4.394	4.536
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	630	707	615
b.	Btw	1.005	1.051	1.074
c.	Afvoeren veegafval	255	240	191
d.	Kwijtschelding	174	165	165
	Totale kosten	6.532	6.556	6.581
	Opbrengsten heffingen	6.532	6.556	6.581
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	100%

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). Uitgangspunt is dat de opbrengst van de rioolheffing 100% dekkend is; het tarief is hierop aangepast.

De heffing bedraagt:

Woningen	2025	2026	2027
Rioolheffing vastrecht	€191,28	€ 192,26	€ 200,53
Variabel recht (bij verbruik boven 300 m3, per m3)	€ 1,10	€ 1,11	€ 1,15

Het BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekkendheid. Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de rioolkosten.

(Bedragen x € 1.000)				
Berekening kostendekkendheid Riolering				
Taak- veld	Omschrijving	Rekening2 025	Begroting 2026	Begroting 2027
Riolering	Kosten van het prestatieveld	2.516	2.599	2.791
	Baten van het prestatieveld	43	0	0
	Netto kosten	2.473	2.599	2.791
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	329	386	348
b.	BTW	582	596	603
c.	Afvoeren veegafval	255	240	191
d.	Kwijtschelding	88	80	80
	Totale kosten	3.727	3.901	4.012
	Opbrengsten heffingen	3.727	3.901	4.012
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	100%

Kwijtschelding

Voor mensen met een laag inkomen bestaat de mogelijkheid om gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van betaling van belasting te verzoeken.

Het beleid met betrekking tot kwijtschelding is grotendeels landelijk ontwikkeld en vastgelegd in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeenteraad heeft een beperkt aantal keuzen waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. Er is gekozen voor de maximale norm van 100% van de genormeerde bijstandsuitkering. In de Regeling kwijtschelding Teylingen is bepaald dat kwijtschelding kan worden verleend voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Waar mogelijk wordt een automatische toets voor kwijtschelding uitgevoerd. Van mensen die in een jaar kwijtschelding hebben gekregen wordt het volgende jaar getoetst of de inkomens- en vermogenssituatie is gewijzigd. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt dan automatisch kwijtschelding verleend.

(Bedragen x € 1.000)			
Kwijtschelding	Rekening2 025	Begroting 2026	Begroting 2027
Afvalstoffenheffing	174	165	165
Onroerende zaakbelasting	0	0	0
Rioolrechten	88	80	80
Totaal kwijtschelding	262	245	245

Woonlasten regiogemeenten

In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Teylingen en een aantal regio- en omliggende gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden.

Woonlasten Regio 2026

Gemeente	OZB- woningen	OZB- niet woningen eigenaar	OZB niet woningen gebruiker	Reinigings- heffing	Riool- heffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0649%	0,2914%	0,2505%	€ 523	€ 199	€ 723	€ 1.121
Teylingen	0,0853%	0,2761%	0,2254%	€ 440	€ 192	€ 632	€ 1.152
Hillegom	0,0794%	0,2211%	0,1375%	€ 523	€ 255	€ 778	€ 1.225
Katwijk	0,1064%	0,6185%	0,1829%	€ 398	€ 184	€ 582	€ 1.225
Noordwijk	0,0858%	0,2391%	0,1744%	€ 521	€ 224	€ 745	€ 1.309
Lisse	0,1012%	0,2688%	0,2633%	€ 569	€ 190	€ 759	€ 1.313
Leiden	0,1053%	0,6213%	0,6206%	€ 506	€ 220	€ 725	€ 1.367
Heemstede	0,0778%	0,2819%	0,2361%	€ 449	€ 317	€ 766	€ 1.473
Oegstgeest	0,117%	0,7073%	0%	€ 525	€ 277	€ 801	€ 1.677
Bloemendaal	0,1085%	0,4688%	0,2729%	€ 654	€ 347	€ 1.001	€ 2.279

Tabel kengetallen woonlasten

Overeenkomstig regelgeving (BBV) is de verplichte tabel belastingcapaciteit opgenomen.

Woonlasten		2025	2026	Begroting 2027
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 483	€ 520	€ 534
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 191	€ 192	€ 201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 457	€ 440	€ 422
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	€ 1.131	€ 1.152	€ 1.157
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin (t-1)	€ 994	€ 1.094	€ 1.095
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde v. jaar ervoor (E/F) x 100%		114%	116%	106%

De jaren 2025 en 2026 zijn gebaseerd op de definitieve overzichten gemeentelijke woonlasten van Coelo: Atlas lokale woonlasten.

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en achtergrond

Teylingen omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is.

In de raadsvergadering van 2 juli 2026 is door de Raad van de gemeente Teylingen de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is onderstaande kernboodschap opgenomen.

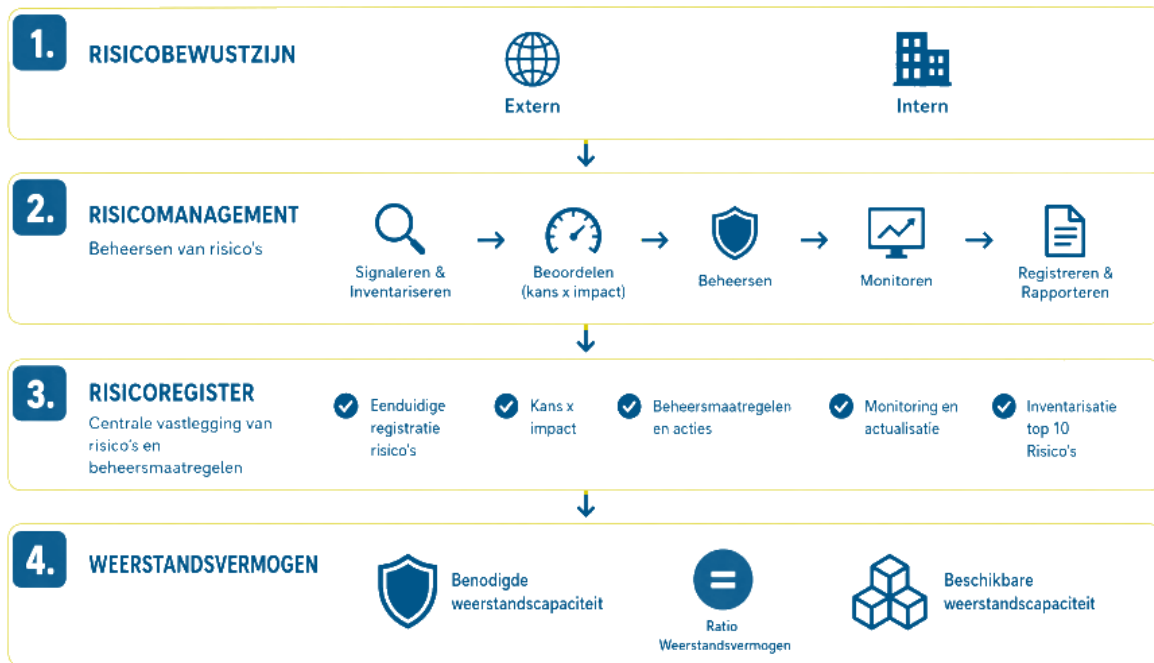
Statement/kernboodschap risicomanagement

Goed openbaar bestuur vraagt om een voortdurende balans tussen de leefwereld waarin inwoners de effecten van beleid ervaren en de systeemwereld van regels, procedures en verantwoording. Binnen gemeente Teylingen handelen bestuurders en ambtenaren vanuit gestelde normen en waarden, met oog voor zowel het belang van onze inwoners, als wet- en regelgeving.

In de uitoefening van hun publieke taak streven bestuurders en ambtenaren naar een zo volledig mogelijk inzicht in de bijbehorende risico's. Zij beoordelen deze risico's op uniforme wijze, met inachtneming van maatschappelijke impact. Ook treffen zij passende maatregelen om de risico's te beheersen. Dit proces is een gezamenlijke verantwoordelijkheid die de bestuurders en ambtenaren oppakken door continu te leren en te verbeteren.

Voor een organisatie is het normaal om een zekere mate van risico te lopen, bij het uitvoeren van taken komen vrijwel altijd risico's kijken. Als er geen risico's gelopen worden, worden er ook geen doelen behaald. Hoe wordt omgegaan met deze risico's is daarom binnen het risicobeheer van belang. De kern van bovengenoemde vragen is om een gedegen afweging te maken tussen effectiviteit en efficiency.

Het sturen op risico's is een ontwikkeling binnen Teylingen die zich de komende jaren verder zal uitbreiden. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren van de risico's. Hierbij wordt gekeken naar de netto risico's. Dit zijn de risico's na het inrichten van de beheersmaatregelen. In de komende jaren zal de nadruk worden gelegd op het vergroten van risicobewustzijn. De huidige opzet ten aanzien van risicomanagement is weergegeven in onderstaand figuur.

Omvang risico en weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door inzichtelijk te maken wat de belangrijkste risico's zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting zal zijn indien dit plaatsvindt.

Op basis van de bruto risicoscore wordt het risico ingedeeld in één van vijf categorieën:

- Lichtgroen (1): Zeer laag risico: reguliere monitoring van het risico, verantwoordelijkheid bij de teammanager/projectleider.
- Groen (2-3): Laag risico: specifieke monitoring van het risico, verantwoordelijkheid bij de teammanager/projectleider.
- Geel (4-6): Gemiddeld risico: beheersmaatregelen gewenst, verantwoordelijkheid bij teammanager.
- Oranje (8-16): Hoog risico: beheersmaatregelen formuleren en implementeren, verantwoordelijkheid bij teammanager en directeur
- Rood (20-25): Zeer hoog risico: direct ingrijpen, beheersplan en monitoring verplicht, verantwoordelijkheid bij de directie

Deze indeling helpt bij het prioriteren van acties en het bepalen van verantwoordelijkheden.

Risicoprofiel							
↑ Impact	>= € 1.000.000	5	5	10	15	20	25
	€ 250.000 - € 1.000.000	4	4	8	12	16	20
	€ 50.000 - € 250.000	3	3	6	9	12	15
	€ 10.000 - € 50.000	2	2	4	6	8	10
	€ 0 - € 10.000	1	1	2	3	4	5
			1	2	3	4	5
			Kans →				

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend. Het netto risicobedrag wordt toegevoegd aan de benodigde weerstandscapaciteit.

De risico's zijn geïnventariseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Daarnaast zijn risico's onder andere opgehaald tijdens het spelen van een risicospel per team en het opstellen van de frauderisicoanalyse. Bij het inschatten van kans en impact is gebruik gemaakt van standaardtabellen en/of het maken van eigen beoordeling.

Alle risico's met hun risicoscore worden vastgelegd in het risicoregister. De top 10 risico's voor Teylingen zijn apart opgenomen in de tabel hieronder. Hierbij is een drempelbedrag van €100.000 gehanteerd op basis van het gewogen financiële risico (kans x impact); risico's met een lagere omvang worden niet afzonderlijk opgenomen in deze paragraaf. Indien minder dan 10 risico's boven deze grens uitkomen, is de tabel aangevuld met de eerstvolgende risico's op basis van de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit. De drempel van €100.000 geldt uitsluitend voor opname in deze paragraaf; alle risico's blijven opgenomen in het risicoregister en tellen mee bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit.

In Teylingen gaat het om de volgende risico's:

	Omschrijving risico	Omschrijving impact	Beheersmaatregelen	Financieel risico €	Risicoscore
Samenleven	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen open-einde-regelingen Jeugd.	Hogere declaraties van zorgaanbieders.	Monitoring op kostenontwikkeling. Implementeren maatregelen uit het programmaplan Jeugd en taskforce jeugd.	500.000	16
Leefomgeving	Bij inspecties/groot onderhoud constateren dat er gebreken zijn aan civiele kunstwerken.	Onvoorziene kosten voor herstellen van civiele kunstwerken.	Professionaliseren beheersplanmethodiek	250.000	8

Leefomgeving	Versneld vervangen of groot onderhoud uitvoeren door wijzigingen in o.a. het klimaat	Het klimaat is aan het veranderen daarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstresstest.	158.000	6
Leefomgeving	Bij facilitaire projecten in initiatieffase wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten, naar verwachting, volledig verrekend met de ontwikkelaar.	Het risico bestaat dat deze projecten worden gestaakt en de kosten niet kunnen worden verrekend op de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden uiteindelijk afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat	Monitoring op kostenontwikkeling.	100.000	6
Overkoepelend risico	Risico op procedurefouten tijdens het aanbestedingstraject .	Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente veroordeeld worden tot het betalen van de financiële schade. Tevens kan achteraf blijken dat de aanbesteding niet op rechtmatige wijze heeft plaats gevonden.	Interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers	100.000	6
Leefomgeving	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering.	We zien steeds meer ziekten en plagen in de buitenruimte ontstaan waartegen we maatregelen moeten nemen. Essentaksterfte, Kastanjabloedingsziekte, Eikenprocessierups. Hierdoor moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden.	We accepteren het risico.	150.000	6
Overkoepelend risico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente. We nemen naar rato een financieel risico op voor de verbonden partij.	In accountgesprekken met verbonden partijen de risicoparagraaf bespreken.	2.352.000	5

Overkoepelend risico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd.	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil komen te liggen en privacygevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.	Digitale beveiliging optimaliseren en inzetten op bewustwording.	502.000	4
Overkoepelend risico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden.	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.	Jaarlijkse toetsing van jaarstukken.	370.000	4
Overkoepelend risico	Risico op onvoorziene prijsstijgingen	De economische omstandigheden hebben ook hun weerslag op onze gemeentelijke financiën en op onze begroting. Ook wij hebben te maken met prijsstijgingen.		300.000	4
Overig	Overige risico's			331.000	
			Totaal	5.113.000	

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat de omvang van het netto risico van Teylingen € 5.113.000 bedraagt. Dit bedrag zal als ondergrens worden gehanteerd voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang aan van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen.

- Weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit (x € 1.000)	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029	Begr. 2030
Totaal van risico's	5.113	5.113	5.113	5.113
Weerstandscapaciteit				

Algemene reserve	16.164	16.164	16.164	16.164
Stille reserve	-	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit	3.828	3.828	3.828	3.828
Totaal van de weerstandscapaciteit	19.992	19.992	19.992	19.992
Ratio weerstandsvermogen	3,91	3,91	3,91	3,91

De ratio voor het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Voor Teylingen komt de ratio (afgerond) uit op 3,91 (19.992 miljoen euro / 5.113 miljoen euro) en valt daarmee in niveau A (>2). Op basis van de waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement is dit 'Uitstekend'.

Conclusies en Kengetallen

De risico's waarvan de impact incidenteel is, kunnen worden opgevangen binnen de incidentele weerstandscapaciteit. Hetzelfde geldt voor de risico's waarvan de impact structureel is.

Schuldpositie en solvabiliteit

Het BBV schrijft een aantal kengetallen voor ter opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement.

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Netto schuldquote	13,1%	68,4%	43,4%	63,0%	71,7%	66,4%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	1,5%	56,8%	32,1%	51,3%	59,6%	54,7%
Solvabiliteitsratio	55,4%	43,5%	49,7%	42,8%	40,3%	41,3%
Grondexploitatie	5,4%	5,5%	5,5%	7,1%	7,1%	8,1%
Structurele exploitatieruimte	3,5%	0,2%	0,3%	-1,8%	-3,1%	-1,4%
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	111,9%	105,3%	105,7%	105,7%	105,7%	105,7%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Teylingen zit daar aanzienlijk onder.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste schulden	+	39.840	77.302	53.167	69.563	78.247	74.431
Netto vlottende schuld	+	2.656	9.762	9.937	14.732	13.080	13.907

Overlopende passiva	+	13.414	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	34.386	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Liquide middelen	-	288	500	500	500	500	500
Overlopende activa	-	5.690	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal		15.546	75.564	51.604	72.795	79.827	76.838
Totale baten, excl. mutaties reserves		118.840	110.490	118.876	115.563	111.290	115.762
Netto schuldquote		13,1%	68,4%	43,4%	63,0%	71,7%	66,4%

* Betreft art. 36 BBV

d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste schulden	+	39.840	77.302	53.167	69.563	78.247	74.431
Netto vlottende schuld	+	2.655	9.762	9.937	14.732	13.080	13.907
Overlopende passiva	+	13.414	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	13.743	12.809	13.466	13.466	13.466	13.466
Uitzettingen < 1 jaar	-	34.386	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Liquide middelen	-	288	500	500	500	500	500
Overlopende activa	-	5.690	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal		1.803	62.755	38.138	59.329	66.361	63.372
Totale baten, excl. mutaties reserves		118.840	110.490	118.876	115.563	111.290	115.762
Netto schuldquote		1,5%	56,8%	32,1%	51,3%	59,6%	54,7%

* Betreft art. 36 BBV

b. leningen aan:

1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;
2. woningbouwcorporaties;

3. deelnemingen;
4. overige verbonden partijen;
- c. overige langlopende leningen;
- d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten. Voor de solvabiliteitsratio geldt: hoe hoger hoe beter.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Eigen vermogen	88.627	83.326	83.875	78.524	75.550	75.733
Balanstotaal	160.090	191.504	168.860	183.385	187.584	183.243
Solvabiliteit (ev/balanstotaal)	55,4%	43,5%	49,7%	42,8%	40,3%	41,3%

Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal activa bouwgronden in exploitatie	6.398	6.069	6.555	8.204	7.927	9.414
Totaal baten exclusief mutaties van reserves	118.840	110.490	118.876	115.563	111.290	115.762
Kengetal grondexploitatie	5,4%	5,5%	5,5%	7,1%	7,1%	8,1%

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
A Totale structurele lasten	115.575	111.411	118.824	118.915	116.483	119.063
B Totale structurele baten	118.781	110.490	117.076	115.563	111.290	115.762
C Totale struct. toevoegingen aan de reserves	43	15	235	235	235	235
D Totale struct. onttrekkingen aan de reserves	1.038	1.126	2.304	1.492	1.942	1.942
E Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	118.840	110.490	118.876	115.563	111.290	115.762
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%	3,5%	0,2%	0,3%	-1,8%	-3,1%	-1,4%

De uitwerking van het kengetal "Woonlasten Teylingen t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor" staat vermeld in de paragraaf Lokale heffingen.

3.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hier vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die eigendom zijn van de gemeente:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting)
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten)
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid uit te voeren.

Infrastructuur is er voor iedereen die gebruikt maakt van de leefomgeving, **voorzieningen** zijn er voor meer specifiek gebruik en **gebouwen** zijn veelal in gebruik voor specifieke doeleinden en gebruikers. Gebouwen vormen in de basis geen kerntaak van de gemeente, waar infrastructuur en voorzieningen dit wel doen. Hieronder wordt eerst nader ingegaan op infrastructuur en voorzieningen. Aan het eind van dit hoofdstuk wordt extensief ingegaan op gebouwen sq vastgoed.

In beleidsplannen maken we afspraken over de wijze waarop we onderhoud doen en wat de ambities zijn voor deze kapitaalgoederen. In begroting worden deze beleidsplannen niet expliciet herhaalt, maar de financiële gevolgen wel opgenomen. Daar waar er ambities zijn op specifieke beleidsvelden is dit opgenomen in de programma hoofdstukken hierboven.

Nadere inleiding mbt infrastructuur en voorzieningen

In 2026 is in de gemeenteraad aandacht geweest voor de staat van de kapitaalgoederen en de personele inzet om zorg te dragen voor een voldoende staat van de kapitaalgoederen. Hierin is het beeld gedeeld dat de komende jaren bijzondere aandacht en inzet moet worden gegeven aan de kapitaalgoederen om ook in de toekomst gebruik te kunnen maken van een prettige openbare ruimte. Diverse kapitaalgoederen zijn aan het einde van de levensduur, wat maakt dat er komende jaren (grootschalige) investeringen nodig zijn. Ook is gesteld dat de diverse beleids- en beheerplannen herijking verdienen of nog vast te stellen zijn.

Waar vanaf 2024 gewerkt is aan het in kaart brengen van de kansen, compleet maken van arealen en inzichtelijk krijgen van uitdagingen wordt vanaf 2026 gewerkt aan het formaliseren van een versterking op het gebied van onderhoud aan kapitaalgoederen.

De koers is ingezet om te werken met assetmanagementplannen en zogeheten uitvoeringsprogramma's/plannen. Daarmee worden beleids- en beheerplannen vervangen, alsmede zorg gedragen voor een completer overzicht van projecten en activiteiten rond een bepaald kapitaalgoed sq asset. Dit ligt in lijn met de in Omgevingswet, die vanaf 1 januari 2024 van kracht is geworden. In assetmanagementplannen wordt met name een meerjarige strategische afweging vastgelegd. Zoals het vaststellen van (diversiteit in) kwaliteitsniveau's, risico-afwegingen en afschrijvingstermijnen. In uitvoeringsprogramma's wordt concreet uiteengezet welke activiteiten er gedaan worden (zoals investeringsprojecten, inspectiemomenten, groot en klein (cyclisch) onderhoudswerkzaamheden).

De overgang vraagt tijd en inzet. Dit maakt dat diverse beleids- en beheerplannen in titel verlopen zijn, maar wel richting geven in deze overgangperiode. Verwachting is dat in 2027-2028 alle kapitaalgoederen in de openbare ruimte voorzien zijn van een assetmanagementplan. Een nota kapitaalgoederen, waarin een integrale uiteenzetting wordt gegeven van de staat van en (financiële) consequenties kan hierin helpend zijn.

Welke ontwikkelingen spelen er?

- In 2026 is er besluitvorming geweest over de versterking van de personele inzet om zorg te dragen voor de kapitaalgoederen.
- Naast het onderhoud aan kapitaalgoederen wordt er gewerkt aan versterking van de functionele waarde van kapitaalgoederen, bijvoorbeeld door de aanpak van de centra en parken. Hiervoor lopen diverse (investerings-)projecten.
- Diverse kapitaalgoederen (met name in de infrastructuur) lopen tegen het einde van de levensduur. Dit maakt dat er de komende jaren geïnvesteerd zal moeten worden ter vervanging of levensduurverlengend onderhoud. Dit vereist niet alleen voldoende slagkracht en gevoel van urgentie in de organisatie en ook bij het bestuur.
- Afgelopen jaren is er meer aandacht gegeven aan het in beeld brengen van objecten en arealen. Hieruit blijkt dat er diverse objecten niet volledig in beeld waren bij de gemeente, dit vraagt om herijking van plannen en budgetten.
- Er is een noodzaak tot het opstellen van assetmanagementplannen en doorkijk naar de (verre) toekomst. Een nota kapitaalgoederen kan hierin een bijdrage leveren. Hierbij moet ook extra aandacht worden gegeven aan de kennis en kunde van de interne organisatie.
- De samenleving wordt mondiger en daagt de gemeente vaker uit om ruimte te bieden aan vernieuwing. Dit maakt dat er een wens is om minder behoudend te beheren en meer ontwikkelend om te gaan met wensen. Het is een spanningsveld wat maakt dat het lastiger is om voorzieningen te treffen voor een instandhouding op lange termijn. Ook vraagt dit om meer integraal te kijken naar zaken en ruimte op te nemen voor participatie in de beheerplannen. De complexiteit neemt hierdoor toe.
- Veranderingen in het klimaat maken dat er veranderingen nodig zijn het onderhouden, aanpassen (en gebruiken) van kapitaalgoederen. Zo worden materialen blootgesteld aan andere omstandigheden dan voorzien, wat andere maatregelen vraagt dan voorzien of begroot.

Wat willen wij bereiken?

We willen bijdragen aan de doelen van de gemeente in het beheren en onderhouden van onze kapitaalgoederen. Met GOED beheer dragen we bij aan een toekomstbestendige leefomgeving en een positieve beleving van onze inwoners. Het niveau van onderhoud is vastgelegd in beleid maar wordt momenteel in veel gevallen niet gerealiseerd. Om grote wisselingen in de exploitatie te voorkomen, werken we onder andere met onderhoudsvoorzieningen. Daaraan voegen we jaarlijks een vast bedrag toe. De uitname kan per jaar verschillen. Het is wenselijk te komen tot een meer concrete programmering van meerjarig onderhoud aan kapitaalgoederen. Dit vraagt voldoende organisatorische slagkracht en politieke keuzes.

Door de komende jaren te komen tot vaststelling van assetmanagementplannen en uitvoeringsprogramma's wordt hierin expliciet gemaakt hoe zorg gedragen wordt voor de kapitaalgoederen.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Onderstaande tabellen laten de activiteiten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen zien. Per discipline geven we aan wat we in een aangegeven tijdsbestek gaan doen. Ook geven we conform wens van de gemeenteraad een jaarlijkse weergave van de staat van de openbare ruimte.

Riolering

Naam Beleidsplan	Integraal waterketenplan
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026

Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	n.v.t.
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening vervangingsreserve Riolering

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Investerings	0	0	0	0
Bedragen t.l.v. exploitatie	632	632	632	632
Bedragen t.l.v. voorziening	2.312	1.983	1.825	2.592

Voorziening vervangingsreserve riolering				
(x € 1.000)				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	6.026	4.838	4.041	3.472
Storting	1.123	1.186	1.256	1.256
Uitname	2.312	1.983	1.825	2.592
Stand per 31 december	4.838	4.041	3.472	2.136

Uitvoering in 2027	
Teylingen	Periodieke inspectie, onderhoud, renovatie en vervanging van vrijvervalriolering, kolken, drukriolering, gemalen en voorzieningen Opstellen systeemoverzicht stedelijk water Aanpak wateroverlast Bomenbuurt (Sassenheim) Onderzoek functioneren persleidingstelsel zuidzijde Kagerplassen (Warmond) Onderzoek overstorten gemaal Loosterweg ter hoogte van Auto Cors (Voorhout)

Toelichting:

In het integraal waterketenplan staat het gemeentelijk beleid beschreven voor het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Met het oog op de bescherming van de volksgezondheid, het tegengaan van wateroverlast en de bescherming van het milieu, zijn hiervoor speciale voorzieningen nodig. Het waterketenplan is afgestemd op het riolerings-, zuiverings- en drinkwaterbeleid in de Bollenstreek en vormt de basis voor de integrale toetsing aan de geldende wet- en regelgeving in de regio. Daarnaast biedt het beleidskaders in de waterketen, wat leidt tot

betere afstemming binnen de waterketen van drinkwaterproductie, -distributie en -levering, de riolering en de afvalwaterzuivering. Het plan is opgesteld door de Cluster Bollenstreek in samenwerking met de gemeenten Katwijk, Noordwijk en Lisse, het hoogheemraadschap van Rijnland en waterleidingbedrijf Dunea.

Het is voor de gemeente van belang een goede integrale beleidsafweging te maken op het gebied van de rioleringszorg, de bodem- en waterkwaliteit en de gemeentelijke infrastructuur. Het afvalwaterketenplan helpt hierbij. Daarnaast heeft de gemeente de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, de doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, en het treffen van maatregelen om nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken. Op basis van de financiële consequenties van het plan stellen we de hoogte van de rioolheffing vast.

Systeemoverzicht stedelijk water

In 2027 laten wij een systeemoverzicht stedelijk water opstellen, waarin het functioneren van de riolering, het grondwatersysteem en oppervlaktewater wordt doorgerekend en beoordeeld. Dit geeft benodigd inzicht in de risicolocaties binnen de gemeente voor wateroverlast bij zware neerslag, of waar verbetering doorgevoerd kunnen of moeten worden.

Aan de hand hiervan kan aan de hand van de benodigde werkzaamheden een meerjarig investeringsprogramma opgesteld worden, wordt duidelijk welke investeringen dit vraagt in de komende decennia en de fasering/ prioritering van locaties/ buurten binnen de dorpskernen.

Omgeving Lindenlaan en Platanenlaan

De kruising Lindenlaan/ Platanenlaan is een bekende locatie van wateroverlast. In navolging op de regenbuien van 2024 is onderzoek uitgevoerd naar de effecten van maatregelen in de riolering, inrichting van de openbare ruimte en het watersysteem.

Ten aanzien van de riolering is in 2025 een ontwerp afgerond voor een hemelwaterrioolstelsel voor dit deel van Sassenheim (Bomenbuurt, Kooibuurt en Planetenbuurt). Aan de hand daarvan wordt in 2027 in concept een masterplan voor een eerste fase (Lindenlaan/ Platanenlaan, Acacialaan, Berkenlaan, Meidoornlaan, Adelborst van Leeuwenlaan) voorgelegd, wat als zelfstandig deel rioolstelsel binnen het totale gebied kan functioneren.

Aan de hand van dit masterplan kunnen diverse deelprojecten in voorbereiding en in uitvoering gaan. De beoogde start uitvoering van de eerste werkzaamheden (Lindenlaan/ Platanenlaan) is 2029 of 2030.

Omgeving Sweilandpolder, Vennemeer en Boekhorsterweg

Het drukrioolstelsel aan de zuidoostzijde van de Kagerplassen (omgeving Vennemeer, Sweilandpolder en Boekhorsterweg) loost op het drukrioolstelsel van de gemeente Kaag en Braassem. De druk die dit geeft op de beschikbare capaciteit van hun drukrioolstelsel en overstorten op open water die zij ervaren hebben geleid tot een gezamenlijk onderzoek naar de hoeveelheid afvalwater dat daadwerkelijk naar hun drukrioolstelsel afgevoerd wordt, hoe beide drukrioolstelsel functioneren en welke verbeteringen hierin mogelijk gerealiseerd moeten worden.

Omgeving Loosterweg

Bij zware regenval vinden overstorten naar open water plaats vanuit het gemaal nabij Auto Cors. Er vindt onderzoek plaats naar de capaciteit en het functioneren van het gemaal en het drukrioolstelsel in dit deel van het buitengebied van Voorhout. Hierin wordt ook gekeken naar het lozingsgedrag van diverse percelen in deze omgeving.

Water

Naam Beleidsplan	Programma Water en Klimaatadaptatie
Vastgesteld	februari 2024
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan de dwarsprofielen die zijn opgenomen in de legger (diepte en talud onder water)
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Programma Water en Klimaatadaptatie
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	de beschikbaar gestelde middelen zijn voldoende om aan de zorgplicht te voldoen.
Naam voorziening/reserve	Voorziening waterwegen

Het programma water en klimaatadaptatie (PWKA) is in 2023 vastgesteld. Hiermee zijn de budgetten voor de komende jaren vastgesteld. De werkmethode is om in HLT-verband het baggerwerk aan te besteden. De gemeente heeft opdracht gegeven voor het maken van een Meerjarige Onderhoudsplan (MJOP) omdat er nu duidelijkheid welke budgetten de komende jaren beschikbaar om op de markt te zetten.

De MJOP heeft geleid tot een aanbesteding voor een meerjarig uitvoeringscontract (2025-2028) met een vaste aannemer. Uitgangspunt blijft dat het baggeren in de perioden oktober - maart wordt uitgevoerd in verband met de flora en fauna.

Voor oeverbescherming (beschoeiingen) en aanleg natuurvriendelijke oevers is de MJOP gereed. Eind 2026 is de aanbesteding afgerond, hierdoor zijn diverse activiteiten zichtbaar in 2027.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Investeringsbedragen	655	655	0	0
Bedragen t.l.v. exploitatie	0	0	0	0
Bedragen t.l.v. voorziening	181	181	181	181

Voorziening Baggeren	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	105	105	105	105
Storting	151	151	151	151
Uitname	151	151	151	151
Stand per 31 december	105	105	105	105

Voorziening Beschoeiing	(x € 1.000)			
-------------------------	-------------	--	--	--

	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	30	30	30	30
Storting	30	30	30	30
Uitname	30	30	30	30
Stand per 31 december	30	30	30	30

Groen

Naam Beleidsplan	Omgevingsvisie Teylingen
Vastgesteld	2024
Looptijd	2024-2026
Actualisatie	verwachte actualisatie medio 2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan Teylingen 2022-2031
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2031
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Bedrag vanuit exploitatie	1.353	1.340	1.340	1.340

Uitvoering in 2026

Groenvervangings

Uit de groeninspectie 2024 blijkt dat 79% van het openbaar groen in goede staat verkeert. Circa 13% van het areaal dient echter binnen vijf jaar te worden hersteld of vervangen. De voornaamste knelpunten zijn kale plekken, overgroeïende beplanting en de incidentele aanwezigheid van woekeronkruid, waaronder de Japanse duizendknoop.

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, waarbij per kern wordt gewerkt volgens de volgende planning: Voorhout (2027-2028), Warmond (2028- 2029) en Sassenheim (2029-2030).

Bij het herstel en de vervanging wordt nadrukkelijk ingezet op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatbestendig inrichten van het groen. De financiële dekking voor deze werkzaamheden is opgenomen in het investeringsplan.

Omvorming gazon naar bermvegetatie

In 2027 wordt het ecologisch beheer en onderhoud van bermen en plantsoenen verder uitgebreid, met behoud van het kwaliteitsniveau zoals vastgelegd in het Groenbeheerplan. Hierbij wordt gefaseerd maaibeheer toegepast en wordt het gebruik van inheemse beplanting gestimuleerd. Daarnaast wordt ingezet op de verdere omvorming van circa 10% van het gazonareaal naar ecologisch beheerde bermen, ter versterking van de biodiversiteit en klimaatadaptatie.

In woonwijken betekent deze ontwikkeling dat op een aantal locaties het intensief gemaaid gazon plaatsmaakt voor een meer natuurlijk ingerichte leefomgeving. Dit kan vragen om een periode van gewenning bij bewoners. Door middel van tijdige en transparante communicatie over de doelstellingen en meerwaarde van deze aanpak wordt gestreefd naar het bereiken van een breed maatschappelijk draagvlak.

Naam Beleidsplan	Bomenbeleidsplan
Vastgesteld	2014
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2028
Vastgesteld kwaliteitsniveau	
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Opgenomen in het groenbeheerplan Teylingen 2022-2031
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2031
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	2027	2028	2029	2030
(€ 1.000)				
Investeringsbedragen	958	500	500	500

Uitvoering in 2027

Boomveiligheidscontrole (BVC)

Jaarlijks wordt een derde van de gemeentelijke bomen visueel gecontroleerd op veiligheid. De inspectie richt zich op zichtbare gebreken die op korte termijn risico's kunnen opleveren; bevindingen worden vastgelegd in het beheersysteem GRIB en gebruikt voor het onderhoudsbeheer. In 2027 vindt de controle plaats in Sassenheim, met circa 5200 bomen, plus 475 'Attentiebomen' in heel Teylingen die jaarlijks worden herkeurd vanwege verhoogd risico. Elke boom wordt minimaal eens per drie jaar gecontroleerd. Op basis van de BVC worden in Q4 2027 en Q1 2028 de onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, zoals snoei, om de veiligheid, gezondheid en uitstraling van het bomenbestand te behouden en vervanging van bomen die zijn afgestorven of een veiligheidsrisico opleveren.

1.000-bomenplan 2024-2027

Met het 1.000-bomenplan wil de gemeente Teylingen het bomenbestand duurzaam uitbreiden, zowel in aantal als in boomkroonvolume. Het plan richt zich op de kernen Sassenheim, Voorhout en

Warmond en heeft als doel om in vier jaar tijd maximaal 1.000 nieuwe bomen te planten of bestaande groeiplaatsen te verbeteren. Bijna de helft van de bomen (circa 475) wordt geplaatst in woonwijken. Daarnaast worden ruim 200 bomen geplant op nu versteende locaties, waar plaats wordt gemaakt voor groenvakken. Het overige deel komt op schoolpleinen, bedrijventerreinen en op locaties die bijdragen aan de verbinding van groene gebieden.

Elk jaar wordt vooraf een lijst opgesteld met geschikte aanplantlocaties en worden de technische ontwerpen voor de projecten van dat jaar uitgewerkt.

- 2024 stond in het teken van voorbereiding en programmering.
- 2025 stond Warmond centraal en zijn hier 300 extra bomen aangeplant.
- 2026 stond Sassenheim centraal en zijn hier 400 extra bomen aangeplant.
- 2027 wordt het project afgerond in Voorhout, waarbij wordt ingezet om 300 bomen extra aan te planten.

Wegen

Naam Beleidsplan	Beleidsplan wegen 2022-2026
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2027
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Kwaliteitsniveau B is vastgesteld met een uitzondering van fietspaden en centrumgebied, waarvoor kwaliteitsniveau A is bepaald.
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Meerjarenplanning groot onderhoud wegen
Looptijd	doorlopend
Actualisatie	Jaarlijks
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Op het moment bestaat geen voorziening/reserve, maar dit is wel wenselijk.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Investeringsbedragen	0	0	0	0
Bedragen klein onderhoud	176	176	176	176
Bedragen groot onderhoud	1.235	1.235	1.235	1.235

Uitvoering in 2027

Klein onderhoud elementen en asfalt op diverse locaties
 Groot onderhoud diverse wegen, conform concept uitvoeringsprogramma
 Projectmatig onderhoud diverse wegen, conform concept uitvoeringsprogramma

Opstellen assetmanagementplan
Opstellen concept uitvoeringsprogramma

Toelichting:

Het beleidsplan Wegen omvat het gemeentelijk wegenbeleid. Het doel ervan is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor het wegbeheer in de komende vijf jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren. Dit plan vraagt, miav de omgevingswet en de staat van het areaal een herijking.

In het assetmanagementplan worden de beleidskaders omschreven en uitgewerkt tot beleidsdoelstellingen en strategieën. In het assetmanagementplan Wegen worden de te hanteren kwaliteitsniveaus voor de wegen aangegeven. In het plan wordt toegewerkt naar het op termijn weer voor alle wegtypes voldoen aan het basiskwaliteitsniveau voor de thema's veiligheid, comfort en aanzien. Bij dit niveau wordt het wegennet voor de weggebruiker op een verantwoorde wijze in stand gehouden. De kwaliteit van de fietspaden en looproutes rond seniorencomplexen is daarbij belangrijk en hier is het kwaliteitsniveau dan ook opgehoogd naar basis+. Op het moment worden deze kwaliteiten niet overal gehaald. In de besluitvorming van assetmanagementplan en uitvoeringsprogramma zullen voorstellen gedaan worden voor a) een realistische kwaliteitsnorm en b) een plan om op termijn naar deze kwaliteiten toe te groeien.

Civiele kunstwerken

Naam Beleidsplan	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2023
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening / reserve	Voorziening onderhoud civiele kunstwerken

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Investeringsbedragen	699	792	118	1.005
Bedragen t.l.v. exploitatie	124	124	124	124
Bedragen t.l.v. voorziening	481	119	9	9

Voorziening civiele kunstwerken	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	1.046	846	1.009	1.280

Storting	281	281	281	281
Uitname	481	119	9	9
Stand per 31 december	846	1.009	1.280	1.552

Vorbereiding in 2026	
Sassenheim	Investering: vervangen bruggen SA0.02,SA0.03,SA0.07, SA2.04, SA2.05, SA2.06
Voorhout	Investering: vervangen bruggen VO02, VO05, VO10, VO17, VO20, VO22, VO27
Warmond	Investering: vervangen bruggen WA08, WA12, WA16, WA25, Investering: vervangen steiger WA ST 02C Groot onderhoud (uitvoering 2026); groot onderhoud Korenmolenbrug

Toelichting:

In 2019 is het beheerbeleidsplan Civiele Kunstwerken 2019-2023 vastgesteld. Dit bevat de kaders voor de borging van het juiste onderhoudsniveau en inzicht geeft in de benodigde financiële middelen om het beheer van de civiele kunstwerken de komende jaren te kunnen uitvoeren. De hierboven genoemde investeringen zijn op basis van een recent uitgevoerde inspectie en worden meegenomen in het geactualiseerde beheerplan.

In 2027 zal het Beheerplan Civiele Kunstwerken herijkt worden voor Teylingen. Conform nieuwe methodiek zal er gewerkt worden aan een assetmanagementplan en uitvoeringsprogramma. Onderheide duikers en de grotere kademuren en grondkeringen zullen aan het areaal van civiele kunstwerken toegevoegd worden, tot dat moment betekent dit dat budgettering ad hoc geregeld zal worden. In de herijking worden de nieuwste areaalgegevens en inspecties meegenomen. Zowel formatie, exploitatie als investeringen zullen in beeld gebracht worden. In 2026 zijn alle verkeersbruggen beoordeeld worden op de verhouding verkeersbelasting-draagkracht. Een drietal verkeersbruggen dient op korte termijn onderhouden of versterkt te worden. Voorstellen hiervoor zijn in voorbereiding. Het is nog niet zeker of de omvang van de voorziening voldoende is om deze kosten te dekken.

Openbare verlichting

Naam Beleidsplan	Beleidsplan Openbare Verlichting 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Alle verlichting in 2030 vervangen door led
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Beheerplan Openbare verlichting 2019-2023
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2026
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Investeringsbedragen	401	366	317	340
Bedragen t.l.v. exploitatie	226	226	226	226

Uitvoering in 2026

Vervangingsprojecten duurzame verlichting

In Teylingen bestaat momenteel 99% van de openbare verlichting uit ledverlichting. Dat aandeel groeit eind 2026 tot 100%, waarbij de nadruk ligt op de aanpak van de verlichting van de centra. In 2027 gaan we de nadruk leggen op verdere besparing door meer "licht op maat" toe te passen: verlichten waar en wanneer nodig, en verlichting dimmen of uit als het kan.

Integraal werken: minder overlast en onderhoudskosten

Bij de vervangingen zetten we in op integraal werken. Door de vervangingsmomenten en de locaties af te stemmen met de onderhoudsplanningen van riool en wegen zorgen we ervoor dat de overlast van de uitvoeringswerkzaamheden voor de burgers en omwonenden tot een minimum worden beperkt en wordt er tevens bespaard op onderhoudskosten.

Nieuw beleidsplan Openbare verlichting 2026 t/m 2029

Het concept beleidsplan 2026 t/m 2029 is gereed. De planning is dat het nieuwe beleidsplan eind 2026 door de raad wordt vastgesteld.

Voorbereidingen nieuw meerjarencontract onderhoud openbare verlichting

We sluiten in 2026 een nieuw meerjarencontract met een onderhoudsaannemer. Dit doen we binnen HLT samen met gemeente Noordwijk en gemeente Katwijk (Bollen5). Op deze wijze reduceren we de kosten voor de aanbesteding en bedingen we betere prijzen voor materialen.

Voorbereidingen nieuwe beheerssoftware openbare verlichting

We werken momenteel aan de voorbereidingen voor nieuwe beheerssoftware voor openbare verlichting. In 2027 zullen we via een aanbesteding aan de markt een uitvraag doen. We verwachten vanaf Q3-2027 gebruikt te kunnen maken van de nieuwe beheerssoftware.

Slim (gebruik) maken van de openbare verlichting

Een deel van de ledverlichting in Teylingen is "slim" en bevat mogelijkheden om de status van de verlichting op afstand te kunnen uitlezen en te bedienen. Zo kan er automatisch een signaal naar het beheersysteem worden gestuurd als een lichtpunt in storing is. In 2026 hebben we deze technologie op grotere schaal ingezet door storingsmeldingen aan de verlichting ook direct en automatisch door te zetten naar onze onderhoudsaannemer. Dat zullen we in 2027 ook doen. Onze ambitie is om hiermee een steeds groter deel van de storingsmeldingen te kunnen verhelpen alvorens er een melding van is gedaan.

Samenwerking en kennisdeling in de Bollen 5 en regiogemeenten

We wisselen 2 keer per jaar kennis en ervaringen uit met alle regiogemeenten en meer frequent binnen de Bollen 5. Hierin bespreken we nieuwe ontwikkelingen en mogelijke oplossingsroutes voor bestaande knelpunten (zoals de hoeveelheid netstoringen)

Verlichting van voetgangersoversteekplaatsen

Momenteel worden de verlichting op de voetgangersoversteekplaatsen om de zichtbaarheid en daarmee de verkeersveiligheid van deze oversteekplaatsen verder te verbeteren.

Speelplaatsen

Naam Beleidsplan	Speelbeleid Teylingen
Vastgesteld	2015
Looptijd	2015 - 2024
Actualisatie	
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Wordt jaarlijks herzien door de beheerder op basis van inspectiegegevens
Actualisatie	2025
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Investeringsbedragen	214	256	225	269
Exploitatiebedragen	53	53	53	53

Uitvoering in 2027

Herinrichten van speelplaatsen op basis van het vervangingsplan spelen
 Hoofdinspectie uit laten voeren
 Actualiseren van de online plattegrond met speelplaatsen
 Uitvoering groot onderhoud
 vaststellen van assetmanagementplan en uitvoeringsprogramma Spelen

Straatmeubilair

Naam Beleidsplan	Omgevingsvisie Teylingen
Vastgesteld	2024
Looptijd	2
Actualisatie	Verwacht in 2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Beheerplan straatmeubilair Teylingen 2027 - 2030
Vastgesteld	Q1/Q2 2027
Looptijd	4
Actualisatie	2030

Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2027	2028	2029	2030
Bedragen t.l.v. exploitatie	59	59	59	59

Uitvoering in 2027 (omschrijving activiteit)				
- Opstellen van beheerplannen waarbij differentiatie is tussen elementen in de openbare ruimte - Uitvoeren van klein en groot onderhoud				

Gemeentelijk vastgoed

Het bezitten van vastgoed is geen kerntaak van de gemeente. Vastgoed levert een bijdrage aan de ambities en beleidsdoelen uit de diverse programma's. Tegelijkertijd vertegenwoordigd de vastgoedportefeuille een aanzienlijke financiële waarde en zijn aan het bezit structurele beheerstaken en (financiële) verantwoordelijkheden verbonden.

De Vastgoedportefeuille

De vastgoedportefeuille kunnen we onderverdelen in bovenstaande categorieën:

De deelportefeuilles; eigen huisvesting, maatschappelijk vastgoed en strategisch vastgoed hebben we in bezit om:

- De bestuurlijke en ambtelijke organisatie te huisvesten;
- De uitvoering van wettelijke taken te faciliteren.
- Om maatschappelijke en ruimtelijke beleidsdoelen mogelijk te maken.

Deze panden brengen we onder in de "**kernportefeuille**".

Het overige vastgoed brengen we onder in de "**niet-kernportefeuille**".

Daarin zit het vastgoed dat niet meer nodig is om beleidsdoelen te realiseren of de eigen organisatie te huisvesten. Het betreft onder andere vastgoed dat daardoor op de nominatie staat om afgestoten te worden, of waarvan om specifieke reden besloten is, om het pand aan te houden zonder dat daar specifiek beleid aan ten grondslag ligt.

Beleidskader

Als eigenaar ben je verantwoordelijk voor de instandhouding van het gebouw. De huurder/gebruiker is zelf verantwoordelijk voor alle zaken rondom inrichting en exploitatie. In de

Vastgoednota zijn de kaders en spelregels waaraan de gemeente zich als eigenaar houdt om dit belangrijke kapitaalgoed op een professionele wijze te managen vastgelegd.

Onderhoud

In de Vastgoednota is conditiescore 3 voor het onderhoud van onze gebouwen vastgesteld. Dit kwaliteitsniveau wordt bepaald volgens de NEN2767 norm, waarbij het onderhoudsniveau wordt omschreven met een conditiescore van schaal 1 tot 6. Waarbij score 1 staat voor nieuwbouw en 6 voor zeer slecht. Kort samengevat wordt het gehanteerde niveau 3 omschreven als functioneel, veilig en heel. Voor het strategische vastgoed hanteren wij in afwachting van sloop/herontwikkeling een lagere conditiescore 4/5.

Voorzieningen planmatig onderhoud

Om de kosten voor het planmatige groot onderhoud gelijkmatig over de begrotingsjaren te verdelen werken we met een voorziening. De voorziening wordt gebruikt voor de eigen huisvesting, het maatschappelijke vastgoed en overige gebouwen. Op basis van actuele meerjaren onderhoudsplannen wordt de storting en verwachte uitname uit de betreffende voorziening bepaald.

Eigenaarslasten

Vanuit de eigenaarsrol is de gemeente verantwoordelijk voor het in stand houden van de betreffende gebouwen en het voldoen aan de hierbij geldende wettelijke verplichtingen op het gebied van veiligheid en duurzaamheid. In onderstaande diagrammen worden de totale jaarlijkse eigenaarslasten weergegeven en het aandeel per vastgoedcategorie. De kosten voor (toekomstige) duurzaamheidsinvesteringen, gronden en scholen zijn hierin niet opgenomen.

Diagrammen eigenaarslasten

Gemeentelijke gebouwen en objecten	
Naam Beleidsplan	Vastgoednota 'Kaders voor professioneel vastgoedmanagement'
Vastgesteld	2024
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Meerjaren Onderhouds Plan (MOP)
Looptijd	2025-2034
Actualisatie	2028

Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening gemeentelijke gebouwen Teylingen

Voorziening gemeentelijke gebouwen Teylingen				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	3.377	3.727	2.981	3.352
Storting	600	600	600	600
Uitname	250	1.347	229	1.138
Stand per 31 december	3.727	2.981	3.351	2.814

Uitvoering in 2027

Kleinschalig en groot planmatig onderhoud aan diverse gebouwen.

3.4 Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Algemeen

Het door de raad in 2012 vastgestelde "Treasurystatuut Gemeente Teylingen 2012" vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van een liquiditeitstekort of liquiditeitsoverschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of uitgezet. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Benadrukt wordt dat de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat een behoedzaam en verstandig beleid wordt gevoerd binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Welke ontwikkelingen spelen er?

Rente ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de basisherfinancieringsrente per 17 juni 2026 van 2,15% verhoogd naar 2,4%. De basisherfinancieringsrente is de rente waartegen banken, voor de duur van één week, geld kunnen lenen van de centrale bank. Momenteel (Augustus 2026) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 2,45%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 2,19%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel resp. 3,02% en 3,28%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

In de loop van 2027 is er een bedrag nodig voor de investering van Nieuw Boekhorst. Het bedrag is nog onzeker. Pas rond deze periode kunnen we meer zeggen over de facturatiepraktijk/benodigde liquiditeit.

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we één à twee liquiditeitsprognoses op met een horizon van 4 jaar.

Garantiestelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend een garantie voor de betaling van rente en aflossing.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Financieringsstatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is voornamelijk gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten. De Wet Fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico, waarvan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn ter beperking van renterisico's.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar. De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is om het risico te beperken wanneer bij herfinanciering van de leningen een rentestijging leidt tot hogere lasten.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2027 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 10,2 mln te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij (in het algemeen) een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Kasgeldlimiet (bedragen x €1,000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal lasten	119.855	119.273	116.718	119.298
Max. toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	10.188	10.138	9.921	10.140
Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	0	0	0	0
Ruimte onder kasgeldlimiet	10.188	10.138	9.921	10.140

Renterisiconorm

De verwachting is dat we voor de komende jaren onder de renterisico-norm blijven.

Renterisiconorm	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2026	2027	2028	2029	2030
1 Renteherziening op langlopende schuld o/g	0	0	0	0	0
2 Te betalen aflossingen	12.536.930	2.934.990	3.603.905	3.816.068	3.816.068
3 Renterisico (1 en 2)	12.536.930	2.934.990	3.603.905	3.816.068	3.816.068
4 Renterisiconorm	22.285.160	23.971.077	23.854.695	23.343.605	23.859.592
5 a Ruimte onder risiconorm	9.748.230	21.036.087	20.250.790	19.527.537	20.043.524
5 b Overschrijding risiconorm					
4 a Begrotingstotaal lasten	111.425.801	119.855.384	119.273.476	116.718.023	119.297.960
4 Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	22.285.160	23.971.077	23.854.695	23.343.605	23.859.592

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2027 houden we boekhoudkundig rekening met een financieringsoverschot van € 22,4 mln. Dit is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds (reserves, voorzieningen, langlopende leningen). Het werkelijke liquiditeitstekort per 1 januari 2027 zal vermoedelijk lager uitkomen ten gevolge van crediteursaldi, vertraging van investeringen en vooruit ontvangen bedragen.

Financieringsbehoefte	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
1 Reserves en voorzieningen	96.440	97.224	91.061	87.613
2 Langlopende leningen	53.135	69.531	78.215	74.399
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	149.575	166.755	169.276	162.012
4 Boekwaarde inv., incl. voorraden grond	172.004	149.360	163.885	168.084
Financieringstekort/overschot (3 – 4)	-22.429	17.395	5.391	-6.072

Verstrekte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de 'publieke taak'. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

Verstrekte leningen per einde dienstjaar	rek. 2025	begr. 2026	begr. 2027
Leningen aan woningbouwcorporaties			
STEK	12.071	10.159	8.666
STEK (vm Vooruitgang)	625.738	553.665	479.228
	637.809	563.824	487.894
Leningen aan overige verbonden partijen			
Alliander	3.492.465	3.492.465	3.492.465
	3.492.465	3.492.465	3.492.465
Overige verstrekte langlopende leningen u/g			
Starters- en duurzaamheidsleningen	8.206.728	8.154.768	9.871.005
Leningen aan verenigingen en instellingen	1.130.000	597.800	466.747
	9.336.728	8.752.568	10.337.752
Totaal verstrekte leningen	13.466.537	12.808.857	14.318.111

Rentemethodiek

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Restant korte financiering		500.000	8.500.000	8.500.000	8.500.000
		77.270.	53.135.00	69.531.00	78.215.00
Restant lange financiering		000	0	0	0
		77.770.	61.635.00	78.031.00	86.715.00
Totaal externe financiering		000	0	0	0
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering		1,4%	1,8%	2,2%	2,3%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+	7.000	7.000	7.000	7.000
		1.017.0			
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	00	1.065.000	1.639.000	1.913.000
b. De externe rentebaten	-	300.000	200.000	200.000	200.000
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>		724.000	872.000	1.446.000	1.720.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	0	0	0	0
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-	0	0	0	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	0	0	0	0
<i>Saldo door te rekenen externe rente (indien positief)</i>		724.000	872.000	1.446.000	1.720.000
d1. Rente over eigen vermogen	+	0	0	0	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0	0	0	0
<i>Totaal rente op taakveld treasury</i>		724.000	872.000	1.446.000	1.720.000
De aan taakvelden toe te rekenen rente (indien positief)		0	0	0	0
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente via renteomslag	-	0	0	0	0
Verschil toegerekende rente		0	0	0	0
<i>f. Renteresultaat op het taakveld treasury</i>		724.000	872.000	1.446.000	1.720.000
Boekwaarde activa, excl. verstrekte leningen		153.126	129.339.0	142.215.0	146.691.0
		.000	00	00	00
Omslagrenteberekening		0,47%	0,67%	1,02%	1,17%
Afronden naar		0,0%	0,5%	1,0%	1,0%

EMU-saldo

EMU saldo prognose (x € 1.000)				
	2027	2028	2029	2030
1 Exploitatiesaldo voor toevoeging aan cq onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-745	-3.475	-5.193	-3.301
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	-23.787	12.876	4.476	-5.828
3 Mutatie voorzieningen	235	-812	-474	-474

4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	486	1.649	-277	1.487
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-
Geraamd EMU-saldo	22.791	-18.812	-9.866	566

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

Gemeenschappelijke regeling HLTsamen

De bedrijfsvoering van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling HLTsamen. HLTsamen is een ambtelijke werkorganisatie, de gemeenten zijn bestuurlijk zelfstandig.

Besparing HLTsamen n.a.v. de heroverwegingen

De opgelegde besparing voor HLTsamen voor de jaren 2026-2029 is reeds verwerkt in de begroting van de gemeenten Teylingen. Tevens zijn door HLTsamen voorstellen gedaan ter invulling van deze besparing, deze zijn eveneens verwerkt in de begroting van HLTsamen. Voor de drie gemeenten samen gaat het om een oplopende besparing van jaarlijks € 720.000 voor 2026, € 890.000 voor 2027 tot oplopend € 1.100.000 in 2028 en 2029.

Naar aanleiding van het raadsvoorstel ' Aanvullende maatregelen HLTsamen, met aanvullend aangenomen amendement, "Goed voor de straat, goed voor de schatkist", aldus besloten in de vergadering van de gemeenteraad op 2 juli 2026, heeft HLTsamen een aanvullende opgave te doen voor het verminderen van een aantal plustaken. Dit amendement legt een aanvullende besparing op van €140.000 vanaf 2028.

Nadere informatie HLTsamen

Voor nadere informatie over HLTsamen verwijzen wij u naar de begroting HLTsamen.

3.6 Paragraaf Open Overheid

Wet open overheid (Woo)

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo heeft als doel de overheid transparanter en toegankelijker te maken. Daarmee wordt het belang van openbaarheid van publieke informatie voor inwoners, bedrijven, bestuur, media en maatschappelijke organisaties beter gediend. Openbaarheid draagt bij aan een goed functionerende democratische rechtsstaat en versterkt het vertrouwen in de overheid.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking regelt het recht van inwoners en organisaties om informatie op te vragen bij bestuursorganen. De uitvoering van Woo-verzoeken is inmiddels onderdeel van de reguliere dienstverlening. Voor 2027 worden binnen dit onderdeel geen ingrijpende wijzigingen in wet- en regelgeving verwacht. De focus ligt op het waarborgen van een tijdige en zorgvuldige afhandeling van verzoeken.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking houdt in dat bestuursorganen verplicht zijn bepaalde categorieën informatie uit eigen beweging openbaar te maken.

In 2027 wordt verder gewerkt aan de doorontwikkeling van het publicatieportaal **open.teylingen.nl** en de aansluiting op de vernieuwde webomgeving. Daarmee wordt invulling gegeven aan de gefaseerde invoering van de wettelijke verplichtingen rondom actieve openbaarmaking. De inrichting van processen, systemen en metadata wordt hierop verder afgestemd, zodat informatie duurzaam, betrouwbaar en toegankelijk gepubliceerd kan worden.

Informatiehuishouding op orde

De Wet open overheid verplicht overheidsorganisaties om uiterlijk 1 mei 2030 hun informatiehuishouding op orde te hebben. HLTsamen werkt hier stapsgewijs aan. Daarbij ligt de focus op het versterken van de governance op bedrijfsinformatie, het verder professionaliseren van informatiebeheer en het terugdringen van achterstanden in vernietiging.

Het programma **Samen Digitaal Transparant** vormt hierin een belangrijke mijlpaal. Met de gefaseerde invoering van de moderne digitale werkplek wordt het informatiebewustzijn van medewerkers verder vergroot en ontstaat een betere basis voor het duurzaam beheren van informatie. Daarnaast bieden de implementatie van een nieuw zaakstelsel en de verdere inrichting van SharePoint Online kansen om informatie beter vast te leggen, terug te vinden en te beheren. Hiermee zetten we verdere stappen naar een toekomstbestendige informatiehuishouding die voldoet aan de eisen van de Woo en de Archiefwet.

3.7 Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt (mede-eigenaarschap). Van een financieel belang is sprake indien de gemeentemiddelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden Partijen, is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen et cetera, wordt besloten indien dat noodzakelijk is voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Met ingang van 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Deze wijziging heeft als doel de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van waterschappen in relatie tot gemeenschappelijke regelingen te versterken. Om de kaderstellende en controlerende rol van de volksvertegenwoordiging beter in te kunnen vullen en de democratische legitimatie te verbeteren wordt met deze wetwijziging een aantal aanpassingen en aanvullingen geïntroduceerd op de al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten.

De wijzigingen van de Wgr zijn onder te verdelen in drie categorieën:

1. De versterking van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen.
2. De introductie van aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden.
3. Het verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling.

Overzicht met verbonden partijen

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze zijn onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Het onderstaande overzicht bevat de geprognosticeerde cijfers 2027 voor zover deze bekend zijn op het moment van schrijven.

Totaaloverzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2026	Begroot 2027
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 28.093.574	€ 28.312.256
Holland Rijnland	€ 548.047	€ 718.555
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 19.466.300	€ 19.920.000
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 3.925.000	€ 4.121.000
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 2.695.000	€ 2.870.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 2.854.598	€ 2.919.488
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)	€ 360.395	€ 346.413
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 1.322.000	€ 1.269.000
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ -	€ -
Gemeentelijke Belastingen Bollenstreek	€ 547.146	€ 870.344
2. Vennootschappen en coöperaties		
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 0	€ 0
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	€ 0	€ 0
Alliander N.V.	€ 0	€ 0
MeerVAB B.V.	€ 1.165.009	€ 1.108.467
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ 0	€ 0
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 170.779	€ 173.426
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 61.147.848	€ 62.628.949

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen	
Vestigingsplaats	Hillegom
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Uit iedere gemeente zijn de burgemeester en een wethouder bestuurslid.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze

	verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	1.797	2.000
	Vreemd vermogen	8.862	10.653
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van Kwaliteit, Kostenreductie, Kwetsbaarheid en de verbeterde Strategische positie.		
Overige informatie			

Regio Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Elke gemeenteraad wijst drie leden aan voor het Algemeen Bestuur, waarvan ten minste één lid tevens lid is van het college van burgemeester en wethouders. De raden kunnen voor ieder lid tevens een plaatsvervangend lid aanwijzen. Het aantal leden is niet van invloed op de stemverhouding. Per 10.000 inwoners wordt één stem uitgebracht, met een minimum van twee stemmen. Lisse beschikt over negen stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit vijf tot acht leden, waaronder de voorzitter.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	2.739	4.614
	Vreemd vermogen	33.409	33.409
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	De Regionale Investeringsagenda (RIA) vormt het uitvoeringsprogramma van Regio Holland Rijnland. Met de RIA werken de dertien deelnemende gemeenten gezamenlijk aan regionale opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, economie, energie, landschap en klimaat. De agenda brengt middelen, kennis en capaciteit bijeen om regionale ambities te vertalen naar concrete projecten en resultaten. De RIA bestaat uit een projectenportefeuille met veertien projecten en een regionaal fonds. Regio Holland Rijnland vervult hierbij, afhankelijk van de aard van het project, een regisserende, coördinerende, faciliterende of opdrachtgevende rol. Daarnaast ondersteunt de regeling de gemeenten bij de uitvoering van de projecten, het aantrekken van externe financiering en de belangenbehartiging richting het Rijk, de provincie en andere samenwerkingspartners. De komende jaren ligt de nadruk op de verdere uitvoering en realisatie van de projecten uit de Regionale Investeringsagenda.
----------------	--

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit twee wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage grotendeels gebaseerd op werkelijke verstrekkingen. De kosten van PW en LKS worden naar rato van de BUIG budgetten toegerekend aan de gemeente.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	8.683	9.063
	Resultaat	0	0
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD en anderzijds de uitvoering van een open-einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen.		
Ontwikkelingen	Er vinden aanbestedingen plaats (of hebben plaatsgevonden) voor Hulp bij het huishouden en begeleiding/dagbesteding. De belangrijkste onzekerheid in de begroting 2027 zijn de financiële consequenties van deze aanbestedingen. Op basis van de realisatie 2025 en de prognose op basis van toename van de afgelopen jaren is de verwachting dat het aantal uitkeringsgerechtigden in 2027 iets toeneemt. Wel is de verwachting dat het aantal loonkostensubsidies stijgt, wat een positief signaal is.		

Overige informatie	
--------------------	--

Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (GR KDB) met uitvoeringsorganisatie Provalu zet zich in om mensen met en zonder arbeidsbeperking aan een duurzame baan te helpen. Dit doen zij door mensen professioneel te begeleiden, te scholen, te bemiddelen en met werkgevers mee te denken en hen te adviseren.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één wethouder per gemeente en het dagelijks bestuur uit wethouders uit drie gemeentes		
Jaarlijkse bijdrage	De kosten van Wet sociale werkvoorziening en van Beschut werken worden over de deelnemende gemeente verdeeld op basis van (verwachte) realisatie. De kosten van Re-integratie worden over de deelnemende gemeente verdeeld op basis van het aantal bijstandsuitkeringen (50%) en het aantal huishoudens met een laag inkomen (50%) per gemeente.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	5.200	3.812
	Vreemd vermogen	1.170	2.708
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden. De GR KDB beschikt over voldoende weerstandscapaciteit om eventuele risico's te kunnen dekken. De weerstandsvermogen ratio moet gelijk of groter zijn dan 1. De GR KDB heeft een weerstandsvermogen ratio van 7.52 wat uitstekend is.		
Ontwikkelingen	In 2027 geeft Provalu verder uitvoering aan de Meerjarenvisie Provalu 2030 en de daarbij behorende transitie naar een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf. Om aan te sluiten op een veranderende doelgroep ligt de focus op de verdere ontwikkeling van het Arbeidsdiagnostisch Centrum, de leerlijnen, de samenwerking met werkgevers en onderwijs en de ondersteuning van jongeren bij de overgang van school naar werk. Hiermee worden inwoners ondersteund bij participatie, ontwikkeling en duurzame uitstroom naar werk.		

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de 18 deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit minimaal 5 en maximaal 8 leden, waarvan één afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage is gebaseerd op basis van aantal inwoners (Bijdrage Per Inwoner (BPI) en Bijdrage Per Kind (BPK)).		
Financieel belang	De kosten van (de wettelijke taken van) Hecht Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	5.023	6.308
	Vreemd vermogen	52.495	52.739
	Resultaat	0	0
Risico's	Jaarlijkse periodieke salarisstijgingen kunnen leiden tot hogere personeelslasten dan begroot. In tegenstelling tot de meeste gemeenten begroot Hecht de loonkosten van medewerkers niet op eindschaal maar op werkelijk verwachte kosten. Hierdoor kunnen jaarlijkse tredeverhogingen tot een knelpunt leiden in de personeelslasten. De vaste omvang van vakantie-uren worden cf. BBV niet gekapitaliseerd op de balans; bij uittreden van personeel kan dit leiden tot een extra last in het boekjaar. Vluchtelingenopvang – Onzekerheid over instroom, taken en bekostiging kan financiële gevolgen hebben voor Hecht. Lage solvabiliteit – De financiële buffer blijft beperkt doordat de solvabiliteitsratio met 8,7% ruim onder de signaalwaarde van 20% ligt. Doorvoering bezuinigingen – Hecht realiseert in 2027 de helft van de laatste tranche (1,4%) van de opgelegde taakstelling van 6%, wat leidt tot een korting van 0,7% op de gemeentelijke bijdrage. Werkdruk en verzuim – Toenemende werkdruk en uitval van personeel verminderen de uitvoeringskracht van de organisatie.		

	Financieel stabiel maar beperkt weerbaar – De begroting is sluitend, het eigen vermogen groeit verder, maar de solvabiliteit blijft onder de gewenste norm.
Ontwikkelingen	Uitvoeren van de strategische koers 2030 'Gezond vooruit' Samenvoeging GGD-onderdelen – De onderdelen Gezondheidsbevordering & Onderzoek, Gezondheidsbescherming & Toezicht en Coronabestrijding worden samengevoegd tot één nieuwe RVE GGD. In de VWS begroting is structureel 177 miljoen beschikbaar voor pakket pandemische paraatheid voor de versterking van de publieke en curatieve gezondheidszorg. Toename complexe zorgvragen – Onder meer tuberculosezorg, seksuele gezondheid en maatschappelijke zorg vragen meer capaciteit en specialistische inzet. Structurele inbedding van programma's – Programma's zoals Nu Niet Zwanger krijgen een structurele plaats binnen de reguliere dienstverlening. Groeiende druk op Zorg- en Veiligheidshuis – Het aantal meldingen bij Veilig Thuis en Zorg & Overlast neemt toe, waardoor de druk op de dienstverlening groeit.
Overige informatie	

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit 6 burgemeesters waarvan geen afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	9.926	8.071
	Vreemd vermogen	79.141	79.256

	Resultaat	2199	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan: Eind 2019 wordt het nieuwe beleidsplan vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen door de veiligheidsregio en beschrijft de te behalen prestaties. Het beleidsplan dient mede gebaseerd te zijn op een door het bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld risicoprofiel. Het risicoprofiel geeft niet alleen inzicht in waarschijnlijkheid en impact van risico's, maar ook de rol in het bijbehorende netwerk en inzicht in (risico- en crisis) beheersmaatregelen. Het risicoprofiel vormt de basis en de twee plannen dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.		
Overige informatie			

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Het behartigen van de belangen van de (13) deelnemende gemeenten voor een goede, doelmatige uitvoering van bedrijfsvoeringstaken op basis van de Jeugdwet en optioneel op andere terreinen binnen het Sociaal Domein.		
Bestuurlijk belang	Alle jeugdhulp wethouders van de deelnemende gemeenten zitten in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Kostenverdeling gemeenten na rato gebruik jeugdzorg.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	717	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	Na oprichting heeft de Serviceorganisatie Zorg (SO Zorg) ingezet op inrichting van de primaire processen en professionalisering van de bedrijfsvoering. Dit blijft de Serviceorganisatie Zorg in 2026 voortzetten en intensiveren. In 2027 voert de SO Zorg extra taken uit vanuit de maatregelen vanuit de Taskforcemaatregelen. Dit gaat om doorontwikkeling van de signaleringsfunctie en van de dashboards. Ook werkt de SO Zorg aan volledige aansluiting van de gemeente Alphen aan den Rijn per januari 2027.

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht&Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeente bijdrage in versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Teylingen. Het algemeen bestuur bestaat uit 25 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeenten Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	5.968	4.066
	Vreemd vermogen	11.825	12.025
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	In 2027 gaat de ODWH verder met het verbeteren van de robuustheid (kwalitatief en financieel). Verder zal er ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen en wordt er verder gewerkt aan het uitzetten van de strategie voor langere termijn. De samenwerking met andere omgevingsdiensten in Zuid-Holland zorgt voor versterking van individuele diensten. Daarnaast is een belangrijk punt dat de bouwtaken van Noordwijk ten einde komen waardoor de baten minder worden.		
Overige informatie			

Vuilafoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de Bollen5 gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: 1 wethouder		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	259	177
	Vreemd vermogen	18.299	11.507
	Resultaat	35	0
Risico's	Voor de sloop/nieuwbouw van het VAB terrein is het VAB afhankelijk van de verlening van de vergunning welke middels een Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit (BOPA) procedure is aangevraagd, maar nog niet verleend.		
Ontwikkelingen	Het overslagstation van de VAB aan de 's Gravendamseweg 75 in Voorhout is verouderd en er is besloten dat deze compleet vervangen en vernieuwd wordt. Afhankelijk van wanneer de vergunning hiervoor wordt verleend, zal met de sloop/nieuwbouw worden aangevangen. Voor de bouw en exploitatie is samen met de Meerlanden een gezamenlijke BV opgericht, MeerVAB.		

Samenwerking Belastingen Bollenstreek	
Vestigingsplaats	Noordwijk
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Belastingen Bollenstreek (gBB) verricht voor een aantal gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouders Belastingen van de colleges van de deelnemers komen tenminste eenmaal per jaar in vergadering bijeen voor overleg en afstemming over deze gemeenschappelijke regeling.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten. De financiële gegevens zijn onderdeel van de financiële gegevens

	van de centrumgemeente Noordwijk.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027	31-12-2027
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Geen.		

2. Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 1,04% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027*	31-12-2027
	Eigen vermogen	4.863.000	
	Vreemd vermogen	110.701.000	
	Resultaat	172.000	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. De BNG Bank is de vierde bank van Nederland.		

*Cijfers Jaarverslag 2025

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	
Vestigingsplaats	Zoetermeer

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,38 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid welke niet afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 112.619 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de NV. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027*	31-12-2027
	Eigen vermogen	267.785	
	Vreemd vermogen	425.584	
	Resultaat	7.601	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan greenport.		

* Cijfers Jaarverslag 2025

Alliander N.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2027*	31-12-2027
	Eigen vermogen	6.203.000	
	Vreemd vermogen	7.960.000	
	Resultaat	289.000	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer opstoom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en		

	bereikbaar blijft voor iedereen.
--	----------------------------------

* Cijfers Jaarverslag 2024

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	325	325
	Vreemd vermogen	17.650	17.650
	Resultaat	0	0
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalinbreng van de gemeenten (€ 325.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.		
Ontwikkelingen	In 2026 wordt uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2024-2028.		
Overige informatie			

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen		
Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het Algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners. Deze is ondergebracht bij HLTsamen.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2025	31-12-2025
	Eigen vermogen 2025*	1.005	1.020
	Vreemd vermogen 2025*	626	901
	Resultaat 2026/2027	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. De stichting kent een eigen weerstandsvermogen die jaarlijks beoordeeld wordt.		
Ontwikkelingen	Door verloop van medewerkers gaat veel kennis en ervaring verloren. Ook als het gaat om inkopen. Daarnaast neemt de controle op de rechtmatigheid van inkopen toe. Om alle inkopen voldoende professioneel te laten verlopen is training van medewerkers van essentieel belang.		

* = In de begroting 2027 is niet de balans opgenomen met de stand van het eigen en vreemd vermogen. De stand vanuit de jaarrekening 2025 is overgenomen in de tabel.

3.8 Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Grondbeleid is daarbij geen doel op zich maar een essentieel middel om mede-uitvoering te geven aan gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van wonen, werken, duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, welzijn, infrastructuur, recreatie, cultuur, milieu en natuur/landschapsontwikkeling. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld onteigening of kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt de paragraaf grondbeleid in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

De gemeente Teylingen heeft als standpunt geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is gekozen voor situationeel grondbeleid. Situationeel grondbeleid is flexibel grondbeleid. Dat houdt in dat het college per opgave of locatie kan afwegen welke vorm van grondbeleid (meer of minder actief) dient te worden ingezet om het maatschappelijke doel te bereiken .

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Structuurvisie Teylingen 2030 die wordt opgevolgd door de nog vast te stellen Omgevingsvisie. De (beschreven) ambities geven richting aan het omgevingsbeleid dat de komende jaren gevoerd moet worden, en zijn/worden verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Teylingen (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel-economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid, via de inzet van instrumenten van grondbeleid, wordt daar mede door bepaald.

Visie op grondbeleid

Teylingen voert een situationeel grondbeleid. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol of een faciliterende benadering, per project of locatie is af te wegen.

Daar waar door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet door de markt worden opgepakt, ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

UITGANGSPUNTEN EN KADERS (de belangrijkste)

- Besluit Begroting Verantwoording / Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie Grondbeleid
- Nota grondbeleid
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Besluit Begroting Verantwoording / Renteomslag

Vanwege fiscale regelgeving en het BBV zijn de complexen Bloementuin, Nieuw Boekhorst en Langeveld ingebracht in de categorie "Bouwgrond in exploitatie" (Bie).

Vennootschapsbelasting (VPB)

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de VPB-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VPB. Jaarlijks dient herbeoordeling plaats te vinden. De projecten vallend onder 'Bouwgrond in exploitatie' worden sinds 2017 in de VPB-aangifte betrokken. Tot op heden is er geen sprake van verschuldigde vennootschapsbelasting.

Nota grondbeleid

Het beleidsuitgangspunt van de nota is dat het volledige arsenaal van grondbeleidsinstrumenten wordt ingezet. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van privaatrechtelijke instrumenten, indien nodig kunnen ook de publiekrechtelijke instrumenten worden ingezet (voorkeursrecht, onteigening, kostenverhaal via omgevingsplan). Grondaankopen worden aangegaan onder het voorbehoud van toestemming door college en raad en worden via de reguliere weg op grond van het budgetrecht ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad heeft de beleidsuitgangspunten en kaders bij het behandelen van de nota Grondbeleid vastgesteld. In deze nota wordt onder meer aandacht besteed aan de in de verordening artikel 212 Gemeentewet (GW) opgenomen onderdelen genoemd in artikel 23, lid 2:

- de strategische visie van het toekomstig grondbeleid van de gemeente;
- de wijze van autorisatie van grondexploitatiebudgetten en de jaarlijkse actualisatie daarvan;
- uitgangspunten voor de looptijd en grootte van de grondexploitatie in verhouding tot het bestemmingsplan;
- gedragsregels over de vervaardigingskosten van niet in exploitatie genomen gronden en de hoogte van de in acht te nemen marktwaaarde;
- een uitwerking van de afweging tussen voorzichtigheid en realisatiebeginsel met betrekking tot het tussentijds winst nemen.

In 2022 is de nieuwe nota Grondbeleid door de Raad vastgesteld.

Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen

De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid, zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Bij een geprognosticeerd negatief resultaat van het grondexploitatiegebied wordt dit verwerkt in een verliesvoorziening.

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zoals grondexploitaties en infrastructurele werken zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van deze projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan op voorhand wordt verondersteld.

Risico's die optreden, kunnen het financiële beeld ten opzichte van die basis aanmerkelijk beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en beheersmaatregelen te treffen.

- De risico's die zich voordoen binnen de grondexploitaties worden, indien mogelijk, binnen het exploitatieresultaat opgevangen. Dit gaat ten koste van het geprognosticeerd resultaat, waardoor er minder winst overblijft. Dit heeft gevolgen voor de toekomstige mutaties van de algemene reserve, maar heeft geen gevolgen voor het actuele weerstandsvermogen..
- Risico's die niet binnen het exploitatieresultaat van grondexploitaties kunnen worden opgevangen, worden meegenomen in de bepaling van het actuele weerstandsvermogen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gronden die in bezit zijn van de gemeente en gronden die in bezit zijn van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Teylingen onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden (niet van toepassing bij Teylingen)
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Definitie: gronden welke in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting is vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken, is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal tien jaar bedraagt.

Afspraken met de raad over de wijze waarop met afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf wordt omgegaan, zijn vastgelegd in de financiële verordening. Hierin is vastgelegd of afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf direct moeten worden gemeld bij de raad, of alleen indien en voor zover deze afwijkingen niet passen binnen het totale vastgestelde grondexploitatiecomplex. In dit laatste geval wordt de afwijking meegenomen in de jaarlijkse actualisatie van het grondexploitatiecomplex en daaropvolgende begrotingswijziging. De afspraken kunnen ook een bepaalde bandbreedte behelzen, waarbinnen afwijkingen niet direct hoeven te worden gemeld aan de raad.

Relevante onderwerpen

- Onderbouwing tussentijdse winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat winst pas moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat er voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Hierbij dient de percentage of completion-methode (POC) te worden gevolgd. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

- Vastgestelde en gehanteerde parameters

In de grondexploitatie wordt rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging. Voor de actuele grondexploitaties betreft dat een percentage van 4% voor 2026 tot en van 3% voor 2027 e.v. Met een jaarlijkse opbrengstenstijging wordt alleen rekening gehouden bij de nieuwe grex Langeveld (2% vanaf 2024). De rentetoerekening aan de grondexploitatie is door de commissie BBV gemaximeerd tot het gewogen gemiddelde van het werkelijke rentepercentage van de externe financieringen. In de paragraaf financiering (begroting 2023) is het gewogen gemiddelde

rentepercentage van de externe financiering opgenomen, te weten 0,36 %. Dit rentepercentage wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie.

Tegelijkertijd is de te hanteren discontovoet door de commissie BBV voor alle gemeenten vastgesteld op 2%. Met de discontovoet wordt de eindwaarde (eindresultaat) van de kasstroom teruggerekend naar de actuele netto contante waarde. De vaste discontovoet is vastgesteld met het doel de grondexploitaties van alle gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken.

- **Risico's**

Binnen de projecten welke worden uitgevoerd onder het Grondbeleid, kan sprake zijn van verschillende onzekerheden en risico's die het behalen van het begrote financiële eindresultaat van de grondexploitatie bemoeilijken. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds risico's met betrekking tot de kosten en opbrengsten die specifiek binnen een grondexploitatie-complex kunnen worden onderkend en anderzijds risico's die voor de grondexploitatieportefeuille als geheel gelden.

Risico's project specifiek:

Deze zijn van belang bij de tussentijdse winstneming.

Risico's portefeuille:

De risico's voor de portefeuille als geheel gaan in zijn algemeenheid over de verwachtingen ten aanzien van markt- en conjunctuurinvloeden, waardoor prijzen en afzetmogelijkheden over de gehele linie kunnen veranderen ten opzichte van de planning. Hiertoe worden doorgaans scenarioberekeningen gemaakt, met daarbij bandbreedtes voor minimum en maximum invloed op de geprognosticeerde resultaten van de grondexploitatieportefeuille.

De projecten

De projecten die vallen onder bouwgrond in exploitatie in 2026 zijn dit Nieuw Boekhorst en Langeveld.

Nieuw Boekhorst

De Visie Nieuw Boekhorst is medio 2022 door de gemeenteraad van Teylingen vastgesteld. Het gebied ligt aan de noordwestkant van Voorhout en beoogt ruimte te maken voor woningen, maatschappelijke voorzieningen en bijbehorende openbare ruimte. De gemeente is een van de eigenaren van de locatie.

Om het project uit te voeren, zijn met verschillende marktpartijen afspraken gemaakt in de Anterieure Overeenkomst Nieuw Boekhorst (AOK). Deze overeenkomst is eind 2023 getekend. Parallel hieraan is ook een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) getekend tussen de gemeente en woningcorporatie Stek. De financiële vertaling van de afspraken voor de gemeente krijgt een plek in de gemeentelijke grondexploitatie.

Risico's

Zekerheden

Bij dit project zijn verschillende partijen betrokken. De gemeente wil zekerheden voor bijdragen aan plankosten, bovenwijkse voorzieningen, planschade en aanleg openbaar gebied. Een van de partijen, Pensioenfonds BPL, geeft nooit een garantie of zekerheid. Dit doet Pensioenfonds BPL bij geen enkele overeenkomst en dus ook niet bij Nieuw Boekhorst. Het risico hiervan bedraagt ongeveer € 0,25 miljoen.

Saneringskosten

Op een van de gemeentelijke kavels is bodemverontreiniging aanwezig. Dit was bekend bij aankoop van de kavels. Er zijn ook onderzoeken uitgevoerd naar de aard van de bodemverontreiniging. Tegelijkertijd bestaan dit soort onderzoeken uit dossieronderzoek en een aantal gerichte steekproeven in de grond. Daarmee blijft altijd een beperkte onzekerheid ontstaan: de precieze aard van de verontreiniging blijkt pas als de werkzaamheden uitgevoerd worden.

Plankosten

Het Projectbureau is de primaire uitvoerende partij en de gemeente heeft een toetsende rol. Er zijn echter allerlei omstandigheden die kunnen zorgen voor een grotere gemeentelijke bemoeienis en dus zijn hogere plankosten niet aan de voorkant uit te sluiten. Specifiek is de verwachting dat er meerkosten zijn voor beroepsschriften op het bestemmingsplan. Deze kosten komen ook deels ten laste van de andere ontwikkelende partijen. Hierover moeten onderlinge afspraken gemaakt worden.

Grondopbrengst vrije kavels

In de opbrengsten is rekening gehouden met een speciaal woningbouwprogramma op vrije kavels tegen een marktconforme prijs voor vrije kavels. Het is denkbaar dat de gemeente voor dit speciale woning-bouwprogramma in zee gaat met partijen die meer nadruk leggen op maatschappelijke waarden en daardoor minder voor de grond willen of kunnen betalen.

Stikstof en andere veranderende wet- en regelgeving

Het stikstofdossier houdt Nederland al jaren bezig en een recente uitspraak van de Raad van State maakte een einde aan het intern salderen zonder vergunning. In Nieuw Boekhorst wordt gebruik gemaakt van intern salderen. Het risico dat ontstaat is dat er extra inzet nodig

is om te voldoen aan de stikstofregels. Dit betekent mogelijk extra plankosten en risico op vertraging.

Bouw en woonrijp maken projectbureau

Het projectbureau heeft een budget voor het bouw- en woonrijp maken. Uit de uitwerking van de eerste deelgebieden ontstaat het idee dat dit budget aan de magere kant is. In de eerste deelgebieden is dit tot nu toe binnen budgetten opgelost, maar er bestaat een kans dat de beoogde werkzaamheden niet binnen budget vallen. Als dit leidt tot een overschrijding van 10% op het budget bouw- en woonrijp maken, dan betekent dit voor de gemeente een financieel risico van circa € 500.000,--.

Grondexploitatie (actief)

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2025	3.833.042	N
kosten	791.924	N
winstneming	220.000	N
opbrengsten	-976.129	V
31-12-2025	3.868.837	N

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2026	3.868.837	N
nog te realiseren kosten	6.709.905	N

nog te realiseren opbrengsten	-11.674.863	V
eindwaarde saldo 31-12-2031	-1.096.121	V

Facilitair

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2025	2.367.593	N
kosten	161.589	N
opbrengsten	-2.315.148	V
31-12-2025	214.034	N

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2026	214.034	N
nog te realiseren kosten	1.276.800	N
nog te realiseren opbrengsten	-2.659.516	V
eindwaarde saldo 31-12-2031	-1.168.682	V

eindwaarde saldo 31-12-2031 GREX -1.096.121
eindwaarde saldo 31-12-2031 Facilitair -1.168.682
 -2.264.803

Langeveld

De locatie Langeveld in Sassenheim is al in 1995 aangekocht door de gemeente met het oog op toekomstige woningbouwontwikkeling. In de raad van 2 februari 2023 is bij amendement besloten dat de volledige locatie Langeveld wordt benut voor woningbouw, zonder uitbreiding van STV. Daarbij is maatwerk toegepast op het woningbouwprogramma, met een mix van 31% sociaal, 56% betaalbaar en 13% vrij bouwprogramma.

Inmiddels is de ontwikkeling van Langeveld een stap verder gebracht, in nauwe samenwerking met woningcorporatie Stek. Ook is het project aangemerkt als één van de projecten die deel uitmaakt van de pilot 'parallel plannen' van het ministerie van BZK, met als doel om woningbouw te versnellen. Door stedenbouwkundig bureau Van Wilsum van Loon is een (schets)ontwerp gemaakt voor de locatie. Op basis van actuele inzichten wordt nu uitgegaan van een programma van ruim 150 woningen, waarvan een groot deel door Stek wordt ontwikkeld. Parallel aan het stedenbouwkundig schetsontwerp zijn ook de verwachte kosten en opbrengsten voor de gemeente in kaart gebracht.

Risico's

De herontwikkeling van Langeveld bevindt zich in een relatief vroeg stadium. Omdat de stedenbouwkundige uitwerking op dit moment pas het niveau van schetsontwerp heeft, kan de bandbreedte van de geschatte kosten en opbrengsten nog sterk fluctueren. Anderzijds zijn er nog relatief veel mogelijkheden om bij te sturen op het moment dat risico's zich voordoen. De risico's zijn ook niet louter negatief; het is mogelijk dat bij nadere uitwerking van de plannen zich kansen voordoen die het financiële resultaat in positieve zin beïnvloeden.

Voor de civieltechnische risico's (voorbelaasting, sanering en verleggen van kabels en leidingen) zijn reserveringen opgenomen in de kostenraming voor bouw- en woonrijp maken. Daarnaast zijn posten opgenomen voor nader te detailleren kosten en onvoorzien kosten. Wanneer bij nadere uitwerking van de plannen ook de verwachtingen omtrent kosten en opbrengsten worden aangescherpt, kunnen de risico's bij volgende actualisaties van de grondexploitatie Langeveld niet alleen kwalitatief, maar ook financieel inzichtelijk worden gemaakt.

Grondexploitatie

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2025	2.209.565	N
kosten	971.519	N
opbrengsten	-100.000	V
31-12-2025	3.081.084	N

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2026	3.081.084	N
nog te realiseren kosten	5.383.453	N
nog te realiseren opbrengsten	-7.941.045	V

N = nadelig saldo; meer kosten dan opbrengsten
 V = voordelig saldo; meer opbrengsten dan kosten

Faciliterend Grondbeleid

Definitie: Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit en voert ze niet zelf de grondexploitatie, maar private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor, die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Voor activiteiten welke uiteindelijk leiden tot de totstandkoming van een te ondertekenen overeenkomst wordt geen budget (voorheen krediet) meer bij de raad aangevraagd. Het verhalen van deze door de gemeente gemaakte en voorgeschoten kosten is verzekerd en afdwingbaar door het kostenverhaal. Of door een anterieure overeenkomst, of door een posterieure overeenkomst.

Relevante onderwerpen

- Risico's en verliezen
 1. op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar;
 2. er worden kosten gemaakt welke bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren;
 3. uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.

Daar waar de niet verhaalbare kosten en/of verliezen zeker zijn, worden deze direct ten laste van de algemene middelen van de gemeente gebracht.

Naast de facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst kan er sprake zijn van faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht.

Warme gronden

Definitie: door de gemeente met het oog op gebiedsontwikkeling verworven gronden, waarvoor nog geen operationele grondexploitatie door de Raad is vastgesteld.

Op basis van de wijziging van het BBV in 2016 worden deze warme gronden verantwoord onder materiële vaste activa en wel tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is niet toegestaan.

Ingeval van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats naar de waarde volgens de geldende bestemming. Voor gronden die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd, kan dit betekenen dat er (tijdelijk) een forse afwaardering moet plaatsvinden. Deze kan grotendeels nog worden teruggedraaid zodra tot bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden, en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van de gemeente.

Strategische aankoop Herenstraat 124 en 126 te Voorhout

Teylingen wil in Voorhout een aantrekkelijk winkelcentrum hebben en dit onder andere bereiken door leegstand van panden tegen te gaan en de uitstraling van het gebied te verbeteren. De panden aan de Herenstraat 124 en 126 staan al geruime tijd leeg en er is geen ontwikkelaar gevonden die de panden wil kopen en herontwikkelen. Om hier verandering in te brengen heeft het college besloten tot aankoop van de panden over te gaan zodat een impuls gegeven kan worden aan het (versneld)) toekomstbestendig maken van het centrum. Op 13 maart 2025 heeft de gemeenteraad positief besloten op de aankoop van de twee panden voor een bedrag van € 1,4 miljoen en het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet van € 100.000. In de zomer van 2025 is een projectleider aangesteld om ontwikkelmogelijkheden in kaart te brengen.

Materiële Vaste Activa (MVA)

Definitie: over grond als materiële vaste activa, wordt gesteld dat deze grond een vaste bestemming heeft en niet in een transformatieproces zit. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht, maar waarbij geen sprake is van gebiedsontwikkeling. Bij grond als materiële vaste activa gaat het veelal om ondergrond van gebouwen, wegen, parken, pleinen of van land-/bosbouwgronden.

In deze paragraaf Grondbeleid wordt verder niet ingegaan op grond als materiële vaste activa.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor een toekomstige uitgave die onvermijdelijk is, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn.

Het meest essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat bij een reserve de Raad de bestemming ervan kan wijzigen. Een reserve is vrij besteedbaar. Bij een voorziening kan dat niet, er is sprake van verplichte bestedingsrichting.

Reserve grondexploitatie

De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2025 afgerond € 13.000,-. De komende jaren vinden hierop geen geplande mutaties plaats.

Voorzieningen

Voor de grondexploitatie Langeveld is een verliesvoorziening getroffen ad. € 523.491. Voor het faciliterend grondbeleid is een verliesvoorziening opgenomen voor een bedrag ad. € 255.773.

Project	Voorziening	Mutatie 2025		Voorziening
	1-1-2025	bij	af	31-12-2025
Langeveld	609.000	0	85.509	523.491
Facilitaire projecten	255.773	0	0	255.773
totaal	864.773	0	0	779.263

3.9 Paragraaf Duurzaamheid

Programmatistische aanpak verduurzaming

Met de omgevingsvisie werken wij aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente. Dit doen wij via een programmatistische aanpak, waarbij toekomstbestendig denken en doen steeds meer onderdeel wordt van ons beleid, onze processen en onze uitvoering. Duurzaamheid is daarbij geen afzonderlijk beleidsveld meer, maar een integraal onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en inrichting van de openbare ruimte, woningbouw, mobiliteit, economie en maatschappelijke voorzieningen.

De duurzaamheidsopgave is de afgelopen jaren uitgegroeid van een verzameling afzonderlijke projecten naar een structurele gemeentelijke opgave. Om deze opgave samenhangend en uitvoerbaar aan te pakken, werken wij vanaf 2027 vanuit een meerjarige programmering duurzaamheid. Hierin brengen wij voor meerdere jaren in beeld welke duurzaamheidsopgaven op de gemeente afkomen en welke capaciteit en financiële middelen daarvoor nodig zijn.

De programmering verbindt bestuurlijke ambities, wettelijke verplichtingen en bestaande gemeentelijke beleid- en uitvoeringskaders met de concrete uitvoering. Hierdoor kunnen wij prioriteiten bewuster afwegen, werkzaamheden faseren, koppelkansen benutten en beschikbare capaciteit en middelen doelgericht inzetten. De meerjarige programmering vormt daarmee een inhoudelijke onderlegger voor de begroting en de financiële afwegingen.

Binnen deze programmering werken wij langs vijf samenhangende programmalijnen:

Energietransitie en energiesysteem

Wij werken aan een betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem en uiteindelijk een klimaatneutraal Teylingen in 2050. De uitvoering vindt plaats via het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2025-2028, waarin de ambities uit bestaande beleidskaders zijn vertaald naar concrete acties en projecten.

De komende jaren ligt de focus op verder terugdringen van energieverbruik, de ontwikkeling van duurzame warmtevoorzieningen, het vergroten van duurzame energieopwekking en het versterken van een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Zo verminderen wij stapsgewijs de afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Tegelijkertijd wordt de opgave complexer. Ontwikkelingen zoals netcongestie, de groeiende elektriciteitsvraag en de ruimtelijke impact van nieuwe energiesystemen vragen om een integrale benadering van het energiesysteem. Daarom versterken wij onze regierol en werken wij samen met inwoners, bedrijven, woningcorporaties, netbeheerders en regionale partners aan oplossingen die bijdragen aan een duurzame, betaalbare en betrouwbare energievoorziening voor de toekomst.

Toekomstbestendige leefomgeving

Wij werken aan een gezonde, groene en klimaatbestendige leefomgeving waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Vanuit de omgevingsvisie geven wij integraal invulling aan thema's als biodiversiteit, klimaatadaptatie, water, bodem en groen.

Klimaatverandering en de toenemende druk op de leefomgeving maken vraagstukken zoals hitte, droogte, wateroverlast, waterkwaliteit en verlies aan biodiversiteit steeds urgenter. Daarom zetten wij in op het versterken van groenstructuren, biodiversiteit, ecologische verbindingen en een duurzame omgang met water en bodem.

Gebiedsontwikkelingen, herinrichtingsprojecten en beheerwerkzaamheden benutten wij nadrukkelijk als momenten om meerdere maatschappelijke opgaven tegelijk te realiseren. Met het omgevingsprogramma Toekomstbestendige Leefomgeving werken wij deze integrale aanpak verder uit en geven wij uitvoering aan opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en water. Daarbij werken wij samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en regionale partners aan een leefomgeving die ook voor toekomstige generaties aantrekkelijk en veerkrachtig blijft.

Circulariteit en grondstoffen

Circulariteit vraagt om een andere manier van omgaan met grondstoffen, materialen en afvalstromen. Daarom werken wij aan het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen, het stimuleren van hergebruik en het toepassen van circulaire principes binnen gemeentelijke projecten, aanbestedingen en ruimtelijke ontwikkelingen. We zoeken daarbij actief naar kansen om circulariteit te verbinden met andere opgaven, zoals gebiedsontwikkeling, vastgoed en economische ontwikkelingen. De landelijke doelstelling is om in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen 50% te verminderen en in 2050 volledig circulair te zijn. Er is samenwerking met de provincie Zuid-Holland op deze doelstellingen die regionaal zijn geïntegreerd in de Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het Uitvoeringsprogramma van de Duin en Bollenstreek/ Economic Board. Voor de gemeente is dit vertaald in een Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2025-2028) met concrete acties die bijdragen aan meetbare doelen.

Duurzame organisatie en bedrijfsvoering

Als gemeente willen wij duurzaamheid niet alleen stimuleren, maar ook zelf toepassen. Daarom integreren wij toekomstbestendig denken en doen steeds verder in beleid, projecten, processen en gemeentelijke bedrijfsvoering. Zo verduurzamen wij het gemeentelijk vastgoed, versterken ons energie-en CO2-management en passen maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen steeds structureler toe. Daarnaast borgen wij duurzaamheid vroegtijdig in ruimtelijke ontwikkelingen en investeringsbeslissingen. Zo geven wij invulling aan onze voorbeeldrol en dragen wij bij aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.

Samen uitvoeren

De duurzaamheidsopgave kunnen wij niet alleen realiseren. Daarom werken wij samen met inwoners, bedrijven, verenigingen, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, netbeheerders en regionale partners. Door kennis, initiatieven en middelen te verbinden, vergroten wij de impact van onze inspanningen en benutten wij kansen die partijen afzonderlijk niet kunnen realiseren. Via het duurzaamheidsloket maken wij kennis, advies en ondersteuning toegankelijk en ondersteunen wij inwoners en organisaties bij het verduurzamen hun omgeving. Zo bouwen wij samen aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente.

3.10 Paragraaf Opvang ontheemden

Uitgangspunt van de HLT-gemeenten is dat opvang, voor zowel Oekraïense ontheemden als asielzoekers in het kader van de Spreidingswet, duurzaam wordt aangeboden op geschikte locaties, zolang dit noodzakelijk is. Duurzame opvang draagt bij aan stabiliteit voor bewoners, omwonenden en de gemeentelijke organisatie. Daarbij wordt intensief samengewerkt op regionaal niveau.

Welke ontwikkelingen komen op ons af?

Het voortduren van internationale conflicten leidt tot een aanhoudende en deels onvoorspelbare instroom van zowel ontheemden als asielzoekers. Dit vraagt om flexibiliteit in capaciteit, locaties en organisatie.

De huidige Europese opvangregeling voor ontheemden uit Oekraïne loopt tot 4 maart 2027. Na afloop van deze regeling ontvangen ontheemden een tijdelijke nationale verblijfsvergunning (transitiedocument) met een geldigheidsduur van drie jaar. Dit biedt zowel ontheemden als gemeenten meerjarige zekerheid. Tegelijkertijd blijft vrijwillige terugkeer het uitgangspunt van het kabinet, zodra dit veilig mogelijk is. Landelijk wordt gewerkt aan een terugkeerprogramma dat ondersteunt bij documenten en vervoer, gekoppeld aan de wederopbouw van Oekraïne. Dit programma bevordert 'normalisatie', zoals de overgang naar de Participatiewet, zonder verplichte inburgering.

Ook bij beëindiging van de oorlog is de verwachting dat een aanzienlijk deel van de ontheemden niet direct zal terugkeren. Daarnaast wordt rekening gehouden met mogelijke nieuwe instroom, omdat de voorwaarden in Nederland aantrekkelijker zijn dan in andere Europese landen.

Voor Oekraïense ontheemden zet het Rijk in op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie in de Nederlandse samenleving. Dit moet de huidige druk op maatschappelijke voorzieningen verlichten en het draagt bij aan het maatschappelijk draagvlak voor de opvang van deze doelgroep. Met de invoering van het transitiedocument verschuift de positie van Oekraïense ontheemden richting die van reguliere inwoners. Dit brengt onder meer het volgende met zich mee:

- **Werken:** Ontheemden kunnen zonder tewerkstellingsvergunning blijven werken. Tegelijk bestaat het risico dat werken (vaak onder hun niveau) minder aantrekkelijk wordt wanneer inkomensverschillen met de bijstand beperkt zijn. Dit kan leiden tot een stijging van het aantal bijstandsuitkeringen.
- **Zorg en onderwijs:** Toegang tot een reguliere zorgverzekering en onderwijs (collegegeld tegen een laag tarief).
- **Eigen bijdrage:** Er wordt ingezet op het omzetten van opvang naar reguliere huisvesting waar mogelijk. Verdere normalisatie naar reguliere woon- en leefsituatie betekent dat ontheemden huur gaan betalen en meer gaan bijdragen in hun zorgkosten.

De stand van zaken rondom de Spreidingswet is voor de periode 2026-2027 cruciaal, omdat het systeem dan volledig in werking is getreden volgens de wettelijke cyclus. In 2026 neemt de Minister van Asiel en Migratie het tweede officiële verdeelbesluit. Hierin is de definitieve verdeling van de benodigde opvangplaatsen over alle Nederlandse gemeenten vastgelegd. Eind 2026/begin 2027 vindt de eerste grote evaluatie plaats van de wet, waarbij gekeken wordt of de verdeling daadwerkelijk eerlijker is geworden en of de druk op Ter Apel structureel is verlaagd. Voor de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen betekent dit voor de jaren 2026 en 2027 een extra inspanning voor het opvangen van asielzoekers naast de ontheemden uit Oekraïne.

Het kabinet voert in 2026 een doelgroepflexibele regeling (DFR) in. Dit betekent dat (opvang)locaties breder inzetbaar worden voor verschillende doelgroepen, zoals ontheemden, statushouders, asielzoekers en spoedzoekers. Deze regeling biedt meer garantie op een langetermijnfinanciering voor gemeenten, vergroot de flexibiliteit en voorkomt leegstand.

In de huidige situatie worden de kosten voor de opvang van ontheemden binnen HLTsamen naar rato van het aantal opvangplekken verdeeld over Hillegom, Lisse en Teylingen. De kosten worden volledig ten laste gebracht van de opvangregeling voor ontheemden.

De opgave rondom (crisis)opvang wordt uitgevoerd door een multidisciplinair kernteam, bestaande uit specialisten op het gebied van ruimtelijke ordening, juridisch, financieel, beleid, operationeel, strategisch, openbare orde en veiligheid, en sociaal domein. Dit team ontzorgt de HLT-gemeenten integraal bij de complexe en samenhangende opgave voor zowel Oekraïense ontheemden als asielzoekers. De werkzaamheden en verantwoordelijkheden van het kernteam worden in 2026, naar verwachting rond mei, via een Europese aanbestedingsprocedure in de markt gezet. Dit heeft als doel de uitvoering duurzaam, doelmatig en structureel te borgen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen in 2027?

In 2027 blijft de opvang van zowel Oekraïense ontheemden als asielzoekers noodzakelijk. Bij de opvang van Oekraïense ontheemden ligt de nadruk op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en waar mogelijk vrijwillige terugkeer naar Oekraïne. De inzet op zelfredzaamheid wordt verder geïntensiveerd, onder meer door het gefaseerd afbouwen van ondersteuning via sociaal werkers. Daarnaast zal er een bijdrage worden geleverd aan normalisatie naar een reguliere woon- en leefsituatie voor ontheemden. Voor de asielopgave zal de nadruk liggen op het realiseren van opvanglocaties die minimaal 5 jaar beschikbaar zijn en operationeel zijn uiterlijk 1 januari 2027, zoals wettelijk voorgeschreven (Spreidingswet). Voor Hillegom, Lisse en Teylingen wordt de uitvoering hiervan door het kernteam geborgd. Eventuele toekomstige wijzigingen in wetgeving worden door het college opnieuw met de gemeenteraad besproken. De transitie van noodopvang naar goed georganiseerde, duurzame voorzieningen legt een aanzienlijke druk op de beschikbare capaciteit en vraagt extra inzet, vooral door de samenloop van de afloop van de RTB-regeling voor Oekraïners en de realisatie van Spreidingswetlocaties. Dit heeft directe gevolgen voor de begroting van 2027, zowel door structurele kosten voor huisvesting en begeleiding als door extra operationele inzet om piekdrukken in de opvang op te vangen, terwijl de uitvoering flexibel en toekomstbestendig blijft.

4. Financiële begroting

Wettelijk kader

De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting:

- Het overzicht van baten en lasten in de begroting.
- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

Provinciaal toezicht

De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2027 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de meerjarenraming aannemelijk maken dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening 2026 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2026 en de begroting 2027 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2027 en 15 november 2026, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'materieel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van juli 2026, tijdige inzending en het materiële evenwicht van de jaarrekeningen wordt aan de eisen voldaan.

4.1 Financieel overzicht van baten en lasten

4.1.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming

Begrotingswijzigingen

In de begroting 2027 zijn de begrotingswijzigingen met structurele gevolgen tot en met de maand juli meegenomen.

Algemene uitkering

Bij de berekening van de Algemene uitkering voor de Programmabegroting 2027 wordt uitgegaan van de Meicirculaire 2026.

Inflatie

Wij volgen het inflatiepercentage dat wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland, de Financiële kaderstelling. Voor materiële lasten is deze vastgesteld op een inflatiecijfer van 2,6% en voor personele lasten op 2,1%. In de begroting 2027 houden wij rekening met deze stijging. De verschillende baten (huren, leges en dergelijke) en belastingen passen wij eveneens aan met het inflatiecijfer.

Verbonden partijen

De verbonden partijen stellen individueel een begroting op. Voor de gemeenschappelijke regelingen volgen wij het percentage dat sinds enige tijd wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland. Voor 2026 zijn de volgende percentages vastgesteld:

Personeelslasten: 2,1% Materiële lasten: 2,7%.

Ontwikkeling geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 2,0% en voor de kapitaalmarkt op 4,0%. De omslagrente blijft gehandhaafd op 0%.

HTLsamen

De effecten van beleidsbeslissingen bij de vaststelling van de gemeentebegroting op de werkorganisatie HTLsamen worden, indien van toepassing, als besispunt in de programmabegroting zichtbaar gemaakt. Vervolgens worden deze via een begrotingswijziging in de begroting van HTLsamen verwerkt.

4.1.2 Overzicht van baten en lasten

In onderstaand overzicht treft u voor de begrotingsjaren 2027-2030, in één totaaloverzicht, de raming van baten en lasten en de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma, inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien, aan.

Bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
Programma 1. Samenleven	Lasten	57.158	62.932	62.542	60.921	61.404	61.250
	Baten	-12.538	-13.971	-12.261	-12.319	-12.379	-12.379
	Saldo	44.619	48.961	50.281	48.602	49.025	48.872
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	31.482	28.464	29.319	30.081	27.107	29.861
	Baten	-22.599	-18.123	-18.546	-18.401	-15.000	-18.475
	Saldo	8.883	10.341	10.774	11.680	12.107	11.386
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	2.659	1.973	2.411	2.230	2.230	2.210
	Baten	-741	-803	-1.144	-1.144	-1.144	-1.144
	Saldo	1.917	1.170	1.267	1.087	1.087	1.067
Programma 4. Bestuur	Lasten	10.461	11.985	8.921	8.920	8.920	8.920
	Baten	-2.359	-2.492	-767	-754	-754	-754
	Saldo	8.101	9.493	8.154	8.166	8.166	8.166
Programma 5. Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	14.848	15.477	16.427	16.886	16.822	16.821
	Baten	-80.602	-82.386	-86.159	-82.946	-82.014	-83.010
	Saldo	-65.754	-66.908	-69.732	-66.060	-65.192	-66.189
Saldo programma's		-2.234	3.057	745	3.475	5.193	3.301

Stortingen in reserves

1. Samenleven	Lasten	1.511	10	235	235	235	235
2. Leefomgeving	Lasten	423	500	0	0	0	0
3. Bedrijvigheid	Lasten	0	0	0	0	0	0
4. Bestuur	Lasten	0	0	0	0	0	0
5. Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	13	0	0	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		1.947	510	235	235	235	235

Onttrekkingen reserves

1. Samenleven	Baten	-636	-2.600	-1.187	-494	-944	-944
2. Leefomgeving	Baten	-1.088	-1.547	-593	-851	-851	-851
3. Bedrijvigheid	Baten	-845	-208	0	0	0	0
4. Bestuur	Baten	-130	-42	-900	0	0	0

5. Algemene dekkingsmiddelen	Baten	-184	-148	-148	-148	-148	-148
Totaal onttrekkingen uit reserves		-2.883	-4.545	-2.827	-1.492	-1.942	-1.942
Resultaat na bestemming		-3.170	-978	-1.848	2.218	3.485	1.594

4.1.3 Verschillen tussen de begroting 2027 en de gewijzigde begroting 2026

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2027 en de gewijzigde begroting 2026 toegelicht. Conform het BBV, artikel 21, treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen aan.

1. Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	2.277	2.121	-156
5.2 Sportaccommodaties	2.547	2.079	-468
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	860	749	-111
5.6 Media	1.126	1.038	-88
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	375	329	-46
7.1 Volksgezondheid	3.037	3.146	109
Totaal 1. Vitaliteit	10.222	9.463	-759

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.465	1.448	-17
Totaal 2. Zorg voor elkaar	1.465	1.448	-17

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	10.400	10.342	-58
6.4 WSW en beschut werk	3.399	3.417	18
6.5 Arbeidsparticipatie	682	831	149
Totaal 3. Werk en inkomen	14.481	14.591	110

Thema 4. Opgroeien en opvoeden

4.1 Openbaar basisonderwijs	311	311	0
4.2 Onderwijshuisvesting	2.530	2.490	-40
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.389	1.449	60
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	892	917	25
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	3.151	3.460	309
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	8.032	7.701	-331
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	568	553	-15
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.940	3.128	188
6.792 PGB Jeugd	599	615	16
6.821 Jeugdbescherming	649	881	232
6.822 Jeugdreclassering	81	99	18
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	487	232	-255
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	21.629	21.837	208

Thema 5. Thuis als basis

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
---------------------------------------	---	---	---

6.811 Beschermd wonen (WMO)	1.358	1.440	82
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	209	181	-28
Totaal 5. Thuis als basis	1.567	1.621	54

Thema 6. Passende ondersteuning

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.872	1.165	-707
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.711	1.780	69
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.117	1.213	96
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	3.228	3.358	130
6.712 Begeleiding (WMO)	2.577	2.669	92
6.713 Dagbesteding (WMO)	890	921	31
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	100	103	3
6.791 PGB Wmo	221	300	79
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	112	113	1
Totaal 6. Passende ondersteuning	11.828	11.623	-205

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	1.738	1.955	217
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	5	5	0
Totaal 7. Burgerzaken	1.743	1.960	217
Totaal lasten	62.935	62.542	-393
Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	-367	-162	205
5.2 Sportaccommodaties	-479	-279	200
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-177	-177	0
5.6 Media	-40	-30	10
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-54	-54	0
7.1 Volksgezondheid	-364	-224	140
Totaal 1. Vitaliteit	-1.481	-926	555

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2	-2	0
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-2	-2	0

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	-8.247	-7.785	462
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0

Totaal 3. Werk en inkomen	-8.247	-7.785	462
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-49	-49	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-272	-307	-35
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-236	-236	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-3	-3	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-18	-18	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-578	-613	-35
Thema 5. Thuis als basis			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-1.004	-1.095	-91
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-236	-144	92
Totaal 5. Thuis als basis	-1.240	-1.239	1
Thema 6. Passende ondersteuning			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.346	-587	759
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0
6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	0	0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0
6.791 PGB Wmo	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0
Totaal 6. Passende ondersteuning	-1.346	-587	759
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	-1.076	-1.106	-30
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0
Totaal 7. Burgerzaken	-1.076	-1.106	-30

Totaal baten	-13.970	-12.258	1.712
Saldo voor resultaatbestemming	48.963	50.279	1.316

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027
Toevoegingen reserves	10	235	225
Onttrekkingen reserves	-1.965	-1.187	778
Totaal reserves	-1.955	-952	1.003
Saldo na resultaatbestemming	46.373	49.327	2.954

1. Samenleven

Bedragen x € 1.000

Algemene toelichting

Voor de meeste verschillen in programma 1 wordt eenzelfde verklaringen gegeven. Deze verschillen hebben voornamelijk te maken met wijzigingen in de begrotingen voor 2026 en verder, van verbonden partijen. Het gaat om verwerking van de besluiten genomen in DB en AB's van de verbonden partijen in de begroting van de gemeente. De verschillen worden veroorzaakt door de nieuw ontvangen begrotingen ISD, Hecht, GR KDB en SO-Zorg.

Aangezien de activiteiten van deze verbonden partijen betrekking hebben op diverse thema's, leidt dit ook tot verschillen op diverse thema's.

Daarnaast zijn in de begroting 2027 de indexaties opgenomen in de Kadernota 2026, verwerkt op de diverse thema's, wat eveneens ook leidt tot eenzelfde soort verklaring van verschillen tussen de begroting 2026 en 2027.

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
	2026-2027		
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	-156	De exploitatiebijdrage aan Sportbedrijf Teylingen is geïndexeerd.	67
		De verlening van de SPUK Sport is in 2026 (budgetneutraal) in de begroting opgenomen. Omdat er over de verlening over 2027 nog niet veel bekend is, ontstaat een verschil.	-219
		Overige verschillen	-4
5.2 Sportaccommodaties	-468	De kapitaallasten voor buitensport zijn ten opzichte van de begroting 2026 toegenomen.	38
		De verlening van de SPUK Sport is in 2026 (budgetneutraal) in de begroting opgenomen. Omdat er over de verlening over 2027 nog niet veel bekend is, ontstaat een verschil.	-200

		Vanuit de sportnota Teylingen is een stelpost kapitaallasten opgenomen, omdat niet alle middelen waren besteed. Inmiddels zijn we een aantal jaar verder en komt er geen aanvraag meer, waardoor de stelpost kan vrijvallen.	-11
		Voor aanvullende juridische ondersteuning voor de afronding van sportpark Elsgeest en hogere uitgaven voor meetrapporten voor de sporthallen is in 2026 extra budget geraamd. Deze incidentele kosten komen in 2027 niet terug.	-31
		Voor de uitwerking van het accommodatiebeleid zijn middelen gereserveerd voor de businesscase Wasbeek. Deze is geland op dit taakveld. Deze kosten zitten in 2026 en komen in 2027 niet terug.	-275
		Overige verschillen.	11
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-111	Het kunstobject in Park Molentocht wordt in 2026 afgerond. Dit komt in 2027 niet meer terug.	-16
		Voor de uitwerking van het accommodatiebeleid zijn middelen gereserveerd voor de businesscase huisvesting Adest en Cresendo. Deze is geland op dit taakveld. Deze kosten zitten in 2026 en komen in 2027 niet terug.	-71
		Overige verschillen.	-24
5.6 Media	-88	De subsidie aan de bibliotheek is geïndexeerd.	37
		In 2026 heeft de bibliotheek (aanvullende) subsidie ontvangen om o.a. de openingstijden te verlengen en daarmee toe te werken aan een volwaardige bibliotheekvoorziening (113K). Dit ter voorbereiding van de wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening. Voor deze taak heeft de gemeente in 2027 middelen ontvangen in de septembercirculaire. Omdat de plannen nog uitgewerkt moeten worden voor 2027 zijn deze middelen nog niet opgenomen in de begroting 2027.	-113
		De looptijd van de SPUK bieb is verlengd tot en met 2026 en wordt in 2026 afgerond. Tegenover deze lasten staan ook baten. Deze middelen komen niet terug in de begroting 2027.	-10
		Overige verschillen.	-2

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-46	In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het lopende project 'Onderzoekskosten verduurzaming J.P. Gouverneurlaan'.	-25
		Overige verschillen.	-21
7.1 Volksgezondheid	109	De bijdrage aan GR Hecht is conform de ontwerpbegroting 2027 verhoogd.	175
		Vanaf 2027 heeft de gemeente een extra taak vanuit de Wet Integrale Suïcide preventie. De bijhorende middelen vanuit het rijk zijn verwerkt in de gemeentebegroting.	21
		De Brede SPUK is oorspronkelijk verleend tot en met 2026 en daardoor zijn deze middelen tot en met 2026 financieel verwerkt. Inmiddels is bekend dat er financiering komt vanuit het rijk, maar veel is nog onbekend. Zodra de hoogte bekend is zal dit in de tussenrapportage 2027 financieel (budgetneutraal) worden verwerkt.	-82
		Overige verschillen.	-5
Totaal 1. Vitaliteit	-547		-547
Thema 2. Zorg voor elkaar			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-17	In 2026 is een administratieve verplaatsing geweest van budget welzijnswerk en koplopers-traject van thema 6 Passende ondersteuning naar thema 2 Zorg voor elkaar.	-55
		Indexatie subsidies.	47
		Overige verschillen.	-9
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-17		-17
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	-58	Voor energiearmoede wordt verwacht dat de SPUK gelden in 2026 volledig benut zijn. In 2027 is daar geen begroting meer voor opgenomen.	-354
		In de begroting 2026 is een bedrag van de december circulaire 2025 opgenomen onder energiearmoede. Dit bedrag is niet toegevoegd	-33
		Inkomensvoorzieningen de geactualiseerde begroting van de ISD.	373

		Voor de kinderopvangtoeslagenaffaire geldt dat gedupeerden zich kunnen aanmelden tot 1 september 2027. De verwachting is dat er in 2027 nog een klein bedrag wordt uitgekeerd door de ISD, gezien de meeste gedupeerden al in beeld zijn. De regeling is budgetneutraal opgenomen. Verschil tussen zowel inkomsten als uitgaven 2026 en 2027 wordt veroorzaakt door het aflopen van deze regeling.	-115
		Armoedebudget is opgehoogd met €65k vanwege meer aanvragen voor stichting Leergeld. Dit is een openeinderegeling. In 2026 kon dit tekort nog worden opgevangen door andere armoedekosten ten laste van de SPUK GALA regeling te brengen, Dit is vanaf 2027 niet meer mogelijk.	65
		Overige verschillen.	6
6.4 WSW en beschut werk	18	Geactualiseerde begroting GR KDB.	18
6.5 Arbeidsparticipatie	149	Geactualiseerde begroting GR KDB.	151
		Overige verschillen.	-2
Totaal 3. Werk en inkomen	110		110
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.2 Onderwijshuisvesting	-40	In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het lopende project 'Sloopkosten Smirnofstraat 15'.	-60
		Overige verschillen.	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	60	De bijdrage aan GR Holland Rijnland loopt over verschillende taakvelden. Er heeft een budgetneutrale wijziging plaatsgevonden over de taakvelden, waarbij er op dit taakveld een nadeel is ontstaan.	31
		In de tussenrapportage 2026 is het budget voor leerlingenvervoer verlaagd met €150k. Op basis van de laatste 2 jaar is er ruimte om het budget structureel af te ramen. De structurele verlaging is €120k. Hierdoor ontstaat een verschil van €30k.	30
		Overige verschillen.	-1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	25	Indexatie subsidie welzijnswerk.	25
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	309	De subsidie aan VoorIeder1 is geïndexeerd.	125

Jeugd		De middelen welke worden gebruikt voor de uitvoering van het programmaplan jeugd zijn 2026 verdeeld naar de juiste taakvelden. Voor 2027 (en verder) is met de begroting 2027 en verder is deze verdeling nog niet gemaakt. Dit zal met de tussenrapportage 2027 budgetneutraal worden verwerkt.	181
		Overige verschillen.	3
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-331	In de tussenrapportage 2026 is het budget voor taxi-vervoer jeugd verlaagd met €120k. Op basis van de laatste 2 jaar is er ruimte om het budget structureel af te ramen. De structurele verlaging is €80k. Hierdoor ontstaat een verschil van €40k.	40
		Bijstelling kosten voor gespecialiseerde jeugdhulp. Na de kaderbrief heeft SOZ de begroting 2027 voor gespecialiseerde jeugdhulp en de 1e prognose 2026 gedeeld. Op basis van de meest actuele gegevens vindt er bijstelling plaats van €62k. Op dit taakveld gaat het om een voordeel van €363k	-363
		Overige verschillen.	-8
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-15	Bijstelling kosten voor gespecialiseerde jeugdhulp. Na de kaderbrief heeft SOZ de begroting 2027 voor gespecialiseerde jeugdhulp en de 1e prognose 2026 gedeeld. Op basis van de meest actuele gegevens vindt er bijstelling plaats van €62k. Op dit taakveld gaat het om een voordeel van €15k	-15
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	188	Bijstelling kosten voor gespecialiseerde jeugdhulp. Na de kaderbrief heeft SOZ de begroting 2027 voor gespecialiseerde jeugdhulp en de 1e prognose 2026 gedeeld. Op basis van de meest actuele gegevens vindt er bijstelling plaats van €62k. Op dit taakveld gaat het om een nadeel van €188k	188
6.792 PGB Jeugd	16	Overige verschillen.	16
6.821 Jeugdbescherming	232	Bijstelling kosten voor gespecialiseerde jeugdhulp. Na de kaderbrief heeft SOZ de begroting 2027 voor gespecialiseerde jeugdhulp en de 1e prognose 2026 gedeeld. Op basis van de meest actuele gegevens vindt er bijstelling plaats van €62k. Op dit taakveld gaat het om een nadeel van €232k.	232

6.822 Jeugdreclassering	18	Bijstelling kosten voor gespecialiseerde jeugdhulp. Na de kaderbrief heeft SOZ de begroting 2027 voor gespecialiseerde jeugdhulp en de 1e prognose 2026 gedeeld. Op basis van de meest actuele gegevens vindt er bijstelling plaats van €62k. Op dit taakveld gaat het om een nadeel van €18k	18
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-255	De toegekende middelen voor de uitvoering van het programmaplan jeugd zijn 2026 verdeeld naar de juiste taakvelden. Voor 2027 (en verder) is met de begroting 2027 nog niet exact bekend welke middelen er nodig zijn voor de coördinatie en beleid jeugd. Dit zal met de tussenrapportage 2027 budgetneutraal worden verwerkt.	-255
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	208		208
Thema 5. Thuis als basis			
6.811 Beschermd wonen (WMO)	82	Voor maatschappelijke zorg (beschermd wonen en maatschappelijke en (vrouwen)opvang) is een regionale afspraak gemaakt voor het opzetten van de maatschappelijke zorg binnen de Duin en Bollenstreek (DBS). Voor 2027 is de verwachting dat er €47k meer kosten worden gemaakt dan 2026. Dit is te zien op taakvelden beschermd wonen (€76k) en op maatschappelijke- en (vrouwen)opvang (- €29k) Er zijn ook minder baten (-€1k) te zien aan baten kant onder de taakvelden. Alle inkomsten uit Leiden worden voor de gehele DBS ingezet. Eventuele restgelden over tekorten worden bij de gemeenten verrekend met de reserve maatschappelijke zorg. Er wordt een uitname uit de reserves begroot die hoger is dan in 2026 (€46k) Per saldo is de regeling daarmee budgetneutraal in de gemeentelijke begroting.	76
		Overige verschillen.	6
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-28	Zie beschermd wonen DBS.	-29
		Overige verschillen.	1
Totaal 5. Thuis als basis	54		54
Thema 6. Passende ondersteuning			

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-707	Statushouders SPUK. De SPUK gelden zijn structureel aangepast op basis van beschikking 2026. In de begroting 2026 is naast de beschikking 2026 ook een restant bedrag van 2024 en 2025 , waar in 2024 en 2025 geen kosten voor zijn gemaakt. Deze meeneemregeling zit niet in de begroting 2027. Als in 2026 bedragen over zijn zullen die in de tussenrapportage 2027 verwerkt worden.	-759
		In 2026 is een verplaatsing geweest van budget van welzijnswerk (€23k) en het koplopers-traject (€32k) van thema 6 naar thema 2 Zorg voor elkaar	55
		Overige verschillen.	-3
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	69	Indexatie subsidies.	45
		Overige verschillen.	24
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	96	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	96
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	130	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	130
6.712 Begeleiding (WMO)	92	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	92
6.713 Dagbesteding (WMO)	31	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	31
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	3	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	3
6.791 PGB Wmo	79	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	79
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	1	Actualisatie van de begroting 2027 GR ISD.	1
Totaal 6. Passende ondersteuning	-205		-205
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	94	Voor de reisdocumentenpiek worden in 2027 meer kosten verwacht	43
		In 2026 is bijstelling geweest voor HLTsamen. In 2027 wordt deze niet verwacht	24
		Voor verkiezingen is een extra bedrag opgenomen omdat in 2027 twee verkiezingen plaatsvinden die tot extra kosten leiden	22
		Overige verschillen	5
Totaal 7. Burgerzaken	94		94
Totaal lasten	-304		-304

Baten	Vershil	Toelichting	Bedrag
	2026-2027		
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	205	De verlening van de SPUK Sport is in 2026 (budgetneutraal) in de begroting opgenomen. Omdat de verlening over 2027 nog niet bekend is, ontstaat een verschil.	219
		Overige verschillen	-14
5.2 Sportaccommodaties	200	De verlening van de SPUK Sport is in 2026 (budgetneutraal) in de begroting opgenomen. Omdat er over de verlening over 2027 nog niet veel bekend is, ontstaat een verschil.	200
5.6 Media	10	Overige verschillen.	10
7.1 Volksgezondheid	140	De Brede SPUK is oorspronkelijk verleend tot en met 2026 en daardoor zijn deze middelen tot en met 2026 financieel verwerkt. Inmiddels is bekend dat er financiering komt vanuit het rijk, maar veel is nog onbekend. Zodra de hoogte bekend is zal dit in de tussenrapportage 2027 financieel (budgetneutraal) worden verwerkt.	132
		Overige verschillen.	8
Totaal 1. Vitaliteit	555		555
Thema 2. Zorg voor elkaar			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie			
Totaal 2. Zorg voor elkaar	0		0
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	462	Voor de kinderopvangtoeslagenaffaire geldt dat gedupeerden zich kunnen aanmelden tot 1 september 2027. De verwachting is dat er in 2027 nog een klein bedrag wordt uitgekeerd door de ISD, gezien de meeste gedupeerden al in beeld zijn. De regeling is nagenoeg budgetneutraal opgenomen. Verschil tussen zowel inkomsten als uitgaven 2026 en 2027 wordt veroorzaakt door het aflopen van deze regeling.	-108
		Voor energiearmoede wordt verwacht dat de SPUK gelden in 2026 volledig benut zijn. In 2027 is daar geen begroting meer voor opgenomen.	-354
Totaal 3. Werk en inkomen	462		462
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.2 Onderwijshuisvesting	0	Geen verschillen.	0

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-35	In de tussenrapportage 2026 is de begroting voor 2026 bijgesteld aan de hand van de beschikking. Omdat de hoogte van de verlening over 2027 nog niet bekend is, ontstaat er een verschil. Dit zal met de tussenrapportage 2027 (budgetneutraal) worden verwerkt.	-35
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0		0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0		0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0		0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0		0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0		0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0		0
6.792 PGB Jeugd	0		0
6.821 Jeugdbescherming	0		0
6.822 Jeugdreclassering	0		0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0		0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-35		-35
Thema 5. Thuis als basis			
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-91	Maatschappelijke zorg, er heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen de taakvelden beschermd wonen en maatschappelijke - en vrouwenopvang. Dit is een administratieve correctie.	-91
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	92	Zie onder beschermd wonen.	91
		Overige verschillen.	1
Totaal 5. Thuis als basis	1		1
Thema 6. Passende ondersteuning			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	759	De SPUK gelden zijn structureel aangepast op basis van beschikking 2026. In de begroting 2026 is naast de beschikking 2026 ook een restant bedrag van 2024 en 2025 opgenomen wat in die jaren niet is gebruikt.	759
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0		0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0		0
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0		0
6.712 Begeleiding (WMO)	0		0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0		0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0		0
6.791 PGB Wmo	0		0

6.811 Beschermd wonen (WMO)	0		0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0		0
Totaal 6. Passende ondersteuning	759		759
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	-30	Aanpassing van aantallen en indexatie reisdocumenten	-30
Totaal 7. Burgerzaken	-30		-30
Totaal baten	1.712		1.712

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
	2026-2027		
Toevoegingen reserves	225	Reserve onderhuisvesting	225
Ottrekkingen reserves	851	Maatschappelijke Zorg in 2027 wordt een hogere onttrekking aan de reserve verwacht dan de onttrekking uit de begroting 2026 (€46k). In de tussenrapportage is de reservemutatie onterecht niet verwerkt. dit zal in de slotwijziging worden gecorrigeerd (€124k) totaal verschil (€170k)	-170
		Programmaplan jeugd.	-522
		Overheveling naar 2026: crisis noodopvang Oekraïne resultaat 2024 naar 2026	1000
		Overheveling naar 2026: crisis noodopvang Oekraïne resultaat 2025 naar 2026	367
		Overheveling naar 2026: Cultuurhistorische kaarten	40
		R4005 Uitvoering Nota Maatschappelijke voorzieningen	75
		Dotatie bestemmingsreserve kapitaallasten	-11
Totaal reserves	1.003		1.003

2. Leefomgeving

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	6.482	6.654	172
2.2 Parkeren	263	262	-1
2.3 Recreatieve havens	28	29	1
Totaal 1. Mobiliteit	6.773	6.946	173

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	1.392	1.364	-28
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	1.392	1.364	-28

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.233	4.175	-58
7.2 Riolering	2.622	2.814	192
7.3 Afval	4.649	4.847	198
7.4 Milieubeheer	66	22	-44
Totaal 3. Openbare ruimte	11.570	11.858	288

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	2.986	3.849	863
Totaal 4. Duurzaamheid	2.986	3.849	863

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.624	2.960	-664
8.3 Wonen en bouwen	2.118	2.342	224
Totaal 5. Wonen	5.742	5.303	-439
Totaal lasten	28.463	29.319	856

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

-Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	-271	-271	0
2.2 Parkeren	-18	-18	0
2.3 Recreatieve havens	-94	-94	0
Totaal 1. Mobiliteit	-383	-383	0

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	-346	-296	50
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	-346	-296	50

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-40	-40	0
---	-----	-----	---

7.2 Riolering	-3.901	-4.034	-133
7.3 Afval	-6.943	-6.996	-53
7.4 Milieubeheer	0	0	0
Totaal 3. Openbare ruimte	-10.884	-11.070	-186
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer	-667	-667	0
Totaal 4. Duurzaamheid	-667	-667	0
Thema 5. Wonen			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-3.896	-3.222	674
8.3 Wonen en bouwen	-1.947	-2.907	-960
Totaal 5. Wonen	-5.843	-6.129	-286
Totaal baten	-18.123	-18.545	-422
Saldo voor resultaatbestemming	10.341	10.771	430

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-805	-593	212
Totaal reserves	-805	-593	212
Saldo na resultaatbestemming	9.294	10.178	884

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil 2026- 2027	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Mobiliteit			
2.1 Verkeer en Vervoer	172	De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 4,53% voor personeel en 2,6% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	51
		Vanaf 2027 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen. Dit zijn investeringen in wegen, de vervanging van materiaal gladheidsbestrijding en in vervanging van bruggen.	105
		Bij de begroting 2026 is er besloten om budget voor advies en onderzoekskosten voor verkeer te schrappen.	-41
		Vanaf 2027 indexatie van 2,7% en areaaluitbreiding ten behoeve van straatreiniging.	90
		In de begroting 2026 is budget overgeheveld uit 2025, dit zijn incidentele budgetten: * € 25.000 Mobiliteit kwaliteit impuls regio	-25
		Overige verschillen	-8

		Subtotaal	172
2.2 Parkeren	0	Overige verschillen.	0
2.3 Recreatieve havens	1	Overige verschillen.	1
Totaal 1. Mobiliteit	173		173
Thema 2. Gebiedsontwikkeling			
8.1 Ruimte en leefomgeving	-28	Saldo facilitaire projecten. Wel begroot in 2026, niet in 2027	-28
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	-28		-28
Thema 3. Openbare ruimte			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-58	De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 4,53% voor personeel en 2,6% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	60
		Vanaf 2026 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen. Dit zijn investeringen in vervanging groen, herinrichting speelplekken en vervanging van beschoeiing.	45
		Bij de begroting 2026 is er besloten om de boomgaten niet meer te schoffelen en is de omvorming van gazon naar bermen verder doorgezet. Dit zorgt voor een verlaging van het budget van € 66.00.	-66
		In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het project 'Koudenhoorn basis op orde'.	-100
		Overige verschillen	3
		Subtotaal	-58
7.2 Riolering	192	De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 4,53% voor personeel en 2,6% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	11
		In het vastgestelde Integraal Waterketen Plan is een vervangingsvoorziening opgenomen. Voor 2027 is de storting € 175.000 hoger ten opzichte van 2026	175
		Overige verschillen.	6
		Subtotaal	192
7.3 Afval	198	Lagere bijdrage V.A.B. De bouw van het nieuwe overslagstation heeft verdere vertraging opgelopen. Hierdoor is geen sprake van kapitaallasten.	-29
		De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 4,53% voor personeel en 2,6% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	27
		Vanaf 2027 hogere kapitaallasten door verwachte afwikkeling investeringen vallende binnen het thema Afval.	20
		Het budget voor de inzameling en afvoeren van restafval/	128

		GFT/glas en oud papier is geïndexeerd met 4,53%.	
		Hogere kosten voor onderhoud en schoonmaak ondergrondse containers.	39
		Overige verschillen	13
		Subtotaal	198
7.4 Milieubeheer	-44	In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het lopende project 'Bestrijding exoten'.	-44
Totaal 3. Openbare ruimte	288		288
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer		Een budget van de energietransitierekening wordt jaarlijks overgeheveld. Het structurele bedrag is lager.	-244
		Bijdrage aan Omgevingsdienst wordt lager.	-53
	863	Een werkbudget van duurzaamheid wordt verlaagd.	-100
		HLTsamen verhaalbare kosten	1200
		Overige goederen en diensten Milieu	40
		De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 4,53% voor personeel en 2,6% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	20
Totaal 4. Duurzaamheid	863		863
Thema 5. Wonen			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-664	Betreft actualisatie grondexploitaties	-664
8.3 Wonen en bouwen		In 2027 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het project 'Onderzoek buitengebied'	63
		In 2027 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het project 'Verdichtingsonderzoek'.	100
	224	In 2027 zijn de personele lasten, materiële lasten en areaaluitbreiding geïndexeerd ten behoeve van het team Bouw en Woning toezicht.	44
		In 2027 zijn de personele lasten, materiële lasten en areaaluitbreiding geïndexeerd ten behoeve van het team Wonen.	11
		Overige verschillen.	6
		Subtotaal	224
Totaal 5. Wonen	-439		-439
Totaal lasten	456		456

Baten	Verschil 2025-	Toelichting	Bedrag
-------	----------------	-------------	--------

	2026		
Thema 1. Mobiliteit			
2.1 Verkeer en vervoer	0	Geen verschillen.	0
2.2 Parkeren	0	Geen verschillen.	0
2.3 Recreatieve havens	0	Geen verschillen.	0
Totaal 1. Mobiliteit	0		0
Thema 2. Gebiedsontwikkeling			
8.1 Ruimte en leefomgeving	50	Saldo facilitaire projecten. Wel begroot in 2025, niet in 2026 e.v.	50
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	50		50
Thema 3. Openbare ruimte			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	Geen verschillen.	0
7.2 Riolering	-133	Hogere rioolheffing Door de stijging van de kosten op het product riolering is de rioolheffing verhoogd om zo 100% kostendekkendheid te hebben	-111
		Perceelaansluitingen Om een woning aan te sluiten op het riool werd alleen de kosten voor materiaal in rekening gebracht. Vanaf 2027 zijn dit ook de inzet van uren van de gemeente.	-22
		Subtotaal	-133
7.3 Afval	-53	Hogere afvalstoffenheffing Door de stijging van de kosten op het product afval is de afvalstoffenheffing verhoogd om zo 100% kostendekkendheid te hebben	-25
		Hogere opbrengst papier Deze opbrengsten worden anders geadministreerd. Hierdoor is er naast een stijging op de baten ook een stijging op de lasten zichtbaar.	-29
		Subtotaal	-53
7.4 Milieubeheer	0	Geen verschillen.	0
Totaal 3. Openbare ruimte	-186		-186
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer			
Totaal 4. Duurzaamheid			
Thema 5. Wonen			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	674	Betreft actualisatie grondexploitaties	674

8.3 Wonen en bouwen	-960	Bouwleges 2027 zijn bijgesteld wat resulteert in hogere inkomsten.	70
		Realisatiestimulans ontvangsten 2027, is nog niet opgenomen voor 2026.	-1030
Totaal 5. Wonen	-286		-1.056
Totaal baten	-422		-422

Reserves	Verschil 2026- 2027	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0	Geen verschillen	0
Onttrekkingen reserves	212	Overhevelingen uit 2025, deze zijn onttrokken uit de Algemene Reserve: € 72.00 Kwaliteitimpuls regio & planbeoordeling € 110.795 Project Teydelijk € 25.000 accommodatiebeleid € 100.000 soorten managementplan	212
Totaal reserves	212		212
Saldo na resultaatbestemming	45		45

3. Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Economie

2.4 Economische havens en waterwegen	30	31	1
3.1 Economische ontwikkeling	819	1.380	561
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	146	149	3
3.4 Economische promotie	371	354	-17
Totaal 1. Economie	1.366	1.915	549

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	259	210	-49
Totaal 2. Recreatie en toerisme	259	210	-49

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	348	286	-62
Totaal 3. Erfgoed	348	286	-62
Totaal lasten	1.973	2.411	438

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Economie

2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	-172	-172	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-77	-77	0
3.4 Economische promotie	-273	-615	-342
Totaal 1. Economie	-522	-864	-342

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-49	-49	0
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-49	-49	0

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	-232	-230	2
Totaal 3. Erfgoed	-232	-230	2
Totaal baten	-803	-1.143	-340
Saldo voor resultaatbestemming	1.170	1.267	97

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0

Totaal reserves	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	962	1.267	305

Verschillen analyse:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
	2026 - 2027		
Thema 1. Economie			
2.4 Economische havens en waterwegen	1	Overige verschillen.	1
3.1 Economische ontwikkeling	561	Holland Rijnland bijdrage 2027 RIA	152
		Afschrijflasten centrumvisie	536
		In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het lopende project 'Centrumvisie Teylingen - kleine activiteiten'	-123
		Overige verschillen	-4
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3	Overige verschillen.	3
3.4 Economische promotie	-17		
		Overige verschillen	
Totaal 1. Economie	549		549
Thema 2. Recreatie en toerisme			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-49	Verhoging bijdrage Holland Rijnland vanaf 2027	15
		In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het lopende project 'Kansen voor Warmond'	-53
		Overige verschillen	-11
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-49		-49
Thema 3. Erfgoed			
5.5 Cultureel erfgoed	-62	In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve van het lopende project 'Cultuurhistorische waardekaarten'	-40
		Uitvoering beeld bepalende gebouwen' is geen actief project meer en zal in de slotwijziging 2026 worden teruggegeven	-25
		Overige verschillen	3

Totaal 3. Erfgoed	-62-		-62
Totaal lasten	378		378

Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
	2026 - 2027		
Thema 1. Economie			
2.4 Economische havens en waterwegen	0	Geen verschillen.	0
3.1 Economische ontwikkeling	0	Geen verschillen.	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	Geen verschillen.	0
3.4 Economische promotie	-342	De lagere opbrengst in 2026 wordt veroorzaakt doordat de verblijfsbelasting gedurende het jaar is ingevoerd. Vanaf 2027 is sprake van een volledige jaaropbrengst.	-312
		Aanpassing forensenbelasting en indexatie toegepast over 2027.	-30
Totaal 1. Economie	-342		-342
Thema 2. Recreatie en toerisme			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	Geen verschillen.	0
Totaal 2. Recreatie en toerisme	0		0
Thema 3. Erfgoed			
5.5 Cultureel erfgoed	2	Overige verschillen.	2
Totaal 3. Erfgoed	2		2
Totaal baten	-342		-342

4. Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	107	50	-57
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	28	29	1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.395	388	-3.007
Totaal 1. Samenwerkende overheid	3.530	467	-3.063

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.278	3.347	69
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.649	1.694	45
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	4.927	5.040	113

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	2.609	2.628	19
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	859	725	-134
5.6 Media	60	60	0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	3.528	3.413	-115
Totaal lasten	11.985	8.921	-3.064

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	-58	-58	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.914	-175	1.739
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-1.972	-233	1.739

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-244	-244	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	-64	-64	0
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-308	-308	0

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-212	-226	-14
5.6 Media	0	0	0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-212	-226	-14
Totaal baten	-2.492	-767	1.725
Saldo voor resultaatbestemming	9.492	8.153	-1.339

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-60	-900	-840
Totaal reserves	-60	-900	-840
Saldo na resultaatbestemming	9.450	7.253	-2.197

Verschillen analyse:

Bedragen x €

1.000

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
	2026-2027		
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	-58	Doorschuif BTW	-58
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1	Overige mutaties	1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.007	De lasten met betrekking tot crisis noodopvang zijn in 2026 begroot. In 2027 worden deze baten pas tijdens de tussenrapportage 2027 begroot. De lasten kunnen in verband met het ad hoc karakter gedurende het jaar beter worden geraamd. Hierbij staan baten en lasten voor de noodopvang ontheemden altijd budgetneutraal in de begroting.	-3007
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-3.063		-3063
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	69	Actualisatie bijdrage aan de Veiligheidsregio Hollands Midden 2027	65
		Overige mutaties	4
		Totaal	69
1.2 Openbare orde en veiligheid	44	Actualisatie bijdrage aan HLTsamen. Indexatie personeel 4,53%, materiële lasten 2,60% en areaaluitbreiding 2027.	64
		Overige mutaties	-20
		Subtotaal	49
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	113		113
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	19	Overige mutaties	19
		Subtotaal	19
190.3 Beheer overige gebouwen en	-134	In 2026 is een incidenteel budget opgenomen ten behoeve	-139

gronden		van het lopende project 'Plan van aanpak uitgifte pacht'.	
		Overige verschillen	5
5.6 Media	0		
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-115		
Totaal lasten	-3.064		

Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
	2026-2027		
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	0	Geen verschillen.	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	Geen verschillen.	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.739	De baten met betrekking tot crisis noodopvang zijn in 2026 begroot. In 2027 worden deze baten pas tijdens de tussenrapportage 2027 begroot. De baten kunnen in verband met het ad hoc karakter gedurende het jaar beter worden geraamd. Hierbij staan baten en lasten voor de noodopvang ontheemden altijd budgetneutraal in de begroting.	1739
Totaal 1. Samenwerkende overheid	1.739		1739
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-14	Overige mutaties	-14
1.2 Openbare orde en veiligheid	0		
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-14		-14
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	0	Geen verschillen.	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-14	Overige verschillen.	-14
5.6 Media	0	Geen verschillen.	0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-14		-14
Totaal baten	1.725		

Reserves	Verschil		
	2026-2027		
Onttrekkingen reserves	840	Onttrekking uit de Algemene Reserve	840
Totaal reserves	840		

5. Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0
Totaal 1. Algemene uitkering	0	0	0

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0
0.64 Belastingen overig	541	661	120
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	541	661	120

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	14.482	14.983	501
Totaal 3. Overhead	14.482	14.983	501

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	261	261	0
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	261	261	0

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	194	524	330
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	194	524	330

Totaal lasten	15.478	16.427	949
----------------------	---------------	---------------	------------

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-68.484	-71.414	-2.930
Totaal 1. Algemene uitkering	-68.484	-71.414	-2.930

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	-7.660	-8.128	-468
0.62 OZB niet-woningen	-4.391	-4.715	-324
0.63 Parkeerbelasting	-13	-13	0
0.64 Belastingen overig	-292	-342	-50
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-12.356	-13.198	-842

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	-91	-91	0
--------------	-----	-----	---

Totaal 3. Overhead	-91	-91	0
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			
0.5 Treasury	-1.455	-1.455	0
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-1.455	-1.455	0
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0
Totaal baten	-82.386	-86.158	-3.772
Saldo voor resultaatbestemming	-66.909	-69.731	-2.822

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2026	2027	2026-2027
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-148	-148	0
Totaal reserves	-148	-148	0
Saldo na resultaatbestemming	-67.057	-69.879	-2.822

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Algemene uitkering			
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0		
Totaal 1. Algemene uitkering	0		
Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden			
0.61 OZB woningen	0		
0.62 OZB niet-woningen	0		
0.63 Parkeerbelasting	0		
0.64 Belastingen overig	120	Verhoging bijdrage belasting en bollenstreek	
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	120		
Thema 3. Overhead			
0.4 Overhead	501	o.a. Actualisatie bijdrage aan HLTsamen. Indexatie personeel 4,53%, materiële lasten 2,60%.	
Totaal 3. Overhead	501		
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			

0.5 Treasury	0		
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	0		
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8 Overige baten en lasten	320	vrijval stelpost autonome ontwikkelingen	
0.9 Vennootschapsbelasting	0		
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	0		
Totaal lasten	949		

Baten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Algemene uitkering			
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-2.930	Hogere bijdrage vanuit het Rijk inclusies 1.200 CDOKe gelden	
Totaal 1. Algemene uitkering	-2.930		
Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden			
0.61 OZB woningen	-468	Stijging tarief voor OZB woningen de verwachting meer woningen en minder leegstand	
0.62 OZB niet-woningen	-324	Stijging tarief voor OZB woningen de verwachting meer woningen en minder leegstand	
0.63 Parkeerbelasting			
0.64 Belastingen overig	50	Indexaties	
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-792		
Thema 3. Overhead			
0.4 Overhead	0		
Totaal 3. Overhead	0		
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			
0.5 Treasury	0		
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	0		
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8 Overige baten en lasten	0		
0.9 Vennootschapsbelasting	0		
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	0		
Totaal baten	-3.772		
Saldo voor resultaatbestemming	-2.228		

Reserves	Verschil 2026- 2027	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0		
Onttrekkingen reserves	0		
Totaal reserves	0		
Saldo na resultaatbestemming	0		

4.1.4 Overzicht van incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten		Begroting		Begroting		Begroting		Begroting	
(- = nadeel)		2027		2028		2029		2030	
Nr.		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Programma Samenleven								
1.1	In 2026 heeft de raad het Programmaplan Jeugd vastgesteld. De lasten hiervan worden in 2026 en 2027 gedekt door een onttrekking aan de Algemene Reserve. Vanaf 2028 is een bezuiniging op Jeugd opgenomen via een stelpost. De concrete invulling hiervan wordt in 2027	523							
	Totaal mutaties lasten en baten	523	-						
1,1			523						
	Totaal mutaties reserves	-	523	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal programma 1	523	523	-	-	-	-	-	-
2	Programma Leefomgeving								
2.1	COA 2026-2029 onderzoek buitengebied	63		63					
2.2									
2.3	COA 2026-2029: Verdichtingsonderzoek	100							
2.4	Rijksbijdrage J17 Realisatiestimulans		-1.800						
	Totaal mutaties lasten en baten	163	-1.800	63	-	-	-	-	-
	Totaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal programma 2	163	-1.800	63	-	-	-	-	-
3	Programma Bedrijvigheid								
	Totaal mutaties lasten en baten	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal programma 3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Programma Bestuur en ondersteuning								
4.1	Opbrengst grondverkoop								
4.2	COA 2026-2029: Opleidingsbudget begrijpelijke taal	50							
4.3	Aanpak van onveilige plekken voor vrouwen uit coalitieakkoord	60		60					
	Totaal mutaties lasten en baten	110		60			-		-
	Totaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal programma 4	110	-	60	-	-	-	-	-
5	Algemene dekkingsmiddelen								
	Totaal mutaties lasten en baten	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal mutaties lasten en baten	796	-1.800	123	-	-	-	-	-
	Totaal mutaties reserves	-	523	-	-	-	-	-	-
	Totaal incidentele baten en lasten	796	-1.277	123	-	-	-	-	-

Nr.	Omschrijving
1	Programma 1: Samenleven
1.1	In 2026 heeft de raad het Programmaplan Jeugd vastgesteld. De lasten hiervan worden in 2026 en 2027 gedekt door een onttrekking aan de Algemene Reserve. Vanaf 2028 is een bezuiniging op Jeugd opgenomen via een stelpost. De concrete invulling hiervan wordt in 2027
2	Programma 2: Leefomgeving
2.1	Onderzoek naar nieuwe mogelijkheden voor woningbouw in het buitengebied uit het coalitieakkoord
2.2	Maatregelen verkeersgedrag uit coalitieakkoord
2.3	Onderzoek naar realiseren extra wonen binnen de dorpen
2.4	In de begroting wordt een raming opgenomen voor de verwachte inkomsten uit sisa J17 realisatiestimulans. Deze bijdrage is gebaseerd op de
3	Programma 3: Bedrijvigheid
3.1	Handhaving permanente bewoning campings uit coalite akkoord
4	Programma 4: Bestuur en Ondersteuning
4.1	
4.2	COA 2027-2029: Opleidingsbudget begrijpelijke taal 2027
4.3	Aanpak van onveilige plekken voor vrouwen uit coalitieakkoord
5	Algemene dekkingsmiddelen
5.1	

4.1.5 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Ten gunste van de reserve	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2027	2028	2029	2030
Reserve kunst in de buitenruimte	10.000	10.000	10.000	10.000
Reserve onderwijshuisvestiging	225.000	225.000	225.000	225.000
Totaal programma 1. Samenleven	235.000	235.000	235.000	235.000
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0
Totaal algemene middelen	0	0	0	0
Totaal structurele stortingen reserves	235.000	235.000	235.000	235.000

Ten laste van de reserve	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2027	2028	2029	2030
Dekkingsreserve Sportcomplex Wasbeek, korfbal	44.039	44.039	44.039	44.039
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	26.056	26.056	26.056	26.056
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	34.923	34.923	34.923	34.923
Dekkingsreserve Tjarda	6.133	6.133	6.133	6.133
Dekkingsreserve Scojesa	5.786	5.786	5.786	5.786
Dekkingsreserve Sociaal Cultureel Centrum 't Onderdak	100.389	100.389	100.389	100.389
Dekkingsreserve Sport- en recreatiecomplex Wasbeek	26.177	26.177	26.177	26.177
Dekkingsreserve Sportcomplex Roodemolenpolder	175.008	175.008	175.008	175.008
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	20.464	20.464	20.464	20.464
Dekkingsreserve sporthal De Korf	32.985	32.985	32.985	32.985
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	8.780	8.780	8.780	8.780
Dekkingsreserve De achtbaan Cluster	2.417	2.417	2.417	2.417
Dekkingsreserve Nieuw Boekhorst	0	0	450.000	450.000
Reserve Maatschappelijke Zorg	170.005	0	0	0
Dekkingsreserve St. Antoniuslaan 15	11.000	11.000	11.000	11.000
Totaal programma 1. Samenleven	664.162	494.157	944.157	944.157
Dekkingsreserve park Rusthoff	59.081	59.081	59.081	59.081

Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	23.508	23.508	23.508	23.508
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	3.000	3.000	3.000	3.000
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	250.000	250.000	250.000	250.000
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	257.500	515.000	515.000	515.000
Totaal programma 2. Leefomgeving	593.089	850.589	850.589	850.589
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0
Algemene reserve	900.000			
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	900.000	0	0	0
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	147.733	147.733	147.733	147.733
Totaal algemene middelen	147.733	147.733	147.733	147.733
Totaal onttrekkingen uit reserves	2.304.984	1.492.479	1.942.479	1.942.479
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.069.984	1.257.479	1.707.479	1707.479

4.1.6 Structureel begrotingsevenwicht

Kengetal structureel evenwicht verplichting BBV

Eén van de verplichte kengetallen van het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is het aantonen van het structurele evenwicht. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans aanwezig zijn dat er op termijn een (begrotings)tekort ontstaat. Op basis van onderstaande overzicht wordt aangetoond dat de begroting 2027, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is.

Berekening structureel evenwicht

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welk deel structureel.

Voor de specificatie van de incidentele baten en lasten verwijzen wij naar de hoofdstuk 4.1.4.

Materieel evenwicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten excl. reserves	119.620	119.038	116.483	119.062
Baten excl. reserves	-118.877	-115.564	-111.291	-115.762
Saldo van baten en lasten	-743	-3.474	-5.192	-3.300
Toevoegingen reserves	235	235	235	235
Onttrekkingen reserves	-2.827	-1.492	-1.942	-1.942
Resultaat	1.849	-2.217	-3.485	-1.593
Incidentele lasten (exclusief	796	123		

reservestortingen)				
Incidentele baten (exclusief reserveonttrekkingen)	-1.800			
Incidentele toevoegingen reserves				
Incidentele onttrekkingen reserves	-523			
Saldo van incidentele baten en lasten	1.527	-123	0	0
Structurele begrotingssaldo	322	-2094	-3485	-1593
(-/- is negatief)				
Structureel evenwicht in %	0,3%	-1,8%	-3,1%	-1,4%

4.2 Uiteenzetting van de financiële positie

4.2.1 Geprognosticeerde balans

Activa	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
VASTE ACTIVA						
Immateriële vaste activa						
Kosten onderzoek en ontwikkeling	20	8	6	2	0	0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	284	246	741	683	625	567
	305	254	747	685	625	567
Materiële vaste activa						
met economisch nut	67.061	98.093	73.724	86.369	91.820	87.886
van de kosten een heffing kan worden geheven	11.663	12.145	12.378	11.886	11.272	10.659
met maatschappelijk nut	20.555	42.357	42.213	42.998	42.697	41.474
	99.279	152.595	128.315	141.253	145.789	140.019
Financiële vaste activa						
len. aan openb. lich., woningb., deelningen, ov. verb. partijen	4.130	4.056	4.130	4.130	4.130	4.130
overige langlopende leningen	9.336	8.753	9.336	9.336	9.336	9.336
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	277	277	277	277	277	277
	13.743	13.086	13.743	13.743	13.743	13.743
Totaal vaste activa	113.327	165.935	142.805	155.681	160.157	154.329
VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden						
onderhanden werk, gronden in exploitatie	6.398	6.069	6.555	8.204	7.927	9.414
	6.398	6.069	6.555	8.204	7.927	9.414
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
vorderingen op openbare lichamen	11.399	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
rekening-courantverhouding met het Rijk	22.700	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
overige vorderingen	287	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
	34.386	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
liquide middelen						
Liquide middelen	288	500	500	500	500	500
	288	500	500	500	500	500
Overlopende activa						
Specifieke uitkeringen	2088	6000	6000	6000	6000	6000
Overlopende activa	3602	2000	2000	2000	2000	2000
	5.690	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vlottende activa	46.763	25.569	26.055	27.704	27.427	28.914
TOTAAL ACTIVA	160.090	191.504	168.860	183.385	187.584	183.243

Passiva	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
VASTE PASSIVA						
Eigen vermogen						
algemene reserves	17.738	25.191	16.164	16.164	16.164	16.164
bestemmingsreserves	67.720	57.940	65.863	64.578	62.871	61.163
nog te bestemmen resultaat	3.170	195	1.848	-2.218	-3.485	-1.594
	88.627	83.326	83.875	78.524	75.550	75.733
Voorzieningen						
Egalisatievoorzieningen	4.132	4.684	4.709	4.124	4.767	4.501
Vz voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.618	3.715	3.752	3.819	3.886	3.953
Van derden verkregen midd.	7.548	4.715	5.164	4.367	3.798	2.462
Voorziening grondexploitatie	256	0	256	256	256	256
	15.554	13.114	13.881	12.566	12.707	11.172
Vaste schulden						
Onderhandse leningen van:	39.807	77.270	53.135	69.531	78.215	74.399
Waarborgsommen	32	32	32	32	32	32
	39.840	77.302	53.167	69.563	78.247	74.431
Totaal vaste passiva	144.021	173.742	150.923	160.653	166.504	161.336
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden						
Overige kasgeldleningen	0	8.500	8.500	8.500	8.500	8.500
Overige vlottende schulden	2.656	1.262	1.437	6.232	4.580	5.407
	2.656	9.762	9.937	14.732	13.080	13.907
Overlopende passiva						
Verplichtingen	3.056	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Specifieke uitkeringen	10.356	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Overige overlopende passiva	2	500	500	500	500	500
	13.414	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vlottende passiva	16.069	17.762	17.937	22.732	21.080	21.907
TOTAAL PASSIVA	160.090	191.504	168.860	183.385	187.584	183.243

4.2.2 Investerings 2027-2030

Investerings	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Afschrijvings-	Besluit nodig van
	2027	2028	2029	2030	termijn	(voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 1 Samenleven						
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Warmunda					10	College van b&w
Verv. toplaag kunstgrasveld veldje 3 Warmunda					10	College van b&w
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos					10	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld veld 3 Roodemolen					15	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld, drainage, ballenvangers en attributen veld 4 Roodemolen					15	College van b&w

Verv. toplaag natuurgrasveld en drainage veld 6 Roodemolen					15	College van b&w
Lichte toplaag renovatie natuurgras veld 5 Roodemolen		40.100			15	College van b&w
Top laag/Schockpad veld 1 Sportdreef			124.700		10	College van b&w
Sporttechnische laag korfbal, lava veld 1 Sportdreef			30.900		20	College van b&w
Zandonderbouw inclusief drainage korfbal veld 1 sportdreef			67.500		30	College van b&w
Verlichting masten veld 1 Sportdreef			17.800		40	College van b&w
Toplaag kunstgras rugby, kurk infill veld 1 Vijfmeiweg		473.500			10	College van b&w
Berekening, bron, pomp, kabels en leidingen veld 1 Vijfmeiweg		35.000			30	College van b&w
Toplaag kunstgras voetbal, SBR infill > TPE infill Veld 2 Overbos	490.900				10	College van b&w
Net ballenvanger veld 2 Overbos	12.400				10	College van b&w
Toplaag kunstgras voetbal, SBR infill > TPE infill Veld 3 Overbos	213.600				10	College van b&w
Toplaag renovatie zand ingestrooid kunstgras Veld 7 Overbos	29.800				10	College van b&w
Onderwijsvoorziening Nieuw Boekhorst 2023						
Sportaccommodatie Nieuw Boekhorst 2023						
Andreasschool meubiliar tbv uitbreiding 2024						
Knorrenburgerln 2 (S): IKC Sticht. Kosten PO 2020						
Rembrandtln 14 (V): SCH/PO Uitbreiding 2020						
Cofinanc.: Spec. uitkering Ventilatie in Scholen						
uitbreiding Emmaüsschool 2022						
Emmausschool 1e inr. leerpakket en meubilair						
Roodemolenweg 8-10 (S): GR/SP Inrichting						
Roodemolenweg 6 (S):Tennispark park.plaatsen 2018						
Herinr.sportpark Elsgeest:VAT-kosten						
Kunstgrasveld 3 Warmunda zorgplicht, 2022						
Kunstgrasveld 1 Foreholte zorgplicht, 2022						
Kunstgrasveld 2 Foreholte zorgplicht, 2022						
Herinr.sportpark Elsgeest:Infrastructuur verkeer						
Kunstgrasveld 3 Foreholte zorgplicht, 2022						
Kunstgrasveld 4 Foreholte zorgplicht, 2022						
Herinr.sportpark Elsgeest:Voorbereiding grondwerk						
Herinr.sportpark Elsgeest:Sportvelden						
Herinr.sportpark Elsgeest:Sportaccommodaties						
Herinr.sportpark Elsgeest:Trainings/sporthal						
Herinr.sportpark Elsgeest:Indexering						
KV TOP renovatie toplaag kunstgrasveld						
Verv. toplaag kunstgrasveld KV TOP veld 1 2024						
Verv. toplaag kunstgrasveld KV TOP veld 3						

2023						
Binnensport-accommodaties advies + onderzoek 2020						
Verv. toplaag kunstgr. hoofdveld 1 Roodemolen 2023						
Roodemolenweg 8-10 (S): GR/SP Toplaag						
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 1 Elsgeest 2024						
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Elsgeest 2023						
Vervanging toplaag veld 1 HV Warmunda 2024						
Renovatie veld 1 VV Foreholte(erv.toplaag)2020						
Verv. toplaag kunstgrasveld 1 vv Foreholte 2023						
Vervanging drainage velden VV Foreholte 2020						
Ontsluiting sportpark Elsgeest 2020						
Herinr.sportpark Elsgeest:VAT-kosten						
Herinr.sportpark Elsgeest:Indexering						
Roodemolenweg 8-10 (S): GR/SP Onderlaag						
Aanleg veld 8 Roodemolenpolder						
Aanleg veld 2 Roodemolenpolder 2022						
Verv.toplaag tennisbn 1tm3 Sportpark Overbos 2022						
Verv.toplaag tennisbn 4tm6 Sportprk.Overbos 2022						
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos						
Verv. toplaag grasveld rugbyver. The Bassets 2022						
Verv. toplaag kunstgrasveld hfdv The Bassets 2023						
Vervanging toplaag veld 3 KV TOP						
Vervanging veldverl. veld 1 vv Foreholte 2023						
Programma 2 Leefomgeving						
Schuietmaker Villeton LMT 22 2017 (10397)	9.445				6	Geen, eerder besloten
Schuietmaker Villeton LMT 22 2017 (10398)	9.445				6	Geen, eerder besloten
Schuietmaker Villeton LMT 22 2017 (10399)	9.445				6	Geen, eerder besloten
Sneeuwplough Villeton LMT 2x 1800 en 1x 2000						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 3						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 2						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 1						
Zoutstrooier igloo 800 ltr 1 2020						
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2 2020						
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3 2020						
Verv. bruggen VO01,VO07,VO12,VO21,VO31, WA09 2023						
Vervangen bruggen 2024: WA ST 22					30	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2024: SA 2.03, VO28, WA26B					60	Geen, eerder besloten

Vervangen bruggen 2025: SA0.02,SA0.03,SA0.07, SA2.04, SA2.05, SA2.06, VO02, VO05, VO10, VO17, VO20, VO22, VO27, WA08, WA12, WA16, WA25					60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2025: WA ST 02C					30	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2026: SA0.06, SAM07					60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2027: SA2.07,VO04, VO23, VO26, WA19	659.413				60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2027: VO ST 04	39.984				30	Geen, eerder besloten
Vervangen burggen 2028: SAM11, VO06,VO08a,VO08b, VO11, VO13, WA14		791.683			60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2029: VO33			97.667		60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2029: VO ST 33			19.845		30	Geen, eerder besloten
Verv. bruggen SA0.01_SA0.09_SA3.02_SA3.03_SA5. 02_VO14_VO15_VO19_VO29_WA28				1.004.804	35	
PWKA Walbeschoeiing 2024					25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2025					25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2026					25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2027	655.172				25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2028		654.921			25	Geen, eerder besloten
Duiker Jacobapad	83.000					
Herinrichting Jacobapad	99.000					
Vervangen groen en bomen 2024					30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2025					30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2026					30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2027	500.000				30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2028		500.000			30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2029			500.000		30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2030				500.000	30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2024					30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2025					30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2026					30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2027	457.632				30	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2024					20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2025					20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2026					20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2027	401.304				20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2028		365.654			20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2029			316.708		20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2030				339.707	20	Geen, eerder besloten
Centrumvisie						
Centrumvisie-voorbereidingskosten						
Centrumvisie-Investerings buitenruimte						
Centrumvisie-Warmond-Herinrichting str.Ter Leede						
Centrumvisie-Interne uren Centrumvisie Teylingen						
VRI Paddoxlaan Warmond 2014						
GVVP B38 Bushalten NS Station Voorhout						

GVVP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2023						
Aanleg VRI kruispunt Rijksstraatweg-bedr.terr.Jobo						
Fietspad woonwijk Overteylingen						
Investering groot onderhoud wegen 2023						
GVVP V17 Herinrichting Oosthoutlaan 2022						
GVVP V18 Herinrichten Hoofdstraat Noord SH 2022						
Mobiliteit 2022						
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen					10	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan ovl					20	Gemeenteraad
Narcissenln en Vn Alkemadeln relining en verbet.					60	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenln wegen					20	Gemeenteraad
Speelplaats Ter Wegenpark						
Speelvoorziening Sportlaan, Voorhout 2024					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorziening Dragonweg Voorhout 2024					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorziening Ter Wegenpark Sassenheim 2024					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2025					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2026 Sporlaan Voorhout€ 100.000 Berenklauwstraat Voorhout€ 25.000 Pieter Woutersen straat Voorhout € 37,500 Pancraszicht Sassenheim € 37,500					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2027	213.963				15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2028		255.865			15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2029			224.795		15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2030				268.818	15	Geen, eerder besloten
Vervangen drukriolering Loosterweg Voorhout						
Aansluiten panden op drukriolering VH						
Aansluiten panden op drukriolering WD						
Aansluiten panden op drukriolering SH						
Drukriolering BK IWKP t/m 2024						
Vrijvervalriolering IWKP t/m 2024					60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP t/m 2024					15	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP t/m 2024					15	Geen, eerder besloten
Randvoorziening EM IWKP t/m 2024					15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2025					60	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2025					45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2025					15	Geen, eerder besloten
Hoofdstraat Noord Sassenheim riolering 2025					60	Gemeenteraad
Vrijvervalriolering IWKP 2026					60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2026					15	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2026					45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2026					15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2027	1.476.705				60	Geen, eerder besloten

Rioolgemalen EM IWKP 2027	739.585				15	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2027	26.302				45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2027	69.254				15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2028		1.476.705			60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2028		161.277			15	Geen, eerder besloten
Persleidingen IWKP 2028		26.108			45	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2028		9.894			45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2028		37.291			15	Geen, eerder besloten
Randvoorziening EM IWKP 2028		271.527			15	Geen, eerder besloten
IWKP Vrijvervalriolering 2029			1.476.705		60	Geen, eerder besloten
IWKP Rioolgemalen EM 2029			173.420		15	Geen, eerder besloten
IWKP Drukriolering BK 2029			103.879		45	Geen, eerder besloten
IWKP Drukriolering EM 2029			58.600		15	Geen, eerder besloten
IWKP IBA 2029			12.347		15	Geen, eerder besloten
IWKP Vrijvervalriolering 2030				2.116.705		
IWKP Rioolgemalen EM 2030				326.474		
IWKP Drukriolering BK 2030				8.524		
IWKP Drukriolering EM 2030				53.273		
IWKP Randvoorziening EM 2030				86.551		
Vervanging straatwerk, kolken etc. Overbos					20	College van b&w
Vervangen lichtmasten velden SV Warmunda					40	College van b&w
Project Teydelijk						
Investeringsplan obv Beleidsplan Afval						
Ondergrondse containers 2023						
Programma 3 Bedrijvigheid						
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving						
Investeringsplan	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Afschrijvings-termijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 4 Bestuur						
Onderzoekskosten Verbouwing Raadzaal VH						
Noodstroomaggregaat voorziening Sassenheim						
Aanp. best.centrum incl.raadszaal meubilair 2023						
Aanp. best.centrum incl. raadszaal install. 2023						
Aanp. best.centrum incl. raadszaal verbouwing 2023						
Totaal investeringen	6.196.349	5.099.525	3.224.866	4.704.856		

4.2.3 Reserves en voorzieningen 2027-2030

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling reserves 2027-2030	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	Einde	Einde	Einde	Einde

Saldo einde van het dienstjaar	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve				
Algemene reserve	16.164	16.164	16.164	16.164
Totaal algemene reserves	16.164	16.164	16.164	16.164
Bestemmingsreserves				
Reserve bodemsanering	627	627	627	627
Reserve sociale woningbouw	742	742	742	742
Reserve startersleningen (SVn)	5.592	5.592	5.592	5.592
Reserve duurzaamheidsleningen (SVn)	2.998	2.998	2.998	2.998
Reserve grondexploitatie	0	0	0	0
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland	26	26	26	26
Reserve kunst in de buitenruimte	170	180	190	200
Reserve IZA-gelden	0	0	0	0
Reserve openbare verlichting	200	200	200	200
Reserve onderwijshuisvesting	225	450	675	900
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	595	448	300	152
Dekkingsreserve park Rusthoff	297	238	179	120
Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder	1.405	1.230	1.055	880
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	226	205	185	164
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal	486	442	398	353
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek	110	83	57	31
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	141	132	123	114
Dekkingsreserve sporthal De Korf	1.021	988	955	922
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	623	588	553	518
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	313	287	261	235
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak	1.207	1.106	1.006	906
Dekkingsreserve Scojesa	75	69	64	58
Dekkingsreserve Tjarda	74	67	61	55
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	384	361	337	314
Dekkingsreserve kinderboerderij Klaprooshof	0	0	0	0
Bestemmingsreserve saldo Ondernemersfonds	0	0	0	0
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	19.152	18.637	18.122	17.607
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	75	72	69	66
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	3.750	3.500	3.250	3.000
Reserve Maatschappelijk Zorg	959	959	959	959
Dekkingsreserve Nieuw Boekhorst	18.000	18.000	17.550	17.100
Dekkingsreserve ontwikkeling sportpark Roodemolen	2.260	2.260	2.260	2.260

Woonfonds	4.120	4.120	4.120	4.120
Dekkingsreserve St. Antoniuslaan 15 (S)	-11	-22	-33	-44
Dekkingsreserve De Achtbaan Cluster	-5	-7	-10	-12
Totaal bestemmingsreserves	65.836	64.578	62.871	61.163
Resultaat boekjaar	0	0	0	0
Totaal Reserves	82.000	80.743	79.035	77.328

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling voorzieningen 2027-2030	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	Einde	Einde	Einde	Einde
Saldo einde van het dienstjaar	2027	2028	2029	2030
Voorzieningen onderhoudsegalisatie				
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen (totaal)	3.727	2.981	3.351	2.814
Voorziening Onderhoud tunnels/viaducten/bruggen	846	1.009	1.281	1.553
Voorziening onderhoud baggeren	105	105	105	105
Voorziening onderhoud beschoeiing	30	30	30	30
Voorz. midd derden bestemming gebonden				
Voorziening egalisatie afval	285	285	285	285
Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	4.838	4.040	3.471	2.136
Voorziening parkeerfonds	42	42	42	42
Voorz. voor verpl., verliezen en risico's				
Voorziening Hoogkamer Groen Nazorg	65	65	65	65
Voorziening pensioenfondsen (ex-)wethouders	3.687	3.754	3.821	3.888
Voorzieningen grondexploitatie				
Voorziening verliezen facilitaire projecten	256	256	256	256
Totaal voorzieningen	13.881	12.567	12.707	11.174

4.2.4 Verloop van reserves 2027-2030

Stortingen in reserves

Lasten	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Inc./ Struct
	2027	2028	2029	2030	
Reserve kunst in de buitenruimte	10.000	10.000	10.000	10.000	s
Reserve onderwijshuisvesting	225.000	225.000	225.000	225.000	s

Totaal programma 1. Samenleven	235.000	235.000	235.000	235.000	
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0	
Totaal programma 3. Bedrijvingsheid	0	0	0	0	
Totaal programma 4. Betuur en ondersteuning	0	0	0	0	
Totaal algemene middelen	0	0	0	0	
Totaal stortingen reserves	235.000	235.000	235.000	235.000	

Onttrekkingen uit reserves

Baten	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Inc./ Struct
	2027	2028	2029	2030	
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal	44.039	44.039	44.039	44.039	s
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	26.056	26.056	26.056	26.056	s
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	34.923	34.923	34.923	34.923	s
Dekkingsreserve Tjarda	6.133	6.133	6.133	6.133	s
Dekkingsreserve Scojesa	5.786	5.786	5.786	5.786	s
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak	100.389	100.389	100.389	100.389	s
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek	26.177	26.177	26.177	26.177	s
Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder	175.008	175.008	175.008	175.008	s
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	20.464	20.464	20.464	20.464	s
Dekkingsreserve sporthal De Korf	32.985	32.985	32.985	32.985	s
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	8.780	8.780	8.780	8.780	s
Dekkingsreserve De achtbaan Cluster	2.417	2.417	2.417	2.417	s
Algemene reserve	522.500	0	0	0	i
Dekkingsreserve Nieuw Boekhorst	-	0	450.000	450.000	s
Reserve Maatschappelijk Zorg	170.005	0	0	0	s
Dekkingsreserve St. Antoniuslaan 15	11.000	11.000	11.000	11.000	s
Totaal programma 1. Samenleven	1.186.662	494.157	944.157	944.157	
Dekkingsreserve park Rusthoff	59.081	59.081	59.081	59.081	s
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	23.508	23.508	23.508	23.508	s
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	3.000	3.000	3.000	3.000	s
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	250.000	250.000	250.000	250.000	s

Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	257.500	515.000	515.000	515.000	s
Totaal programma 2. Leefomgeving	593.089	850.589	850.589	850.589	
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0	
Algemene reserve	900.000				s
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	900.000	0	0	0	
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	147.733	147.733	147.733	147.733	s
Totaal algemene middelen	147.733	147.733	147.733	147.733	
Totaal onttrekkingen uit reserves	2.827.484	1.492.479	1.942.479	1.942.479	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.592.484	1.257.479	1.707.479	1.707.479	

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029	2030

0.1 Bestuur

Lasten	3.043	2.716	2.678	2.678	2.678	2.678
Baten	-63	-58	-58	-58	-58	-58
Saldo	2.980	2.658	2.621	2.621	2.621	2.621

0.10 Mutaties reserves

Lasten	1.947	510	235	235	235	235
Baten	-2.883	-4.545	-2.827	-1.492	-1.942	-1.942
Saldo	-936	-4.035	-2.592	-1.257	-1.707	-1.707

0.2 Burgerzaken

Lasten	1.662	1.738	1.955	1.901	1.901	1.901
Baten	-871	-1.076	-1.106	-1.030	-1.030	-1.030
Saldo	791	661	849	871	871	871

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Lasten	774	859	725	724	724	724
Baten	-179	-212	-226	-214	-214	-214
Saldo	595	647	498	510	510	510

0.4 Overhead

Lasten	13.943	14.482	14.983	14.887	14.883	14.882
Baten	-113	-91	-91	-91	-91	-91
Saldo	13.830	14.391	14.891	14.796	14.791	14.791

0.5 Treasury

Lasten	278	261	261	261	261	261
Baten	-1.345	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455
Saldo	-1.067	-1.194	-1.194	-1.194	-1.194	-1.194

0.61 OZB woningen

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-7.110	-7.660	-8.128	-8.275	-8.275	-8.275
Saldo	-7.110	-7.660	-8.128	-8.275	-8.275	-8.275

0.62 OZB niet-woningen

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-3.599	-4.391	-4.715	-4.715	-4.715	-4.715

Saldo	-3.599	-4.391	-4.715	-4.715	-4.715	-4.715
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

0.63 Parkeerbelasting

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-17	-13	-13	-13	-13	-13
Saldo	-17	-13	-13	-13	-13	-13

0.64 Belastingen overig

Lasten	443	541	661	661	661	661
Baten	-312	-292	-342	-342	-342	-342
Saldo	131	248	318	318	318	318

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-68.102	-68.484	-71.414	-68.054	-67.122	-68.118
Saldo	-68.102	-68.484	-71.414	-68.054	-67.122	-68.118

0.8 Overige baten en lasten

Lasten	-35	194	524	1.078	1.018	1.018
Baten	-4	0	0	0	0	0
Saldo	-39	194	524	1.078	1.018	1.018

0.9 Vennootschapsbelasting

Lasten	219	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	219	0	0	0	0	0

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Lasten	3.048	3.278	3.347	3.347	3.347	3.347
Baten	-232	-244	-244	-244	-244	-244
Saldo	2.815	3.034	3.102	3.102	3.102	3.102

1.2 Openbare orde en veiligheid

Lasten	1.699	1.649	1.694	1.694	1.694	1.694
Baten	-54	-64	-64	-64	-64	-64
Saldo	1.645	1.585	1.630	1.630	1.630	1.630

2.1 Verkeer en vervoer

Lasten	5.695	6.482	6.654	6.942	6.986	6.999
Baten	-401	-271	-271	-271	-271	-271
Saldo	5.294	6.211	6.383	6.671	6.715	6.728

2.2 Parkeren

Lasten	286	263	262	257	248	248
Baten	-19	-18	-18	-18	-18	-18
Saldo	268	245	244	239	230	230

2.3 Recreatieve havens

Lasten	28	28	29	29	29	29
Baten	-86	-94	-94	-94	-94	-94
Saldo	-57	-66	-65	-65	-65	-65

2.4 Economische havens en waterwegen

Lasten	30	30	31	33	33	33
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	30	30	31	33	33	33

3.1 Economische ontwikkeling

Lasten	1.707	819	1.380	1.228	1.228	1.228
Baten	-172	-172	-172	-172	-172	-172
Saldo	1.535	647	1.208	1.056	1.056	1.056

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Lasten	122	146	149	149	149	149
Baten	-80	-77	-77	-77	-77	-77
Saldo	42	69	72	72	72	72

3.4 Economische promotie

Lasten	294	371	354	324	324	324
Baten	-220	-273	-615	-615	-615	-615
Saldo	74	98	-261	-291	-291	-291

4.1 Openbaar basisonderwijs

Lasten	305	311	311	311	311	311
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	305	311	311	311	311	311

4.2 Onderwijshuisvesting

Lasten	2.223	2.530	2.490	2.485	3.219	3.218
Baten	-49	-49	-49	-49	-109	-109
Saldo	2.174	2.481	2.441	2.437	3.110	3.109

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Lasten	1.651	1.389	1.449	1.449	1.449	1.449
Baten	-336	-272	-307	-307	-307	-307
Saldo	1.315	1.117	1.143	1.143	1.143	1.143

5.1 Sportbeleid en activering

Lasten	950	2.277	2.121	2.221	2.221	2.221
Baten	-200	-367	-162	-162	-162	-162
Saldo	750	1.910	1.959	2.059	2.059	2.059

5.2 Sportaccommodaties

Lasten	2.562	2.547	2.079	1.984	2.008	1.936
Baten	-405	-479	-279	-279	-279	-279
Saldo	2.157	2.068	1.800	1.705	1.729	1.657

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Lasten	457	888	778	688	688	688
Baten	-195	-177	-177	-177	-177	-177
Saldo	263	711	601	511	511	511

5.5 Cultureel erfgoed

Lasten	408	348	286	286	286	286
Baten	-215	-232	-230	-230	-230	-230
Saldo	193	116	56	56	56	56

5.6 Media

Lasten	1.246	1.186	1.098	1.098	1.098	1.098
Baten	-175	-40	-30	-30	-30	-30
Saldo	1.070	1.146	1.068	1.068	1.068	1.068

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Lasten	3.880	4.492	4.384	4.532	4.618	4.645
Baten	-88	-89	-89	-89	-89	-89
Saldo	3.791	4.403	4.296	4.444	4.529	4.556

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Lasten	5.946	7.997	4.247	4.247	4.247	4.247
Baten	-2.729	-3.553	-1.055	-1.055	-1.055	-1.055
Saldo	3.217	4.444	3.192	3.192	3.192	3.192

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd

Lasten	2.635	3.151	3.460	3.460	3.460	3.460
Baten	0	-3	-3	-3	-3	-3
Saldo	2.635	3.148	3.457	3.457	3.457	3.457

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal

Lasten	1.195	1.711	1.780	1.780	1.780	1.780
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.195	1.711	1.780	1.780	1.780	1.780

6.3 Inkomensregelingen

Lasten	9.860	10.400	10.342	10.342	10.342	10.342
Baten	-7.767	-8.247	-7.785	-7.785	-7.785	-7.785
Saldo	2.093	2.153	2.557	2.557	2.557	2.557

6.4 WSW en beschut werk

Lasten	3.409	3.399	3.417	3.120	2.834	2.742
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.409	3.399	3.417	3.120	2.834	2.742

6.5 Arbeidsparticipatie

Lasten	690	682	831	818	830	842
Baten	-32	0	0	0	0	0
Saldo	658	682	831	818	830	842

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)

Lasten	1.075	1.117	1.213	1.213	1.213	1.213
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.075	1.117	1.213	1.213	1.213	1.213

6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)

Lasten	3.140	3.228	3.358	3.025	3.025	3.025
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.140	3.228	3.358	3.025	3.025	3.025

6.712 Begeleiding (WMO)

Lasten	2.487	2.577	2.669	2.669	2.669	2.669
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.487	2.577	2.669	2.669	2.669	2.669

6.713 Dagbesteding (WMO)

Lasten	857	890	921	921	921	921
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	857	890	921	921	921	921

6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)

Lasten	80	100	103	103	103	103
Baten	0	0	0	0	0	0

Saldo	80	100	103	103	103	103
-------	----	-----	-----	-----	-----	-----

**6.72
Maatwerkdienstverlening
18-**

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	-18	-18	-18	-18	-18
Saldo	0	-18	-18	-18	-18	-18

**6.752 Jeugdhulp ambulant
regionaal**

Lasten	8.119	8.032	7.701	7.179	7.179	7.179
Baten	-19	0	0	0	0	0
Saldo	8.099	8.032	7.701	7.179	7.179	7.179

**6.753 Jeugdhulp ambulant
landelijk**

Lasten	356	568	553	553	553	553
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	356	568	553	553	553	553

**6.762 Jeugdhulp met
verblijf regionaal**

Lasten	2.058	2.940	3.128	2.851	2.851	2.851
Baten	-25	0	0	0	0	0
Saldo	2.033	2.940	3.128	2.851	2.851	2.851

6.791 PGB Wmo

Lasten	259	221	300	300	300	300
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	259	221	300	300	300	300

6.792 PGB Jeugd

Lasten	565	599	615	615	615	615
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	565	599	615	615	615	615

**6.811 Beschermd wonen
(WMO)**

Lasten	922	1.358	1.440	1.404	1.404	1.404
Baten	-880	-1.004	-1.095	-1.230	-1.230	-1.230
Saldo	42	354	344	174	174	174

**6.812 Maatschappelijke- en
vrouwenopvang (WMO)**

Lasten	220	209	181	181	181	181
Baten	-225	-236	-144	-144	-144	-144
Saldo	-5	-26	37	37	37	37

6.821 Jeugdbescherming

Lasten	652	649	881	881	881	881
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	652	649	881	881	881	881

6.822 Jeugdreclassering

Lasten	91	81	99	99	99	99
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	91	81	99	99	99	99

6.91 Coördinatie en beleid Wmo

Lasten	114	112	113	113	113	113
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	114	112	113	113	113	113

6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Lasten	93	487	232	232	232	232
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	93	487	232	232	232	232

7.1 Volksgezondheid

Lasten	3.175	3.037	3.146	3.146	3.146	3.146
Baten	-461	-364	-224	-224	-224	-224
Saldo	2.714	2.673	2.922	2.922	2.922	2.922

7.2 Riolering

Lasten	2.543	2.622	2.814	2.886	2.957	2.955
Baten	-3.770	-3.901	-4.034	-4.113	-4.208	-4.209
Saldo	-1.226	-1.279	-1.220	-1.227	-1.251	-1.254

7.3 Afval

Lasten	4.836	4.649	4.847	4.956	4.956	4.956
Baten	-6.899	-6.943	-6.996	-6.978	-6.977	-6.954
Saldo	-2.064	-2.293	-2.150	-2.021	-2.021	-1.998

7.4 Milieubeheer

Lasten	3.760	3.052	3.871	2.722	2.792	2.792
Baten	-2.003	-667	-667	-667	-667	-667
Saldo	1.757	2.385	3.204	2.055	2.125	2.125

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Lasten	2	5	5	5	5	5
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2	5	5	5	5	5

8.1 Ruimte en leefomgeving

Lasten	5.702	1.392	1.364	1.214	1.214	1.214
Baten	-4.192	-346	-296	-146	-146	-146
Saldo	1.510	1.045	1.067	1.067	1.067	1.067

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Lasten	2.613	3.624	2.960	4.516	1.359	4.054
Baten	-3.021	-3.896	-3.222	-4.966	-1.471	-4.968
Saldo	-409	-271	-262	-451	-113	-915

8.3 Wonen en bouwen

Lasten	2.235	2.118	2.342	2.236	2.159	2.159
Baten	-2.174	-1.947	-2.907	-1.107	-1.107	-1.107
Saldo	61	171	-565	1.129	1.052	1.052
Totaal saldo taakvelden	-3.170	-978	-1.848	2.218	3.485	1.594